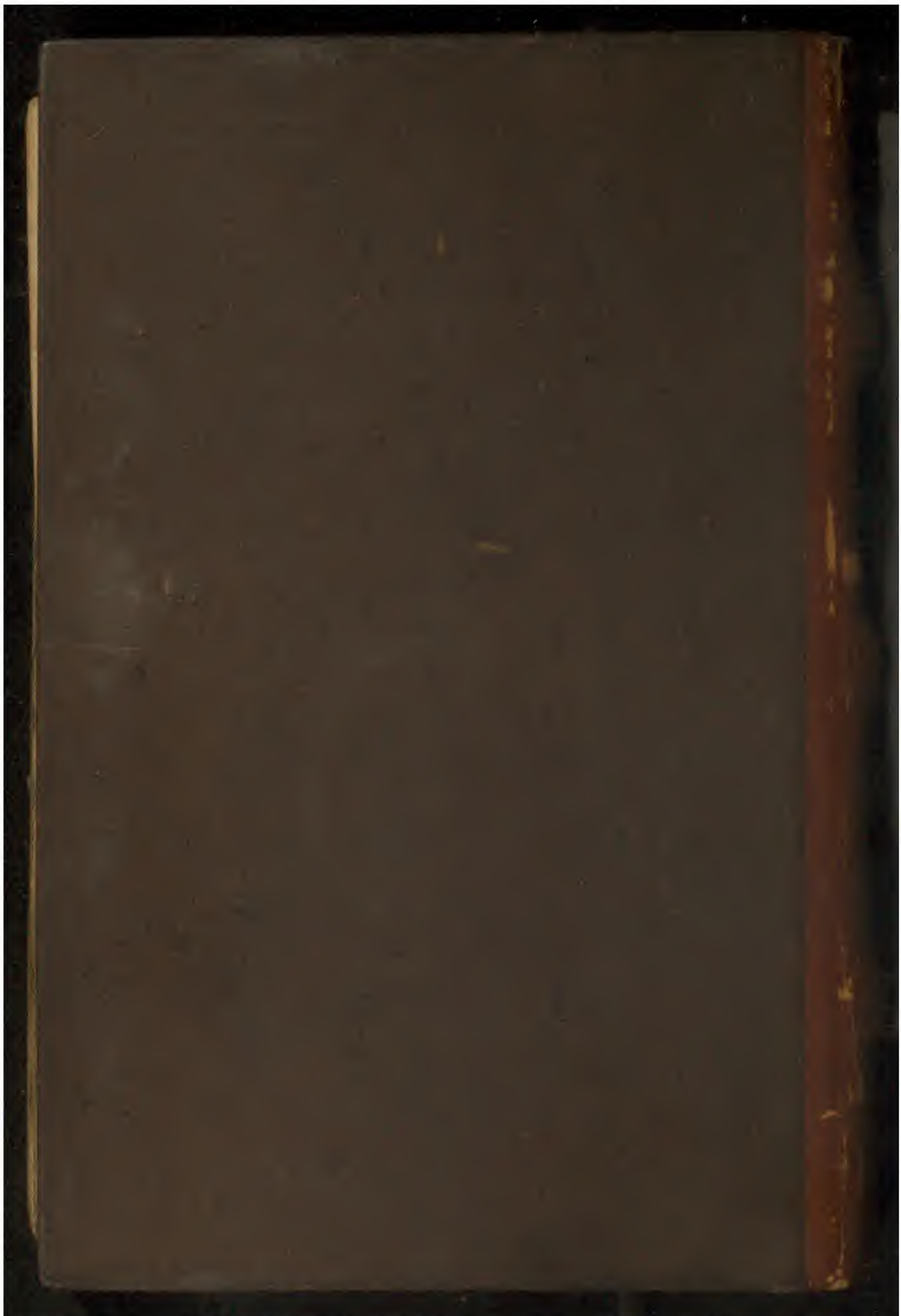

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

2260/A
C. 11.
15/f

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

a 562

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

MARSILII FICINI

FLORENTINI MEDICI atq; philosophi celebe[...] viri Libri tres, recens iam [...] dis situ uindicati.

QVORVM

Primus, de Studiosorum sanitate tuenda.
Secundus, de Vita producenda.
Tertius, de Vita cœlitus comparanda.
Eiusdem Apologia.

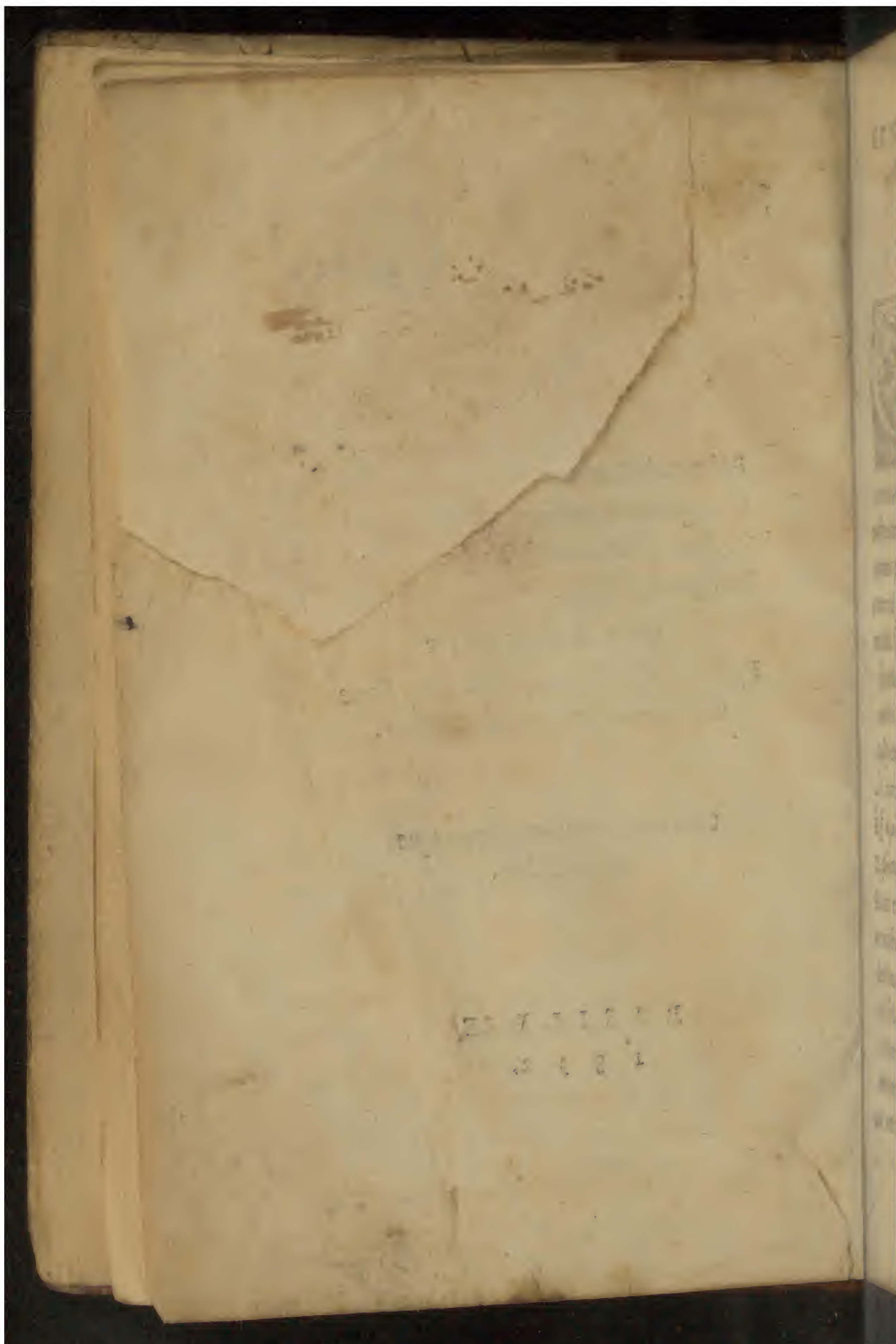
HIS ACCESSIT

Epidemiarũ antidotus, tutelã quoq; bonæ ualetudinis cõtinens, eodem autore.

Cum nouo omnium rerum atque uocum Indice.

BASILEAE
1532.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

GENERE ET VIRTVTE IVXTA nobili illustriq; Domino RENHARDO Comiti Liningensi ac Vuesterburg, Andreas Leennius, S.

QVVM nullum genus hominum, uita nedum sana, uerum & longa sit dignius quàm literarum studiosi, ut qui ex optimorum placitis autorum sibi bene prudenterq; uiuendi normam pararint, reliquis quoq; rerum publicarum futuris administratoribus, eam ceu per manus tradere, & iuuenũ animis poßint instillare: tamen nescio quo fato siue errore id fiat, ut ij cæteris breuiorem sortiantur uitam, multi superstites ualetudinarij degant tamen: plures sanitatis suæ negligẽtia ἄϊδι προϊάπτει, ut uobis id nobis acceptum referri facilius patiar, quàm in deos culpam refundi, pro ipsis cum Homero inquiens:

Ὢ πόποι, οἷον δή νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται.
Ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοί
Σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον, ἄλγε' ἔχουσιν.

Huic errori, generose Comes, facile mederi posse, olim te mihi dicere memini, adq; id operæ tum primum me destinaras. Quũ uero needum urgere cesses, idq; non tui solum, uerũ etiam omniũ studiosorũ nomine, hanc me prouinciam capere uelis, age libuit huic utili imperio morem gerere. Et quod omnibus modis contendis, ut me indice, studiosorum consultum fiat salubritati,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

eiusce rei, quandoquidem ita uis, actionem suscipio. Is certe labor nos diu satisq; exercuit. Excussa tandem professionis nostræ libellorum quantulacunq; supellectile, hos tibi deligo Marsilij Ficini de Vita triplici libros. Autor profectò mihi uisus, iudicio tuo acri non indignus, & qui multorũ teratur manibus studiosorũ peraccõmodus, si à blattis tineisq; liber, emaculatior prodeat in lucem. Quæ enim eius autoris in publicum hucusque sparsa sunt exemplaria, adeò mendis referta sunt, ut eorũ quæ bene scripta, nullus propemodum sit usus. Nos secus, tanti uiri lucubrationes à carcinomatis liberas, in publicũ edendas curauisse, æquus Lector facile deprehendet. Porrò hoc opere tibi conciliando, non est quod uehementer anxij simus, quum id epistolaris non ferat angustia, & res αὐτῆ σεαυτὴν αὐλεῖ. Marsilij iudicio amplißimo, Angelus Politianus inquit, ceu Orphei cithara Eurydicen, ita illius, Platonicam sapientiam ab inferis reuocatam. Demum illius laudes hoc disticho est executus:

Mores, ingenium, Musas, sophiamq; supremam
Vis uno dicam nomine, Marsilius.

Is ea quæ iugi literarum cognitione, improbis sudoribus, longa æui prudentia experientiaq; adsecutus, Medicinæ hæc præcepta studiosis maxime salubria, hoc exiguo fasce sic apposite iunxit atq; fœdere nexuit, ut dubites (rem fixius æstimans) num maiore id fieri potuerit solertia. Trifariam uitæ prospiciens tribus hisce

libellis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

libellis, quanquam singulis seorsum & sine altero suus maneat honos, ita tamen alter alterius partes tuendas suscipit, ut διαμάχεσθαι Γηρυόνι τετραπύλῳ magis tutum fuerit, quàm horum compagem atque societatis nodum dissoluisse. His accedit, De paßim grassantibus morbis, Liber non minus quàm cæteri bonæ tuendæ ualetudini utilis, quem nos addendum censuimus ueluti auctarium, ueriti ne quod ille tanta industria orbi consulens, in mediũ protulerit, tempus edax rerum, absorberet. Quantum uero nobis exantlatum sit uigiliarũ in hoc autore pristinæ dignitati restituendo, dicere supersedeo. Quibus carcinomatis atq; uomicis cicatrices induxerimus, is facile perspiciet, qui nostra ueteribus est collaturus, quem penes iudiciũ esto. Illustrißime Comes, tu non modo dignus cui has dedicem opellas occurristi, sed planè uisus es aptus, ut qui simul ubi nactus aliquid ocij fueris, id libẽter te in eius generis lectione omne positurum, compertũ habeam. Id uero ipsum in literis præstas, ut si quis politiori humanitati faueat, ab eo tibi uere gratulandum existimem. Texerem hic tuarum uirtutum fusiorem catalogum, nisi tecum agerem, qui sciam immoderatioris te laudis contemptorem, & esse bonus potius quàm uideri mauis. Mihi autem uolupe est, quũ me tanti abs te fieri perspiciam, ut tua humanitate non modo ad altiora conanti addas animum, uerumetiam nihil tale promeritum magnificentia tua iuues. Scio equidem nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

in me eſſe eiuſmodi, quod te iſta generoſitate atque dignitate uirum, ad amicitiam meam expetendam adducere debuerit: non tamen omittere poſſum, quin iſto tuo uel beneuolentiæ uel iudicij teſtimonio delecter plurimum, & de eo etiam tibi gratias agam immortales. Ex hac re facile quoque intelligo, quàm non ſim expectationi de me tuæ reſponſurus. Cui tamen, uti ſpero, ſatis à nobis quoq; fiet modo, ſi uel perpetua grati animi memoria, uel ullo ſtudiorum noſtrorum fructu teſtimonij tui laudem ſuſtinere atque tueri potero.

Vale felix ſtudioſorum Mecœnas, & hanc noſtram opellam boni conſule.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

INDEX TOTIVS HVIVS ENCHIRIDII NOVVS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Aspectus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Coctionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Myroba-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Planetæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

cari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Vitam

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

MARSILII FICINI FLORENtini in librũ de Vita, ad magnanimũ Laurentiũ Medicen patriæ seruatorem, Epistola dedicatoria.

BACCHVM Poëtæ summũ antistitem sacerdotũ, bis natum canũt. Fortè significantes, uel futurũ sacerdotem statim initiatum, oportere renasci: Vel perfecti tandem sacerdotis mentem deo penitus ebriam, iam uideri renatã: Aut forsan humiliore sensu, uinum Bacchi germen generari semel in uite quasi Semele, maturis sub Phœbo racemis: regenerari rursum post ipsum uindemiæ fulmen in suo uase uinum, uelut in Iouis fœmore merũ. Sed de sacris in præsentia mysterijs nõ est loquendũ, ubi mox physica potius ope languentibus opitulaturi sumus. Nec agendum stylo grauitatis seruo, sed libero potius & iocoso, postquã à Libero patre nescio quomodo statim exorsi sumus. Et recte inquã nescio quomodo, nam fortè prudentior aliquis à Phœbo medicorum primo, potius quàm à Baccho medicinam auspicatus esset. Quid uero? Si quod non uanum omen sit in ore nunc sorte quadã proferente Bacchum. Hic enim almo quodam uino securitateq; lætißima, salubrius fortè medetur, quàm herbis ille suis carminibusq; Phœbus. Quocunq; uero sensu uel illa uel hæc acceperis, dux ille sacerdotum Bacchus, geminas quasi matres habuisse fertur,

tur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tur. Melchisedech autem summus ille sacerdos, unam uix matrem, unum uix patrem habuit. Ego sacerdos minimus, patres habui duos, Ficinũ medicum, Cosmũ Medicen. Ex illo natus sum, ex isto renatus. Ille quidẽ me Galeno, tum medico, tum Platonico cõmendauit: hic autem diuino consecrauit me Platoni. Et hic similiter atq; ille Marsilium medico destinauit: Galenus quidem corporũ, Plato uero medicus animorum. Iandiu igitur sub Platone salutarem animorũ exercui medicinam, quando post librorum omnium eius interpretationem, mox decem atq; octo de animorum immortalitate libros, & æterna felicitate composui, ita pro uiribus patri meo Medici satisfaciens. Medico uero patri satis deinceps faciendum putans, librum De literatorũ ualetudine curanda cõposui. Desiderabant præterea post hæc homines literati, non tantum bene quandoq; ualere, sed etiã bene ualentes, diu uiuere. His ergo deinde librũ De uita longa dedi. Diffidebant autem medicinis atque remedijs in re tanta terrenis: Adiunxi librum De uita, tum ualida, tum longa cœlitus comparanda, ut ex ipso mundi corpore uiuo, uita quædam uegetior in corpus nostrum quasi quoddam mundi membrum, uelut ex uite propagaretur. His uero tu medicinæ libris ignosce precor indulgentißime Laurenti, si dum medicus esse uolo, nescio quomodo etiam nolens sum etsi nõ bonus sæpe poëta. Nam & Phœbus idem est medicinæ repertor, poësisq; magister, uitamq; ille

ſuam nobis non tam per herbas quàm per citharã cantumq́; largitur. Ipſa quinetiã Venus apud Aſtrologos Muſicum æque parit & Medicum. Sed hactenus dum literatorum ciuiumq́; ſimilium uitæ curioſius conſulo, librorũ meorum ſalutem negligo, quandiu inter ſe patior eſſe ſeiunctos. Quamobrem in eos nunc primum pius, in corpus unum copulo. Cuius artubus in unam formam iam cõpactis, uita protinus adſit. Non poteſt autem hoc opus phyſicum, id quaſi corpus meum, uitam accipere niſi meã. Eiuſmodi uero uita ex mea duntaxat pendet anima. Hæc autem iandiu penes te magnanime Laurenti mi patrone uiuit, in ea præſertim ampliſſimarũ ædium tuarum parte, ubi unà cum Platone, noſtrum illud de animorum immortalitate ſeruatur opus tuo iampridem nomini dedicatum. At animus iſte meus, etſi in beata quadam quaſi patria penes te uitam agit, ueruntamen quod & Theologi uolunt, inquietus eſt interea, donec opus id phyſicum tanquam ſuum corpus accipiat. Accipe igitur optime Laurenti poſt illos de Anima, hos etiam de corpore libros, eodemq́; afflatu, quo & illis dudum, fœliciter his aſpira.

Ita enim & corpus hoc ſub tuo ſpiritu, per ſuam uiuet animã, & anima uiciſſim noſtra cum iam ſuo corpore in tuis laribus conquieſcet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

MARSILII FICINI FLORENTINI MEDICI ATQVE

philosophi celeberrimi, de Studiosorum sanitate tuenda, siue eorum qui literis operam nauant, bona ualetudine conseruanda,

LIBER PRIMVS.

DE NOVEM STVDIOSORVM DVCIBVS. CAP. I

Vicunq; iter illud asperum arduumq́; et longum ingrediuntur, quod quidem uix tandem ad excelsum nouē Musarū templū aßiduo labore perducit, nouē omnino itineris huius ducibus indigere uidentur: Quorum primi quidem tres in cœlo, tres sequentes in animo, postremi tres in terra, nos ducunt. Principio, in cœlo Mercurius, ut inuestigãdo Musarum iter aggrediamur, uel impellit uel adhortatur: siquidem Mercurio tributum est inuestigationis omnis officium. Deinde Phœbus ipse, et quærentes animos et res quæsitas splendore uberrimo sic illustrat, ut perspicue quod quærebatur, à nobis inueniatur. Accedit gratiosißima Venus, Gratiarū mater, atq; almis omnino lætisq́; radijs suis, rem omnem adeò condit et ornat, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quicquid & instigante Mercurio quæsitum fuit, & monstrante Phœbo iam erat inuentum, mirifica quadam & salutari uenustate Veneris circumfusum, delectet semper & prosit. Sequuntur tres itineris huius duces in animo, uidelicet uoluntas ardens & stabilis, acumen ingenij, memoria tenax. Tres in terra postremi sunt, prudentißimus paterfamiliâs, probatißimus præceptor, medicus peritißimus. Absq; his nouem ducibus nemo ad ipsum nouem Musarum templum peruenire uel potuit, uel poterit unquam. Cæteros quidem duces ab initio nobis præcipue Deus omnipotẽs naturaq́; tribuerũt, tres uero postremos nostra adhibet diligentia. Sed præcepta officiaq́; quæ ad patremfamiliâs, et quæ ad præceptorem circa literarum studia pertinent, antiqui plures sapientesq́; tractauerunt, præcipue Plato noster, & sæpe aliâs, & in libris de repub. ac de legibus diligentißime. Deinde Aristoteles in Politicis, Plutarchus quoq; & Quintilianus egregie. Solus autem literarum studiosis hactenus deest medicus aliquis, qui manum euntibus porrigat, salutaribusq́; consilijs atq; medicinis adiuuet eos, quos neq; cœlum, neq; animus, neque paterfamiliâs præceptor'ue destituit. Ego igitur sortem eorum laboriosißimam miseratus, qui difficile, Mineruæ minuentis neruos, iter agunt, primus tanquã medicus debilibus et ualetudinarijs adsum, sed utinam facultate tam integra, quàm propitia uoluntate. Surgite iam adolescentes, Deo duce alacres: Surgite iuuenes, atq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

nes, atq; uiri, quos ardentius Mineruæ ſtudiũ nimium eneruat: Accedite libenter ad medicum, qui uobis ad inſtituti ueſtri perfectionem, monſtrante Deo atq; fauente, conſilia remediaq́; ſalutaria largitur.

Quàm diligens habenda cura ſit cerebri, cordis, ſtomachi, & ſpiritus. Cap. II

PRincipio quantam curſores crurium, athletæ brachiorũ, Muſici uocis curam habere ſolent, tantam ſaltem literarũ ſtudioſos cerebri, et cordis, iocinoriſq́; & ſtomachi oportet habere rationẽ: imò uero tanto maiorem, quanto et membra hæc præſtantiora quàm illa ſunt, & ij frequentius atq; ad potiora his membris, q̃ illi illis utuntur. Præterea ſolers quilibet artifex inſtrumẽta ſua diligentiſsime curat: penicillos pictor, malleos incudesq́; faber ærarius, miles equos & arma, uenator canes & aues, citharam citharœdus, et ſua quiſq; ſimiliter. Soli uero Muſarum ſacerdotes, ſoli ſummi boni ueritatiſq́; uenatores, tã negligentes (proh nefas) tamq́; infortunati ſunt, ut inſtrumentũ illud, quo mundũ uniuerſum metiri quodammodo et capere poſſunt, negligere penitus uidentur. Inſtrumentũ eiuſmodi ſpiritus ipſe eſt, qui apud medicos uapor quidã ſanguinis, purus, ſubtilis, calidus, & lucidus definitur. Atq; ab ipſo cordis calore, ex ſubtiliori ſanguine procreatus uolat ad cerebrum, ibiq; animus ipſo ad ſenſus tam interiores quàm exteriores exercendos aſsidue utitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Quamobrem sanguis spiritui seruit, spiritus sensibus, sensus deniq; rationi. Sanguis autem à uirtute naturali, quæ in iocinore stomachoq́; uiget, efficitur. Tenuißima sanguinis pars fluit in cordis fontem, ubi uitalis uiget uirtus. Inde creati spiritus cerebri, & (ut ita dixerim) Palladis arces ascendunt: In quibus animalis, id est, sentiendi mouendiq́; uis dominatur Itaq; talis plurimum fermè contemplatio est, quale sensus ipsius obsequium. Talis autem sensus, qualis et spiritus: spiritus uero talis, qualis et sanguis: & tres illæ uires quas diximus, naturalis scilicet, uitalis, et animalis, tales, ut sunt à quibus, per quas, in quibus spiritus ipsi concipiuntur, nascuntur, atq; fouentur.

Literatos pituitæ & atræ bili obnoxios esse. Cap. III

NOn solum uero membra illa, uiresq́; & spiritus, homines literarum cupidi curare diligentißime debent, uerumetiam pituitam semper & atram bilem, non aliter quàm nauigantes Scyllam atq; Charibdim, cautißime deuitare iubentur. Quantum enim reliquo corpore ociosi sunt, tantum cerebro ac mente negociosi. Inde pituitam, quod Græci phlegma: hinc atram bilem, quam ijdem melancholiam uocant, gignere compellũtur. Illa quidem ingenium sæpe obtundit & suffocat, hæc uero si nimium abundauerit flagrauerit'ue, aßidua cura crebrisq́; deliramentis uexat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

animum iudiciumq; perturbat: ut non immeritò dici poßit, literatos fore præcipue sanos, nisi pituita moleſta eſſet: & lætißimos ſapientißimosq; omnium, niſi bilis atræ uitio uel mœrore ſæpe, uel interdum deſipere cogerentur.

Quot ſint cauſæ, quibus literati melancholici ſint, uel fiant. Cap. IIII

VT autem literati ſint melancholici, tres potißimum cauſarũ ſpecies faciunt: Prima cœleſtis, ſecunda naturalis, tertia eſt humana. Cœleſtis, quoniam Mercurius, qui ut doctrinas inueſtigemus inuitat, et Saturnus, qui efficit ut in doctrinis inueſtigandis perſeueremus, inuentasq; ſeruemus, frigidi quodammodo ſicciq; ab Aſtronomis eſſe dicuntur: uel ſi forte Mercurius non ſit frigidus, fit tamen ſæpe Solis propinquitate ſicciſſimus, qualis eſt natura apud medicos melancholica: eandemq; naturã Mercurius ipſe et Saturnus literarũ ſtudioſis, eorum ſectatoribus impertiunt ab initio, ac ſeruant augentq; quotidie. Naturalis autem cauſa eſſe uidetur, quod ad ſcientias præſertim difficiles conſequendas, neceſſe eſt animum ab externis ad interna, tanquam à circumferentia quadam ad centrum ſeſe recipere, atq; dum ſpeculatur in ipſo (ut ita dixerim) hominis centro ſtabilißime permanere. Ad centrum uero à circumferentia ſe colligere, figiq; in centro, maxime terræ ipſius eſt propriũ, cui quidem atra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

bilis persimilis est. Igitur atra bilis animũ, ut se & colligat in unum, & sistat in uno contempleturq́;, aßidue prouocat. Atq; ipsa mundi centro similis, ad centrum rerum singularum cogit inuestigandum, euehitq́; ad altißima quæq; comprehendenda: quandoquidem cum Saturno maxime congruit altißimo planetarum. Contemplatio quoq; ipsa uicißim aßidua quadã collectione & quasi compreßione, naturam atræ bili persimilem cõtrahit. Humana uero ea ex nobis causa est. Quoniam frequens agitatio mentis, cerebrum uehementer exiccat: igitur humore magna ex parte consumpto (quod caloris naturalis pabulum est) calor quoq; plurimum solet extingui, unde natura cerebri sicca frigidaq́; euadit, quæ quidem terrestris et melancholica qualitas nominatur. Præterea ob frequentißimum inquisitionis motum, spiritus quoq; moti continuè resoluuntur: Resolutos autem spiritus, ex subtiliore sanguine instaurari necessarium est. Quapropter subtilioribus clarioribusq́; sanguinis partibus sæpe consumptis, reliquus sanguis necessariò densus redditur & siccus & ater. Accedit ad hæc, quod natura in contemplatione, cerebro prorsus cordiq́; intenta, stomachũ heparq́; destituit. Quare alimentis præsertim uel uberioribus uel durioribus male concoctis, sanguis inde frigidus crassusq́; & niger efficitur. Demum nimio membrorum ocio neq; superflua excernuntur, neq; glutinosi, tenaces, fusciq́; uapores exhalant. Hæc omnia melancholicum

cum spiritum, mœstumq́; & pauidum animum efficere solent. Siquidem interiores tenebræ multo magis q̃ exteriores, mœrore occupant animũ atq; terrent. Maxime uero literatorum omnium hi atra bile premuntur, qui sedulo philosophiæ studio dediti, mentem à corpore rebusq́; corporeis seuocant, incorporeisq́; cõiungunt: tum quia difficilius admodum opus maiori quoque indiget mentis intentione, tum quia quatenus mentem incorporeæ ueritati coniungunt, eatenus à corpore disiungere compelluntur. Hinc corpus eorum nonnunquam, quasi semianimum redditur atq; melancholicum. Quod quidem Plato noster in Timæo significat, dicens, animum diuina sæpißime & intensißime contemplãtem, alimentis eiusmodi adeò adolescere potentemq́; euadere, ut corpus suum suprà quàm natura corporis patiatur exuperet, ipsumq́; uehementioribus agitationibus suis aliquando uel effugiat quodammodo, uel nonnunquam quasi dissoluere uideatur.

Cur melancholici ingeniosi sint, & qui horum sint eiusmodi, aut secus.

Caput V

HActenus quam ob causam Musarum sacerdotes melancholici uel sint ab initio, uel studio fiant, rationibus primo cœlestibus, secundo naturalibus, tertio humanis ostendisse sit satis. Quod quidem cõfirmat in libro problematũ Aristoteles: Omnes enim, inquit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uiros in quauis facultate præstātes melancholicos exti tisse. Qua in re Platonicū illud quod in libro de scientia scribitur, confirmauit: ingeniosos uidelicet plurimum concitatos furiososq; esse solere. Democritus quoque nullos, inquit, uiros ingenio magnos, præter illos qui furore quodam perciti sunt, esse unquam posse. Quod quidem Plato noster in Phædro probare uidetur, dicens poëticas fores frustra absq; furore pulsari. Etsi diuinum furorē hic forte intelligi uult, tamen neq; furor eiusmodi apud physicos, alijs unquam ullis, præterquam melancholicis incitatur. Deinceps uero assignandæ à nobis rationes sunt, quare Democritus & Plato & Aristoteles asserant, melancholicos nōnullos interdum adeò ingenio cunctos excellere, ut non humani, sed diuini potius uideantur. Asseuerant id Democritus, Plato et Aristoteles absq; dubio: rationem uero tantæ rei haud satis explicare uidentur. Audendum tamen (monstrante Deo) causas indagare. Melancholia (id est atra bilis) est duplex: Altera quidem naturalis à medicis appellatur, altera uero adustione contingit. Naturalis illa nihil est aliud, quàm densior quædam licciorq; pars sanguinis. Adusta uero in species quatuor distribuitur. Aut enim naturalis melancholiæ, aut sanguinis purioris, aut bilis, aut salsæ pituitæ combustione concipitur. Quæcunq; adustione nascitur, iudicio & sapientiæ nocet: nempe dum humor ille accenditur atq; ardet, cōcitatos furentesq; facere solet: quam

Duplex melancholia.

Græci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Græci Maniam nuncupãt, nos uero furorem. At quan do iam extinguitur, ſubtilioribus clarioribusq́; partibus reſolutis, ſolaq́; reſtante fuligine tetra, ſtolidos reddit & ſtupidos, quẽ habitum melancholiam proprie & amentiam uecordiamq́; appellant. Sola igitur atra bilis illa quam diximus naturalem, ad iudicium nobis ſapientiamq́; cõducit. Neq; tamen ſemper. Sanè ſi ſola ſit, atra nimium denſaq́; mole obfuſcat ſpiritus, terret animum, obtundit ingeniũ. Si uero pituitæ ſimplici miſceatur, quum frigidus obſtiterit circũ præcordia ſanguis, craſſa quadam frigiditate ſegnitiem adducit atq; torporem, atq; ut denſiſsimæ cuiuſq; materiæ natura eſt, quãdo eiuſmodi melancholia frigeſcit, ad ſummum frigiditatis intenditur. Quo in ſtatu nihil ſperatur, timentur omnia, tædet cœli conuexa tueri. Si bilis atra uel ſimplex uel mixta putreſcit, quartanam gignit febrem, lienis tumores, & multa generis eiuſdem. Vbi nimis exuberat, ſiue ſola ſit, ſiue coniuncta pituitæ, ſpiritus craſsiores facit atq; frigidiores, cõtinuò animum afficit tædio, mentis aciem hebetat, nec ſalit arcadico circum præcordia ſanguis. Oportet autem atram bilem neq; tam paucam eſſe, ut ſanguis, bilis, & ſpiritus quaſi freno careant: unde inſtabile ingeniũ labilemq́; memoriam eſſe contingat: Neq; tam multã, ut nimio pondere prægrauati dormitare atq; egere calcaribus uideamur. Proinde neceſſarium eſt, omnino eam eſſe quoad eius natura patitur, ſubtiliſsimam. Si enim te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

nua... pro natura sua maxime fuerit, poterit forsitan absq; noxa etiam esse multa, atq; etiam tanta ut æquare bilem saltem pondere uideatur. Abundet igitur atra bilis, sed tenuißima: non careat humore subtilioris pituitæ circumfuso, ne arescat prorsus durißimaq; euadat. Non tamen misceatur omnino pituitæ, præsertim uel frigidiori uel multæ, ne frigescat: Sed bili sanguiniq; adeò misceatur, ut corpus unum conficiatur ex tribus, dupla sanguinis ad reliqua duo, pro portione compositum. Vbi octo sanguinis partes, duæ bilis, duæ iterum atræ bilis portiones existant. Accendatur aliquantulum à duobus illis atra bilis, accensáq; fulgeat, non uratur: ne, quemadmodũ solet materia durior, dum feruet nimium, uehementius urat & concitet: dum uero refrigescit, similiter frigescat ad summum. Bilis enim atra ferri instar, quando multum ad frigus intenditur, friget ad summum: quando contrà ad calidũ ualde declinat, calet ad summum. Neque mirum uideri debet atrã bilem accẽdi posse facile, atq; accensam uehementius urere. Siquidem uidemus calcem illi similem, aqua perfusam feruere statim atq; exurere. Tantã ad utrunque extremũ melancholia uim habet, unitate quadam stabilis fixæq; naturæ. Quæ quidem extremitas cæteris humoribus non contingit. Summe quidẽ calens summam præstat audaciam, imò ferocitatem: extreme uero frigens, timorem ignauiamq; extremam. Medijs uero inter frigus caloremq; gradibus affecta uarie, affe-
ctus

ctus producit uarios, non aliter quàm merum, præcipue potens, bibentibus ad ebrietatem uel etiam paulò liberius affectus inferre uarios solet. Igitur opportune temperata sit atra bilis oportet. Quæ quũ ita moderata est, ut diximus, & bili sanguiniq; permixta, quia et natura sicca est, & conditione quantum ipsius natura patitur tenuißima, facile ab illis accenditur, quia solida est atq; tenacißima: accensa semel diutißime flagrat, quia tenacißimæ siccitatis unitate potentißima est, uehementius incalescit. Quemadmodum lignum in paleis si utraq; accendãtur, magis diutiusq; calent & lucent. Atqui à diuturno uehementiq; calore, fulgor ingens, motusq; uehemẽs et diuturnus proficiscũtur. Huc tendit illud Heracliti: Lux sicca, anima sapientißima.

Quo pacto atra bilis ingeniosos efficiat. Cap. VI

QVæret forte quispiam, quale sit corpus illud humoris eiusmodi ex tribus illis humoribus, ea qua diximus proportione conflatum? Tale est fermè colore, quale aurum esse uidemus, sed aliquantum uergit ad purpuram. Et quando tam naturali calore quàm uel corporis uel animi motu accenditur? fermè non aliter quàm ignitũ rubensq; aurum, purpureo mixtũ calet & lucet, atq; uelut iris trahit uarios flagrante corde colores. Quæret aliquis iterum, quonam pacto humor eiusmodi conducat ingenio? Nempe spiri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tus ex hoc humore creati, primo quidem ſubtiles ſunt, non aliter quàm aqua illa quam & Vitæ, ſeu Vitis aquam nominant et Ardentem, quoties ex craßiori mero, quadam ad ignem deſtillatione, ut fieri ſolet, exprimitur. Spiritus enim ſub anguſtioribus atræ bilis eiuſmodi compreßi meatibus, uehementiore ob unitatem calore, maxime tenuantur, perq́; arctiores meatus expreßi, ſubtiliores erumpunt: deinde calidiores ſimiliter atq; eadem ratione lucidiores: tertio, motu agiles, actione uehementißimi: quarto ſolido ſtabiliq́; humore iugiter emanantes, actioni diutißime ſeruiunt. Tali autem animus noſter obſequio fretus indagat uehementer, perſeuerat inueſtigando diutius. Facile quæcunq; inueſtigauerit, inuenit, clare perſpicit, ſyncere dijudicat, ac diu retinet iudicata. Adde quod quemadmodum in ſuperioribus ſignificauimus, animus inſtrumēto ſiue incitamento eiuſmodi, quod centro mundi quodam modo congruit, atq; (ut ita dixerim) in ſuum centrum animum colligit, ſemper rerum omnium & centra petit, et penetralia penetrat. Congruit inſuper cum Mercurio atq; Saturno: quorum alter omniū Planetarum altißimus, inueſtigantem euehit ad altißima. Hinc philoſophi ſingulares euadunt, præſertim quum animus ſic ab externis motibus atq; corpore proprio ſeuocatus, & quamproximus diuinis, diuinoruum inſtrumentum efficiatur. Vnde diuinis influxibus oraculisq́; ex alto repletus, noua quædam inuſitataq́; ſemper excogitat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

gitat, & futura prædicit. Quod non solum Democritus atq; Plato affirmant, sed etiam Aristoteles in Problematum libro, & Auicenna in libro Diuinorum, & in libro de Anima confitentur. Quorsum hæc de atræ bilis humore tam multa? Vt meminerimus, quantum atra bilis, imò candida bilis eiusmodi quærenda & nutrienda est tanquam optima, tantum illam quæ contrà se habet, ut diximus, tanquã peßimam esse uitandam. Adeò enim dira res est, ut à malo dæmone eius impetus instigari Serapio dixerit, & Auicenna sapiens non negauerit.

Quinq; præcipue studiosorum hostes, scilicet Pituita, Atra bilis, Coitus, Satietas, Matutinus somnus. Cap. VII

VT autem redeamus illuc unde iam longius digreßi sumus, longißima uia est quæ ad ueritatem sapientiamq́; perducit, grauibus terræq; marisq; plena laboribus. Quicunq; igitur hoc iter aggrediuntur, ut poëta quispiam diceret, sæpe terra mariq; periclitantur. Siue enim mare nauigent, continuè inter fluctus, id est humores duos, pituitam scilicet & noxiam illam melancholiã, quasi inter Scyllam Charibdimq́; iactantur: Siue terra (ut ita dixerim) iter agant, tria monstra protinus sese illis obijciunt: Primum terrena Venus, secundum Bacchus & Ceres, tertium nocturna Hecate frequenter opponit. Ergo & Apollo ab æ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

there, & Neptunus ab æquore, & à terra Hercules sæpe uocandi, ut monstra eiusmodi Palladi inimica, iaculis Apollo transfigat, Neptunus tridente domet, claua Hercules contundat & laceret. Primum quidem monstrū est uenereus coitus, præsertim si uel paulum uires excesserit: subitò nanque exhaurit spiritus, præsertim subtiliores, cerebumq; debilitat, labefactat stomachum atque præcordia, quo malo nihil ingenio aduersius esse potest. Cur nam Hippocrates coitum comitiali morbo similem iudicauit? nisi quia mentem, quæ sacra est percellit, tantumq; obest, ut Auicenna in libro de Animalibus dixerit: Si quid spermatis suprà quàm natura toleret, coitu profluat, obesse magis, q̃ si quadragies tantundem sanguinis emanarit, ut non iniuria prisci Musas atq; Mineruam uirgines esse uoluerint. Huc Platonicum illud spectat, quum Venus Musis minitaretur, nisi sacra uenerea colerent, se contra illas suum filium armaturam. Responderunt Musæ, Marti, ô Venus, Marti talia minitare: Tuus enim inter nos Cupido non uolat. Denique natura nullum sensum longius quàm tactum ab intelligentia segregauit. Secundum monstrum, est uini cibiq; satietas. Quippe si uinum uel nimium uel nimis calidum uehemensq; fuerit, caput ipsum humoribus peßimisq; fumis implebit. Mitto quod insanos facit ebrietas. Cibus uero nimius, primum quidem ad stomachum, in ipso coquendo omnē naturæ uim reuocat. Quo fit, ut capiti simul

ſpeculationique intendere nequeat. Deinde inepte coctus, multis & craßis uaporibus humoribusq́;, aciem mentis obtundit. Quinetiam ſi ſatis coquatur, tamen ut Galenus ait, animus adipe & ſanguine ſuffocatus, cœleſte aliquid peruidere non poteſt. Tertium denique monſtrum eſt, ad multam noctem, præſertim poſt cœnam frequentius uigilare: unde etiam poſt ortum Solis dormire cogaris. Quoniam uero in hoc errant fallunturq́; ſtudioſi permulti, idcirco quantum ingenio noceat, latius explicabo, atq; rationes ſeptem præcipuas afferam: Primam ab ipſo cœlo, Secundam ab elementis. Tertiam ab humoribus, Quartam ab ordine rerum, Quintam à natura ſtomachi, Sextã à ſpiritibus, Septimam à phantaſia deductas. Principio, tres Planetæ, quemadmodum in ſuperioribus dicebamus, contemplationi & eloquentiæ maxime fauent, Sol, Venus atque Mercurius. Hi uero paribus fermè paßibus concurrentes, aduentante nocte nos fugiunt, die uero uel propinquante, uel iam ſurgente reſurgũt, nosq́; reuiſunt. Poſt uero Solis ortum in plagam cœli duodecimã, quæ carceri tenebrisq́; ab Aſtronomis aßignatur, repente truduntur. Ergo nõ qui uel nocte quando nos fugiunt, uel die poſt Solis ortũ, quando carceris tenebrarumq́; domum intrant, ſed qui uel propemodũ petentibus ortũ, uel iam ſurgentibus ad contemplandum ſcribendumq́;, ipſi quoq; conſurgunt, ij ſoli acutißime ſpeculãtur, & eloquentißime inuenta ſua ſcribũt atq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

componunt. Ratio ſecunda ſcilicet ab elementis eſt ta-
lis: Oriente ſole mouetur aër, tenuaturq́; & claret, oc-
cidente uero contrà. Sanguis autem et ſpiritus, motum
qualitatemq́; aëris circumfuſi, naturaq́; ſimilis ſequi ne-
ceſſariò compelluntur. Tertia ratio, quæ ab humori-
bus ducitur, eſt eiuſmodi: In aurora mouetur ſanguis,
& regnat, motuq́; tenuatur & caleſcit & claret, ſpiri
tus uero ſanguinem ſequi imitariq́; ſolent. Verum acce
dente nocte melancholia illa craßior & frigidior, atq;
pituita dominantur, quæ ſpiritus ad ſpeculandum ine-
ptißimos proculdubio reddunt. Quarta ratio, que tra
hitur ab ordine rerum, hæc erit: Dies uigiliæ, nox ſo-
mno tributa eſt. Quoniam quum ſol uel ad hemiſphæ
rium noſtrum accedit, uel ſuper ipſum incedit, radijs
ſuis meatus corporis aperit, atq; à centro ad circumfe
rentiam humores ſpiritusq́; dilatat, quod quidem ad
uigiliam actionesq́; excitat atq; conducit. Contrà uero
quando recedit, omnia coarctãtur, quod naturali quo
dam ordine inuitat ad ſomnum, maxime poſt tertiam
aut quartam noctis partem. Quiſquis igitur manè qui
dem dormitat, quãdo ſol munduſq́; excitat, ad multam
uero noctem uigilat, quando natura dormire iam &
à laboribus quieſcere iubet, hic abſq; dubio quum or-
dini uniuerſi, tum ſibijpſi repugnat, dum contrarijs ſi
mul motibus perturbatur atq; diſtrahitur. Sanè dum
ab uniuerſo mouetur ad extima, ipſe ſeſe mouet ad in-
tima. Atq; contrà, dum ab uniuerſo ad intima trahi-
tur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tur, ipse se interim retrahit ad externa. Ergo peruersoordine motibusq́; contrarijs, tum corpus totũ, tum spiritus ingeniumq́; prorsus labefactatur. Quinto loco à natura stomachi in hũc modum argumentamur: Stomachus diuturna diurni aëris actione, apertis poris admodum dilatatur, euolantibusq́; spiritibus tandem ualde debilitatur. Igitur subeunte nocte, nouam spirituum copiam exigit, qua foueatur. Quapropter quicunq; eo tempore contemplationes longas & difficiles inchoat, ipsos ad caput spiritus retrahere nititur. Hi uero distracti neque stomacho satis, neq; capiti faciunt. Maxime uero nocet, si post cœnam lucubrãtes, diu eiusmodi studijs attentius incumbamus. Pluribus enim tunc ad concoquendum cibum spiritibus, multoq́; calore stomachus indiget. Hæc uero duo, lucubratione studioq́; tali diuertuntur ad caput. Quo fit, ut neq; cerebro, neq; stomacho suppetant. Adde quod caput ob eiusmodi motũ, craßioribus cibi repletur uaporibus, atq; cibus in stomacho à calore & spiritu destitutus, crudescit & putret, unde rursus caput opplet atq; lædit. Deniq; matutinis horis, quando surgendum est, ut excrementis omnibus somno retentis singula membra purgentur, tunc id quod peßimum est, qui nocte lucubrando concoctionem penitus interruperat, idem dormiendo manè, excrementorũ expulsionem diutius impedire compellitur. Quod quidem tam ingenio quàm corpori, medici omnes obesse quamplurimũ arbitran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tur. Meritò ergo qui nocte contra naturam pro die, atq; conuerso, die rursus pro nocte utuntur, tanquam noctuæ, ij etiam in hoc uel inuiti noctuas imitantur, ut quemadmodum illis sub solis lumine caligant oculi, ita & ijs mentis acies sub ueritatis splendore caliget. Sexto loco à spiritibus idem ita probatur. Spiritus fatigatione diurna præsertim subtilißimi quiq; deniq; resoluuntur: Nocte igitur pauci craßiq; supersunt, literarum studijs ineptißimi, ut non aliter mancis horum fretum alis ingenium uolare poßit, quàm uespertiliones atq; bubones. Contrà uero post somnum manè spiritibus recreatis, membrisq́; adeò corroboratis, ut minimo spirituum amminiculo egeant, multi subtilesq́; spiritus adsunt qui cerebro seruiant, atq; expeditius obsequi possunt, in membris fouendis regendisq́; parum admodũ occupati. Postremo septima ratio, sic à phantasiæ natura deducitur. Phantasia, siue imaginatio, siue cogitatio, seu quouis alio nomine nuncupanda uidetur, multis, longis, contrarijs inuigilando imaginibus, cogitationibus, curisq́; distrahitur atq; turbatur. Quæ quidem distractio perturbatioq́; sequenti contemplationi, tranquillam serenam que mentem penitus postulanti, nimium contraria est. Sola uero nocturna quiete, agitatio illa sedatur tandem atque pacatur. Igitur accedente quidem nocte, semper turbata mente, recedente uero, ut plurimum mente trãquilla ad studia nos conferimus. Quicunque uero mente nimium agitata

res

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

res ipsas iudicare conantur, ij non aliter quàm illi qui uertiginem patiuntur, omnia uerti putant (ut Plato inquit) quum ipsi uertantur. Quamobrem scite Aristoteles in Oeconomicis iubet ante lucẽ surgere, asseritq́; id & ad corporis sanitatem, & ad philosophiæ studia prodesse quamplurimum. Sed hoc ita accipiendum est, ut cita & modica cœna matutinam cruditatem diligentißime deuitemus. Deniq; sacer ille uates Dauid, omnipotentis tuba Dei, nunquam dicit uespere, sed manè semper atq; diluculo in deum suum canendum se cithara psalmisq́; surgere. Surgere quidem mente, ea hora omnino debemus, mox etiam corpore, si modo id commode fieri poßit.

Quæ sit hora inchoandis studijs opportunior, quis'ue continuandi modus. Caput VIII

Ex ijs quæ in superioribus disputata sunt, fermẽ iam satis constat, opportune nostra nos studia exordiri, uel statim oriente Sole, uel hora una saltem uel duabus ad summũ ante solis exortũ. Sed antequam è lecto surgas, perfrica parũper suauiterq́; palmis corpus totum primo, deinde caput unguibus, sed id paulò leuius. Hac in re te Hippocrates admoneat. Nã frictione, inquit, si uehemens sit, durari corpus: si leuis, molliri: si multa, minui: si modica, impleri. Quũ è lectò surrexeris, noli subitæ lectioni meditationiq́; prorsus

Hippoc. in eo lib. quẽ κατιηρεῖον inscripsit.

incumbere, sed saltem horæ dimidium cuilibet expurgationi concedito, mox meditationi accingere diligenter, quam ad horam circiter unam pro uiribus prorogabis. Deinde remittes parumper mentis intẽtionem, atq; interim eburneo pectine diligenter & moderate pectes caput, à fronte ceruicem uersus quadragies pectine ducto. Tum ceruicem panno asperiori perfrica, demum reuersus ad meditandum, duas insuper horas, aut saltem horam unam studio dedicato. Produci uero nonnunquam studia possunt, sed aliquanta interdum intermißione facta, ad horam usq; meridianam. Quin etiam interdum quamuis raro, nisi cibum interim cogamur assumere, post meridiem circiter horas duas. Sol enim circa ortũ potens est, potens & in medio cœlo. In plaga quoq; illa cœli, quæ medium proxime sequitur, quam nonam Astronomi uocant & sapientiæ domum, Sol maxime gaudet. Quoniã uero Poëtæ omnes Phœbum Musarum scientiarumq́; ducem esse uolunt, meritò si quid altius excogitandum est, his horis potißimũ cogitetur. Si Musæ quærendæ, horis ijsdem Phœbo duce quærantur. Reliquæ enim horæ, ueteribus alienisq́; legẽdis potius quàm nouis proprijsq́; excogitandis accommodatæ uidentur. Semper autem meminisse debemus, qualibet hora semel saltem paulisper remittendam esse mentis intentionem. Quum enim ob intentionem huiusmodi spiritus resoluantur, meritò si nunquam cesses tendere, lentus eris. Dum laboras animo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

mo, interim corpore conquiesce. Mala est defatigatio corporis, peior animi, utriusq; simul pessima, oppositis hominem motibus simul distrahens, uitamq; disperdens. Denique haud ulterius meditatio procedat quàm uoluptas, potius uero citrà.

Vitandæ pituitæ præcepta. Cap. IX

OPeræprecium fore uidetur, quæ noxia literatis esse diximus repetere breuiter, atque remedia singulis adhibere. Ergo ne pituita nimis augeatur, exercitatione quotidie stomacho fermè uacuo bis utendũ, nunquam tamen laboriosa, ne acuti spiritus dissoluantur, excrementa diligentissime ab omnibus meatibus expurgãda. Sordes à corporis totius cute, capitis præcipue, tum lotione, tum frictione penitus abstergendæ. Vitanda alimenta frigida nimium, atq; nisi obstiterit atra bilis, etiam humida, & omnino quæ pinguia, uirulenta, uiscosa, uncta, glutinosaq; sint, uel quæ facile putrescere soleant. Si stomachus uel natura uel ætate sit frigidus, aut dimittendus omnino, aut certe minuendus aquæ potus. Moderatus cibus sit oportet, sed potio moderatior. Habitatio alta à graui nubiloq; aëre remotissima, tum ignis, tum calidi odoris usu, humiditas expellenda. Prohibendum frigus à capite, maxime uero ceruice atq; pedibus: multum enim obest ingenio. Prodest moderatus usus aromatũ in frigidioribus epulis, nucis muscatæ præsertim, & cinnamomi, et croci,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

zinziberis quoq; condîti manè ſtomacho uacuo, quod ſenſibus etiam & memoriæ maxime prodeſt.

Qua ratione uitanda ſit atra bilis.

Caput X

PEßimam uero illam quam in ſuperioribus deteſtabamur atrã bilem, hæc augent: Craſſum turbidumq; uinum, præcipue nigrũ, cibi duri, ſicci, ſalſi, acres, acuti, ueteres, uſti, aßi, fricti, carnes bouis & leporis, caſeus uetus, ſalſamẽta, legumina, præcipue faba, lenticula, melongia, eruca, braßica, ſinapis, radicula, allium, cæpa, porrum, mora, cariotæ, et quæcũque calefaciunt uel frigefaciunt ſimulatq; deſiccant, & omnia nigra: Ira, timor, miſericordia, dolor, ocium, ſolitudo, & quæcunque uiſum & olfactum auditumq; offendunt, omnium uero maxime tenebræ. Præterea exiccatio corporis nimia, ſiue longis nata uigilijs, ſiue multa mentis agitatione uel cura, ſeu frequenti coitu, uſuq; rerum calidarum multum, atq; ſiccarum, ſeu immoderata quadã deiectione atq; purgatione, uel excercitatione laborioſa, uel inedia, ſiti, calore, uel ſicciore uento, uel frigore. Quum uero bilis atra ſemper ſiccißima ſit, frigida quoq;, licet non æque, huic certe reſiſtendum eſt, rebus quidem modice calidis, humidis uero quammaxime, cibis elixis aßidue, qui coquantur facile, & ſubtilem gignant ſanguinem atq; clarißimũ. Sed interim ut ſtomachi & pituitæ ratio habeatur, perinde atq; bilis atræ, epulæ cinnamomo, & croco,

& ſandalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

& ſandalis condiantur. Conferunt ſemina peponis, atque cucumeris, & pinei nuclei abluti. Conueniunt lacticinia omnia, lac, caſeus recens, amygdalæ dulces. Conueniunt carnes auium & pullorum gallinaceorũ, quadrupedum'ue lactentium, oua ſorbilia maxime, & ex membris animalium, cerebellum, dulcia mâla, pyra, perſica, pepones, pruna damaſcena, atque ſimilia: cucurbita rite cocta, herbæ humidæ, non uiſcoſæ: Ceraſca uero, ficus, uuas, minime laudo. Nauſeam uero & ſatietatem ualde deteſtor. Nihil aũt aduerſus hanc peſtem ualentius eſt quàm uinum leue, clarum, ſuaue, odorum, ad ſpiritus præ cæteris perſpicuos generandos aptiſsimum. Nam ut Platoni & Ariſtoteli placet, hic humor, hoc uino non aliter mollitur atq; dulceſcit & claret, quàm uel lupini aqua perfuſi, uel ferrũ flammis accenſum. Verum quantum eius uſus ſpiritibus & ingenio prodeſt, tantum nocet abuſus. Præterea infundere aurum uel argentum maxime ignitum, eorumq; folia in poculis uel in ipſo iure prodeſſe conſentaneum eſt, atq; aureo uel argenteo uaſculo bibere, ciboſq; ſumere. Item perutile eſt, ſi ſæpe ſtomacho uacuo liquiritiæ ſuccus deglutiatur: ſuccus quoq; punici pomi dulcis, atq; dulcis arancei. Cõducunt nõ mediocriter ſuaues odores, temperati maxime: at ſi regnat frigus, ad calidũ declinãtes: ſin dominetur calor, uergentes ad frigidum. Temperãdi ſunt igitur ex roſis, uiolis, myrto, camphora, ſandalis, aqua roſacea, quæ frigida ſunt.

στρώβυλος

Rursus ex cinnamomo, citro, aranceo, gariophilis, mentha, melissa, croco, ligno aloë, ambra, musco, quæ calida. Verni flores prosunt in primis & folia citri siue arancei, odoraq; poma, sed maxime uinum. Odores eiusmodi prout cuique conuenit, & naribus hauriendi sunt, et pectori atq; stomacho admouendi. Odores uero calidos multũ siccosq;, si soli fuerint & cõtinui, non probamus. Tenendus ore hyacinthus, qui animum uehementer exhilarat. Hierobotana quoq;, id est sclarea syluestris, tum cibo tum odore confert. Buglossa rursus, borago, melissa, horumq; trium aqua. Rursus lactuca, endiuia, uua passula, lac amygdalinum, mensæ familiarißima esse debent. Fugiendus aër aut feruens, aut glacialis nimium, aut nubilus, sed aër temperatus serenusq; liberrime admittendus. Mercurius, Pythagoras, Plato iubent dissonantem animum uel mœrentem cithara, cantuq; tam constanti quàm concinno cõponere simulatque erigere. Dauid autem poëta sacer psalterio psalmisq; Saulem ab insania liberabat. Ego etiam (si modo infima licet cõponere summis) quantum aduersus atræ bilis amaritudinem dulcedo lyræ cantusq; ualeat, domi frequenter experior. Laudamus frequentem aspectũ aquæ nitidæ, uiridis rubeiue coloris, hortorum nemorumq; usum, deambulationem secus flumina, perq; amœna prata suauem, equitationem quoque, gestationem, nauigationemq; lenem ualde probamus, & uarietatem in primis, facilesq; occupationes,

diuersa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

diuersáq; negocia nõ molesta, aßiduam hominum gratiosorum consuetudinem.

De curatione stomachi. Cap. XI

SEquitur ut curã stomachi quamdiligenter habeamus, ne nauseam cruditatem'ue adducat unquam satietas, caputq; offendat. Bis cibus quotidie sumendus est, & modicus atque leuis, Cinnamomo, mace, nuce muscata moderate cõditus. Semper tamen siccus cibus pondere alimenta mollia potumq; exuperet, nisi forte atræ bilis siccitatem admodum uereamur. Famem (si commode fieri potest) cibus, sitim potus expectet. Auiditas utriusq; supersit mensæ. Fastidium & saturitas procul absint. Abstinendum ab ijs quæ ob nimiam humiditatem uel uirulentam & unctam uiscosamq; materiam stomachum relaxando debilitant, uel etiam frigida aut calidißima sunt, aut propter duritiã ægre coquuntur. Et quæ talia sunt, ut diu post mensam palato saporem reddant molestiorem, siue inflent, siue caput multis uaporibus impleant: ab omnibus in primis quæ facile uel extra aluum, uel in aluo putrescant. Dulces sapores, aut acres si soli sint, nullo pacto probamus: sed dulces acri quodã uel acuto uel sicco uolumus temperari. Mastix et mẽtha sicca, saluia recens, uuæ passulæ, cydonia poma cocta, condîta saccharo, cicorea, rosa, corallus, lotus capparis et aceto condîtus, stomacho amicißima sunt. Mâla præterea punica sapore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

inter acidum dulcemq; medio, & omnino quæcunque moderate acida sunt & aliquantulum austera, quæ me dici styptica uocant, siue quæ aliquantū acuta sunt uel salsa uel aromatica: Myrobalani autem omnia superant. Vinum quoq; rubeum potius quàm album, sapore quasi paululum subamaro, ac nisi caliditas uel destillatio aliter postulauerit, optimum erit merum bibitum paulatim. Omnino autem liquidiores epulæ prius sumendæ quàm duriores. Sumpto uero cibo conuenit, coriandrum, pomumq; cydonium cōditum saccharo, mâla punica, & pyra austera, mespila quoq; & persica sicca, atq; similia. Mandere uero oportet antequam deglutiātur, singula exactissime. Fouendus stomachus si oportet extrinsecus, mastice, rosa, mentha, corallo. Cauendum ne post cibum, duabus aut tribus proximis horis uel cogitationi difficili, uel lectioni sedulò incumbamus. Necessariæ forsitan erunt horæ uacationis quatuor, si cibus potus'ue uberior fuerit, aut cibus durior. Malum est cibo potúue uentrem extendere, pessimum stomacho sic extento, difficilia cogitare. Aut igitur nutrimentum sume leuissimum, aut sumpto, uaca donec quasi concoxeris. Neq; dormiendum post cibum meridie, nisi maxima cogat necessitas, atque id quidem non prius quàm horas duas uigilauerimus. Nocte tamen sumpta cœna, hora ut uidetur, una uigiliæ sat est. Coitus stomacho pestilens, præsertim si uel saturo statim, uel esuriente cōcumbas. Ocio mœret stomachus, exer-

citatione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

citatione gaudet, nisi dum cibo sit plenus. Sumpto cibo statim modice deambulandum, mox uero sedendum.

De ijs quæ fouent membra præcipua & uires spiritus. Cap. XII

SEd iam operæprecium facturus, ut nonnulla ex medicorum officina in medium producamus, quæ stomachi, cordis, cerebri, spirituum ingenij, uires uel seruent integras uel restituãt, ac si uel pituita uel atra bilis excrescat, uel immineat nausea, longe propellãt. Omnes sine controuersia medici consenserunt, nihil esse salutarius theriaca, fouendis confirmandisq; tum singulis membris & uiribus, tum spiritibus atque ingenio. Huius igitur in primis utemur drachma dimidia, aut saltem drachmæ tertia parte, bis qualibet hebdomada hyeme & autũno: Sed æstate atq; Vere semel, uel sola, uel si placet frigidis humidisq; temporibus cũ pauculo mero claro, suaui: temporibus uero calidis siccisq;, præsertim si natura uel ætas sit calidior, cum aquæ rosaceæ duabus uncijs aut tribus, stomacho scilicet uacuo, sex aut septem horis ante cibum. Si theriaca desit, dabimus mithridatum. Sed ubi theriacam mithridatum ue sumimus, eo die ab omni re calida penitus abstinendũ, & si æstas aut uer fuerit, frigidis est utendũ. Secundo uero loco eadẽ in causa probatur ab omnibus aloë rite electa atq; lota. Sume myrobalanorũ chebularũ drachmas duas, rosarum purpurearũ,

ſandali rubei, emblicorum, cinnamomi, croci, corti-
cis pomi citri, beem, meliſſæ, id eſt citrariæ, ſingulo-
rum drachmam unam, aloës electæ riteq́; ablutæ dra-
chmas duodecim. Ex ijs confice pilulas optimo mero,
quibus hebdomada qualibet ſemel utaris diluculo, eo
ſcilicet pondere, quod naturæ tuæ cõueniat: æſtate qui
dem cum aqua roſacea, aliâs uero cũ uino. Quibus au-
tem diebus neq; theriacam, neq; pilulas aſſumes, utere
confectione eiuſmodi manè atq; ueſpere duabus aut tri
bus ante cibum horis. Sume cinnami electiſsimi dra-
chmas quatuor, chebularum myrobalanorum duas, et
totidem emblicarum, croci, roſarum drachmam dimi-
diam, ſandalorum rubrorum drachmas duas, corallo-
rumq́; ſimilium drachmam unam, ſacchari albiſsimi
quantum ſatis eſt. Funde ſaccharum aqua roſacea atq;
ſucco citri uel limonum, æqualibus uidelicet portioni-
bus, coquas ſuauiter. Deinde adde muſci tertiam dra-
chmæ partem, atq; ambræ tantundem. Demum con-
fice bolos ſolidos quos morſulos uulgò nominant, au-
roq́; inuolue. Tria hæc, ipſi eo uſu quo præſcripſimus,
experti ſumus, Theriacã et aloën ita, ut diximus, tem
peratam, confectionemq́; illam ſingulis conferre mem
bris, uiribus et ſpiritibus, acuere ſenſus atq; ingenium,
memoriam confirmare. Pituitam quoq; & bilem, atq;
atram bilem illis pilulis facile uel educi uel emendari.
Præterea ætati cuilibet & naturæ, tria quæ diximus
familiariſsima iudicantur.

Pharmaca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Pharmaca pituitæ repreßiua atq; eductiua. Cap. XIII

SI aduersus exundantem pituitam acrius pugnandum fuerit, pilulas aurora ex Hierapicra Galeni, uel quas Mesues Elephanginas nominat, dabimus scilicet quot & quoties oportuerit, uel etiam in robustiore natura pilulas ex hiera atque trochiscis agarici pari portione compositas, semper uero cum melle rosacco liquido atq; oxymelle aquaq; maratri, id est fœniculi. Qui certe syrupus in pituita digerenda etiam ante pilulas atq; post eas maxime prodest. Si unà cum pituita cæteri quoq; humores turbent, pilulis ex Reubarbaro Mesues, uel pilulis quæ Sine quibus, à posterioribus nuncupantur, opportune purgabimus. Omnem uero uehementem repentinamq; deiectionem purgationemq; penitus detestamur. Nam stomachũ corq; debilitat, spiritus multos exhaurit, cõfundit humores, spiritus fumis humorum fuscis obtenebrat.

Catarrhi & destillationis, communis studiosorum pestis remedia. Cap. XIIII

VBi caput propter pituitam destillationibus fluctuat, quandoq; hora somni aliquot ex pilulis quas modo descripsimus, dabimus. Iubebimus prætcrea ea hora & alijs thus sæpe mandere, nam mirifice destillationibus & sensibus omnibus memoriæq; succurrit. Rursus muscata nux & theriaca ore retenta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

probatur. Maiorana quoq;, quam amaracū nominãt, uel eius aqua admota naribus uel infusa. Post cibū uero alimentorum fumos coriandro, cydoneisq́; coërcebimus.

gacra ... (handwritten marginal note)

De dolore capitis.

Cap. XV

SI caput sæpe doleat humore grauatum frigido, præter illa quæ narrauimus, confectionem illam quam Diambram nominant, uel Diacori, uel Plirisar coticon tenere ore iubebimus. Quinetiam masticem sæpe mandere. Præterea linire frontem, tempora, ceruicem, maioranæ, fœniculi, rutæ folijs unà cum oleo rosaceo tunsis, similiter aloë, aceto, oleo, aquaq́; rosaceis perfecte diluta.

Visus caligantis medelæ.

Caput XVI

VBi oculi caligant, neq; rubent tamē, neq; aliud præbent ullum caloris indicium, tunc sanè collyrium ex aqua fœniculi, maioranæ, chelidoniæ, rutæ adhibito croco et antimonio, confert. Sed aqua eiusmodi prius densiori panno est exprimenda. Nihil tamen admoueas oculis, nisi antea pilulis Lucis sæpe purgaueris. At si caligantes oculi rubeant, subitò pilulis ex fumo terræ compositis purga. Mox collyriū ex aqua rosacea & saccharo prodest. Nonnunquã uero albumine oui, tutia, lacte adiectis quamprimū opitulatur. Omnino autē quotidianus usus marathri uisum seruat & acuit. Semen quidē eius frequenter ore tenere oportet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tet, folia uero comedere. Triphera minor à Mesue descripta, optima est. Optimum quotidie uacuo stomacho myrobalanum, chebulam condîtam sumere, atque cum ea nõnihil panis ex sacchare, marathroq; in puluerem ducto compositi, quod insuper ingenio mirum in modũ, ac producẽdæ uitæ prodest. Eufrasiæ quinetiam usus, oculis est singulare præsidium. In omni uel dolore capitis, uel caligine oculorum, diuertendi sunt retrò uapores frictionibus cucurbitulisq;. Ac si calor in causa sit, sanguisq; abundet, hirudines ceruici & humeris adhibebimus.

De sensorio gustus instaurando.

Caput XVII

STomachus sæpe literarum studiosis gustum ferè omnẽ amittit: Si id pituitæ uitio incidit, quod acidus oris sapor, uel saliua multa & glutinosior indicat, postquam aluum subduxeris medicinis, quas suprà narrauimus, aromatico rosaceo utere, scilicet sacchoro rosaceo mixto, melle quoque rosaceo cum cinnamo, solo etiam uel gingibere condîto, uel menthæ syrupo: sed in primis theriaca. Sin autem bilis copia forte contingit, quod quidem os amarum ostendere solet, similiter post purgationem ex Aloë, sicut diximus, præparata, uel Reubarbaro adsume, uel Triasandalum, uel Oxysaccharam, sacchoro, aceto albo, & uino acrioris punici mâli, compositã: Vel persica, pyráue, siue condita siue syrupo confecta, sicut Mesues docet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uel nostram eiusmodi cõfectionem gustui saluberrimã. Sume sacchari rosacei uncias quatuor, diamarenati uncias duas, diacytonites tantundem, scilicet uncias duas, myrobalanorum chebularum semũciam, emblicarum tantundem, sandali rubei, coralli rubri, utrorũq; æque drachmam dimidiam. Funde insuper Iuleb ex succo citri uel limonis uncias treis aut duas. Quod si stomachus debilis est & frigidus, adijce duas cinnami drachmas. His ante cibum duabus horis utendũ. Nauseam semper ab utroq; natam humore tollit diacytonites, et usus capparis cũ aceto. Item potus modicus ieiuno stomacho albi aceti rosacei, si duplo sacchari pondere misceatur. Rursus menthæ syrupus atq; absinthij. Item mentha uel aceto condita, uel acido mali punici succo diluta atque rigata.

Exquisitißima atræ bilis remedia. Cap. XVIII

VErum missa hæc tanquã leuiora iam faciamus, atq; ad id quod periculosißimum est, reuertamur, ad atram bilem scilicet, quæ quoties abundat & furit, quum corpus totum, tum uel maxime spiritum quasi quoddam instrumentum ingenij, ipsumq́; ingenium & iudiciũ labefactat. Primum in ea curanda præceptum sit, ut docuit Galenus, ne repente illam educere contendamus, ne forte eius parte liquidiore subtilioreq́; subducta, residuũ densius admodũ, sicciusq́; resideat, sed paulatim molliatur digeraturq́; pariter atq; educatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

educatur. Secundum, ut interim tam cibis humidioribus, quàm lauacris dulcibus & modicis, unguentisq; similibus caput & corpus totum ad summum pro uiribus humectetur, ea tamen cautione, ne uel destillatio irritetur, uel destruatur stomachus aut iecur, uel meatus corporis obstruantur. Tertium uero, & id quidem maxime necessarium, ut continue cor foueatur, roboreturq; rebus congruis partim intus acceptis, partim extrà pectori naribus'ue adhibitis. Aspiciantur quoq; & audiantur, odorentur, & cogitentur aßidue quæ oblectent: Contraria uero longius arceantur.

Syrupi melancholicis maximo futuri commodo. Cap. XIX

MVlta quidem à multis, aduersus hunc humorem composita sunt. Ego autem in præsentia tria quædam remediorum genera è plurimis adferam electißima omnium atq; tutißima, accepta primum à priscis, deinde à recentioribus confirmata, interdum etiam à nobis ad usum nostrum accommodata. In primo est syrupi optimi cõpositio: In secundo pilulæ probatißimæ: In tertio electuaria saluberrima. His tribus opportune adhibitis, melancholicus humor mollitur & digeritur atque soluitur, spiritus acuuntur & illustrantur, fouetur ingenium, memoria confirmatur. Syrupus est huiusmodi: Sume boraginis, buglossæ, florumq; utriusq;, melissæ, capillorum Veneris, endiuiæ, Borák Sterbák,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uiolarum, cuſcutæ, polipodij, ſenæ, epithymi, ſingulorum quantum manu capitur, pruna Damaſcena numero uiginti, odora poma numero decem, paſſularum unciam unã, liquiritiæ unciam dimidiã, cinnami, ſandali rubri, corticum citri, ſingulorum drachmas tres, croci drachmam dimidiam. Coquantur in aqua omnia præter epithymum & aromata, donec pars tertia conſumatur. Decoctio expreſſa poſt, cum ſaccharo iterum & epithymo moderate coquatur. Poſtremo infundantur aromata ſcilicet cinnamum atque crocus. Huius ſyrupi aurora calefacti unciæ treis bibantur, ſimulq; unciæ duæ aut treis aquæ bugloſſæ, atque unà cum ijs ex ſequentibus pilulis accipi debent duæ ſaltem, aut plures, prout cuiq; conuenit, eo ſcilicet pacto, ut aluus quotidie paulum moueatur.

Pilulæ ad humores uitioſos molliendos & expurgandos. Caput XX

Pilularum uero quãtum ad propoſitum ſpectat, duo ſunt genera: aliæ delicatis congruunt, robuſtioribus aliæ. Primæ, aureæ ſiue magicæ nominari poſſunt, partim Magorum imitatione, partim noſtra inuentione, ſub ipſo Iouis Venerisq; fluxu compoſitæ, quæ pituitam, bilem, atram bilem educunt abſque moleſtia, ſingula membra corroborant, ſpiritus acuunt & illuminant: Ita eos dilatant, ne conſtricti mœſtitiam pariant, ſed dilatatione & lumine gaudeant: Ita rurſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

rursus stabiliunt, ne extensione nimia euanescant. Sume igitur auri grana duodecim, maxime foliorum eius si pura sint, thuris, myrrhæ, croci, ligni aloës, cinnami, corticis citri, melissæ, serici crudi coccinei, mẽthæ, been albi, been rubei, singulorũ drachmam dimidiam, rosarum purpurearum, sandali rubri, coralli rubri, myrobalanorum trium, scilicet emblicarum, chebularum, Indarum, singulorũ drachmam unam, aloës rite ablutæ tantundem quantum cunctorum pondus. Confice pilulas mero quamelectißimo. Sequuntur pilulæ ad soluendam melancholiam aliquanto ualidiores, ueruntamen minime uiolentæ. Sume pæoniæ, myrrhæ, stichados Arabici, melissæ, thuris, croci, myrobalanorum trium, scilicet emblicarum, chebularũ, Indarum, rosarum, singulorum drachmam unam, trochiscorum agarici, polipodij, epithymi, senæ, lapidis lazuli rite loti & præparati, lapidis Armeni effecti similiter, drachmas treis singulorum, aloës lotæ uncias duas, uino perfecto pilulas confla. Si cum melancholia manifesta caliditas dominetur, quæ in hac compositione sunt frigida, ad tertiam insuper ponderis sui partem augenda erunt. Has pilulas ut literarum studiosis conuenit, Græcorum, Latinorum, Arabumq; imitatione composui: nolui uero fortiora miscere, quale ueratũ, quo Carneades fanaticus utebatur. Viris enim literatis tantum uel paulò firmioribus consulo, quibus nihil pestilentius est quàm uiolentia; ideo prætermisi pilulas Indas, la-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

pidisq; lazuli uel Armeni notas, & quam compositio-
nem Ieralogodion appellant. Si deniq; decet simplicio-
rem cōpositionem inserere, qua ego familiarius utor:
Sume aloës lotæ unciam unam, myrobalanorum em-
blicarum atq; chebularum, utriusq; pariter drachmas
duas, masticis drachmas duas, duas quoq; rosarū præ-
sertim purpurearū, confice pilulas uino. Proinde pilu-
lis aut ijs, aut illis, ex ijs scilicet quas probauimus, ne-
mo unquam solis uti debet, ne forte nimium exiccetur:
quod quidem in melācholia peßimū est, imò uel unà cū
syrupo, quem secuti partim Mesuen, partim Gentilem
Fulginatem, suprà descripsimus, uel cū uini odori le-
uisq; unc. una siue duabus siue tribus, ut cuiq; cōuenit:
Aut cum aqua mellis & passularū atq; liquiritiæ: Aut
sicubi caliditas dominatur, cum Iuleb uiolaceo aquáq;
uiolacea. Omnino autem consulo literatis, quicunq; ad
atram bilē sunt proniores, ut hac purgatione bis quo-
libet anno, Vere scilicet autūnoq; utātur, diebus quin-
decim continuis uel uiginti, pilulis scilicet cum syrupo
atq; similibus. Quicunq; uero paulò minus huic mor-
bo obnoxij sunt, sat habebūt, si pilulas primas aut ul-
timas toto anno sumant, semel hebdomada qualibet,
æstate quidē cū Iuleb, ut diximus, aliàs uero cum uino.

A liquidarum medicinarum usu medelæ. Cap. XXI

MEminisse uero oportet, ubi maximum in exic-
catione periculum imminet, purgare tamen
necessitas

necesßitas cogit, operæprecium esse pilulas intermittere, atq; in ipso syrupo uel simili quadam decoctione, facta in aqua buglossæ, quando purgandũ est, interdum infundere diasenæ, uel diacatholiconis, uel Tripheræ persicæ unciam unam, aut saltem dimidiam. Quod si uel corpus robustius sit, uel astrictior & durior aluus, addere electuarij Hamech drachmam unam aut duas. Vtilis quoq; hic est cõfecta Casia, utilior Manna. Nec omni melancholiæ speciei conueniunt, sed illi maxime quæ adustione creatur. Sin autem melãcholia naturalis sit, conueniunt quidem, uerũ præcipue si in syrupo addatur polipodij portio dupla uel tripla, similiter liquiritiæ crociq; & passularum. Item medicinæ addantur mellis rosacei liquidi unciæ duæ. Quoties uero syrupus sumendus sit, in superioribus diximus. Sed medicina cum ipso ter uiginti diebus sumenda erit. Verũ si melancholicus nullus humor appareat, tantum uero complexio melancholica, scilicet frigida membrorum qualitas atq; sicca, memento ducere aluum uel mittere sanguinem minime expedire, sed reliqua duntaxat facere, quæ uel diximus, uel dicemus: præsertim quæcũque ad corpus pertinent, mediocriter calefaciendum, atq; magnopere humectandum, spiritusq; quoad fieri potest illuminandos, fouendaq; membra. Vbi uero ipse atræ bilis humor exundat, non madefacimus tantum corpus atque humorem, sed etiam soluimus aluum ea cautione qua diximus: Nunquam uero uehemẽter. Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quidem Plato in Timæo nos monet, diuturnum morbum, qualis est melancholicus, non esse nimis ualentibus medicamentis atq; molestis pharmacis irritãdum.

Sanguinis mittendi Canones.

Caput XXII

Copiosioris sanguinis notæ.

SVnt nonnulli in sanguine mittendo audaciores, quos medici sapientes admodũ detestantur. Nam sanguis est atræ bilis temperamentum, spiritus fomes, uitæ thesaurus. Solum uero ubi abundantiam sanguinis indicat uel profusior risus, audaciaq; & confidentia multa, uel color rubens, uenarumq; tumor, mittere sanguinẽ literatis quando res postulat, debemus è uena lienis sinistri brachij, lata quidem incisione, quatuor uncias manè, uespere totidem. Deinde paucos post dies, saltem septem, ad summũ quatuordecim, tum frictione quadam asperiore, tum admotis hirudinibus, quas Sanguisugas nominant, mariscas irritare, ut sanguinis unciæ tres aut quatuor inde destillent. Hæc ambo robustioribus tantum facienda uidentur. Debilioribus uero, si necessitas postulat, mariscas solum sicut docuimus, irritare. Sed neq; uentrem medicinis soluere, neque mittere sanguinem licet, nisi prius clysteribus pinguibus mollibusq; lenieris. Atque hoc sit in melancholica natura cõmune præceptum, dandam esse operam, ut si oportuerit, eiusmodi clysteribus frequentatis uenter inferior lubricus semper sit atq; purgatus.

De electuarijs

De Electuarijs & Confectis.
Caput XXIII

SEquuntur Electuaria, ex quibus laudo equidem quod Rasis, Exhilarãs appellauit. Præterea quæ in libro De uiribus cordis Auicenna cõponit, sed multo magis quod Mesues ita conscribit: Sume crudum sericum colore coccineo nuper tinctum, pondere libram unam: id merge succo pomorum dulcium & suauiter redolentium, atq; succo buglossæ, aquáq; rosacea, singulorum libra una, post quatuor & uiginti horas, totum id coque suauiter, donec aqua rubeat. Deinde extrahe sericum, atq; insuper exprime diligenter. Infunde mox sacchari candidißimi centum et quinquaginta drachmas, coque rursus donec quasi mel spissetur: Amoue tunc ab igne, atq; infunde dum calet, ambræ crudæ diligenter conscissæ drachmas sex, & ut liquescat ambra permitte. Postremo adde his puluerem eiusmodi: Sume ligni aloës crudi, cinnami, utriusq; æque sex drachmas, lapidis lazuli rite abluti drachmas tredecim, unionum, id est albarum margaritarũ drachmas duas, auri ueri drachmam unam, musci electi partem drachmæ dimidiam. Dantur ex eo cum uino drachmæ duæ uel una, manè ac uespere ante cibum tribus aut quatuor horis. Id mihi præ cæteris ualde placet. Veruntamen probo etiam diamuscum Mesues dulcem, compsitionemq; gemmarum, modo cum aqua rosacea adsumãtur. Laudarem quoq; mirifice quod est à Petro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Ebanensi philosopho summo, conflatũ, nisi ipsemet ex eius immodico usu dilatationem exhalationemq; spiritu um nimiam formidaret. Quamobrem duo quædam insuper excogitaui tutißima, atque ob temperationem suam cuilibet tempori, ætati, naturæ conuenientißima, in quibus miscetur utile dulci: Quæ tantum nutriunt quantum fouent & roborant: Præterea spiritui & ingenio tantum stabiliendo, quantũ acuendo & illustrando conueniunt. Sume sacchari rosacei uncias quatuor, sacchari unà cũ floribus buglossæ cõcocti uncias duas, corticis pomi citri saccharo condîti unciam unã, chebulæ condîtæ uncias duas, cinnami electi drachmam unam, sandali, coralli scilicet utriusq; rubri, item serici coccinei crudi & conscißi, croci, margaritarum, singulorum drachmam dimidiam, auri, argẽti, singulorum tertiã drachmæ partem, ambræ, musci, utriusq; grana duo. Funde omnia simul succo citri uel limonis, saccharo cocti. Sequitur confectio altera aliquãto salubrior, certe multò suauior. Sume amygdalarum dulcium quatuor uncias, nucleorum pineorũ scilicet ablutorũ dici unius spacio, seminum cucumeris, utrorumq; pariter uncias duas, sacchari duri quod Candum, id est candidũ uocant, quatuor uncias, sacchari alterius et albißimi libram unam atq; dimidiã: Funde cuncta hæc aqua rosacea, atq; limonis & citri, in qua extinctum fuerit ignitum aurum & argentũ, simul coque suauiter. Demum adde cinnami, been rubri, sandali rubri, coralli

similis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

similis, singulorũ drachmam unam, margaritarũ nitidißimarũ, croci, serici crudi coccinei minutißime attriti, singulorum drachmam dimidiam, auri, argenti, utriusq; grana duodecim, hyacinthi, smaragdi, saphiri, carbunculi, singulorũ tertiam drachmæ partem. Si cui uero desunt aurum, argentũ, ambra, muscus, preciosi lapilli, confectiones illæ etiam prodesse multum sine his poterunt. Quarum treis potißimũ eligo, unam scilicet Mesues, quam recensui, duas uero nostras, quas modo descripsimus. Quo uero pacto ijs utendum sit, superius satis exposuimus. Si quis autem simplicius aliquid appetat, omnibus tamen accommodatũ, hic citri pomum perfecte maturum, integrum perfecte cõtundat, multoq; saccharo & multo rosarum succo adhibito coquat: coctum uero modico cinnamo crocoq; condiat, aut aromatico rosaceo: utatur sic temperato. Sume aromatici rosacei unciam unam, sacchari rosacei, sacchari diabuglossati, utriusq; uncias duas, aut similiter, misceat Diamuscum. Quanquã enim duo hæc non sint simplicia, tamẽ facile satis habentur. At si caliditas timeatur, diaprunis et saccharũ uiolaceũ adiungãtur.

Emaciantis uigiliæ remedia.

Cap. XXIIII

SAepe melancholicis, præsertim literatis accidere solet, ut nimiũ exiccato cerebro, uigilijs longis extenuentur. Quoniam uero nihil atræ bilis mala magis auget, quàm longa uigilia, tãto malo omni studio suc-

currendum. Ideo lactucas post cibos alios edant unà cum pane modico, pauculo croco, uinumq́; purum sorbeant post lactucam, neque ultra horam lucubrent: Quumq́; se dormitum conferunt, confectionem eiusmodi sumant, In qua seminis papaueris albi unciæ duæ sint, seminis lactucæ uncia una, amomi, croci scilicet utriusque pars drachmæ dimidia, sacchari unciæ sex: Dilue & coque omnia simul syrupo papaueris: Edant huius drachmas duas, simulq́; nonnihil syrupi papaueris gustent aut uini. Illinias eis frontem tempora'que oleo ex uiolis, & ex nenufare adiecta camphora. Item lacte oleoq́; amygdalino atque uiolaceo. Odorem croci & camphoræ, putaminumq́; dulcis mâli naribus admouebis: Aceti insuper modici, sed aquæ rosaceæ plurimæ. Sternes quoque lectum plantarum folijs frigidarum. Aures suauibus cantibus sonisq́; delinies. Humectabis sæpe caput eiusmodi lauacris, scilicet aqua in qua cocta sint frusta papaueris, lactucæ, portulacæ, maluæ, rosarum, uitis, salicis, arundinumq́; folia, addita camomilla. Balneis quoque dulcibus ex rebus eiusmodi sæpe tibiæ brachiaq́;, sæpe totum corpus est humectandum. Lac insuper bibere mixtum saccharo scilicet stomacho uacuo, si modo stomachus optime tolerauerit, maxime prodest. Humida hæc melancholicis etiam si satis dormiant mirifice conferunt. Memento lac amygdalinum mensæ familiarißimum esse debere.

Memoriæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Memoriæ hebetis atq; obliuionis remedia.
Caput XXV

ACcidit uero nonnunquam ut studiosis, uel quia sedulo inclinato capite legant scribantue, uel quia ocio nimio torpeant, pituita quædã uiscosior unà cum frigida nimis melancholia caput occupãs grauet, atq; hebetes obliuiososq; efficiat. His ergo caput exonerandũ est ijs remedijs, quæ aliâs diximus pituitæ conuenire. Sin minus illa suffecerint, ad pilulas Indas & cocchias ieralogodionq; confugito. Præterea ad ieram diacoloquintidos uel Archigenis, uel Andromachi, uel Theodotionis, aut ad pilulas Iudæi, quas Mesues in capitulo De capitis dolore describit. Quod si natura ætas ue frigidior sit, nec æstas obstiterit, post purgationem utere confectione illa anacardina, quam Mesues sapientum confectionem nominat in Antidotario. Rursus anacardina illa, quam in capitulo De obliuione ex sentẽtia filij Zachariæ recenset. Da summo mane drachmam unã, sed qui eã sumit, ab ira, coitu, ebrietate, labore, rebusq; calidis eo die prorsus abstineat. Hæc quidem aduersus hebetudinẽ obliuionemq; ualẽtissima sunt. At uero si familiaria magis optes, da gingiber cõditum, sed modico thure mixtum, quod sensibus & memoriæ magnopere prodest, præsertim his adiectis, scilicet melle anacardi, melle chebularũ, acoris, ciperis, ambra, musco. Prodest etiã diambra, pliris sarcoticõ, et diacori. Sed hæc ore diutius retinẽda, naribus etiã et

auribus infundenda. Odor quoq; thuris, amaraci, marathri, nucis muscatæ, rutæ, gariophilorum, prodest nõ mediocriter. Memento tamen theriacam in his atq; similibus, quemadmodum ab initio diximus, nulli unquam remedio postponendam. Præterea hebetibus obliuiosisq; tempora & ceruicẽ unctione eiusmodi unge. Sume olei sambucini unciam unã, olei de been uncias duas, euphorbij unciam dimidiam, castorei quoq; tantundem, perfricabis brachia, crura, ceruicemq; uehementer. Ac si opus fuerit, ceruici cucurbitulas admouebis. Verticem præterea capitis amaraco, thure, nuce muscata tunsis operies atq; fouebis.

Spirituum custodiæ nos esse intentos debere. Caput XXVI

SI homines ueritatis cupidi, tanta medicorum diligentia corporeum spiritũ curare debent, ne forte omnino neglectus, uel impedimento sit, uel inepte seruiat quærentibus ueritatẽ, multo proculdubio diligentius incorporeum spiritum, id est, intellectum ipsum disciplinæ moralis institutis colere decet, quo solo ueritas ipsa quũ sit incorporea, capitur. Neq; enim fas est solum animi seruum, id est corpus colere, animũ uero corporis dominũ regemq; negligere: præsertim quum Magorum Platonisq; sententia sit, corpus totũ ab animo ita pendere, ut nisi animus bene ualuerit, corpus bene ualere non posit. Quapropter medicinæ autor Apollo, nõ Hippocratem, quamuis ex sua stirpe genitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tum, sed Socratem sapientissimum iudicauit. Quippe quum quantum Hippocrates corpori, tantum Socrates animo sanando studuerit: quanquam quod tentauerant illi, solus Christus effecit. Proinde mentē nostram optimis colere moribus à Socrate idcirco iubemur, ut lucem ueritatemq; à nobis naturæ instinctu quæsitam serena mente facilius assequamur: quanto magis ueritatem ipsam diuinam in primis religione sancta fas est uenerari? Ad quam quærendam capiendamq; non aliter creata mens est, quàm oculus ad lumen solis perspiciendum. Atq;, ut Plato noster inquit, quemadmodum uisus nihil usquam uisibile perspicit, nisi in ipso summi uisibilis, id est solis ipsius splēdore, ita neq; intellectus humanus intelligibile quicquam apprehendit, nisi in ipso intelligibilis summi, hoc est dei lumine nobis semper & ubique præsente. In lumine inquam, quod illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. In lumine de quo canit David: In lumine tuo uidebimus lumen. Profectò quemadmodum purgatis oculis, inque lumen ipsum aspicientibus, subitò splendor eius infunditur, coloribus figurisq; rerum abunde refulgens, ita quum primum ab omnibus corporis perturbationibus per moralem disciplinam purgata mens est, atque in diuinam ueritatem, id est, deum ipsum religioso quodam flagrantissimoq; amore directa, subitò, ut diuinus inquit Plato, diuina menti ueritas influit, rationesq; ueras, quæ in ipsa continentur, quibus ue

omnia constant, feliciter explicat: quantoq́; mentem circumfundit lumine, tanto simul & uoluntatem gaudio beate perfundit.

LIBRI PRIMI FINIS.

MARSILII FICINI FLORENTINI *in librum secundum de* Vita *producenda, ad* Philippum Valorem, *epistolare* Procœmium.

Vanquam Plato noster Genio suo uiuit, et uicturus est, ut arbitror, dum mundus ipse uiuet: meus me tamen Genius huc semper impellit, ut post diuinum cultum ante omnia Platonis *uitæ prospiciam.* Ad *hoc ipsum iam diu nobis aspirat præ cæteris* Medica *domus.* Ad *idem conspiras & tu mi* Valor, *medicũm amicißimus, &* Platonicæ *gloriæ atq; disciplinæ admodum studiosus.* Quam *ergo uitã* Platoni *semper exopto, eandem opto* Medicibus, *similemq́;* Valori. Quamobrem *hortor & obsecro te mi* Valor, *ut quanta semper opera gloriæ* Platonicæ *faues, tanta aliquãdo diligentia præcepta hæc nostra de uita producenda legas atq; serues: quibus diu uiuens resurgenti nuper disciplinæ* Platonis *diutius unà cum magnanimo* Laurentio Medice *patrocinari poßis.* Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

MARSILII FICINI FLORENTINI MEDICI ATque Philosophi insignis, De uita producenda, siue longa,

LIBER SECVNDVS.

AD PERFECTIONEM SCIENtiæ, necessaria est uita longa, quam diligentia præstat. Caput I

D artem scientiamq; perfectam non tam uel docilitas ingenij, uel memoriæ firmitas, quàm prudentis iudicij perspicacia nos perducit. Iudicium uero propter ambiguitatem ex coniecturarum diuersitate conceptam, adeò difficile est, ut experimento sit necessario confirmandum. Experimentũ quoq; fallax, tum propter iudicij ipsius difficultatem, tũ propter fugacẽ opportuni in experimento captando temporis breuitatẽ. Quibus sanè de causis, artem esse longam unà cũ Hippocrate recte concludimus, nec posse nos eam nisi uitæ longitudine cõsequi. Vitam uero longam non solũ ab initio semel fata promittũt, sed nostra etiã diligentia præstat. Quod et Astrologi cõfitentur, ubi de Electionibus et imaginibus agũt: & medicorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

cura diligens, experientiaq; confirmat. Qua quidem prouidentia non solum homines natura ualidi sæpissime, sed etiam ualetudinarij uitam longam aliquando consequuntur, ut non mirum sit Herodicum quendam literarum studiosum omnium sui temporis infirmissimum, ut Plato & Aristoteles testantur, eiusmodi prouidentia annum ferè centesimũ impleuisse. Plutarchus præterea narrat multos corpore alioquin parum firmo, uitam sola diligentia longam consequutos. Mitto in præsentia, quot imbecillos ipse nouerim, prudentiæ munere robustissimorũ annos superauisse. Neq; igitur inutile fuerit, neq; uanum, post librum De curanda ualetudine literatorum à nobis compositum, præcepta quædam insuper ingenijs scientiæ cupidis ad uitã longam cõducentia, tradere. Instituta uero hæc nec inertibus ignauisq; communicari uolumus. Quid enim cupiamus istos diu uiuere, qui nec uiuunt quidem, quasi fucos nutriamus, non apes? Nec hominibus diuulgari, perdita uoluptatum libidine dissolutis, qui breuem quotidie uoluptatem longæ uitæ, stulti præponunt. Nec improbis iniquisq; patefieri, quorum uita mors est bonorum. Sed uiris duntaxat prudentibus atq; temperatis, solertis ingenij uiribus humano generi, uel priuatim uel publice profuturis.

Vitalem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Vitalem calorem nutriri humore, cuius ultra citraq; excessu fieri corruptionem dissolutionemq́;. Caput II

Vita quidem tanquam lumen in naturali calore consistit. Caloris uero pabulum est humor aërius, atq; pinguis quasi oleum. Siue igitur humor eiusmodi forte deficiat, siue prorsus excedat, uel inquinetur, calor naturalis statim debilitatur, & tandem debilitatus extinguitur. Si humoris defectu calor debilitatur & perditur, mors resolutione cõtingit. Si potius obruitur humoris excessu uel uitio, uita suffocatione perit. Suffocatio uero humoris cuiuslibet exundantia uel putrefactione contingit, præsertim pituita uel excrescente uel quomodolibet putrefacta, ut non immeritò pituita petens uitã fuerit nominata. Præcepta igitur ad producendam uitam maxime necessaria: hinc quidem resolutionem, inde uero suffocationem putrefactionemq́; æque deuitant: Aeque inquam, ratione cõmuni. Nam si calidiorem sicciorem'ue hominem fortè curant, & cui meatus quidem aperti sunt, humores autem spiritusq; subtiles resolutioni magis occurrunt. Sin autem contraria ratione corpus affectum tractant, potius suffocationi subueniunt. Maxime uero in alterutro student, si ad alterutrum locus tempus'ue declinet. At ubi ingeniosis studiosisq; consulitur, utrunq; præceptum fermè est pariter necessarium, in utroq; similiter laboratur. His enim acutum quidem calidumq́; in-

Ἀμετρία νόσος τίκτει.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

genium, & imaginationis motus aßiduus, resolutionem: ocium uero corporis atq; cruditas, suffocationem minitari uidetur. Nusquam igitur medici uehementius quàm in eiusmodi hominum curatione laborant. Etsi tota libri superioris disputatio ad prorogandam uitam maxime confert, propriam tamen quandam res tanta curam, qualem deinceps quoad potero paucis comprehendam, postulare uidetur.

Quomodo sint temperandi calor & humor quodam Mineruæ consilio. Cap. III

CAeterum dum oleum istud pingue, igneo huic uigori nostro necessarium, pingui Minerua tractamus, Minerua interim oliuifera olei uitalis origo, almi uidelicet Iouis capite nata ridet, quod sui muneris quantitatem planè cernentes, interea nõ satis uidimus qualitatem. Ridens ergo, uobis, inquit, oleum non modo quantum sat flammæ nutriendæ foret, abunde dedi, sed etiam sine amurca syncerum infudi lucernæ. Hæc illa. Nos autem inter loquendum errantes offendimus, quoniam lucerna pedibus nostris uerbum suum nondum nobis auditum. Ex hac ergo lucerna discamus, oleum iugiter flammæ subministrandum, ea scilicet diligentia, ut nec repentina quadam lumen obruamus illuuione: nec rursum differamus sitibundo potum. Sed hæc quidem duo, satis in superioribus tractata putamus. Reliqua nobis duo sunt, quorum alterum leuiter

tetigisse

tetigisse, alterum uix attigisse uidemur. Tangentes interim ita Palladem, ut ridere nunquam solita, nos rideret. Quid ergo? Primo quidem cõsiderabimus flammam uel pauculam esse prorsus edacem, ideoq; lucernam illam lucere diutius in qua sic flammula est ad ellychnium, id est lucinium temperata, ut non ebibat oleum, sed pitisset. Itaque & nos in omni diæta caucbimus, ne quando, præsertim in iuuentute, nimium inualescat insitus ignis suapte natura uorax. Sat uero fuerit tum humorem inundantem, tum penetrabile frigus hinc arcere. Deinde lucernam cogitabimus frequenter extingui, quando non syncerum oleum instillauerit, sed (ut ita dixerim) amurcosum. Vnde paulò post concrescunt ex amurca fungi, lumenq; extinguunt. Iam uero nos almum à Pallade suscepimus oleum scilicet aërium quamplurimum purumq;, & natiuo quodam lentore tenax atq; firmum. Quod ergo huic paulatim absumpto suggeritur, non solum huic æquale debet esse, sed simile. Vt uero sit simile, non tantum aërium esse debet & pingue, sed penitus ab amurca secretum, id est à fæce quadam ex terra et aqua crassiore congesta. Hanc ergo congestionem fæcemq; uitaturi, alimenta eiusmodi fugiamus, & ocium & cruditatem atq; sordes. Interea uero Mineruam ea moderatione colamus, ut caput quidem de quo nata est ipsa, nobis augeat, neruos autem stomachumq; non minuat.

Arescentis humidi naturalis & alieni exuberantis causæ: Et quàm necessaria sit ad uitam perfecta digestio. Caput IIII

NAturalem humorem uelociter hæc exiccant: Sanguinis fluxus uberior: Violẽta solutio uentris: Diu lubricus aluus: Profusus sudor: Latius patefacti meatus: Coitus ad debilitatem factus: Sitis anhela: Fames crucians: Vigilia longa: Vsus præcalidarum rerum simulatq; siccarum: Laboriosus animi corporisq́; motus: Anxietas: Ira: Dolor: Siccior simulatq; feruentior aër, præsertim igne calescens: Ventus aridior & uiolentus atq; diuturnus. Humorem supra modum augent ijs cõtraria. Ebrietas frequens utrunq; facit. Nimio enim tum calore siccat, tum humore suffocat ebriosum. Nihil autem magis quàm cruditas ad utrunq; nocet. Vbi enim non concoquitur alimentum, hinc quidem deest quo naturalem irriget humorem: inde uero putrefactum superest, quod exundans, calorem obruat naturalem. Quamobrem Auicenna corrumpi sanguinem inquit, ubi digestio ipsa corrũpitur, secutusq́; Galenum appellat digestionem, uitæ radicem. Optima igitur est & quasi unica hæc regula Galeni, concoctionem cibi præ cæteris ubiq; curare. Nam quod maximum uidetur esse preceptũ, salubribus uidelicet uti, nihil proderit nisi coquas. Siquidem ex his fermè sicut ex cõtrarijs noxius humor profluit, si cruda membris influxerint. Ex cibis autem etiam minus

Coctionis ad uitam necessitas.

arte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

arte laudatis, sæpe minus malum accipitur nutrimentum, si uehementius concoquantur. Cruditatem igitur tanquam grauem resolutionis simul & suffocationis causam, diligentißime deuitemus, quantitate uidelicet cibi potusq́; nobis accommodata: Qualitate, simplicitate, præparatione, contritione, ieiunio reuocante famem, ac si opus fuerit, stomachi etiam exteriore fomento, rebusq́; quibusdã stypticis post epulas intus assumptis. Caueamusq́; diligenter, ne cibũ potus exuperet: ne ue cibus sit liquidior, aut durior: aut hic uel ille ualde sit actu frigidus, aut alimenta sint longe diuersa aut crudum addamus crudo. Hæc enim concoctionem magnopere prohibent. Caueamus insuper diligentißime, ne uel coitu statim post cibũ, uel somno meridiano sæpius nõ necessario, uel nocturna uigilia, uel labore animi ullo, siue corporis importuno, uel alio quopiam pacto digestionem impediamus. Digestionem dico equidem non primam tantum, quæ fit in stomacho: sed secundam etiã quæ fit in iocinore: Tertiam insuper quæ in uenis: Quartam denique quæ in membris efficitur: Quæ longo quodã indigent interuallo, & quauis impedita, pabulum nõ suppeditatur humori. Proinde sicut digestionem, sic excrementorum purgationem adiuuare in primis necessariũ est ad uitam. Necessarium, sordes etiã à cute detergere. Necessarius est motus corporis tam continuus, tam temperatus, tã uarius, quàm cœlestiũ aërisq́; motus & ignis & aquæ: seruata dum-

Digestiões quatuor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

taxat concoctionis & ſomni neceßitate. Defatigatione uero & reſolutione uitata. Præterea ſub umbra ſitum cariemq; obducimus. Sub diuo, ſub lumine uiuimus. Quod pater meus Ficinus inſignis medicus, frequenter habebat in ore. Sed ad hæc feliciter peragenda operæprecium foret, non tam urbanis negocijs quàm ruſticis quibuſdã exercitationibus à tenera ſtatim ætate corpus aſſueſeciſſe, & quodammodo ſimilibus. Interdum etiam nutrimentis, & uitæ genus quodammodo uarium tenuiſſe. Quod me ſæpius ille prudens monebat. Qui enim in omni ætate lautißima quadam curioſitate uiuũt, ſæpe minus tuti uiuunt. Qui uero adoleſcentes ſe minus aſſueſecerint, adulti ſaltem aſſueſaciãt, cautioribus tamen gradibus & paulatim id tentantes.

Sanguis & humor accommodatus uitæ, aërius eſſe debet, qualitate temperatus, ſubſtantia medius atque tenax. Caput V

GRæci omnes inter præcepta ad diuturnam uitam maxime neceſſaria, mandant ut euchymis alamur. Euchyma uocamus alimenta ſalubria, quæ bonum afferunt nutrimentum, id eſt, ſanguinem bonum. Bonum uero ſanguinem appellamus, non frigidum non ſiccum, non turbulentum, ſed calidum & humidum atq; clarum. Calidum quidem calore nõ acri: Humidum uero humore nõ aqueo: Clarum quoq;, nec tamen interea tenuißimũ. Iam uero feruentior ſanguis,

naturalem

naturalem tum calorem exacuit, tũ exiccat humorem, & quem ipse humorem infert uel calorem, resolubilem præstat atq; fugacem. Sanguis præterea humidior pronior q; ad aquam, naturalem obtundit calorem, humorem quoq; naturalem uel hebetat, uel impellit sub calore liquescere, uel suffocat humiditate calorem. Et omnino, si qua portio naturalis humoris ex aqueo sanguine trahitur, tum putrescit facile, tum citò diffluit, atq; dissoluitur. Hinc efficitur, ut qui molliores fructus herbasq; comedunt, nisi raro forsan & pro medicina tunc uentrem leniente sumant, breui uenas succo crudo putrefactioniq; obnoxio penitus impleant. Ac ne id accidat, tutius pro alimento uel coquuntur, uel saltem cum pane miscentur. Sanguis ergo nec igneus esto, nec aqueus, sed aërius. Non aëri craßiori similis, ne procliuior sit ad aquam. Non aëri subtilißimo, ne facile incalescat in ignem: sed substantiã teneat mediocrem, in qua medius aër dominatum habeat plurimum. Cætera elementa insint, quatenus aëris accommodantur imperio. Non sit eius substantia subtilißima, ne humorem instabilem generet, spiritumq; uolatilem & dissolutioni subiectum. Non sit craßißima, alioquin & ingenio minime ministrabit, & uix in naturalem humorem ac spiritum permutabitur, meatus obstruet, suffocationi dabit occasionem. Et spiritus qui uix tandem crassius inde creatur, densitate sua & ipse parum idoneus est ad uitam, & calorem naturalem ita suffocat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſicut fumus denſior flammam comprimit protinus & extinguit. Mitto quod ſaltem adeò tenebroſus eſt, ut uitam efficiat mœſtam, morte deteriorem. In primis autem, ut mihi uidetur, ad uitam expedit diuturnam, ſanguinem unà cum ſubſtantia quidem aëria ualde, nec admodum craſſa, habere glutinoſum aliquem in ſe humorem atq; tenacem, qualem fermè cum ſubtilitate habet oleum oliuarum, et humor anguillæ pinguis ſimulatq; tenuis, & oleum ex terebinthina quadam ſublimatione tractum. Tu igitur alimenta, cæteraq; omnia quæ ſanguinem pro uiribus, humoremq; talem efficiant, diligenter eligito. Sanguis enim humorq; talis ſicut oleũ flammæ, ita uitali calori pabulum eſt, & unà cũ ſubtilitate habet etiam firmitatem. Præceptum enim Raſis eſt pro iuuentute ſeruanda, rebus uti ſanguinem ad præcordia traducentibus ibiq; condenſantibus, corq; fouentibus. Quod Auicenna probat, aquoſum labilemq; ſanguinem præcipiens euitandum. Differens autem in hoc, pro differentia corporũ, ratio eſt habenda. Nam ubi denſius corpus eſt, ad ſubtilitatem ſanguinis: ubi rarius, ad craſsitudinem eiuſdem, omnibus eſt remedijs declinandum. Vbi media corporis habitudo, uia ſimiliter media tutius imus. Nunquam tamen naturalem corporis habitudinem extirpare conabimur, alioquin uitã ipſam extirparemus. Expedit inſuper meminiſſe, ubi ſubtilitatem ſanguinis ualde ueremur, & ſtomachus interea non ſit admodum natura ualidus, minutioribus

Omne immoderatũ cõtrario ad mediocritatem referatur.

tioribus

tioribus ad craßitudinem gradibus accedendum esse, dum gracilem hominem craßioribus alimentis nutrire contendimus, & fouendum interim stomachū & producendum somnum. Exercitationem corporis pro uiribus augendam, animi minuendam, quæ plurimis sæpißime nocet. At si minus ferat alimenta uiscosa nimiū duraq́; uel admodum frigida, usu saltem corallorum, sandalorum, rosarum, coriandrorum, myrobalanorum, cydoniorum & diacydonion, sacchariq́; rosacei, stypticarumq́; rerum eam sanguinis humorisq́; firmitatem deniq; consequemur, quam rebus nimium glutinosis hic tutò consequi non ualemus. Cōmodißime uero ex nucleis pineis pistaceisq́; & glycyrhizæ succo & amido additis amygdalis dulcibus, earumq́; oleo et cydoniorum semine, atq; oleo sisamino unà cum saccharo candidißimo aquaq́; rosacea nutrientur, qui uiscosa grandiorum animalium membra concoquere nequeant. Cōcedemus his præterea extrema gallinarum uel hœdorum, & testudines & limaces atq; testiculos. Vina dabimus non alba, sed rubra stypticaq́; & quodammodo subamara: aqua uinum ferrea uel masticea temperātes. Oleo quoq; masticis cydoniorumq́; cutem leuiter leniemus, & uitabimus interim quæ sanguinem subtilem faciunt uel feruentem, nisi forsan nōnihil croci uel cinnamomi tenacioribus epulis infundamus, ut & facilius concoquantur, & cocta per meatus angustos transferantur ad membra. Difficile nanque est uiscosa

uel alimenta paulò firmiora ex ſtomacho non admodum ualido uſq; ad digeſtionem tertiã quartamq; perducere, niſi eiuſmodi uehiculis perferantur, atq; inſuper frictionibus lenibus prouocentur. Quas quidem quum facies, manibus eas mollioribus facito. Ac memento madefacere manus odorifero quodam uino, in quo camomillam myrtumq́; coxeris atq; roſas.

De communi edendi bibendiq́; regula, & qualitate epularum. Caput VI

SEd miſſa in præſentia faciamus obtuſiſsima hominum corpora uel tenuiſsima: ad communem uiuendi rationem perueniamus, communi mediæq́; corporis habitudini prorſus accõmodatam. Caue ne ulla ratione meatus corporis uel ſupra modum pateãt, uel nimium obſtruantur. Ibi enim in reſolutione & iniuria extrinſecus inferenda diſcrimen: hic autem in putrefactione & ſuffocatione periculum: Etſi non arctiſsimo regulæ freno, quod Hippocrates damnat, te cohibeo, non tamen habenas tibi ad licentiam uſq; relaxo. Herbas & fructus humidiores accipe parcè. Parcius lac & piſces, & utrunq; cum melle. Parciſsime fungos, atq; cum aromaticis ac ſemine pyri. Similiter purum aquæ potum, atq; unà cum parcitate. Quæ humidiora ſunt uel pinguia, aromaticis acribuſq; condito, alioquin & humorem alienum membris plurimum inferunt atq; putridum: & ſi quem neceſſariũ naturæ humorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

humorem ſuggerunt, hunc præſtant citæ admodũ cor-
ruptioni ſubiectum: Quod non aliter quàm aquoſum
uinum cõturbatur celeriter & corrumpitur. Hinc citæ
canicies, & pallor rugoſitasq́; ſenilis. Carnes quoq; ſi
quotidie comedantur, ac etiam ſi pondere pani propin
quent, citam putrefactionem inferunt. Vnde Porphy-
rius Pythagoreorũ antiquiorumq́; autoritate fretus,
eſum animaliũ deteſtatur. Nónne homines accepimus
ante diluuiũ longæuos, animalibus peperciſſe? Quan-
quam medici non tam carnium uſum uetant quàm abu
ſum. Deniq; humida tanquam putrefactioni obnoxia
fuge, memoria tenens humidos et pingues ſeneſcere ci-
tius atq; mori. Quod & Hippocrates ait, & res ipſa
declarat. Siccißima rurſum accipe moderate, uel ſal-
tem liberiore tempera potu. Media tutus eligito. Ta-
metſi Auicenna formã cibi paulò ſicciorem molli præ
ponit, ad caniciem euitandã. Ad frigida nimiũ aut cali
da cautißimus eſto. Calida ſimul et humida ſequere. Si
feruet aër, epularũ humor calorem ſuperet: ſi friget,
calor humorẽ. Vtrobiq; uero modicus ſit exceßus. V-
biq; calor & humor nonnihil glutinoſum habeat atq;
ſtypticũ, ut illinc membris irrigatus humor inhæreat
firmius, ac diu ſub calore perduret. Electum triticũ &
panis electus hoc in primis habet. Deinde rubrũ ſty-
pticumq́; uinũ parũq; dulce. Tertio pinei nuclei resq́;
ijs temperie et lentore perſimiles. Quarto carnes non
humidæ ſimulatq; laxæ, ut ſuillæ & agninæ lactentes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Medici tamen ueteres, maxime Galenus, ſuis carnes et ſanguinem, propter quandam cum corpore noſtro ſimilitudinem ualde commendant. Optimæ ſunt igitur ſimilibus corporibus, ut ruſticis & robuſtis, corpusq́; multum exercitantibus, præſertim ſi quatriduum gariophylis, coriandris præparatis, ſale conditæ ſeruentur. Et ſanguis forſan utilis ſi cum ſaccharo coquatur, deſiccatusq́; ad ſummũ fuerit atq; liquens. Sed ut ad numerum reuertamur, non probantur carnes humidiores, quales diximus, non duræ ſimulatq; ſiccæ quales uetuſtioris leporis atque bouis, ſed mediæ quædam, ut gallinaceorum, pullorum, caponum, pauonum, phaſianarum, perdicum, fortè etiam pullorum columbinorum, præſertim domeſticorum. Tales quoq; ſunt capreoli uituliq́; iuuenes et anniculi uerueces pariter atque apri. Hœdos non ſperno lactentes, caſeumq́; recentem. Auiculas equidem prætermiſi. Frequens enim ſubtiliorum alimentorum uſus, ſtomacho ſolum conuenit craßiora minime toleranti: Qui uero ualidior eſt, fugacem ex ijs fumum reportat uel humorem. Oua tamen gallinarum non prætermitto, ſi uitellus unà cum albo comedatur. Vitellus nanq; ſolus delicatorum eſt nutrimentũ: nam Auicenna probat nutrimentum nullum expedire magis in diminutione ſanguinis & diſſolutione ſpiritus cardiaci quàm uitellum oui gallinæ, uel perdicis, uel phaſianæ. Neq; forte ab re fuerit anſeres nutrire ſpelta aqua'ue nitida, ac poſt necem car-

nes ſale

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

nes ſale & coriandris aceto præparatis, conditas, dies ſeptem ſeruare prius quàm edas. Ceruumq; ſimiliter, ſi ſtomachus fuerit ualidißimus. Probabile nanque eſt longæua quædam animalia ad uitam conferre longæuam, ſi tamen huiuſmodi carnes iuuenes comedantur. Similiter aliæ carnes uicißim ſunto tum aſſæ, tum elixæ. Cibus eſto duplus ad potum. Panis duplus & ſeſquialter ad oua, triplus ad carnes, quadruplus ad piſces, herbas, fructus humidiores. Ne incipiat à potu menſa, neq; potus ſit ſemel uberior. Semper ſtypticum aliquid abſq; potu uel modico, ſequatur menſam. Vbi complexio, ætas, locus, tempus, ad calidum ſiccum'ue labitur, tu quoq; pauliſper ad oppoſita declinato. Vbi ad frigidum aut humidum, ſimiliter ad oppoſita uergito. Vbi temperies, ſeruato temperiem. Eatenus autem exercitationi quidem corporis eſt addendum, & animi detrahendum, quatenus epulis ueſcimur durioribus ad diuturnitatem uitæ aliquando forſitan neceſſarijs. Menſæ tibi ſint in nouem diei horis duæ, & utrobiq; parcæ. Parcior uero cœna. Exercitationes corporis duæ fermè poſt digeſtionem primam ad ſudorem quaſi productæ. Somnus quidem nocturnus, quia ſemper eſt neceſſarius, ſemper bonus: diurnus autem niſi admodum neceſſarius, nunquam bonus.

Non eſſe utendum alimentis quæ citó putreſcant: Vinum et triticũ præ cæteris eligenda, putrefactio & reſolutio fugienda. Cap. VII

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ANimalia uero quæcunq; in nostram custodiam ueniunt, mundis electisq́; alimentis nutrienda sunt antequam uescamur. Atque hæc & alia omnia ex pascuis altioribus & odoriferis eligenda sunt. Inter hæc regulam ante omnes ab Arnoldo philosopho cõprobatam, memori semper mente teneto. Animantes, herbas, poma, fruges, uina ex altis odoriferisq́;, ut diximus, regionibus eligere oportere, quas uenti temperati serenant, suaues Solis radij fouent, ubi aquæ nullæ stagnant, culta sterquilinio non pinguescunt, sed humore natiuo, ubi etiam quæcunque nascuntur, diu permanent incorrupta. Hic duntaxat habitandum est, hic quoque nascentibus uescendum. Neq; confidendum est, ex alimentis quæ breui putrescunt, humorem nos comparaturos diuturnum, & à putrefactione remotum. Neque sperandum facile nos diu uicturos, ubi terræ fructus incorrupti diu non conseruantur: ubi raro admodum homines sunt longæui.

Altricis terræ facultas

Quantum uero sit in loco uictuq́; discrimen, pomum declarat persicum: in Persia quidem uenenum, in Aegypto, cordis amicum. Et helleborus in Anticyra impune sumptus, alibi uero uenenum. Aristoteles habitationem eligit altam ad meridiem orientemq́; spectantem, sub aëre subtili, nec humido, nec frigido. Et Plato longæuos in æditissimis atq; temperatis reperit regionibus. Deterrimũ uero est stercorare agros, uel aquas stagnantes ex agris minime deriuare. Omnia enim illic

citæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uitæ corruptioni ſubiecta naſcũtur. Quamobrem eos non uituperare non poſſum, qui ſapientem Heſiodum idcirco uituperant, quod in re ruſtica ſterquiliniũ prætermiſerit. Sed ille prudens ſalubritati potius quàm fertilitati conſuluit. Satis autem ex lupinorum fabarumq́; folijs tempeſtiue ſubuerſis, agrum pinguefieri poſſe putauit. At uero ſi regiones humidiores immundasq́; colere, & alimenta minime duratura ſumere compellamur, eum quaſi ſeruemus uictum, quem ſub aëre peſtilenti medici mandauerunt. Qua de re in libro Contra peſtilentiam ſatis egimus. Summatim uero ſuauibus et quodammodo calidis utemur odoribus. Aloë rite præparata ſæpe, leuiterq́; purgabimur. Rite uero præparatam dicimus, ſi lota fuerit aqua roſacea uel ſucco roſarum, aut ſi cũ roſis recentibus contritisq́; fuerit perfecte commixta. Deinde addatur ei myrobalanus atq́; maſtix, & fortè roſa. Medicina hæc extra controuerſiam mirabilis eſt ad cõſeruandam diu mentẽ ſanam in corpore ſano. Præterea corpus exercitabimus: opportuno utemur foco. Hoc puluere epulas condiemus: Myrobalanorũ emblicarum ſit pars unciæ quarta, ſandalorũ uero dimidia, cinnamomi integra, octaua croci. Hoc itaq; puluere rebusq́; ſimul acribus imminentẽ ex putridis alimentis et locis corruptionẽ forſitã inhibere poterimus. Meminerimus aũt, ubi multo plures putrefactione ſuffocationeq́; q̃ reſolutione pereunt, ibi putrefactioni, et ſuffocatiõi maxime reſiſtendũ. Vbi uero

contrà, uiciſsim uti condimentis aromaticis, et quodam modo auſteris, ut diximus, odoribusq́; ſimilibus quouis tempore putrefactionem prohibet: ungi oleo, frigoris iniuriam: uti lauacris ex aqua & oleo, reſolutionem ex labore uel calidis temporibus imminentem. Similiter os aqua ſæpe colluere, ſuccum glycyrhizæ uel ſaccharum cryſtallinum ore tenere: Aqua roſacea multa, paucoq́; aceto roſaceo manus faciemq́; perfundere, ſimilibusq́; odoribus uti. Septima quaq; hora alimentis modicis recreari: corpore ſimul & animo conquieſcere, calore uitato. Plurimum uero intereſt, quale ſit uinum, & triticum, quibus aſsidue ueſcimur. Hæc ergo ſint talia, ut ultra annũ & potius ad triennium integra perſeuerent, ſi modo incorruptibilem ex

Vini ſenum qualitas & ſubſtantia.

ijs alimoniam ſperare debemus. Vinum, ſiue album ſiue rubrum ſit, eſto clarum, ſuaue, ſtypticum, odoriferum, & quod indigeat aqua. Niſi forte uinum repereris, leue ſimul atq; durabile, quod rariſsimum eſſe ſolet. Quod uero ualidius eſt, philoſophus Iſaach uinum dicit eſſe uinoſum coctũ ſole, uentisq́; purgatum: quod aqua fontis puri temperari iubet, aliquandiu antea q̃ bibamus, ut perfectius miſceatur. Aquoſum uero uinum atq; debile uel acerbum, fugiendum monet, utpote quod intra uenas & membra acidum citò fiat, aut aliter putrefiat. Vinum quidem aquoſum putrefactioni ſubiectum, ſi conſeruata eius ſubſtantia coctum fuerit, hoc ſaltem erit utile, alioquin non laudatum, quod

humorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

humorem corruptibilem non creabit: ſed acumen eius aqua electa temperandum erit. Vinum uero quale probauimus, Iſaach ex antiquorũ ſententia theriacis magnis inquit eſſe perſimile. Quod, ut diximus, temperatum, habitudinem corporis frigidam calefacit, refrigerat calefactam, humefacit ſiccam, humidiorem uero deſiccat, atque (ut Galenus ait) naturalem humorem recreat, calorem fouet, utrunque contemperat. Miſcere uero uinum eiuſmodi magis neceſſariũ eſt iuuenibus, minus ſenibus, frigidis uero ſenibus minime. Frigida nanq; duraq́; ſenectus (ut inquit Plato) ita mero feruet atque mollitur, ſicut uel igne ferrum, uel aqua lupini. Quod diximus per uinum oppoſita fieri, atq; dißidentia temperari, ſcito etiam per glycyrhizam fieri, ſed debilius: Fieri etiam per oleum roſaceum, ſed extrinſecus. Hæc ergo tibi familiaria ſunto. Neque diffidas quicquid & qualitate temperatum eſt, & uirtute potens, poſſe reliqua temperare, ſicut frigus alia frigefacere, id in primis habere temperamẽto Iouis, quo etiã ſaluberrima ſunt. Sed de his alibi diſputandum.

Diæta, uictus & medicina ſenum.

Caput VIII

QVi ſeptimum iam ſeptenarium impleuerunt, quinquageſimum attingentes annum, cogitent Venerem quidem ſignificare iuuenes, Saturnum uero ſenes: atq; has apud Aſtronomos ſtellas inter ſe maxime omniũ inimicas exiſtere. Rem ergo ueneream Sa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

turnij fugiant, quæ iuuenibus etiam uitæ plurimum detrahit. Non enim natis consulit, sed nascituris, ipsasq; etiam herbas statim producto semine siccat. Præterea frigus aëremq; nocturnum lethiferum sibi putent, atq; eum omnino uictum seruent, ex quo sanguinem plurimum sperent, spiritumq; quamplurimũ, ex uitellis uidelicet ouorum recentibus, uino aliquantum quidem dulci, odorifero uero quamplurimũ. Nam hic uitellus proprie cordis sanguinem, uinum præcipue spiritum recreat. Carnibus electißimis coctuq; facilimis omni summatim utantur diæta, calidũ pariter & humidum augente. Spiritum odoribus præsertim uini aßidue recreent. Vigiliam & inediam sitimq; deuitent: laborem rursus corporis atq; animi, & solitudinem & mœrorem. Musicam repetant si forte intermiserint, nũquam intermittendam. Ludos quosdam & mores quoad decet olim anteactæ pueritiæ reuocent. Difficilimũ namque est (ut ita dixerim) reiuuenescere corpore, nisi ingenio prius repuerascas. Itaq; in omni etiam ætate magnopere conducit ad uitam nonnihil pueritiæ retinere, & oblectamenta uaria semper aucupari. Longum uero profusumq; risum minime: spiritum nanq; nimis ad exteriora dilatat. Sed redeamus ad senes. Hi præterea si frigeant, fomenta petant aromatica & calida, simulatq; humida. Meminerint puerile non esse, puerile illud Auicennæ fomentum, factum quidem à Dauide, sed tardius forte factum. Fomentum seni mirificum:

Medulla

Medulla recentis adhuc calentis panis infuso maluatico uino cũ puluere menthæ, apposita stomacho et sæpe ad olfactum adhibita. Nam & medulla eiusmodi etiam sola Democrito iamiam expiraturo retinuit spiritum quoad placuit fugitiuũ. Præterea frictionibus utantur leuibus, seu quandoq; lauacris nutrimentũ prouocantibus ad extrema. Nucleos ante omnia pineos uidelicet ablutos, familiares habeant. Hoc enim nutrimentũ medici ueteres senibus aptißimũ probauerunt. Calidum enim & humidũ est & pingue, & omnem lenit asperitatem, atq; simul, quod mirũ est, dum naturalem humorem auget, interea superfluum desiccat, putridumq; expurgat humorem. Sunt qui nucleorum eiusmodi drachmã unã quotidie post cibos exhibent senibus comedendam. Ego drachmam quoq; alteram ieiuno stomacho senibus exhiberem, uel recens, calens, auratũ, pinucleatũ. Componerem quoq; electuarium hoc pacto: Sume amygdalarum dulcium mundarum uncias quatuor, tantundem eiusmodi nucleorũ, pistaciorum duas, unam seminum cucumeris, unam nucum auellanarum mundarũ, contunde, coque unà cum candidißimo saccharo, cui tamen addideris unam zinziberis recentis conditi drachmam, croci dimidiam, musci tertiam, ambræ tantundem, sacchorũ, aqua melissæ, id est citrariæ rosariũq; fundito, multa auri folia his adhibeto. Huius enim usu quotidiano, uitam senes ualidiorem longioremq; cõsequentur. Possunt & in mensa hoc accipere,

Diog. Laertio autore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

& pluribus horis ante mensam. Vtilius autem tunc erit, si quid albi odoriq; uini unà cum confectione eiusmodi biberint. Temporibus uero calidioribus saccharum rosaceum unà cum auri folijs, & conditæ myrobalani uitam senibus prorogabunt. Theriacam nemo dubitat ad idem humidis conuenire personis atq; temporibus. De cuius usu satis in libro superiore dictum. Nemo etiam negabit his prodesse admodum radices enulæ, beeniasq; radices, albas similiter atq; rubeas, maxime uero recentes: illam quidem pro nutrimento, has etiam pro aromate: & omnia simpliciter calida, humidaq;, et aromatica simul et styptica, simulq; pinguia. Certum est senes electo glycyrhizæ succo familiariter uti debere. Tradũt enim glycyrhizam esse humani corporis calori pariter & humori persimilem: præterea uarijs senum morbis opitulari. Lac quoque amygdalinum, & amidus cibus familiaris esto, et saccharum atq; passulæ. Rasis tripheram ex myrobalanis Indis, emblicis belliricis confectam. Item myrobalanos Indas conditas saccharo, non solum ad retinendam, sed etiam ad retardandam senectutem ualde probat. Auicenna laudat tripheram myrobalanorũ maiorem atq; minorem. Rursus Confectionem de squama ferri, maxime uero auri. Iubet quotidie mandere myrobalanos præcipue chebulas rite conditas, ad differenda senectutis incommoda.

De naturis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

De naturis aromatum & Cordialium necessarijs: Et rursum qualis senum uictus. Cap. IX

SCito myrobalanis uarias inesse uirtutes. Vnam quæ mirabiliter superfluũ exiccat humorem, unde caniciem prohibet. Secundam quæ humorem colligit naturalem, & à corruptione simul & inflammatione tuetur, unde uitam producit in lõgum. Tertiam quæ styptica aromaticaq; potentia, uirtutem & spiritum naturalem & animalem congregat & fouet, & roborat. Hinc aliquis uitæ lignum in paradiso myrobalanum forte fuisse putabit. Simile quiddam fermè faciunt aurum & argentũ, corallus, spodiumq́;, & preciosi lapilli, quamuis pro aromatica uirtute facultatem afferant illustrandi. Tu uero memento aromatica tunc maxime prodesse nobis ad uitam (ut suprà significauimus) quando cum uigore quodam aromatico humida sunt pariter atq; calida, lentoremq́; pinguem habent, commodum augmento: quales sunt in primis radices beeniæ albæ, similiter atq; rubentes, præsertim recentes. Aut saltem quando cum uirtute quadam subtili, odorifera & acuta, substantiam densam habeãt, & stypticam ualde proprietatem, qualis utique compositio inter cordialia frigida primum myrobalanis inesse uidetur & succino. Deinde rosis & succo, & semini citri. Tertio sandalis et coriandris, atq; myrto, cæterisq́; similibus. Inter calida uero cordialia zedoariæ, ligno aloës, citri cortici, & chariophylis, nuci muscatæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

maci, olibano, mastici atq; doronico: qualem etiã saluiæ experimur inesse. Tradunt ambram & muscum stypticam habere uirtutem. Zinziber autem ob quandam eius humiditatem, præsertim recens & condîtũ, senibus sæpe prodest. Sed hoc & chariophylus propter caloris uehementiam, caute uidetur accipiendũ. Zedoaria quoq; caute, tametsi theriacæ similis iudicatur, & stypticam simulatq; pinguem naturam habet, senibus cõmodißimam. Ambra propter calorem quasi temperatum tuto fermè sumitur, ac propter lentorem cum styptica subtilitate mixtum, prærogatiuam habet ad uitam in membris & spiritibus confirmandã: tum uero si ex ea fiat aqua, cutisq; lauetur, digestionẽ quartam restituit, ac morbos eius defectu contingentes expellit. Aromatica uero quæ subtilem admodũ substantiam habent, qualem cinnamomũ atq; crocus, cordialibus frigidis et durioribus sunt miscenda: Nã aromatica si tantũ calida subtiliaq; sint & sola sumantur, naturalem calorem nimis excitant, humoremq; dissoluunt. Necessaria tamen sunt, tum frigidioribus et humidioribus epulis concoquendis, tũ cordialibus duris ad præcordia transferendis. Te nãq; latere nõ debet, humorẽ ipsum uitæ necessarium primas in corde sedes habere, et arterijs uenisq; eiusdem: quod Isaach perspicue docet: atq;, ut Auicenna probat, hic humor naturali cæterorum membrorũ humore frequenter irrigatur atq; fouetur. Quapropter cauendum est, ne membri ullius humor

humor casu quopiam arefiat: multoq; magis, ne præcordiorum humor comminuatur. Atq; ut nutrimenta, uel fomenta, & cordialia omnia per angustos meatus ad præcordia latißime perferantur, his insere crocũ. Vt uero sistantur ibi, myrobalanos adhibe. Vt autem consequaris utrunq;, accipe inter calida muscum atq; ambram: inter frigida rosas atq; myrtum. Memento dulce marathrum senibus profuturum: Nam & nutrimentum per membra diffundit, & qua facultate lac, eadem humorem auget naturalem. Vnde Dioscorides marathro serpentes ait annuam exuere senectutem. Probamus et saluiam. Hæc enim naturæ uirtutem temperate calefacit & firmat, paralysim propulsat. Probamus & moderatũ condîti zingiberis usum: habet enim cum calore pinguedinem.

De auro, & aureis alimentis, & refocillatione senum. Cap. X

AVrum omnes ante omnia probant, tanquam omnium rerum temperatißimum, & à corruptione tutißimum: Soli quidem propter splendorem, Ioui autem propter temperaturam consecratũ: ideoq; posse calorem naturalem cum humore mirifice temperare, humores à corruptione seruare, Solarem & Iouialem spiritibus et membris inferre uirtutem. Verum tamen oportet durißimam auri substantiam, subtiliorem facere, penetratuq; facilimã. Nouerunt enim cordialia tunc maxime latentem cordis recreare uirtutẽ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quando in eis attrahendis minime natura laborat. Vt autem minime fatigetur, uel subtilißima iam effecta, uel cum subtilißimis sunt exhibenda. Optimum fore putant, si absq; aliena permixtione aurũ potabile fiat: Sin minus poßit, contusum, & in folia redactum accipi uolunt. Aurum fermè potabile habebis (ut dicam) Collige flores boraginis, buglossæ, melissæ, quam citrariam nominamus: & quãdo luna Leonem subit uel Arietem, uel Sagittarium, aspicitq; Solem, aut Iouem, coque cum candido saccharo, aqua rosacea liquefacto, & pro qualibet uncia insere diligenter auri folia tria. Ieiunus cum uino quodam aureo sume. Item aquam ex capone destillantem foco uel aliter cõsumpto unà cum Iuleb sume rosaceo, in quo auri folia quædam antè contuderis. Præterea in nitidißimã fontis aquam aurũ extingues ignitum, cum eadem auri cõtundito folia. Eadem uinum aureum temperato, & unà cum eiusmodi potu comedito recentem oui uitellũ. Facile uero in tota corporis arbore seruabis humorem, si in radicibus cõseruaueris. Accipe igitur gallinarum et pullorum eiusmodi atq; caponum cor, iecur, stomachum, testiculos, atq; cerebellum, coque aqua modica, minimo sale: Cocta contunde ex tota carne & toto iure & saccharo, addito recentis oui uitello, fac placentam modico cinnamomo crocoq; condîtam & auratam. Hac uescere esuriens semel, saltem quarto quoque die, et tunc quidẽ sola, claro tamen ad potum addito uino.

De usu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

De usu lactis sanguinisq; humani pro uita senum. Caput XI

SAepe post decimum statim & nonnunquam post nonum septenariū arbor humana arefacto paulatim humore tabescit. Tunc primum humano iuuenilíq; liquore irriganda est hæc arbor humana, quò reuirescat. Eliges ergo puellam sanam, formosam, hilarem, temperatam, & famelicus lac eius sugito crescente luna, statimq; comedito marathri dulcis modicum puluerem sacchario rite confectum. Saccharū quidem lac in uentre cogi uel putrefieri non permittet, marathrum uero quum & subtile sit & lactis amicum, dilatabit ad membra. Quos Hectica senilis exedit, medici diligentes liquore humani sanguinis, qui arte sublimi destillauit ad ignem, reficere moliuntur. Quid ergo prohibet, quo minus senio iam quasi confectos interdiū hoc etiam potu reficiamus? Communis quædam est & uetus opinio, aniculas quasdam sagas (quæ & striges uulgari nomine nuncupantur) infantiū sugere sanguinem, quo pro uiribus iuuenescant. Cur non & nostri senes omni uidelicet auxilio destituti, sanguinem adolescentis sugant? uolentis inquam adolescentis, sani, læti, temperati, cui sanguis quidem sit optimus, sed fortè nimius. Sugant igitur more hirudinum ex brachij sinistri uena uix aperta, unciam unam aut duas. Mox uero sacchari uiniq; tantundem sument, idq; esurientes et sitibundi facient crescente luna. Si crudus ægre con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

coquitur, coquatur prius unà cum saccharo, uel ad aquam calidã moderate destillet saccharo mixtus, deinde bibatur. Fouere quoq; stomachũ tunc sanguine suillo præsens auxilium est: quem utiq; sanguinem è uena suilla fluentem spongia calente uino madefacta combibat, & stomacho statim calens admoueatur. Galenus atq; Serapio morsum rabidi canis sanguinis canini potu curari dicunt. Rationem uero illis aßignare nõ placuit. Ego igitur biduum eam quæritans, opinor deniq; saliuã canis rabidi uenenosam impressam hominis pedi læso, per uenas paulatim ad cor ascendere, more ueneni, nisi quid interea distrahat. Si igitur interim canis alterius sanguinem ille biberit, sanguis ille crudus ad multas horas natat in stomacho, eum deniq; uelut peregrinum deiecturo per aluum. Interea caninus sanguis iste saliuam caninam superiora membra prensantem prius q̃ ad præcordia ueniat, deriuat ad stomachum: Nam & in canino sanguine uirtus est ad saliuam canis attrahendã, et in saliua uicißim uirtus ad similem sanguinem prosequendum. Venenum igitur à corde semotum, sanguiniq; imbibitum in aluo natanti, unà cum sanguine per inferiora deducitur, hominemq; ita relinquit incolumem. Quorsum hæc? Primo quidem ut rei tam occultæ, succurrentem inter differendum causam aperuerim: Deinde ut moneam, sanguinẽ potari posse, & quidem salubriter: atq; in sanguine humano uirtutem esse, qua humanum sanguinem attrahat, & mu-

tuo

tuo prosequatur: Ne fortè diffidas iuuenilem sanguinē à sene bibitum trahi ad uenas membráque posse, ibiq; prodesse quamplurimum.

De diæta, habitatione, & consuetudine senum. Cap. XII

MEminisse decrepitos expedit, naturā debilem non esse nutrimentorum pōdere fatigandam, uel etiam epularum diuersitate nimia distrahendam: Nam & iuuenilis ætas hoc uitio fit citò senilis. Diuidant ergo mensas, nec tam multa naturam alimonia quàm frequenti reficiant, interuallo tamen interim ad digestionem dato. Nam sæpe etiam postquam stomachus ipse concoxerit, nisi & iecur quasi digesserit, sumere nutrimentum, naturam distrahit atq; fatigat: qua quidem laßitudine sæpius frequentata, aduolat intempestiua senectus. Senes hyeme uelut oues aprica petant, æstate uelut aues amœna riuosq; reuisant. Frequenter inter uirentes uersentur plātas, & suauiter redolentes: hæ nanq; uiuentes, spirantesq; conspirant ad spiritum hominis augendū. Ad loca uero communiter apibus amica confugiāt, mellaq; hyeme degustent. Mel enim cibus est senibus in primis amicus, nisi ubi bilis timetur incendiū. Amicus caseus recentißimus, amici dactyli, ficus, passulæ, cappares, dulcia punica, ziziphæ hyssopus, scabiosa, betonica, sed pistacia multo magis. Pinei uero nuclei maxīe omniū, sicut diximus. Ex quibus plurimū referēt adiumentū, si eos horas duodecim

Et senū uictū in multas partiri oblationes Galen. suadet.

in aqua paulum calida teneant prius quàm edant: Sic enim stomacho non nocebunt. Ac præterea, si dum his utuntur, etiam inter pineta & olivueta uitesq; uersentur, aut saltem pini uaporem accipiant & odorem. Item gummi lachrymaq; pini cũ oleo uel uino corpus sæpe deliniant. Probabile enim est arbores longa naturaliter uita dotatas, præsertim si etiam hyeme uirescant, ad longam tibi uitam umbra, uapore, nouo fructu, ligno & tempestiuo quolibet usu prodesse. De animalibus autem longæuis suprà diximus. Iam uero ad idem tibi fortè conducet, si uiuas plurimũ penes eos qui sani, tibi sano natura sint similes & amici, ac magis forsan si paulò iuniores. Vtrũ uero & quomodo frequens adolescentum consuetudo parumper senium retardare ualeat, pudicus Socrates consulendus.

Quæ adminicula senes à Planetis accipiant ad omnia membra fouenda. Cap. XIII

VErum cõsulite potius soliciti senes Apollinem, qui Socratem Græcorum sapientißimum iudicauit. Consulite Iouem insuper atq; Venerem. Phœbus ipse artis medicinæ repertor, nucem muscatam uobis fouendo stomacho dabit: Iupiter cum Phœbo masticben atq; mentham: Venus uero corallum. Fouendo rursum capiti, Phœbus pæoniam, thus, amaracum, et cum Saturno myrrham: Spicam nardi macemq; Iupiter: Venus deniq; dulce marathrum atq; myrtum. Ad

cor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

cor uero fouendum accipietis à Phœbo quidem citra-
riam, crocum, lignum aloës, thus, ambram, muſcum,
doronicum, modicum chariophylorũ, citri corticem,
cinnamomum: Ab Ioue lilium, bugloſſam, ozimum et
mentham, beeniasq; radices, & candidas pariter et ru-
bentes. A Venere ſola quidem myrtum & ſandalum
atq; roſam: unà cum Saturno coriandrũ. Hæc uos con
tundite diligenter: Et quæ ſtomachi ſunt, cydoniorum
oleo in formã ceroti conficite: Quæ uero capitis, oleo
ſpicæ perfundite ac illinite ceruicem, tempora, frontẽ.
Quæ deniq; cordis, aureo uino ſpargite aquaq́; roſa-
cea, eaq́; foris præcordijs admouete. At iecur in pri-
mis creando ſanguini neceſſariũ, neſcio quomodo præ
termiſimus. Huic ergo ſemper Eupatorio & opobal-
ſamo Phœbus opitulabitur: Piſtaceis Iupiter atq; paſ-
ſulis: Venus autem hepatica, endiuia, ſpodio, cicorea.
Lieni tandem fouendo Saturnus ille ueſter unà cũ Io-
ue capparim dabit uobis, ſcolopendriam, tamariſcũ.
Sicut ueſicam Iupiter cum Venere, pina, glycyrhiza,
amido, cucumeris ſeminibus, malua, althæa, manna,
caſia, curat. Saturnum uero uerendum pluribus, ne
adeò uos fugite ſenes. Hic enim quàm peregrinus eſt
iuuenibus, tam uobis domeſticus erit. Vt igitur totum
ipſe quoq; uobis corpus uegetet pro uiribus, atq; con-
firmet, accipietis nonnunquã ab eo regnante pariterq;
à Phœbo mumiam ſimul, & anſeris aſſi pulpam: hæc
anſeris adipe modico delinite, contundite diligenter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Myrobalanorum chebularũ atq; Indarum melle concoquite, ambra, muſco, croco cõdite, credentes medicinarũ ad uitam conferentiũ uitam eſſe fidem: Qua ſperetis & deũ ſupplicãtibus uobis adſpiraturũ, et res ab eo creatas, præſertim cœleſtes mirificam proculdubio ad augendã uel conſeruãdam uitam habere potentiã.

De confabulatione ſenũ ſub Venere per uirentia prata. Cap. XIIII

SEd à grauioribus his numinibus ad Venerem parumper uos per hortos & prata ſenes uirẽtia reuoco. Ad almam Venerem uos omnes aduoco, non ludentem quidem uobiſcum, ſed iocantem. Hæc & uobis inquam & mihi iam ſeni, primo quidem iocoſum hoc fundit oraculum. Ego filij (ſi neſcitis) uoluptate motuq; uobis uitam dedi. Ego igitur uoluptate quadã motuq; & ſi non ſimili, uobis ſeruabo uitã. Eandem quoq; ſeruabit libertate Liber uitis ſator, propagator uitæ. Liber ipſe ſemper odit ſeruos, & quam uino promittit uitam, ſolis liberis implet longam. Meæ quidem uitæ ſimulatq; menti quondã profuit regnante Saturno diminuta mentha, placetq; quotidie. Vobis autem maior mentha mente uitæq; prodeſt, diminuta nocet. Riſum ex meis hortis legite, negligite ficum. Has uero uiolas quando carpitis, carpere uos exiſtimate lilia, prehendentes lilium, comprehendere crocũ. Crocum à Phœbo Iupiter ipſe nactus propagauit in lilium. Liliũ ego

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

à Ioue ſuſcipiens, in has quas hic uidetis, uiolas transformaui. Deniq; roſa quidẽ uobis eſto Lucifer, Heſperus uero myrtus. Poſt oraculum nobis cogitandum, mandat rerum uiridium naturam quatenus uirent, non ſolam eſſe uiuam, ſed etiam iuuenilem, humoreq; prorſus ſalubri, & uiuido quodam ſpiritu redundantem: Quapropter odore, uiſu, uſu, habitatione frequẽti iuuenilem inde ſpiritum nobis influere. Inter uirentia uero deambulantes interim cauſam perquiremus, ob quã color uiridis uiſum præ cæteris foueat ſalubriterq; delectet. Inueniemus tandem naturam uiſus eſſe lucidam ac lucis amicam, uolatilem tamen ac facile diſſipabilem. Idcirco dum per lucem ſe dilatat uelut amicam, interdum nimio lucis exceſſu rapi prorſus, et uehementi dilatatione diſſolui: tenebras autem naturaliter uelut inimicas fugere, ideoq; radios in anguſtum inde retrahere. Optat uero uiſus ita perfrui lumine, ut per amicũ hoc ſuum amplificetur quidẽ, nec tamen interim diſſipetur. Iam uero in quocunq; colore plus admodum tenebrarum ſiue nigredinis eſt quàm lucis, nõ dilatatur, nec ideo delectatur radius uiſus ad uotũ. Vbi uiciſſim plus admodũ ſplendidi coloris eſt quàm nigri, ſpargitur latius, noxia quadam uoluptate diſtractus. Quamobrem color uiridis, maxime omniũ, nigrum cũ candido temperans præſtat utrũq;, delectans pariter atq; conſeruãs, & molli inſuper et adhuc tenera qualitate, ſicut & aqua radijs oculorũ abſq; offenſione reſiſtit,

Cur uiridis color præter cæteros uiſum afficiat uoluptate.

ne abeũtes longius diſperdantur. Quæ enim dura ſunt ſimul & aſpera, frangunt quodammodo radios. Quæ uero rariſsima ſunt, diſſolutioni aditum pateſaciũt. Sed quæ ſoliditatem aliquam habent, lenemq́; ſimul æqualitatem, ſicut ſpecularia corpora, nec ipſa quidẽ frangunt, neq; longius diſperdi permittunt. Quæ denique præter hæc beneficia, tenera quoq; ſunt et mollia, ſicut aqua res'que uirides, liquidis oculorum radijs mollitia blandiũtur. Deniq; uiſus radius quidam eſt in quadam oculorum aqua naturaliter nobis accenſus: ac temperatum lumen in aqua quodammodo reſiſtente requirit. Itaq; gaudet aqua, delectatur ſpeculis ſimilibus, uiridibus oblectatur. In quibus ſanè uiridibus ſolis lumen inſitum adhuc uernum ſecũ habet humorem, aquamq́; ſubtilem occulto quodam lumine plenam. Ex quo fit etiam, ut color uiridis quum tenuatur, in croceum reſoluatur. Quorſum hæc? Vt intelligamus frequentem uiridium uſum, ſiquidem uiſus ſpiritum recreat, qui in animali ſpiritu quodãmodo præcipuus eſt, animalem quoq; reficere. Atq; etiam meminerimus, ſi color uiridis, quia inter colorum gradus medius atq; temperatiſsimus eſt, tantum animali ſpiritui prodeſt, multo magis quæ per qualitates temperatiſsima ſunt, naturalem & uitalem ſpiritum iuuatura, atq; admodum profutura nobis ad uitam. Nihil in mundo temperatius eſt q̃ cœlum, nihil ſub cœlo fermè temperatius eſt quàm corpus humanum, nihil in hoc corpore temperatius eſt

quàm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quàm ſpiritus. Per res igitur temperatas uita permanens in ſpiritu recreatur. Spiritus per temperata cœleſtibus conformatur. Deniq; diſcamus ex temperie uiridis, quæ illuminando æque congregat animalem ſpiritum atq; dilatat, ideoq́; maxime iuuat, nos quoq; in cordialibus eligendis, componendis, utendis, aromatica, ſubtilia & acuta, quæ ſpiritum extendere uel etiam illuminare ſolent, quod facit crocus atq; cinnamomũ, cum aromaticis ſemper ſtypticis cõgregantibusq́; ceu myrobalanis & ſimilibus commiſcere, atque uiciſsim. Neq; prætermittere quæ abſq; acumine etiam aromatico ſimul utrunq; conficiunt, aliquantum uidelicet dilatant, atq; admodum congregant, multumq́; illuminant, quæ & aliâs narrauimus: quod efficit aurum, argentum, ſpodium, corallus, electrum, ſericum, precioſi lapilli, inter quos hyacinthus uel ore detentus ob Iouialem temperiem plurimum comprobatur. Quum enim ſub terra nequeant ſpecioſiſsima & quaſi cœleſtia procreari abſque ſummo quodam beneficio cœli, probabile eſt rebus eiuſmodi mirificas cœlitus ineſſe uirtutes. Compoſitio uero eiuſmodi, quæ dilatando & illuminando ſpiritum æque cõgregat, ita delectat eum intrinſecus atq; recreat, ſicut foris uiriditas oculos, atque ipſum etiam apud ſenes in naturali quadam uiriditate diutiſsime ſeruat, quaſi laurum, oliuam, pinum, etiam hyeme uirentem. Tantoq́; magis id efficit, quò efficit et interius, atq; maxime ſi compoſitio talis aro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

matico flagret odore, alliciatq́; sapore. Profectò sicut corpus ex crassioribus humorum partibus cōpositum in quintam redigitur formam, ita spiritus ex subtilissimis eorundem portionibus constitutus formam habet quintam naturaliter temperatissimam atque lucidam, ideoq́; cœlestem. Atq; in hac ipsa forma conseruandus est, ut subtilis quidem sit, & interea firmus sicut diximus. Sit omnino lucidus, sed etiam quodammodo solidus. Ac præterea rebus odoriferis, firmis, lucidis, assidue foueatur, si uitam cupimus conseruare quæ uiget in spiritu, & uendicare nobis cœlestia dona. Hæc hactenus iussu Veneris contemplati, Venerem ipsam audiuisse putemus.

Prosopopœia Mercurij, senibus consulentis circa uoluptatem, odores, cantus, & medicinas. Cap. XV

INterea dum inter senes ipsa quasi Venus confabularetur, forte quidem hactenus satis belle, deinceps uero prolixius forsan fabulatura foret. Sermonem hūc his Mercurius uocibus, sermonum autor interpellat. Quidnam uobis est cum Venere istac semper puella senes? Quid rursum Veneri cum sermonibus? Nónne mei simulatq; uestri sunt sermones? Mea ratio pariter atq; uestra? Audite me igitur eadem nunc attentione, qua illam, & multo maiore insuper attentione q̃ Venerem. Quinq; scitis esse sensus, uisum, auditum, olfactum, gustum, tactum. Esse rursum quinq; (ut ita dixerim)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

vim) discite rationes. Dum enim per quinq; sensus quotidie imbuitur uobis animus, rationesq́; inde rerũ ipse concipit, interea notiones habitusq́; ad res iudicandas quinq;, tanq̃ rationes quinq; resultant. Præterea sicut quinq; hinc quidem sunt sensus, inde uero quodãmodo rationes, ita uitæ tenor quinq; gradibus circa sensum rationemq́; disponitur. Vnde quinq; numerantur ætates. Prima quidem sensu tantũ trahitur. Secunda, sensu magis admodũ allicitur q̃ ratione ducatur. Tertia post hæc alternis pariter rationis & sensus persuasionibus agitur. Quarta, ratiõe potius q̃ sensu ducitur. Quinta tandem ratione tantum regi debet. Prima igitur ætas atq; secunda tanquã subiecta Veneri, Venerem si placet loquentem audiat, reliquæ uero Mercurium. Ego igitur reliquos uos omnes alloquor, nõ pro me quidem tantum, sed pro Diana etiam hac, quam ad sinistram meam cernitis: nempe quum hæc elinguis sit, ego uero bilinguis, iure pro hac ipsa, cuius ego linguam habeo, loquor. Vnam profectò noxiamq́; Venus uobis indidit uoluptatem, qua noceret quidem uobis, prodesset uero futuris, exhauriens paulatim uos per latentem quandam quasi fistulam, aliudq́; uestris liquoribus implens atq; procreans: uos tandem quasi uetustum quoddam spolium cicadarum iam exhaustum humi relinquens, cicadæ interim teneriori prospiciens. Nónne uidetis quod Venus de materia uestra generat esse recẽs quiddam & uiuum, sensu'que præditum? Surripit ergo

Vitæ quinque gradus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uobis iuuentutē & uitam atq; ſenſum, ex toto inquam corpore per totius uoluptatem, ut efficiat inde totum. Ego interim materiæ illius quæ quartæ digeſtioni ſupereſt qualitate monitus, uos cōmoneo, alimenta ſimiliter quarta digeſtione cocta plurimū uitæ ueſtræ ſuccurrere, Ouum recens uidelicet integrum & ſorbile unà cum ſaccharo exiguoq́; croco: Lac humanum, uel ſuillum, uel caprinum cum pauculo melle ſumptum. Atq; hæc duo tunc ſalubriora ſunt, quando natiuo adhuc calore flagrant: Etſi ouum aliam mox cocturam deſiderare uidetur, præſertim in ſtomacho minus ualido, ſed leuiter eſt coquendum. Verū ut parumper ad Venerem redeamus: Siquando uidiſtis Venerem, iuuenilem admodum uidiſtis, & quaſi meretricijs fucis & ornatibus expolitam. Hæc ergo quæ noua ſemper eſt, noua ſemper affectat, odit uetera, facta deſtruit, unde conſtruat facienda. Hæc rurſum (ſi dictu fas eſt) quaſi meretrix non uno quouis eſt contenta uiro: uulgus amat, et ut dialectice loquar, ſpeciei paßim potius q̄ indiuiduo ſuffragatur. Iam uero neq; tactu tantum uos præcipitat, ſed etiam guſtu fallit quotidie perditq́; deceptos. Quos enim uos in rebus ſapores percipitis mediocri quadā temperie gratos, hos Diana hæc Apollinis Iouiſq́; munere tradidit. Illecebras uero ſaporum miras, quibus quotidie uelut hamo capti clàm miſeri uitam perditis, Venus inſidioſa fabricat. Quid igitur Martem incuſatis? Quid Saturnum? Mars quidem

raro

raro admodum uobis palamq́; nocet. Saturnus quoque sæpius uultu se profitetur hostem, nocet tardius, tempusq́; remedijs nulli negat. Sola Venus palàm ut amica uenit, clàm inimica uenit. Hanc igitur incusate potius, si quem inter superos incusare licet. Ad multiplices huius insidias, tum oculis Argi uosipsos instruite, tum Palladis clypeo uos munite. Aures autem ad blandas pollicitationes eius tanquam ad lethales Syrenum cantus obstruite. Hũc deniq; prouidentiæ florem à me accipite, quo Circes huius ueneficia deuitetis. Hæc uobis duas uix tandem et has quidem lethiferas pollicetur uoluptates potius quàm largitur: ego uero beneficio patris atq; fratris quinq; promitto uobis, quinq; præsto, puras, perpetuas, salutares, quarum infima est in olfactu, superior in auditu, sublimior in aspectu, eminentior in imaginatione, in ratione excelsior atq; diuinior. Quo maior delectatio in tangendo percipitur atq; gustando, eo uitæ grauius frequenter accidit detrimentum: Contrà uero quanto maiorem in olfactu uoluptatẽ & auditu atq; uisu, item imaginatione et sæpe ratione quotidie reportatis, tanto fila uitæ lõgiora producitis. Verum sicut in blandimentis tangendi atq; gustandi cauendam uobis subdolam admonui Venerem, sic in ipsa secretiore nimisq́; aßidua cõtemplatiuæ mentis delectatione cauete Saturnum: Illic enim frequenter filios ipse suos deuorat. Nam quos sublimiorum contemplationum suarum rapit illecebris, & illic agnoscit

Duæ citæ mortis ansæ.

ut suos, hos interim (si modò diutius gradũ ibi sistant) falce quadam è terris amputat, terrenam'que incautis uitam sæpe surripit. Hoc saltem Venere interim indulgentior, quod Venus quidem uitam quam tibi detrahit, donat alteri, nihil tibi pro detrimento restituens. Saturnus autem pro uita terrena, à qua separatus ipse, te deniq; separat, cœlestem uitam reddit atq; sempiternam. Hoc ipso similes esse uidentur inter se Venus atque Saturnus, qui sanè quàm Aquario gaudet, tam regnat in Libra, quod homines & hic & illa generandi libidine uexat nocetq́; uexatis, ut inde posteritati prosit. Sed hæc quidem fœcundat corpus, stimulatq́; fœcundum. Ille mentem suo semine grauidam urget ad partum. Vos igitur prouerbij memores, Ne quid nimis, aßiduis prudentiæ frenis parturiẽtis utriusque libidinem cohibete. Tametsi multo citius grauiusque ille lædit, quos tædio, torpore, mœrore, curis, superstitione premit, quàm quos supra uires corporis moresq́; mortalium eleuat ad excelsa. Omnino uero seruate moneo quod æquus Iupiter Pythagoram docuit & Platonem, humanam uitam in quadam æquali animæ ipsius cum corpore proportione seruari, utrũque suis quibusdam alimentis & exercitationibus ali, ac similiter augeri. Si quis alterutrum educatione præcipue sua multo robustius altero tandem efficit, non mediocrem facit uitæ iacturam. Propterea quicunque inter res medicorum arte laudatas potißimum eas eligit,

git, quæ corpori ſimul & ingenio proſunt, maximum uitæ ſibi uendicat adiumentum. In earum uero numero uinum, mentam, myrobalanum, muſcum, ambram, zinziber recens, thus, aloëm, hyacinthum, ſimilesq; lapillos, herbas'ue conſimiles eſſe putate, & quæ ad utriuſq; utilitatem à medicis pariter componũtur. Sed longioribus his quandoq; interceptis ambagibus, ego quoq; medicus huc acceßi. Si ſapores ex rebus accepti non ultra uiuentibus, item odores ex aromatibus iam ſiccis uitáq; uacuis, multũ ad uitam conferre cenſentur, quidnam dubitatis odores ex plantis, radicibus adhuc ſuis hærentibus uiuẽtibusq;, mirum in modũ uitæ uires accumulaturos? Denique ſi uapores exhalantes ex uita dũtaxat uegetali magnopere uitæ ueſtræ proſunt, quantum profuturos exiſtimatis cantus, aërios quidem ſpiritui prorſus aërio, harmonicos harmonico, calẽtes adhuc uiuosq; uiuo, ſenſu præditos ſenſuali, ratione conceptos rationali? Hanc ergo uobis à me fabricatam trado lyram, cantumq; cum ipſa Phœbeũ, ſolamen laborũ, diuturnæ uitæ pignus. Sicut enim res qualitate temperatißimæ ſimulq; aromaticæ, tum humores inter ſe, tum ſpiritum naturalem ſe cũ ipſo contemperant: ſic odores eiuſmodi uitalem ſpiritũ, ſic rurſum ſimiles quoq; concentus ſpiritum animalem. Dum igitur fides in lyra ſonosq;, dũ tonos tẽperatis in uoce, ſimiliter ſpiritũ ueſtrum intus cõtemperari putate. Ac ne ipſe Venere ſim auarior, quæ ſine Baccho friget,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ab hoc ipso Libero patre per me nectar hoc accipite. Qui præcipue inter uos frigent, temporibus similibus bis septimo quoque die uncias uernacei, uel maluatici dulcis meri duas sumant cum una panis uncia, tribus ante mensam horis. Semel autem drachmam unā sublimis aquæ destillantis ex uino cum Iuleb rosacei semuncia. Quo quidem liquore illinire etiam cutem, & ad olfactum uti cōmodißime possunt. Atq; ut post eiusmodi nectar Ambrosiam quoq; uobis afferam, hanc insuper acceptam ab Ioue largior medicinam; Quatuor myrobalanorum uncias accipite chebularum, tres rosacei sacchari, conditi zinziberis hyeme quidem unciam, æstate uero semunciam. Tria hæc cum emblicarū melle concoquite suauiter, septemq́; auri folijs exornate. Ieiuni bolum ante prandium quatuor horis accipite. Anno saltem integro quotidie id assumite, ut inde uelut Aquilæ renouetur uestra iuuētus. Hactenus quasi Mercurium locutum existimemus.

Confirmatio superiorū: Et uitandi coitus aßiduæq́; cogitationis præcepta.. Cap. XVI

Astrologi Venerem & Saturnum inimicos inuicem esse ferunt. Quum uero in cœlo ubi omnia amore mouentur, ubi defectus est nullus, odium esse nequeat, inimicos, id est effectu diuersos interpretamur. Mittamus in præsentia reliqua. Ecce nunc Saturnus quidem nobis in centro, Venus autem in circumfe-

rentia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

rentia posuit uoluptatem. Voluptas uero spirituũ esca quædam est. Igitur ex opposito Venus atq; Saturnus spiritus nostri uolatum aucupantur. Illa per uoluptatem suam allicit ad externa, hic interim per suam ad intima reuocat. Distrahunt itaq; spiritum, si fermè eodem tempore moueãt atq; dißipant. Quamobrem nihil contemplatori uel curioso pestilentius, quàm uenereus actus, nihil uicißim hunc sectanti alienius quàm cura & contemplatio esse potest. Contemplatorẽ uero physicum, religiosumq́; eodem in gradu connumeramus: Et gradu simili quemlibet in negocijs suis ualde cogitabundum grauibusq́; curis obnoxium. Hinc rursus efficitur, ut si quem Saturnia uel cõtemplatione nimium occupatum uel cura pressum, leuare interim & aliter consolari uelimus, per uenereos actus, ludos, iocos, id tentantes tanquam per remedia longe distantia, frustra atq; etiam cum iactura conemur. Atq; uicißim si quem uenereo uel opere perditum, uel ludo iocoq́; solutum moderari uelimus, per Saturniam seueritatem emendare non facile ualeamus. Optima uero disciplina est, per quædam Phœbi Iouisq́;, qui inter Saturnum Veneremq́; sunt medij, studia similiaq́; remedia homines ad alterutrum declinantes, ad medium reuocare. Sed ut tandem simus medici. Sicut flamma duobus communiter modis uiolentis extinguitur, aut uelut difflata uentis, aut contrà quasi compressa cineribus: sic spiritum uel celeriter effectu uenereo dißipamus, uel sensim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Saturnio suffocamus, ac sæpe exprimimus cõprimendo, pariterq; resoluimus. Spiritus utiq; frequenter ad extima uolans, intima reddit uel uacua uel aliena uitæ. Sed ad intima sæpe coactus, cætera circum membra præstat uitæ minus idonea. Citam igitur senectutem, tum Venus interioribus nostris, tum Saturnus exterioribus infert. Venus quidē præcipue, ubi ex quouis eius motu facile corpus debilitatur atq; labascit. Saturnus quoq; potißimum, quando ex quocunq; contemplationis officio uel cura, labore, ingenij corporisq; uires labefactantur: etsi uel qui ad contemplationem, uel qui ad libidinem natus est, plerunq; ad suum uterq; officium est natura fortißimus. Natura enim sæpe coniungit cum uoluptate simul et facilitate potentiam. Vnusquisq; igitur se cognoscat, suique ipsius moderator ac medicus esto. Coitum quidem frequentaturi cæteros consulant. Ego uero exercitaturis ingeniũ libro etiam superiore consului: deniq; omni diæta omnibus remedijs uti debent, quibus membra, spiritus, sensus, ingenium, memoria confirmentur: cogitationes per interualla repetere, nec expectare uel minimum ex cogitatione laborem: maxime uero quum primũ canescunt, quamuis nonnulli sint qui non tam debilitate naturæ, uidelicet adhuc iuuenes canos emittunt, quàm uel ægritudine, uel ægrotatione aliqua præcedente, aut etiam parentum similitudine, à quibus scilicet iam canescentibus fuerint generati.

Medicinæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Medicinæ ſenum, & de habitatione iterum atq; diæta. Cap. XVII

CHaldæorum regula eſt forte probanda ad iuuentutem recuperandam, peregrinos humores imbibitos corpori expurgare gradatim, tum interiores competentibus medicinis, tum exteriores frictionibus & lauacris prouocationibusq́; ſudoris, intereaq́; ſalubribus duraturisq́; alimentis paulatim corpus implere. Sunt autem qui trochiſcis quibuſdam ex uipera factis, uel helleboro præparato, promittunt humores omnes ueteres putridosq́; prorſus educere. Quibus expurgatis, & humore rurſum ſaluberrimo alimentis ſalutaribus recreato, reſtituere iuuentutem. Et qui cautiores ſunt, helleboro gallinas paſcunt, hominem uero gallinis. Eiuſmodi uero curationem tanquam periculoſam in iuuentute arbitror potius quàm in ſenectute tentandam, ne forte iuuentutem illam à Medea Peliæ ſeni promiſſam experiamur. Nam & iuuenes medicinis exquiſitè purgantibus citò ſeneſcere Hippocrates aſſerit. Sed ubi diæta non ſufficit, clyſtere uel manna, uel aloë præſertim lota ſecurus utêris. Si tibi ſit aluus aſtrictior, manna cum iure caponis myrobalaniq; uirtute: Sin minus, hac te iuuenem etiam in ſenectute purgatione ſeruabis: Sume unciam lotæ aloës unã, myrobalanorum emblicarum drachmas duas, chebularum quoq; tantundẽ, duas item roſarũ purpurearum, maſticis quoq; tantũdem, maluatico uino confice pilulas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quando Luna feliciter collocata, propitio fruitur Iouis aspectu, præsertim si domicilia fixa possederit uel ipsa, uel Iupiter. Hæc enim ad diuturnitatē uitæ magnopere conferunt. Potes etiam utiliter Reubarbarum hic cum aloë componere, scilicet dimidiam aloës partem, dimidiam reubarbari, & quoties opus fuerit, unam manè sumere pilulam ad tres usq; uel quinq;, modicūq; insuper uinum bibere. Vbi uero pituitam magis times, potes cōmode in his pilulis trochiscorum agarici tertiam partem accipere unà cum tertijs aloës duabus, omisso reubarbaro. Sed primam illam ego iam multis annis pilularum compositionem omni ætati experior esse tutißimam. Eadem hora cōfectionem eiusmodi facito: Sume myrobalanorum emblicarum, belliricarū, Indarum, chebularum, unciam uniuscuiusq; unam, cinnamomi uero duas, unam quoq; doronici, rosarum purpurearum unam, sandalorum rubeorum duas, unam croci drachmam, tertiā drachmæ partem musci, ambræ tantūdem: candidum post hæc cum aqua rosacea succoq; citri fundito saccharum: coque, fac bolos, auroq; inuolue. Hoc ante prandium quatuor horis sumentes atq; dantes, utiliter experti sumus ad uirtutem corroborandam, ad illustrandum spiritum atque firmandum. Maxime uero proderit si paulum quid insuper uini aurei biberis. Proderit et sæpe calefactum panem aureo mero & rosacea aqua perfundere, & modico insuper cinnamomo saccharoq; uberiore condire. Frequenter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quenter etiam duo hæc cum lacte amygdalino & modico pane miscere: nam eiusmodi mixtiones naturam referunt Iouialem. Præter omnia quæ in superioribus explicauimus, uel saltem significauimus, ab ijs omnes urbani diligenter cauere debent, æstu, gelu, quolibet uel post calorem frigore uel nocturno, nebulis, uentis uel ex palude flãtibus, uel irrumpentibus ex angusto: locis item ubi aër uel mouetur uiolentius, uel nullo modo mouetur: Habitatione quauis humidiore, fœtore, mœrore, torpore. Diligentius autem Mercurij sectatores, diligentißime senes. Qui præterea postquam manè corpus totum leuiter perfricuerint, delinient ipsum aduersum aëris et laboris incommoda calente oleo uel uino quopiã subamaro, cui prius infuderint myrrham & rosam atq; myrtum. Saluiam frequenter ore ferãt, neruis ac dentibus amicißimam. Et quando dentium uitio liquida, uelut infantes, alimenta repetere cogantur, mollißima caueant. Lac quidem uino referant moderato. Vtantur igne duntaxat ut medicina, quantum uidelicet expellendi frigoris & suscitandi caloris innati neceßitas postulat, alioquin tanquam edace humorem naturalem exiccaturo. Solem uero quoad delectat sequantur ut alimentum, destillatione uitata, & æstu similiter declinato. Faciles quidem motus diligant, excitando calori admodum necessarios. Labores autem corporis oderint, & multo magis animi: nec minus longam sitim, & inediam atq; uigiliam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

De nutrimento ſpiritus, & conſeruatione uitæ per odores. Cap. XVIII

LEgimus in calidis quibuſdam regionibus, ac plu rimo paßim odore fragrantibus, multos gracili corpore & imbecillo ſtomacho, quaſi ſolis odoribus ali. Fortè quoniam ipſa natura loci, tum herbarum & frugum atq; pomorum ſuccos fermè totos redigit in odores, tum corporum humanorum humores illic reſol uit in ſpiritum. Quum igitur uterq;, uidelicet odor & ſpiritus ſit uapor quidam, et ſimile ſimili nutriatur, nimirum & ſpiritus & ſpiritalis homo, plurimum ab odoribus accipit alimentum. Nutrimentum uero qualecunq; id ſit, per odores ſiue fomentum, apprime ſenibus & gracilibus neceſſarium eſt, quo defectum alimenti ſolidioris atq; uerioris utcunq; compenſare poßimus. Ambigere tamen nonnulli ſolent, utrum ſpiritus odoribus nutriatur. Ego autem opinor ſolis forſan ita nutriri, ut niſi alimenta quæ craſſa ſunt, digeſtione tandem in uapores extenuentur, ſpiritus ipſe, quem diximus uaporem eſſe, nullum illinc ſuſcipiat nutrimentũ. Itaq; uinum odore plenum, ſpiritum ſubitò recreat, quem cætera uix tandem reficere poſſunt. Vaporem uero illum in quem cibi cocti deniq; transferuntur, ideo appellamus odorem, quoniam & odor ubique uapor quidam eſt: & hic tractus intus ex alimentis uapor, niſi ſpiritui quodam odore placeat, uix ullum ſpiritui exhibet alimentũ. Quamobrem Auicennam noſtrum

ualde

ualde probamus dicentem, corpus quidem dulcedine, spiritum uero quadam (ut eius uerbis utar) aromaticitate nutriri: Quoniã craßitudo corporis non nisi crassa natura, qualis est in dulcedine, coalescere ualeat: Tenuitas uero spiritus non alio quàm fumo quodam atq; uapore, in quo aromaticitas ipsa uiget, refici poßit. Aromaticã uero qualitatem dicimus odoram, & acutam, & quodammodo stypticam. Proinde quoniã iecur quidem corpori per sanguinem alimentũ præstat, dulcedine plurimum augetur. Cor autem quia et creat spiritum & spiritui procreat alimentum, meritò desiderat aromatica. Expedit tamẽ & aromatica pro corde condiri dulcedine, & dulcia pro iecore aromaticis commisceri, dulcedinem'que interea nimiam euitare. Quid plura? Galenus ipse secutus Hippocratem, spiritum nõ solum odore putat nutriri, sed aëre. Aëre inquam non simplici, sed potius opportune permixto. Quibus quidem si fidem habebimus, nec alimentorũ, nec rei ullius delectum magis ad uitam necessarium, q̃ aëris nobis accommodati, esse censebimus. Aër enim et inferiorum & cœlestiũ qualitatibus facilime semperq; affectus, & immensa (ut ita dixerim) amplitudine circumfusus, perpetuoq; motu nos undique penetrans, ad suã nos mirabiliter redigit qualitatem: præsertim spiritum, præcipue uitalem in corde uigentem, in cuius penetralia, tum aßidue influit, tũ repente: sic protinus afficiens spiritum ut est affectus: perq; spiritũ uitalem,

qui & materia & origo est spiritus animalis, pariter afficiens animalem. Cuius quidē qualitas maximi momenti est ingeniosis eiusmodi spiritu plurimum laborātibus. Itaq; ad nullos potius quàm ad eos attinet puri luminosiq; aëris odorumq; delectus, atque Musicæ. Hæc enim tria spiritus animalis fomenta præcipua iudicantur. Potissimus uero ad uitā est aër electus. Nam octauo mense nati in Aegypto plurimi uiuūt: & nonnulli in plagis Græciæ temperatis saluberrimi, aëris beneficio quod Aristoteles narrat, & Auicenna confirmat. Sed profecto sicut corpus ex uarijs compositum, uarijs (quamuis non eadem mensa) nutriendum est alimentis: ita spiritus similiter compositus uarietate quadam aëris semper electi oblectandus est atq; fouendus. Simili quoq; electorum odorum uarietate quotidie recreandus. Nam aër & odor quasi spiritus quidam esse uidentur. Iam uero Alexander & Nicolaus Peripatetici unà cum Galeno concludunt spiritum uitalem & animalem ideo nutriri tum odore, tum aëre, quoniam uterq; mixtus est atq; conformis, & utrunq; haustum in præcordia penetrare, ibi coqui temperariq; ad uitam, perq; arterias diffundi. Vbi uterq; coctus iterum, nutrit spiritum (ut aiunt) utrūq;, præcipue animalem. Aiunt etiam spiratum aërem non solum refrigerando calori prodesse, sed etiam nutriendo. Nam & animalia etiam ualde frigida spirant. Addunt aërem crassiorem spiritui naturali tanquam magis corporeo conuenire,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

nire, ſubtilem uero, purum, lucidum, ſpiritui potius uitali, potiſsimum animali. Neq; mirum uideri debet ſpiritum adeò tenuem rebus quoq; tenuibus ali. Siquidem & piſciculi multi aqua nitidiſsima nutriũtur, & ozimum in aqua ſimili uiuit, creſcit, floret, redolet. Mitto quibus elementis chamæleontem & ſalamandrã nutriri nõnulli ferant. Redeamus ad noſtra. Intereſt certe quamplurimum qualem ſpiremus aërem, quales hauriamus odores. Talis enim & ſpiritus in nobis euadit. Eatenus uero nos anima per uitam uegetat, quatenus ſpiritus harmoniam ſeruat cum anima concinentem. Spiritus quidem in nobis primus uiuit & maxime, & quaſi uiuit ſolus. Nónne repentino quodam ſæpe caſu, uel affectu, uita, ſenſus, motus, ſubitò membra deſerũt, regreſſo uidelicet ad cordis penetralia ſpiritu? & ſæpe ſtatim reuertuntur ad membra, per frictiones & odores illuc ſpiritu redeunte, quaſi uita in ipſo ſpiritu uidelicet re uolatili potius inſit q̃ humoribus aut membris. Alioquin propter horũ craſſam tenacitatem tardius admodum accederet uita membris atq; recederet. Quicunq; igitur uitam in corpore producere cupitis, ſpiritum in primis excolite, hunc augete nutrimentis ſanguinem augentibus, temperatum uidelicet atq; clarum, hunc aëre ſemper electo fouete, hunc quotidiẽ ſuauibus odoribus alite, hunc ſonis & cantibus oblectate: ſed interea odores cauete calidiores, frigidiores fugite, capeſsite temperatos, frigidos calidis, ſiccos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

humidis temperate. Odorem uero omnem, quia pars corporis subtilißima est, scitote nonnihil habere caloris, atq; ex rebus quæ ipsæ nutriũt, odores sperate potius nutrituros, ut ex aromatico pyro pomoq; persico, similiq; pomo: magis autem recente pane, calente, maxime carnibus aßis, quammaxime uino: atq; sicut sapor qui mirifice placet, plurimi uelocisq; nutrimenti causa est uel occasio corpori, sic odorem ad spiritum se habere putate. Commemorare uobis iterũ placet, Democritum iamiam expiraturum, ut obsequeretur amicis, spiritum ad quatriduum usq; olfactu calentium panum retinuisse, ulterius etiam, si modo placuisset, spiritum seruaturum. Sunt & qui dicunt id mellis odore fecisse. Ego, si modo usus est melle, existimo illum mel uino liquefactum albo, calentibus panibus infudisse. Neq; enim spernendus est mellis odor. Flos nanq; florum mel existit, nec parum nutrit ipsa dulcedine, ac diu qualitate sua res integras à putrefactione tuetur. Itaq; si quis nouerit hoc etiam ad cibum ita uesci, ut nec dulcedine nimia meatus oppleat, nec tali quodã calore bilem exaugeat, certum habebit longioris uitæ subsidiũ. Saltem igitur condimentũ hoc frigidis & humidis adhibete. Verum ut uos reuocem ad odores: Vbicunque suffocationem, compreßionemq; spirituũ nimiam extimescitis, quod mœror frequens torporq; portendit, odores circunfusos amate. Vbi uero fugã exhalantium spirituũ expauescitis, odores potius infusos nutrimentis

tis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tis accipite. Et si quid odorum præterea foris sumitis, uelut clypeũ costis duntaxat admouete sinistris. Nónne uidetis quàm repente sursum uel deorsum ad odores se matrix ipsa præcipitet? quàm uelociter ad os, ad nares spiritus aduolet, suauis odoris esca pellectus? Vbi igitur spiritus uel exiguus uel fugacißimus esse deprehẽditur, quod pusillanimitas sæpe declarat corporisq́; debilitas, uel parua de causa multa contingens, odoribus non tam extrinsecus obiectis, q̃ intrinsecus iniectis allicite, imò potius pascite, retinete. Odorem uero uini ante omnes eligite. Multum nanq; nutrit spiritũ odor exhalans ex natura, tum plurimũ et uelociter nutriente corpus, tum uoluptate sensum afficiente. Tale uero uinum est præ cæteris calidũ, humidum, et odorũ atq; clarũ. Tale etiam saccharũ esse dicerem, si sumat odorem. Cinnamomũ quoq; simile et doronicum, anisumq́; & dulce marathrũ, si acumini suo ad exiguam dulcedinem adderent ampliorem. Sed quã temperiem natura nõ fecit, uobis ipsi cõficite. Et quoties distractionem spirituũ formidatis, calidioribus acutioribusq́; et subtilißimis adhibete, quæ cohibere parumper uolatũ spiritus ac sistere ualeãt, ceu croco, chariophylis, cinnamomo, adustũ panem, rosaceã aquam, acetumq́; rosaceũ, rosam, myrtũ, uiolam, sandalũ, coriandrũ, cydonium pomũ atq; citrum. Horreo uero camphoram ubi contra caniciem est agendũ. Recentem uero semper menthã diligo, menti etiam salutarem spirituiq́; tutißimã.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Deniq; mementote res omnes ueneno contrarias, esse uitæ admodum salutares, non gustu tantum, sed etiam odoratu, maxime theriacam. Has uero in libro contra pestilentiam enarrauimus, narrabimus & in libro sequenti. Inter eas autem, ne quid uos lateat, numeramus et uinum. Nam sicut homini uenenum est cicuta, ita cicutæ uinum, non simul quidem, sed paulò post ebibitũ. Ac ne solis uos odoribus hic alliciam, componendum uobis mando electuarium quotidie manè gustandum, olfactu gustuq; suaue, & uitæ admodum salutare. Accipite tres chebularum uncias, unam emblicarum, & Indarum unam, unamq; belliricarum, semiũciam uero doronici, cinnamomi uncias duas, croci drachmam unam, ambræ partem drachmæ tertiam, musci quoq; tantundem. Contundite diligenter. Tantũ rosacei sacchari adhibete, quantum gustui satisfacit: Sandalorum rubentium quantum sat est colori: mellis item emblicarum uel chebularum quantum molli expedit electuarij formæ, auri folia totidem quot prædictæ sunt unciæ. Vbi uero difficilior est compositio multiplex, experti sumus simplicem hanc optimam esse, scilicet ex chebulis, marathro dulci, saccharo aqua rosacea liquefacto: sumptam uero tum ieiuno stomacho, tum post cœnam. Memineritis aũt myrobalanos conditas meliores esse, siccas uero saltem diem integrum oleo amygdalarum dulcium uel butyro uaccino prius infundite quàm conficetis. Probat & Auicenna uobis confectionem ex em-

blicis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

blicis atq; Indis cum melle anacardorum coctoq́; butyro. Item chebulas cum zinzibere & squama ferri, & potius auri. Probat item Petrus Aponensis compositionem ex croco, mace, castoreo, per partes acceptis atq; contusis & uino commixtis. Vnde affirmat uitam etiam propemodum moribundis produci consueuisse. Deniq; Haly astrologus medicusq́; excellens, asserit usu tripheræ similiumq́; rerum uitam effici lõgiorem. In omni uero triphera myrobalanus fundamentũ est, sed hanc temperant subtilibus quibusdã atq; mollibus, præsertim ubi siccior est myrobalanus, ut et penetret, nec meatus obstruat, nec aluũ exiccet nimium uel adstringat. Cum uino præterea cõmodißime utimur, sed modico, ne forte diluat. Compositionẽ uero Petri quã modo narrabam, si modò utilis est, arbitror olfactu potius quàm potu utilem fore.

Magorum medicina pro senibus.

Caput XIX

MAgi stellarum obseruatores, ad Christũ uitæ ducem stella duce uenerunt, preciosum uitæ thesaurum offerentes, Aurum, thus & myrrham, tria dona pro tribus Planetarum dominis stellarũ domino dedicantes. Aurum quidem pro temperamento Iouis, maxime omnium temperatum. Thus autem pro Sole præcipue Phœbeo calore simul odoreq́; flagrãs. Myrrham deniq; firmãtem corpus atq; conseruantem pro Saturno omnium firmißimo Planetarum. Huc igitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

omnes ad ſapientes Magos uenite ſenes, munera uobis quoq; uitam productura ferentes, quibus autorem uitæ quondam uenerati traduntur. Venite ſenes, inquam, ſenectutem grauiter tolerantes. Venite & uos prætetea, quoſcunq; ſenectutis propemodũ aduentantis formido ſolicitat. Accipite precor alacres uitalia dona. Sumite uncias quidem thuris duas, unam uero myrrhæ, auri rurſum in folia ducti dimidiam drachmæ partem, contundite tria ſimul, conflate, confundite in pilulas, aureo quodam mero: idq́; tunc opportune conficite, quando Diana propitio Phœbi uel Iouis gaudet aſpectu. Sumite poſthac theſauri tãti, aurora qualibet portiunculam, ac exiguo perfundite meri potu, niſi forſan incaluerit æſtas, tunc enim aquam roſaceam bibere præſtat. Si quis autem inter uos calorem quouis tempore magis metuat, is myrobalanũ chebulam aut emblicã æqualem ad thuris myrrhæq́; & auri ſimul pondus adijciat. Hoc humorem proculdubio naturalem à putrefactione tuebitur. Hoc humoris reſolutionem longius propulſabit. Hoc tres in uobis ſpiritus, naturalẽ, uitalem, animalem fouebit, confirmabit, corroborabit. Hoc rurſum uegetabit ſenſum, acuet ingenium, memoriam conſeruabit.

De periculis uitandis ex quolibet uitæ ſeptenario imminentibus. Cap. XX

QVum aſtronomi ſingulas deinceps diei horas Planetis ordine ſingulis diſtribuerint, ſimiliterq́;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

terq́; ſeptē hebdomadæ dies, atq; in ipſo fœtu per menſes digeſſerint officia Planetarum, cur non etiam per annos eadem diſponamus? ut quemadmodū infantem in aluo latentem rexit primo menſe Saturnus, ultimo Luna, ſic ſtatim natum ordine iam conuerſo, primo ipſius anno ducat Luna, ſecundo (ſi uis) Mercurius, tertio Venus, quarto Sol, quinto Mars, ſexto Iupiter, ſeptimo uero Saturnus: atq; deinceps ordo per uitam ſimilis repetatur. Itaq; in ſeptimo quolibet uitæ anno, fit in corpore mutatio maxima, ideoq́; periculoſiſſima, quandoquidem & Saturnus nobis communiter eſt peregrinus: & ab eo tunc Planetarū ſummo, ad Lunam eueſtigio Planetarū infimā gubernatio redit. Hos annos aſtronomi græci Climactericos nominant, nos ſcalares, uel gradarios, uel decretorios appellamus. Fortè uero in morbis ipſum humoris uel naturæ motum Planetes per dies eodem ordine regunt: unde & ſeptimus quiſq; eadem ratione Iudiciarius appellatur. Quartus quoq; quoniam medium in ſeptenario tenet. Tu igitur ſi uitā producere cupis ad ſenectutem, nullis eiuſmodi gradibus interruptā, quoties ſeptimo cuilibet propinquas anno, conſule diligenter aſtrologū: Vnde immineat tibi diſcrimen ediſcito: Deinde uel adito medicum, uel prudentiam & temperantiā accerſito. His nanq; remedijs prohiberi minas aſtrorum Ptolemæus etiam confitetur. Addit quinetiam aſtrorum promiſſa ſic augeri poſſe, ut agrorū cultor auget terræ uirtutē.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Probat Petrus Aponenſis argumentationibus multis & teſtimonio Ariſtotelis, Galeni, Haly, naturalē uitæ finem non eſſe ab initio ad unguem determinatum, ſed ultra citraq; moueri poſſe. Idq; aſſerit tū ex aſtris, tum etiam ex materia. Cōcludit his autoribus rationibusq; obitum etiam naturalem differri poſſe, cū aſtrologiæ machinis tum præſidijs medicorum. Igitur neq; nos temere in his præceptis elaboramus. Neq; te pigeat perquirere à medicis quæ naturaliter tua ſit diæta, & ab aſtrologis, quæ ſtella uitæ faueat, & quādo hæc bene ſe habet, & ad eam Luna, compone quæ prodeſſe didiceris. Neq; pudeat ſæpe illos auſcultare, qui non tam fortuna quàm uirtute ſenectutem proſperam conſecuti uidentur. Præterea Ptolemæus & cæteri profeſſores Aſtronomiæ, imaginibus quibuſdā ex certis lapidibus & metallis ſub certo ſydere fabricatis, uitā proſperam pollicentur atq; longæuā. Verum de imaginibus quidem ex parte, ac plurimum de reliquo fauore cœleſti commentariū componimus in Plotinum, quem librum huic operi deinceps ſubijciendū exiſtimamus, quemadmodū hoc poſt librū ſcribi uolumus quem De curanda literatorū ualetudine compoſuimus. Fauorem uero cœleſtem quem modo dicebam, pro iuuentute longa, nunc quantū quaſi Poëtæ cuidā licet loqui, quantū rurſus medico licet facere, à Phœbo Bacchoq; petemus.

Solis æterna eſt Phœbo Bacchoq; iuuentus,
Nam decet intonſus crinis utrunq; deum.

Phœbus

Phœbus et Bacchus ſemper indiuidui fratres ſunt: ambo ferè ſunt idem. Phœbus quidē eſt ipſa ſphæræ illius anima, ſphæra uero Bacchus, imò & Phœbus eſt totus ipſe ſphæræ circus. Bacchus autem eſt flāmeus ille in hoc circo circulus, imò uero Phœbus eſt almum in hoc flammeo globo lumen. Bacchus autem exiſtit ibidem ſalutaris ex lumine calor. Semper ergo fratres comitesq; ſunt, ferè ſemper alter & idem. Quid uero? ſi Sol in Vere quidem Phœbus eſt, cantu ſuo tunc auium cantus excitans, cithara rurſum tempora temperās: in autumno uero Sol idem autor uini Bacchus exiſtit. Tria nobis ad ſeruandam iuuentutem pater ille Liber, qui amat colles, Bacchus affert, hos quidem apricos primum colles, in his autem collibus ſuauiſſimum præcipue uinū, perpetuā in uino ſecuritatem. Tria quoq; Phœbus Bacchi frater pari benignitate largitur, diurnum primo lumen, ſub fomento luminis herbas ſuauiter redolentes: ad luminis huius umbram, citharam cantumq; perennem. His ergo penſis potiſſimū, his ſtaminibus Clotho nobis iam non Parca longa uitæ fila producet. Treis Parcas ferè omēs Poëtæ canūt. Treis quoq; nos nō poëtæ canimus. Prudens quidem in omni uictu parcitas uitam nobis longam inchoat: conſtans quoq; in curis ſubeundis parcitas producit uitam: parcitas uero in cœlo fruendo negligens uitam occat. Tres Pythagoras temperantias ante omnia celebrat: tres etiam nos in præſentia celebramus. Temperantiam in

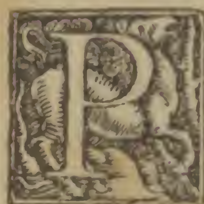

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

affectibus conseruato: temperantiam in omni uictu seruato. Temperiem aëris obseruato. Hac enim prouidentia humorum intemperiem, quæ citæ senectutis & intempestiuæ mortis causa est, aspirãte Deo, procul admodum propulsabis. Aspirabit autem autor ille uitæ, si ea tantum conditione uitam optaueris diuturnam, ut diutius cum genere humano uiuas, tum maxime uiuas illi, quo mundus totus inspirante uiuit.

DE VITA PRODVCENDA LIBRI FINIS.

MARSILII FICINI FLORENTINI in librum tertium De uita cœlitus comparanda, ad serenissimum Pannoniæ regem epistolare procœmium.

Hilosophi ueteres, rex omnium felicissime, cœlestium uires inferiorumq; naturas diligentissime perscrutati, quũ existimarent hominem frustra sapere, qui non sibi sapit, totam meritò perscrutationem suam in primis ad uitam sibi cœlitus comparandam retulisse uidentur; iudicantes (ut arbitror) tum elementa et quæ ex his componuntur frustra sibi cognita fore, tum motus cœlestium & influxus temere nimium obseruatos, nisi hæc unà cum illis cognita simulatque coniuncta, aliquando sibi ad uitam felicitatem'que conducerent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Profuit autẽ illis, ut uidetur, eiuſmodi contemplatio ad uitam primo præſentem. Nam Pythagoras & Democritus Apolloniuſq́; Theanæus, & quicunq; ad id potiſsimum ſtuduerunt, rerum ſibi cognitarum uſu proſperam ualetudinem conſecuti ſunt uitamq́; longæuã. Contulit inſuper ad futuram uitam, tum per gloriam apud poſteros propagandam, tum apud Deum in æternitate fruendam. Siquidem ex mirabili mundi totius ordine, eius tandem cognouere rectorem, & ante omnia cognitum amauerũt. Tibi uero gloriam per ſecula cuncta futuram, magnanimitas, magnificentia, uictoria perpetua pollicentur. Vitam quoq; apud Deum in æuo beatam diuina clementia, inſigni pietati tuæ iuſtitiæq́; promittit. Vitam deniq; proſperam inter mortales ſatiſq́; longam (quantũ ex indicijs quibuſdam mihi licuit coniectare) felicia tibi ſydera decreuerunt. Vt autem quod pollicentur id & præſtent firmiſsima fide, & cumulo inſuper prorogent pleniore, diligentia tua & medicorum aſtrologorumq́; cura efficere proculdubio poteſt. Iam uero id poſſe ſcientia et prudentia fieri, doctiſsimi quiq; aſtrologi ac medici confitentur. Quũ igitur inter Plotini libros magno Laurẽtio Medici deſtinatos, in librum Plotini de fauore cœlitus hauriendo tractantem, nuper commentarium compoſuiſſem, inter cætera in eum noſtra cõmentaria numeratum, id quidem ſeligere nunc, Laurentio quidẽ ipſo probante, atq; maieſtati tuæ potiſsimum dedicare decreui. Spero

equidem dum uitæ tuæ prosperitatiq; consulam, uitæ interim, & splendori seculi nostri & humani generis consulturum. Atq; ut ualetudini prosperitatiq; regiæ ualidius hæc nostra prodessent, per Valorem ipsum mittenda putaui. Hunc tu igitur Valorem nostrum clementissime Rex complectere precor. Tantum enim natura, uirtus, autoritas tua ualet, ut absq; te nequeat uel Valor ipse ualere. X. Iulij. M.CCCC.LXXXIX. Florentiæ.

MARSILII FICINI AD LECTOREM sequentis libri exhortatio.

SAlue hospes ingeniose. Salue iterum quisquis es salutis auidus, qui nostra ad limina tendis. Vide precor hospes cupide primum, quàm hospitalis sim. Intrantis erat certe, salutem statim hospitio dicere: Ego uero salute præueniens, mox prospectũ saluere te iussi: Intrantem & adhuc ignotum perlibenter excepi: Trahentẽ apud me moras, promissa (si Deus aspirauerit) salute donabo. Hospitium ergo nactus es amicum quidem omnibus, & amoris nunc erga te plenum. Si quid fortè fers tecum amori contrarium, si quid habes odij, prius ponito precor, quàm medicinas hic uitales attingas. Vitam enim tibi dedit amor, uoluptasq́; parentũ: Vitam uicissim demit odium, atq; dolor. Quem igitur odiosus uexat dolor, huic nullus usquam medicinæ uitali relictus est locus. Quamobrem deinceps te non ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

hoſpitem tantum iam alloquor, ſed amicum. Officina Marſilij tui aliquanto eſt amplior, quàm his cancellis duntaxat quos hic uides, coërceatur. Nõ enim ſolo hoc libro ſequente, ſed duobus etiam præcedentibus circũ- ſcribitur. Tota uero ſummatim medicina quædam eſt, pro uiribus opitulatura uitæ, ut ualida tibi uita ſit, ut longa. Idq́; ubiq; medicorum ope cœlitus adiuta mo- litur. Varia ſanè pro diuerſis hominum ingenijs atq; naturis noſtra hæc officina, antidota, pharmaca, fo- menta, unguenta, remedia profert. Si qua tibi fortaſſe minus placeant, mittito quidem iſta, cætera propterea ne reſpuito. Denique ſi non probas imagines aſtrono- micas, alioquin pro ualetudine mortaliũ adinuentas, quas & ego non tam probo quàm narro: has utiq; me concedente, ac etiam ſi uis conſulente, dimittito. Medi- cinas ſaltem cœleſti quodam adminiculo confirmatas, niſi fortè uitam neglexeris, haud negligito. Ego enim frequenti iamdiu experientia compertum habeo, tan- tũ intereſſe inter medicinas huiuſmodi, atq; alias abſq; delectu aſtrologico factas, quantum inter merum & aquam: ut etiam infans octauo à conceptione menſe na- tus Florentiæ menſe Martio, nocte aſcendente, Satur- no retrogrado ſemiuiuus, eiuſmodi diligentia uideatur à nobis, imò à Deo quaſi uitæ redditus potius quàm ſer uatus, trienniumq́; ualidus fermè iam impleuerit. Iam uero ſi præter ea generis eiuſdem plura narrauero, uera loquar. Nec gloriabundus (quod eſt à philoſopho
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

penitus alienum) ſed exhortabundus potius afferam. Verum ſatis iam partim quidem conciliantes, partim etiam exhortantes alloquuti te ſumus. Deinceps igitur cum Plotino loquamur, ita demum tibi diligentius conſulturi.

MARSILII FICINI FLORENTINI LIBER DE VIta cœlitus comparanda, compoſitus ab eodem inter Commentaria eiuſdem in Plotinum.

In quo conſiſtat ſecundum Plotinum uirtus fauorem cœlitus attrahens, ſcilicet in eo quod anima mundi & ſtellarum dæmonumq́; animæ facile alliciuntur corporum formis accommodatis.

CAPVT PRIMVM.

SI tantum hæc duo ſint in mundo, hinc quidem intellectus, inde uero corpus, ſed abſit anima, tunc neq; intellectus trahetur ad corpus (immobilis enim eſt omnino caretq́; affectu motionis principio, tanquam à corpore longiſſime diſtãs) neq; corpus trahetur ad intellectum, uelut ad motum per ſe ineffi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

cax & ineptum, longeq́; ab intellectu remotum. Verum si interponatur anima utrique conformis, facile utrinque & ad utraq; fiet attractus. Primo quidem ipsa omnium facilime ducitur, quoniã primum mobile est, & ex se & sponte mobile. Praeterea quum sit (ut dixi) media rerum, omnia suo in se modo continet, & utrinque ratione propinqua. Ideoq́; cõciliatur & omnibus, etiam aequaliter illis quae inter se distant, ab ea uidelicet non distantibus. Praeter enim id quod hinc quidem conformis est diuinis, inde uero caducis, & ad utraque uergit affectu, tota interim est simul ubique. Accedit ad haec quod anima mundi totidem saltem rationes rerum seminales diuinitus habet, quot ideae sunt in mente diuina, quibus ipsa rationibus totidem fabricat species in materia. Vnde unaquaeq; species per propriam rationem seminalem propriae respondet ideae, facileq́; potest per hanc saepe aliquid illinc accipere, quandoquidem per hanc illinc est effecta. Ideoq́; siquando à propria forma degeneret, potest hoc medio sibi proximo formari rursum, perq́; id medium inde facile reformari, ac si certe cuidam rerum speciei uel indiuiduo eius rite adhibeas multa, quae sparsa sunt, sed eidem ideae conformia. Mox in materiam hãc ita opportune paratã, singulare munus ab idea trahes per rationem uidelicet animae seminalem. Non enim intellectus ipse proprie, sed anima ducitur. Nemo itaque putet certis mũdi materijs trahi numina quaedã à materijs penitus

ſegregata,ſed dæmones potius animatiq́; mundi mune ra ſtellarumq́; uiuentium. Nemo rurſum miretur per materiales formas animam quaſi allici poſſe. Siquidem eſcas eiuſmodi ſibi cõgruas ipſamet quibus alliceretur, effecit, & ſemper libenterq́; habitat in eiſdem. Neque in mundo uiuente toto quicquam reperitur tam defor= me,cui nõ adſit anima,cui non inſit & animæ munus. Congruitates igitur eiuſmodi formarum, ad rationes animæ mũdi, zoroaſter diuinas illices appellauit, quas & Syneſius magicas eſſe illecebras confirmauit. Ne= mo deniq; credat ad propriam quandam materiæ ſpe ciem & tempore certo hauriri omnia prorſus ex ani= ma dona,ſed pro opportunitate dona duntaxat ſemi= nis,quo talis ſpecies pullulauit, ſeminumq́; conformiũ. Itaq; hic homo humanis tantũ adhibitis,non proprias piſcium uel auium dotes,inde ſibi uendicat,ſed huma= nas atq; conſimiles. Adhibitis autem quæ ad ſtellam ta lem pertinent atq; dæmonem, ſtellæ dæmoniſq́; huius proprium ſubit influxum, uelut lignum per ſulphur paratum ad flammam ubiq; præſentem. Atq; hũc non modo per ipſos ſtellæ dæmoniſq́; radios, ſed etiam per ipſam mundi animã ubiq; præſentem, in qua et cuiuſ= libet ſtellæ dæmoniſq́; ratio uiget: partim quidem ſe= minalis ad generandum, partim etiam exemplaris ad cognoſcendum. Hæc enim ſecundum platonicos anti= quiores, rationibus ſuis ædificauit ultra ſtellas in cœlo figuras,parteſq́; ipſarum tales,ut ipſæ quoque figuræ

quædam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quædam sint, impreßitq; his omnibus proprietates. In stellis autem, figuris, partibus, proprietatibus, omnes rerum inferiorum species continentur & proprietates earum. Vniuersales uero figuras octo posuit atq; quadraginta, scilicet in zodiaco duodecim, extrà uero sex atq; triginta. Item in zodiaco trigintasex ad numerũ facierum. Rursus ibidem ter centum atq; sexaginta ad numerum graduum. In quouis enim gradu sunt stellæ plures, ex quibus ibi conficiuntur imagines. Similiter imagines extra zodiacũ in plures diuisit figuras, pro facierum ibidem graduumq; suorum numero. Constituit deniq; ab imaginibus his uniuersalibus ad uniuersales imagines habitudines & proportiones quasdam, quæ ipsæ quoq; imagines illic existunt. Eiusmodi uero figuræ cõtinuitatem quæq; suam habent ex radijs stellarum suarũ in se inuicem, peculiari quadam proprietate coniectis. A quibus formis ordinatißimis dependẽt inferiorum formæ, illinc uidelicet ordinatæ. Sed & cœlestes illæ tanquam & inter se disiunctæ, procedunt à rationibus animæ cõiunctis inuicem, & quodammodo mutabiles à stabilibus. Sed hæ quatenus seipsas non cõprehendunt, referũtur ad formas in mente uel animali uel eminentiore sese comprehendentes, quæ tanquam multiplices ad simplicißimum rediguntur unum atq; bonum, sicut figuræ cœlestes ad polum. Sed redeamus ad animam. Quando igitur anima gignit speciales inferiorum formas uiresq;, eas per rationes efficit pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

prias, ſub ſtellarum formarumq́; cœleſtium adminicu-lo. Singulares uero indiuiduorũ dotes, quæ ſæpe non-nullis inſunt tam mirabiles quàm in ſpeciebus eſſe ſo-lent, exhibet per ſeminales ſimiliter rationes, non tam ſub adminiculo formarũ figurarumq́; cœleſtiũ, quàm ſitu ſtellarum & habitu motionum, aſpectuumq́; Pla-netarum, tum inter ſe, tum ad ſtellas Planetis ſublimio res. Anima quidem noſtra ultra uires membrorũ pro-prias, cõmunem ubiq; promit in nobis uitæ uirtutem, maxime uero per cor, tanquam ignis animæ proximi fontem. Similiter anima mundi ubiq; uigens per So-lem præcipue ſuam paſſim explicat cõmunis uitæ uir-tutem. Vnde quidam animam & in nobis & in mun-do, in quolibet membro totam, potiſsimũ in corde, col locant atque Sole. Semper uero memento, ſicut animæ noſtræ uirtus per ſpiritum adhibetur membris, ſic uir-tutem animæ mundi per quintam eſſentiam, quæ ubiq; uiget tanquam ſpiritus intra corpus mundanũ, ſub ani ma mundi dilatari per omnia, maxime uero illis uirtu tem hanc infundi, quæ eiuſmodi ſpiritus plurimum hau ſerunt. Poteſt autem quinta hæc eſſentia à nobis intus magis magiſq́; aſſumi, ſi quis ſciuerit eam alijs elemen-tis immixtam plurimum ſegregare, uel ſaltem his re-bus frequenter uti, quæ hac abundant, puriore præſer tim, ceu electum uinum & ſaccharum, & balſamum atque aurum, precioſiq́; lapilli, myrobalaniq́;, & quæ ſuauiſsime redolent, & quæ lucent, maxime uero quæ

in ſubtili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

in ſubtili ſubſtantia qualitatem habent calidam, humidamq́; et claram: quale, præter uinũ, eſt albiſsimũ ſaccharum, præſertim ſi huic adhibueris aurũ, odoremq́; cinnami atq; roſarum. Præterea ſicut alimenta rite in nobis aſſumpta, per ſe non uiua, rediguntur per ſpiritum noſtrũ ad uitæ noſtræ formam, ſic & corpora noſtra rite accõmodata corpori ſpirituiq́; mundano, uidelicet per res mundanas, & per noſtrum ſpiritũ, hauriunt ex uita mundana quamplurimum. Si uolueris ut alimentum rapiat præ cæteris formam cerebri tui uel iecoris atq; ſtomachi, ſimile quantum potes accipe alimentum, id eſt cerebrum, & iecur, & ſtomachum, animaliũ ab humana natura non longe diſtantiũ. Si optas corpus tuum atq; ſpiritum ex aliquo mundi membro, uidelicet ex Sole, uirtutẽ accipere, quære quæ ante alia ſunt Solaria inter metalla lapilloſq́;, magis autem inter plãtas, ſed inter animalia magis, maxime inter homines, Similiora enim tibi magis proculdubio conferunt: Hæc & extra ſunt adhibenda, & intus pro uiribus aſſumenda, præſertim in die et hora Solis, et Sole in figura cœli regnante. Solaria uero ſunt omnia ex lapillis & floribus quæ heliotropia nominantur, quia uertuntur ad Solem. Item aurũ & auripigmentũ, aureiq́; colores, chryſolithus, carbũculus, myrrha, thus, muſcus, ambra, balſamũ, mel flauũ, calamus aromaticus, crocus, ſpica nardi, cinnamomũ, lignũ aloës, cæteraq́; aromata. Aries, aſtur, gallus, olor, leo, cãtharis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

crocodilus, homines flaui, crispi, sæpe calui, magnanimi, superiora partim cibarijs, partim unguentis suffumigationibusq́; partim usui accommodari possunt. Hæc sentienda, & cogitanda frequenter, & in primis amanda. Et luminis plurimum est quærendum. Si dubites uentrem ab iecoris fomento destitui, trahe ad uentrem iecoris facultatem, tum frictionibus, tũ fomentis, per ea quæ iecori congruũt, per cicoream, endiuiam, spodium, & eupatorium, & hepaticam, atq; hepata. Similiter ne destituatur tuũ corpus ab Ioue, moue corpus in die, horaq́;, & regno Iouis, et utere interim Iouialibus: Argento, hyacintho, topatio, corallo, crystallo, berillo, spodio, saphyro, uiridibus aërijsq́; coloribus: Vino, saccharo albo, melle, & cogitationibus affectionibusq́; plurimum Iouialibus, id est constantibus, æquis, religiosis atque legiferis. Et inter homines eiusmodi, sanguineosq́; & pulchros, uenerabilesq́; uersantor. Sed memento primis illis rebus frigidis inserendum esse aurum & uinum, menthamq́; & crocum, & cinnamomum atq; doronicum. Animalia uero Iouialia esse agnum pauonemq́;, & aquilam & iuuencum. Quomodo uero uirtus Veneris attrahatur turturibus, columbis & motacillis, & reliquis, non permittit pudor ostendere.

De concordia mundi, & de natura hominis secundum stellas. Quomodo fiat attractus ab unaquaq; stella. Cap. II

Neq;

NEque uero diffidere debet quiſquam, nos atq; omnia quæ circa nos ſunt, præparamentis quibuſdam poſſe ſibi uendicare cœleſtia. Nã cœlitus hæc facta ſunt aßiduéq; reguntur, & illinc in primis præparata ſunt ad illa: Et quod maximum eſt, mundus animal in ſe magis unum eſt, quàm quoduis aliud animal, ſi modo eſt animal perfectißimum. Ergo ſicut in nobis membri cuiuslibet præſertim principalis qualitas motusq; ad alia pertinet, ita membrorum principalium actus in mundo commouent omnia, & membra inferiora facile capiunt à ſupremis ultro dare paratis. Quo enim potentior cauſa eſt, eo promptior eſt ad agendum, eo igitur propenſior eſt ad dandum. Exigua igitur præparatio nobis inſuper adhibita ſufficit cœleſtium muneribus capiendis, ſi modo quiſq; ad id præcipue ſe accõmodet, cui eſt præcipue ſubditus. Sed ante uniuſcuiuſque noſtrûm proprietatem, humanæ ſpeciei proprietatem conſiderare debemus. Hanc igitur eſſe ſolarem aſtrologi Arabes conſenſerunt. Quod ego è ſtatura hominis erecta pulchráq;, humoribusq; ſubtilibus & ſpiritus claritate, imaginationisq; perſpicuitate, ſtudioq; ueritatis & gloriæ, uerum eſſe coniecto. Addo quinetiam proprietatem huic Mercurialem, ob ſtrenuum uerſatilis ingenij motum: Et quoniam humanum genus natum nudum, inerme, omnium egenum, hæc omnia propria induſtria ſibi comparat, quod eſt Mercurij propriũ. Addo etiam Iouialem, ob comple=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

xionem corporis temperatam atq; leges: Et quoniam secundo mense, quo Iupiter dominatur, uitam accipimus, atq; nascimur nono, quo iterum recipit dominatum. Itaq; humana species ab his tribus potißimum dotes insuper ampliores ita demum sibi poterit uendicare, si per Solaria Mercurialiaq́; & Iouia, seipsam eis magis indies atq; magis accommodabit. De reliquis autem quid? Saturnus non facile cõmunem significat humani generis qualitatem atq; sortem, sed hominem ab alijs segregatum, diuinum aut brutum, beatum aut extrema miseria pressum: Mars, Luna, Venus, affectus et actus homini cum cæteris animantibus æque communes. Ad Solem igitur & Iouem atq; Mercurium reuertamur. Solaria quidem nonnulla & Iouia diximus, Mercurialia uero nescio quomodo prætermisimus, sũt aũt eiusmodi: Stannum, argentum, præsertim uiuum, marcaßita argentea, lapis Achates, uitrum Porphyriticum, & quæ croceum cum uiridi misceant, smaragdum atq; lacca: Animalia sagacia & ingeniosa simul & strenua, simiæ, canes: Homines eloquentes, acuti, uersatiles, oblonga facie, manibusq́; non pingues. Sunt autem quærenda & exercenda quæ ad aliquem Planetam attinent, eo uidelicet dominante (ut diximus) in die & hora eius si fieri poteſt, etiam quando ipse sit in domicilio, uel exaltatione, uel saltem triplicitate sua & termino et angulo cœli, extra combustionem directus, ac sæpius orientalis, si Sole sit superior, item in Auge

Species humanæ Planetis subiectæ.

&

& aſpiciatur à Luna. Si quis autem ab ipſa Luna beneficium & à Venere poſcat, tempora ſimilia obſeruare debebit. A Venere quidem per animalia ſua quæ diximus, & per Corneolam & Saphyrum lapidemq́; Lazuli, æs croceum atq; rubeũ & Corallum, omnesq́; pulchros uariosq́; uel uirides colores et flores, atq; concentus ſuauesq́; odores atq; ſapores. A Luna per alba & humida & uiridia, per argentum atq; Cryſtallum & uniones, & argenteã Marcaßitam. Quoniam uero Saturnus quidem ſtatui & perſeuerantiæ dominatur, Mars autem efficaciæ motus, cogimur nonnunquã horum quoq; gratia ab eis patrocinia poſtulare, temporibus uidelicet ſimiliter obſeruatis. Ab illo quidem, per materias quaſdam quodammodo terreas & fuſcas atq; plumbeas, & fuſcam Iaſpidem, & Magnetem, & Camoinum atq; Chalcidonium, & ex parte quadam per aurũ & auream Marcaßitam. A Marte uero per ignea, rubea, æs rubeum, ſulphurea omnia, ferrum lapidemq́; ſanguineum. Neque diffidas Saturnum habere nonnihil in auro: Nam propter pondus id putatur habere. Quinetiam Soli aurum ſimile, ſic omnibus metallis ineſt ſicut Sol in Planetis omnibus atque ſtellis. Iam uero ſi quis conuicerit Saturnum & Martem natura noxios eſſe, quod equidem nunquam crediderim, tamen his quoq; utendum, quemadmodum uenenis nonnunquam utuntur & medici, quod Ptolemæus in Centiloquio probat. Proderit ergo quandoque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uis Saturni caute ſumpta, ſicut apud medicos quæ adſtringunt atq; continent, imò et quæ ſtupefaciunt, ſicut opium & mandragora: Martis quoq; ſicut euphorbium & helleborus. Cautiſsimi uero hac in re fuiſſe uidentur Magi Brachmanes Pythagorici, qui quum ob ſedulum philoſophandi ſtudiũ Saturni tyrannidem formidarent, ueſtibus albis amiciebãtur, Iouialibusq́; ſiue phœbeis, quotidie ſonis & cantibus utebantur, plurimumq́; ſub diuo uiuebãt. Vbiq; uero memento per affectum ſtudiumq́; animi, & per ipſam ſpiritus qualitatem, nos facilime ſubitoq́; exponi Planetis, eundem affectum ac eiuſmodi ſtudium & qualitatem ſignificantibus. Perſæpe rationem igitur à rebus humanis, per ocium, ſolitudinem, firmitatem, per Theologiam, ſecretioremq́; philoſophiam, ſuperſtitionem, Magiam, agriculturam, per mœrorem Saturno ſubijcimur. Per ciuilia & ambitioſa negocia, per philoſophiam naturalem cõmunemq́;, per religionem ciuilem, perq́; leges Ioui, Marti per iram atq; certamina, Soli Mercurioq́; per ſtudium eloquentiæ, cantusq́; & ueritatis & gloriæ atq; ſolertiam, Veneri per lætitiam & Muſicam et feſtiua, Lunæ per uictum plantis ſimilem. Sed hanc inter hos differentiam mente teneto, exercitationem ingenij magis publicam atque amplam ad Solem ſpectare: priuatam uero & artificio mancipatam, potius ad Mercurium. Tum uero Muſicam grauem quidem Iouis Soliſq́; eſſe, leuem Veneris, mediam uero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Mercurij. Similis quoque de ſtellis fixis ratio eſt. Hæc quidem communis humanæ ſpeciei regula. Propria uero unicuiq; regula fuerit explorare quæ ſtella, quid boni cuiq; in genitura promiſerit, atq; ab ea potius quàm ab alia repoſcere gratiam. Et ab unaquaq; non quodlibet donum, & quod aliarum eſt, ſed eius proprium expectare, niſi fortè tum à Sole communia multa reportes, tanquam communi quodam duce cœleſtium, & ab Ioue fermè ſimiliter, tum mundana pariter omnia ab anima ſpirituq; mundi. Quem ſicut & quoduis animal multoq; efficacius animatum eſſe, non ſolũ Platonicæ rationes, ſed etiam aſtrologorum Arabum teſtimonia comprobant. Vbi etiam probant ex applicatione quadam ſpiritus noſtri ad ſpiritum mundi per artem phyſicam affectumq; facta, traijci ad animam corpusq; noſtrũ bona cœleſtia: Hinc quidem per ſpiritum noſtrum in nobis medium, & tunc à mundi ſpiritu roboratum: inde uero per radios ſtellarũ feliciter agentes in ſpiritum noſtrum, & radijs natura ſimilem, & tunc ſeipſum cœleſtibus coaptantem.

Quod inter animã mundi & corpus eius manifeſtum, ſit ſpiritus eius, in cuius uirtute ſunt quatuor elementa: Et quod nos per ſpiritum noſtrum hunc poßimus haurire. Cap. III

PRofecto mundanum corpus quantum ex motu generationeq; apparet, eſt ubiq; uiuũ, quod In-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

dorum philoſophi probant ex eo, quod paßim ex ſe uiuentia generet. Ergo per animam uiuit ubique ſibi præſentem, ac prorſus accommodatam. Igitur inter mundi corpus tractabile, & ex parte caducum, atque ipſam eius animam, cuius natura nimium ab eiuſmodi corpore diſtat, ineſt ubiq; ſpiritus, ſicut inter animam & corpus in nobis: ſi modo ubiq; uita eſt communicata ſemper ab anima corpori craßiori. Talis nanque ſpiritus neceſſariò requiritur tanquam medium, quo anima diuina & adſit corpori craßiori, & uitam eidem penitus largiatur. Corpus autem omne facile tibi ſenſibile, tanquam ſenſibus tuis accommodatum, craßius eſt, & ab anima diuinißima longe degenerans. Opus eſt igitur excellentioris corporis adminiculo quaſi nō corporis. Proinde ſcimus uiuentia omnia tam plantas quàm animalia, per quendam ſpiritum huic ſimilem uiuere atq; generare: Atq; inter elementa, quod

Problema. maxime ſpiritale eſt, uelocißime generare, perpetuóque moueri quaſi uiuens. Sed quæres interea, ſi elementa atq; animantes generant aliquid ſibi ſimile ſuo quodam ſpiritu, cur lapides & metalla non generant, quæ inter elementa & animantes media ſunt? Quia uidelicet ſpiritus in eis craßiori materia cohibetur. Qui ſi quando rite ſecernatur, ſecretusq; conſeruetur, tanquã ſeminaria uirtus poterit ſibi ſimile generare: ſi modo materiæ cuidam adhibeatur generis eiuſdem, qualem ſpiritum phyſici diligentes ſublimatione quadam ad

ignem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ignem ex auro secernentes, cuiuis metallorum adhibebunt, aurumq; efficient. Talem utiq; spiritum ex auro uel ex alio rite tractum atq; seruatum Elixer Arabes astrologi nominant. Sed ad mundi spiritum redeamus, per quem mundus generat omnia, quandoquidem & per spiritum proprium omnia generant, quem tum cœlum, tum quintam essentiam possumus appellare. Qui talis fermè est in corpore mūdi, qualis in nostro noster. Hoc in primis excepto, quod anima mundi hunc nō trahit ex quatuor elementis tanquā humoribus suis, sicut ex nostris nostra, imò hunc proxime (ut Platonice siue Plotinice loquar) ex uirtute sua procreat genitali quasi tumens, & simul cum eo stellas, statimq; per eum parit quatuor elemēta, quasi in illius spiritus uirtute sint omnia. Ipse uero est corpus tenuißimū, quasi non corpus, et quasi iam anima: Item quasi nō anima, et quasi iam corpus. In eius uirtute minimum est naturæ terrenæ, plus autē aqueæ, plus item aëriæ, rursus igneæ stellarisq; quamplurimum. Ad horum graduum mensuras, ipsæ quantitates stellarum elementorumq; prodierunt. Ipse uero ubiq; uiget, in omnibus generationis omnis proximus autor atq; motus, de quo ille:

Spiritus intus alit.

Totus est suapte natura lucidus calidusq;, & humidus atque uiuificus, ex dotibus animæ superioribus dotes eiusmodi nactus. Quem plurimum hausisse Appollonium Theanæum, testificatus est Indus Hiarchas di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

dicens: Mirari nemo debet ô Apolloni te diuinãdi scien tiam consecutũ, quum tantũ ætheris in anima geras.

Quod spiritus noster hauriat mundi spiritum per radios Solis & Iouis, & quatenus ipse fiat solaris & Iouialis. Cap. IIII

HVnc tu igitur studebis tibi in primis insinuare. Hoc enim medio naturalia quædam beneficia reportabis, tum corporis mundani, tum animæ, tum etiam stellarum atq; dæmonũ. Nam ipse inter crassum mundi corpus & animam medius est, & in ipso stellæ sunt & dæmones, atq; per ipsum. Siue enim mundi cor pus atq; mundana sint ab anima mundi proxime (sicut Plotino placet atq; Porphyrio) siue mundanum corpus sicut & anima proxime sit à deo, ut nostris placet, & fortè Timæo Pythagorico, omnino uiuit mundus atq; spirat, spiritũq; eius nobis haurire licet. Hauritur autem proprie ab homine per suum spiritum, illi suapte natura conformem, maxime si reddatur etiam arte cognatior, id est si maxime cœlestis euadat. Euadit uero cœlestis, si expurgetur à sordibus, & omnino ab eis quæ inhærent sibi dißimilia cœlo. Quæ quidem sordes non solum intra uiscera si fuerint, uerumetiam si in animo, si in cute, si in uestibus, si in habitatione et aëre, spiritum frequenter inficiunt. Efficietur tandem cœlestis, si ad orbicularem animi corporisq; motum, ipse quoq; orbes efficiat: Si ad aspectũ cogitationemq́; lucis

lucis frequentiorem etiam ipſe ſubrutilet: Si adhibean-
tur ei ſimilia cœlo, ea communiter diligentia qua Aui-
cenna in libro De uiribus cordis ſpiritum curat, & nos
in libro De curanda literatorũ ualetudine curare con-
tendimus: ubi primum ſegregantur ab eo uapores ob
nubilantes, medicinis ita purgantibus. Secundo, rebus
lucentibus illuſtratur. Tertio ita colitur, ut & tenue-
tur ſimul et confirmetur. Fiet deniq; cœleſtis maxime,
quantum dictat ratio præſens, ſi applicentur ei potiſſi-
mum radij influxusq; Solis inter cœleſtia dominantis.
Atq; ita ex hoc ſpiritu tanquam in nobis medio cœle-
ſtia bona in primis inſita ſibi in noſtrum tum corpus,
tum animum exundabunt: Bona inquam cœleſtia cun-
cta. In ſole enim omnia cõtinentur. Conferet autem ſol
ad ſpiritum ſolarem efficiendum proprie, quando ſub
Ariete fuerit uel Leone, ipſum aſpiciente Luna, maxi-
me in Leone, ubi adeò ſpiritum noſtrũ uegetat, ut ip-
ſum muniat contra uenenum Epidemiæ repellendum:
quod perſpicue apparet in Babylonia & Aegypto, et
regionibus ſpectantibus ad Leonem, ubi Sol Leonem
intrans, epidemiam ſedat ea duntaxat ratione, qua di-
ximus. Tunc ergo & tu Solaria paſſim exquiſita com
pone. Tũc incipe ſolaribus uti, ea tamen cautione, qua
ſub æſtu exiccationem diligenter euites. Non poterit
autem facile ſpiritus ſolaris euadere, niſi ſit quamplu-
rimus. Ad Solem enim maxime pertinet amplitudo.
Quamplurimum uero faciet tum diligentia, cor rebus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

cordialibus intus & extra fouens, tum etiam uictus ex alimentis quidem ſubtilibus, multum tamē & facile & ſalubriter nutrientibus. Motus quoq; frequens atq; lenis, & opportuna quies, aërq; tenuis atq; ſerenus, & ab æſtu geluq; remotus, præcipue lætus animus. Rurſum nec Solaris erit, niſi calidus fuerit & ſubtilis, & clarus. Subtilem clarumq; facies ſi triſtia & craſſa deuitabis & fuſca: Vtêris lucidis lætisq; intus & extra: Luminis multū die nocteq; excipies: Sordes expelles, & ocium & torporem: In primis tenebras deuitabis. Perducturus autem ſpiritum ad calorem Soli naturalem, caue ne ad tertium caloris gradū ſiccitatemq; deducas. Calor enim ipſe Solis naturaliter non exiccat: Alioquin non eſſet Sol uitæ generationisq; dominus, et autor augmenti: Siccare uero contingit radijs eius in concauis materiæ ſiccæ concluſis. Humorem itaq; calori ſubtilem, qualis eſt Solaris, et maxime Iouius, adbibebis & conſeruabis in ſpiritu, rerum eiuſmodi uſu, ſi ſolarem ſis effecturus, ne alioquin ad Martium potius quàm ad Solarem forte deducas. Martem quidem Soli eſſe ſimilem in paucis & his quidem manifeſtis, nec admodū excellentibus, et interim inimicum eſſe ferunt. Iouem uero Soli ſimilimum in plurimis excellentibusq; muneribus quamuis occultioribus, & amiciſſimum eſſe ſcimus. Vnde & Ptolemæus ubi de cōſonantia diſputat, Iouem ait cum Sole præ cæteris perfectiſſime cōſonare, Veneremq; cū Luna. Omnesq; aſtrologi
uniuerſalem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uniuersalem beneficentiā Soli tribuunt similiter atq; Ioui. Quamuis Sol eadem efficacius agat, & Iupiter sub uirtute Solis efficiat. In utroque calor uiget, superatq; humorē. Sed in Ioue superat modice, in Sole superat excellenter: Vtrobiq; benefice. Quū igitur adeò consonent, facile poteris spiritum Solarem efficere pariter atq; Iouiū, ac res Solares & Iouiales rite poteris inuicem commiscere, præsertim si & has inuicem componas, et spiritui adhibeas, quādo Iupiter Solem trino aspicit uel sextili, uel saltem quando Luna ab aspectu alterius ad alterum procedit aspiciendum: Maxime quando ab aspectu Solis ad coitum cū Ioue progreditur. Seorsum uero Solarem proprie facies uel Iouialē, quando aspectum Lunæ ad Solem obseruaueris uel ad Iouem. Tametsi consecutus naturā huius, naturā mox illius facile consequêris. Sextilem uero aspectum intelligе, quando Planetæ duo inter se signorū duorū spacio distant. Trinū aūt, quando quatuor signorū discrepāt interuallo. Coniunctionem uero uel aspectū Lunæ ad alios, duodecī gradibus citrà, totidēq; ultrà metimur.

Planetarū aspectus.

Quod tres Gratiæ sint Iupiter & Sol & Venus, & quod Iupiter sit Gratia geminarum media, & maxime nobis accommodata. Cap. V

Compositiones quidem, & curationes Iouias, simulatque Solares inuenies in libro nostro de Vita longa, & in libro De literatorū cura. Vbi etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

miſcuimus pleraq; Venerea. Nam & nos in ſtudioſis timemus exiccationem, cui reſiſtit Venus. Et hæc ipſa Venus eſt amiciſsima Ioui, ſicut & Soli Iupiter, quaſi Gratiæ tres inter ſe cōcordes, atq; coniunctæ. Ab his quidem tribus cœli Gratijs, & à ſtellis eiuſdem generis Aſtrologi gratias & ſperant & diligenter exquirunt, easq́; per Mercurium atq; Lunam, quaſi nuncios tranſmitti putant atq; curant: facile uero cōmuniterq́; per Lunam, Lunam quidem cum Ioue coniunctam, aut Venere feliciorem eſſe putant, quàm ſi per ſextilem aſpexerit, aut trinum. Veruntamen ſi per trinum aſpiciens etiā ſuſcipiatur ab illis, quaſi exiſtimant eſſe coniunctam. Similiter ſi à Sole perſpecta fuerit ſimulq́; recepta. Nos autem ſi horū trium, ſtellarumq́; ſimilium uires effectusq́; omnes percurrere ſingulatim uelimus, longum opus aggrederemur, exquiſitu difficile, difficilimum obſeruatu. Si ad Venerem nos proprie conferamus, non facile Solem habemus: Si ad Solem proprie, non facile Venerem. Vt igitur tres ſimul in uno gratias complectamur, ad Iouem tandem cōfugiemus, inter Solem Veneremq́; natura effectuq; medium, qualitate admodum temperatum, & quæcunq; ſperantur à Venere uel à Sole, ſuo quodam pacto tradentem, magnificentius quidem honeſtiusq́; quàm Venus: temperatius quoq; quàm Sol, & in omnibus cū humana natura maxime congruētem. Vtemur itaq; Iouijs, quando & ipſe & Luna dignitatem tum naturalem, tum

accidentalem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

accidentalem habuerint, sintq; simul, uel feliciter se aspiciant. Si quando id fieri omnino non poßit, misce Solaria in unum simulatq; Venerea, faciesq; sic Iouiale ex utrisq; compositum, quãdo uidelicet Luna à coitu Veneris eat ad Sextilem Solis aspectum, uel è conuerso. Memento uero in rebus componendis quæ cor spiritumq; foueant & corroborent, Lunã conferre potißimum, si unà cum his muneribus hoc etiam habuerit, ut per aëria signa discurrat, maxime per Aquarium, quod esse maxime putatur aërium: Vel si in suo domicilio sit, aut exaltatione sua, uel domo Iouis aut Solis: Et ubicunq; sit, si mansionem ex uiginti illis & octo teneat, tum sibi, tum etiam operi competentem.

De uirtutibus naturalibus, uitalibus & animalibus, & qui Planetarum singulis aut commodent incommodent ue, idq; maxime per aspectus. Caput VI

PRæcipua uero disciplina est, recte tenere quem spiritum, quam uim, quam rem potißimum hi Planetæ significant. Luna ergo Venusq; uim & spiritum naturalem, atq; genitalem, & quæ hũc augent: Iupiter eadem, sed efficacius, heparq; & stomachum, habetq; non mediocrem partem in corde & spiritu, uirtuteq; uitali, quatenus suapte natura cum Sole consentit, imò & per se ipsum: Alioquin cor uitalem spiritum non proprie in mense Iouis acciperet. Vnde Iouẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Græci appellant uitã,& per quem uita. Habere quoque in animali spiritu potestatem testantur Astrologi, dicentes Iouem ad philosophiam et ueritatem inueniendam, religionemq; conferre. Et Plato, ubi ait, ab Ioue philosophos proficisci. Quod etiam significauit Homerus antiquorum opinione dicens: Talis est mens hominibus, qualem indies adducit pater hominum atque deorum. Nusquam uero numen aliquod ita cognominat præter Iouem. Sol spiritũ uitalem præcipue, corq; significat, & habet nonnihil, imò nõ parum in capite, propter sensum atq; motũ, cuius est ipse dominus, neq; uim deserit naturalem. Mercurius cerebrum & instrumenta sensuum, ideoq; spiritum animalem. Proinde tutißima uia erit, nihil sine Lunæ beneficio facere: Quandoquidem cœlestia communiter & frequenter atq; facile ad inferiora demittit, quam alterum Solem nominant, quolibet mense quatuor anni tempora facientem. In prima enim sui quarta Peripatetici putant esse calidam atq; humidam: In secunda calidam & siccam: In tertia frigidam atq; siccam: In quarta frigidam atq; humidã: Lumenq; eius proculdubio Solis esse lumen: Humores generationemq; regere, omnesq; mutationes fœtus ipsius in aluo, cõuersionibus suis metiri, & quoties Soli iungitur, uiuificam ab eo uirtutem recipere, quã infundat humori, atq; ibidem à Mercurio uim humores commiscentem. Quam uim Mercurius & transformatione in omnes sua & gyris multiplicibus affert.

Ibidem

Ibidem mox à Venere uim, quæ cõducat ad formas genituræ conuenientes. Operæprecium uero fuerit meminisse, diurnum Lunæ cursum in quatuor distribui quartas: In prima quidem ab Oriente ad medium ascendit cœlum, atq; interim humorem & spiritum auget naturalem. In secunda à cœli medio petit occasum, efficitq́; in nobis oppositũ. Tertia ab occasu cœlum subter medium adit, iterumq́; spiritũ illum auget & humorem. Quarta cadit inde uersus ortũ, minuitq́; uicißim, quod maxime in oceani ripis apparet, ubi ad hunc cursum mare manifestius accedit atq; recedit: eodemq́; ordine uigor in ægrotãtibus. Probabile etiam est, Solem per easdem sui quartas ad calorem naturalem & spiritum uitalem augere, uel diminuere: Animalem quoq;, quatenus Mercurium habet comitem. His cognitis poterit medicus pro humore & calore naturali, & quolibet spiritu recreando, tempora opportuniora seruare. Sed nunc de Luna satis. Neq; dimittere decet Iouẽ, in cuius mense altero quidem uitam accepimus, altero aũt communiter & felicius nati sumus. Et qui inter Solem atq; Venerem, item inter Solem atq; Lunam est qualitate effectuq; medius, ideoq́; cõplectitur omnia. Solem uero ipsum prætermittere cœli dominũ, nefas atq; periculosum existimamus: nisi forte quis dixerit, cũ qui Iouem habet, in Ioue Solem iam habere, illic potißimũ ad homines temperatum. In Sole certe omnes cœlestium esse uirtutes, non solum Iamblichus Iulianusq́;, sed omnes

Opportunitas temporis obseruãda medicis.

affirmant. Et Proclus ait, ad Solis aspectum omnes omnium cœlestiū uirtutes congregari in unū atq; colligi. Iouem uero esse Solem quendam ad nos temperatū, nemo negabit. Lunam quoq; temperatā ad Venerem haud neglexeris: Multū enim ad ualidam prosperāq; uitam adiuuat. Siquidem Venus fœcundat hominem, facitq; lætum: Hanc igitur obseruabis. Quanquam si Lunam Veneri similem, humore prorsus æqualem, & uix minus calidam, cum Ioue rite misceas aut Sole, propemodum iam Venerem habes. Quid ergo? Vt tutißima omnium & commodißima simul incedas uia, Lunam obserua, quando Solem aspicit, coitq; cum Ioue, uel saltem Iouem simul aspicit atque Solem, aut certe quando post aspectum Solis mox ad Iouis coitum progreditur uel aspectum. Atq; eo ipso tempore compone inuicem, uel adhibe tibi Solaria Iouiaq; simulatq; Venerea. Quod si te ad unum ex magnis confugere neceßitas urgeat uel negocium, ad Iouem ipsum uel potius ad Lunam simul Iouemq; confugito. Nulla enim stella naturales in nobis uires, imò & omnes magis q̃ Iupiter fouet atq; corroborat: Nulla rursum pollicetur prosperiora simulatq; plura: Et ubiq; hunc accipere faustū est, Solem uero accipere, forsitan non ubiq; tutum: Semper enim ille iuuat, hic sæpe nocere uidetur. Venus autem quasi debilis. Ideò solus ille iuuans pater est appellatus. Id autem comprobat Ptolemæus ubi ait: Pharmacum uix quicquam mouere naturam,
dun taxat

duntaxat quando Luna cum Ioue congreditur. Vſque adeò illinc proprie totam putat uniuerſi corporis corroborari naturam. Expertus ſum quinetiã, Luna coniuncta cũ Venere, medicinam uix mouere. Quamuis autem ubi pituitam ualde timemus, Lunam præcipue obſeruemus ad Solem: Vbi uero bilem exiccationemq́; eiuſmodi, ad Venerem, tamẽ directio Lunæ ad Iouem, & ad hæc omnia quodammodo confert, & præcipue ad atram bilem expellendam, necnon ad communem hominum complexionem inſtaurandam atq; firmandam. Sicut enim glycyrrhiza & oleum roſaceum frigidiora calefacit, calidiora refrigerat, uinumq́; ſimiliter, quod inſuper humectat ſicca, humidiora ſiccat: ita Iupiter humano congruus calori, ut uinum, oleum roſaceum, camomilla, glycyrhiza. Vbi igitur audis Albumaſar dicentem: Non eſt uita uiuentibus, præter deum, niſi per Solem & Lunam: Id intellige, quantum ad communem omnibus ſpectat influxũ. Proprius autem homini accõmodatiſsimusq́; influxus eſt ab Ioue. Sunt autem in natura corporis uires attrahendi, retinendi, coquendi, expellendi: Has igitur omnes Iupiter ipſe iuuat: potiſsimum uero coquendi, ſiue digerendi uirtutem, atq; generandi & nutriendi ſimul et augendi, propter humorem eius aërium atq; multum, & calorem eiuſdem amplum, humori mediocriter dominantem. Profectò per radios Iouis ſemper uſquequaq; diffuſos, lumen Solis propriũ ad ſalutem hominum ma-

xime temperatur: radijs interim Veneris ad idem aßidue conferentibus, atque ſimiliter transferente Luna. Radij quidem Veneris atq; Lunæ tanquam humidiores quodam indigent temperante, ſicut & Solis radij tanquam calidiores, humidioris cuiuſdam temperiem exigunt. Radij autem Iouis temperamentum nullũ deſiderant. Quid enim aliud Iupiter eſt niſi Sol quidam ad ſalutem rerum præcipue humanarum ab initio temperatus? Quid rurſus aliud, niſi Luna Venusq́; facta tamen calidior atq; potentior? Ideo aſtrologi ab Ioue auſpicantur annum fertilem, ſerreum, ſalubrem, & ab eo imminentium morborum remedia ſperant. Atque Empedocles ubi propria unicuiq; Planetarum munera tribuit, Iouem ſolum generationis principem nominat, Orpheũ imitatus. Præter Iouem præcipiunt Lunam diligenter in omnibus operibus obſeruandã, tanquam medium inter cœleſtia competens, atq; terrena. Sit ergo Luna in gradu, ſituq́;, & aſpectu ad opus optatum, cõueniente. Non ſit in eclyptica, nec ſub radijs Solis per gradus duodecim ultra citraq́;, niſi forte ſit in eodem minuto cũ Sole. Pleriq; uero uolunt omnes Planetas fore fortes quãdo in unitate Solis extiterint. Vnitatem uero metiuntur minutis duobus atque triginta, ut xvi. quidem citra, xvi. uero ultra connumerentur. Non impediatur à Saturno uel Marte, nõ deſcendat in latitudine meridionali, quãdo duodecim dictos gradus egreditur. Nõ ſit oppoſita Soli, nec lumine minuatur,

nec

nec tarda cursu, quando scilicet die uno, duodecim non peragit gradus. Non sit in uia combusta à gradu Libræ uigesimooctauo ad tertiũ Scorpionis, nec in octaua, nec in Ascendente, nec in finibus Martis, uel Saturni. Quidam uero nec in sexta, duodecima, nona, quarta Lunam uolunt. In cæteris uero cœli plagis approbant. Vbi hæc omnia complecti non potes, Iouem saltem expecta, uel Venerem in Ascendente, uel decima: sic enim subueniunt detrimentis Lunæ. Nec ab re fuerit recordari quatenus Luna lumine augetur, eatenus & nobis non solum humorem, sed spiritum etiam uirtutemq; augeri, atq; hæc ad circunferentiam dilatari: Maxime in secunda eius quarta. Quando uero minuitur, contrà contingere, præsertim in ultima quarta. Primum eius ad Solem trinum præesse secundo. Hunc sextili primo. Hunc sextili secundo. Lunã quatenus lumine, eatenus repleri calore. Videntur ergo quidã non tam obseruare quomodo aspiciat Luna Solem (semper enim aspicit) quàm ut plurimum lumen habeat, præsertim dum augetur. Aspiciat uero interim trino uel sextili Iouem aut Venerem. Proinde uirtutem attractiuã ignea iuuant: Retentiuam terrea: Digestiuam aëria: Expulsiuam peraquea. Si tu has omnes in te adiuuare uolueris, attractiuã quidem per ignea maxime roborabis, quãdo Luna in signis uel stationibus igneis cõstituta Iouem aspicit, scilicet Ariete, Leone, Sagittario. Retentiuã per terrea, potissimũ quando intuetur eundem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

in signis uel stationibus terreis collocata: Tauro, Virgine, Capricorno. Digestiuam generatiuamq; per aëria, scilicet Geminos, Libram, Aquarium, quoties sub aëreis Iouem suspicit, aut subit. Expulsiuam per aqueam, Cancrum, Pisces, Scorpium. Quando sub aqueis ipsa posita, Iouis radijs illustratur. Maxime uero in his omnibus consequêris optata, si Iupiter eadem uel similia, uel saltem non dissimilima signa mansiones'ue possederit. Citaturus aluum solidis medicinis, accipe Pisces: Liquidis, Scorpionem: Medijs uero, Cancrum. Per inferiora purgaturus, Pisces & Scorpium: Per superiora, Cancrum. Malum Saturni uel Martis ad Lunam deuitabis aspectum: Ille enim uexat stomachũ, hic intestina dissoluit. Capricornum euitabis & Taurum, nauseam enim afferunt. Scis membrum irritandum non esse, quando Luna signum occupat membro præfectum (humores nanq; mouet) sed potius esse fouendum. Hæc uero de uirtute & spiritu naturali in iecore præcipue dominantibus, quæ in quatuor officia quæ narrauimus, diuiduntur, dicta sufficiant. De uirtute uero spirituq; uitali in corde uigente quidnam monemus? Satis id fermè significatum est: Nam per res in primis igneas & quodãmodo simul aërias hæc adiuuantur, quando Luna in domicilijs mansionibus'ue con similibus suspicit Iouem, præcipue si Iouem complectatur & Solem. Virtutem quoq; animalem per sensum & motum in capite dominãtem confirmare potes per

aëria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

aëria in primis, subiunctis igneis, quando Luna in domicilijs uel sedibus consimilibus Iouem suspicit: præsertim si Iouem propemodum Mercuriumq; complectitur. Hic uero te moneo, ne Mercuriũ putes aqueum esse uel terreũ (quod & ego aliquando suspicatus sum: alioquin motibus celeritatiq; ingenij non conferret) sed quodammodo aërium esse scias: Nam & ob eandem causam tam mobilis est, tam facile conuertibilis, tantum ingenio confert, præsertim in Aquario plurimum aërio constitutus. Humor quidem in eo temperatus est, calor exiguus. Sub Sole positus dicitur exiccare: Longior autem à Sole factus, humectare putatur: Ibi quidem calefacere multum ex natura Solis, hic uero calefacere parum admodum, & humefacere magis suapte natura. Calore forsan nõ cedit Veneri, Lunam superat, humore uero cedit utrisq;. Haly probat Mercurium qualitates cœlestium commiscere: quoniam facilime permutetur, tum in qualitatem termini quem subit, tum in naturam stellæ quã aspicit. Ego igitur hũc tam facile permutari puto, quia nec excellentem potestatem, quam Iupiter habet, nec excedentem qualitatem, quam pleraq; cœlestia, per quam alterationi resistat. Deniq; probabile est Mercurium aßiduum Solis Achatem, multas illius uires habere, ideoq; sperari Solaria quædam à Mercurio posse. Aliquando uero & Martem tradunt, Solem in quibusdam muneribus imitari, ac Venerem quæ ad Lunã pertinent, elargiri.

Hæc igitur in agendo memineris. Neq; negligas unquam terminos. Aiunt enim Planetas in diuersis terminis ceu lucidis atq; tenebrosis opposita facere. Deniq; ubi Martem times, oppone Venerem: Vbi Saturnum, adhibe Iouem. Ac da operam ut in perpetuo quodam pro uiribus motu uerseris, tantum defatigatione uitata, ut & proprium motum externis motibus clàm nocituris opponas, et cœlestem actum pro uiribus imiteris. Quod si poteris spacia motibus ampliora peragere, sic & cœlum potius imitaberis, & plures cœlestium uires paßim diffusas attinges.

Quomodo membra foueantur in nobis per cõparatione Lunæ ad signa & ad stellas fixas. Ca. VII

TOtum quemadmodũ diximus corpus fouere poteris, caput uere potißimum si Planetas obseruaueris in Ariete, uel in suo quenque domicilio primo. Præcordia si in Leone. Stomachum iecurq; si in Cancro atq; Sagittario, aut saltem in Virgine. Et acceperis ea quæ proprie membrum petunt. Expedit quoque nosse, quæ quisq; Planeta mẽbra in signo quolibet habeat. Potes etiam proprie pro ætatis discrimine consulere unicuiq; per quatuor ætates Lunæ. Hæc enim à nouilunio usq; ad quadraturam primam iuuenis est. Deinde ad plenilunium est iuuenis atq; uirilis. Hinc ad quadraturam alteram, uirilis simul atq; senilis. Inde usq; ad coniunctionem est senilis. Aetatem itaq; Lunæ feliciter ætati curandi corporis adhibebis, si tunc aspe
ctum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ctum eius ad aliquam trium Gratiarū acceperis. Qui sanè aspectus Lunæ semper & citò gratiosa largitur. Neq; tamen facile admodū diuturna uel maxima, nisi præter intuitum Lunæ, etiā ipsæ Gratiæ mutuò se conspiciant iam, uel propemodū conspecturæ sint, aut tres ipsæ, aut duæ. In primis uero diuturna præbent signa fixa: Leo scilicet, Aquarius, Taurus, Scorpius. Si fortè non poßis in præsentia Lunam ad Planetas gratiosos opportune dirigere, stellas elige fixas gratiarū naturam, id est Iouis aut Veneris aut Solis, habentes, et ad eas directā Lunam elige. Tutius tamen est, Lunam interea Iouem propemodum adire uel Venerem. Stellæ nanq; fixæ si solæ spectent, proportionem humanam, id est unius hominis, nimis exuperant. Proportionem uero cum ciuitatibus moderatiorem habent.

De uirtutibus & usu stellarum fixarum.

Caput VIII

TRadunt astrologi maiores quasdā stellas à Mercurio compertas, autoritatem habere quamplurimā. Qualis est in Arietis gradu xxij. umbilicus Andromedæ, Mercurialis atque Venereus. Item in Tauri xviij. caput Algol, naturam Saturni poßidens, atque Iouis. Cui subesse uolunt Adamantem & artemisiam, & audaciam uictoriamq; præstare. In eiusdem gradu xxij. Pleiades, lunare sidus & Martium: Cui subijciunt crystallū, herbam diacedon, semen fœniculi. Conferre putant ad acuendum uisum. Quod autem non-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

nulli dicunt conducere ad dæmonas conuocandos, figmentũ esse iudico. Aldeboran primo uel tertio Geminorum gradu Martium atq; Venereum. Hircus gradu eorundem xiij. Iouius atq; Saturnius. Huic subijciunt saphyrum, praßium, menthã, artemisiam, mandragoram. Ad dignitatem & principũ gratiam adiuuare confidunt, nisi fortè eos opinio fallat. Illi subesse uolunt rubinum, titimallum, matrisyluam. Diuitias & gloriã augere. In Cancri sexto uel septimo Canis maior Venereus, præest berillo, sauinæ, artemisiæ, draconteæ. Præstat gratiam: item in xvij. eiusdem canis minor Mercurialis & Martius. Cui subesse uolunt lapidem Achatem, herbam Solsequium, & Pulegium: Atq; gratiã elargiri. In Leonis xxi. Cor Leonis, stella regia Iouialis & Martia. Huic subijci putant lapidem Granatũ, chelidoniam, masticen, Melancholiam reprimere, temperatum gratiosumq; efficere. In Virginis xix. Cauda Vrsæ maioris Venerea & Lunaris. Lapidem eius Magnetem putant, herbam cicoream et artemisiam, à raptoribus ueneficijsq; tueri. In Libræ, vij. Ala Corui dextra. Item in eiusdẽ xij. & fortè xiij. Ala sinistra, Saturnia simul & Martia. Eius herbam lapathium & hyoscyamũ esse, aiunt cum lingua ranæ audaciam augere: Fore noxiam, in eiusdem quindecimo uel sedecimo, spica Venerea Mercurialisq;. Quã sequatur Smaragdus, saluia, trifolium, promarulla, artemisia, mandragora. Diuitias augeat & uictoriã,

& ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

& ab angustia uindicet. Deniq; in eiusdem xvij. uel xviij. Alchameth. Huic subdunt Iaspidem & plantaginem. Firmare sanguinem sperant, febres omnes expellere. In Scorpionis quarto, Elpheia Venerea Martiaq́;. Secundum uero computationem aliam in gradu eiusdem quinto est cornea, forsan eadem præsidens topazio, rorimarino, trifolio, hederæ, augere gratiam, castitatem, gloriam putant. In Sagittarij tertio, Cor Scorpionis Martium atq; Iouiū, præsidens sardonio, amethisto, aristolochiæ longæ, croco. Opinantur colorem bonum efficere, animū lætum, sapientemq́; reddere, dæmonia propulsare. In Capricorni gradu septimo Vultur cadens, hanc sequitur Chrysolithus, Satureia, Fumus terræ. Stella est Mercurialis atque Venerea, temperata. In ascendente medioq́; cœlo prodest. Quod autem excantandi autoritatem afferre dicant, nihilipendo. In Aquarij xvi. cauda Capricorni Saturnia, Mercurialisq́;. Quam sequitur Calcidonius, maiorana, nepita, artemisia, mandragora. Præstare in causis gratiam opinantur, diuitias augere, hominem ac domum incolumem reddere. In Piscium tertio humerus equi Iouialis & Martius. Thebit philosophus docet ad captandā alicuius stellæ modo dictæ uirtutem, lapidem eius accipere, herbamq́; eiusdem, annulumq́; aureum facere uel argenteum, in quo lapillum inseras herba subiecta, gerasq́; tangentem. Id autem efficias quādo Luna subit stellam, aut aspicit aspectu trino uel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſextili: Et ſtella in medio percurrit cœlo uel aſcenden-te. Ego uero quæ ad eiuſmodi ſtellas attinent, in formã potius medicinæ quàm anuli componerem, intrinſecus uel extrinſecus adhibendæ, opportunitate uidelicet prædicti temporis obſeruata. Tametſi priſci anulos magnifecerint. Nam Damis & Philoſtratus narrant, Hiarcham ſapientum Indorum principem ſimili quadam ratione ſeptem anulos confeciſſe, ſtellarũ ſeptem nominibus appellatos, eosq́; Appollonio Theanæo dediſſe. Qui deinde ſingulos diebus ſingulis geſtauerit, iuxta dierum nomina hos diſtinguens: Dixiſſe uero Hiarcham Apollonio, auum ſuum philoſophum annos centum atq; triginta uixiſſe, eiuſmodi forſan cœleſti munere fretum: Quo & Apollonius deinde uſus, centeſimo etiam anno, ut aiunt, iuuenem præferebat. Deniq; ſi quid eiuſmodi anuli uirtutis habent ex alto, id quidem non tam ad animam uel ad craſſum corpus pertinere arbitror quàm ad ſpiritum, calefacto paulatim anulo, ſic inde uel ſic affectũ, ut firmior efficiatur, aut clarior, uehementior aut mitior, ſeuerior aut lætior. Quæ quidem affectiones in corpus quidem omnino, & in animam ſenſualem quodammodo, plerunque indulgentem corpori tranſeunt. Quod autem aduerſum dæmonas aut hoſtes, aut ad principum gratiam profuturos anulos pollicentur, uel fictum eſt, uel inde deductum, quod ſpiritum interritum, firmumq́; efficiant, uel etiam manſuetum, obſequioq́; amabilem, atq; gratioſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

gratiosum. Iam uero, si quid cœlestia præter corpoream ualetudinem, conferre ad ingenium, artem, fortunam dicerem, ab Aquinate Thoma nostro non dißiderem, qui in libro cõtra Gentiles tertio probat à corporibus cœlestibus imprimi nonnihil in corpore nostro, cuius munere disponamur ad eligendũ sæpe quod melius est, etiã si rationem finemq; nesciamus. Qua quidem in re bene fortunatos appellat, atq; (consentiente Aristotele) bene natos. Addit etiã uirtute cœlesti fieri nõnullos in quibusdam artiũ effectibus efficaces (ut eius uerbis utar) sicut miles in uincendo, agricola in plantando, medicus in sanãdo, felices. At enim sicut herbæ lapidesq; mirabiles quasdam ultra naturam elementarem uires cœlitus habent, sic homines quoq; in artibus nonnullos habere. Mihi uero satis fuerit factũ, si cœlestia quomodocũq; quasi per medicinas, siue interiores, siue exteriores ad prosperã conferant ualetudinẽ, dũmodo interea salutem corporis perquirentes, iacturã nullã salutis animæ faciamus. Nihil omnino tentemus à sancta religione prohibitũ. Præterea in opere quouis conficiendo, fructũ operis ab eo speremus atq; petamus in primis, qui & cœlestia, et quæ cõtinentur cœlo fecit, & uirtute donauit, mouetq; semp atq; cõseruat.

De dignitatibus Planetarũ in signis ad usum medicinarum obseruandis. Cap. IX

SAturni domus Aquarius et Capricornus: Exaltatio Libra. Iouis domus Sagittarius atq; Pisces.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Exaltatio ſiue regnum, Cancer. Martis domicilium, Scorpius & Aries: Exaltatio Capricornus. Solis ſedes quidem eſt Leo: Regnum Aries. Veneris habitaculum Taurus atq; Libra: Exaltatio Piſces. Mercurij ædes Virgo atq; Gemini: Regnum Virgo. Lunæ domus Cancer: Exaltatio Taurus. Saturnus & Iupiter triplicitatem habent in igneis aërijsq; ſignis. Sol in igneis tantum. Mercurius in aërijs ſolum. Mars, Venus, Luna, in aqueis atque terreis. Planetæ quilibet præter Solem ac Lunam, in quolibet ſigno fines quoſdam ſuos poßident, quos & terminos appellamus. Igitur in Ariete Iupiter ſex ibi primos terminos obtinet, Venus ſex inde ſequentes, Mercurius poſteriores octo, Mars quinq; deinceps, poſtremos quinq; Saturnus. In Tauro ordine deinceps ſimili Venus fines habet octo, Mercurius ſex, Iupiter octo, Saturnus quinq;, Mars denique tres. In Geminis Mercurius ſex, Iupiter ſex, Venus quinq;, Mars ſeptem, Saturnus ſex. In Cancro Mars ſeptem, Venus ſex, Mercurius totidem, Iupiter ſeptẽ, Saturnus quatuor. In Leone Iupiter ſex, Venus quinque, Saturnus ſeptem, Mercurius ſex, Mars totidem. In Virgine Mercurius ſeptem, Venus decem, Iupiter quatuor, Mars ſeptem, Saturnus duos. In Libra Saturnus ſex, Mercurius octo, Iupiter ſeptem, Venus totidem, Mars duos. In Scorpione Mars ſeptem, Venus quatuor, Mercurius octo, Iupiter quinque, Saturnus ſex. In Sagittario Iupiter duodecim, Venus quinque,

curius

Mercurius quatuor, Saturnus quinq; Mars quatuor. In Capricorno Mercurius septem, Iupiter septem, Venus octo, Saturnus quatuor, Mars totidem. In Aquario Mercurius septem, Venus sex, Iupiter septẽ, Mars quinque, Saturnus totidem. In Piscibus Venus duodecim, Iupiter quatuor, Mercurius tres, Mars nouem. Saturnus deniq; duos. Sol autem & Luna alia ratione fines suos habent: Nam Sol quidem signa sex pro finibus habet, Leonem, Virginem, Libram, Scorpiũ, Sagittarium, Capricornum. Luna uero reliquos, Aquarium, Pisces, Arietem, Taurum, Geminos, Cancrum. Solem igitur atq; Lunam in his signis eum principatum effectũq;, quem reliqui Planetæ in suis finibus, habere putant. Præter fines habent in signis suas Planetæ facies, quas Græci Decanos nominant, decem occupantes signi gradus. In Ariete facies prima Martis: Secunda Solis, qui Martẽ in cœlo sequitur, ordine Chaldæorũ: Tertia Veneris, quæ Soli succedit in cœlo. In Tauro prima facies Mercurij, sequentis Venerem: Secunda Lunæ, quæ Mercurio succedit: Tertia Saturni: Ad hunc enim redeundum est, impleto iam numero Planetarum. In Geminis prima Iouis, sequentis uidelicet Saturnum, Secunda Martis, Tertia Solis eodem ordine, similiterq; deinceps.

Quomodo Planetis uti debeamus in medicinis. Caput X

COmmemorauimus autem quas in signis Plane-

tæ dignitates habent, ut quoties facturi composituriq; sumus quæ ad Planetã aliquem attinent, sciamus eum in suis dignitatibus collocare, præsertim quando habuerit in nostra reuolutione & genesi principatum, ut etiam Saturnus atque Mars, alioquin deprimendi, nobis tamen sint erigendi si geniture nostræ significatores extiterint. Maxime uero operæprecium ex hac commemoratione fecerimus, si quando usuri in medicinis conficiendis beneficio Lunæ & Veneris atque Iouis, cauebimus ne in finibus Saturni uel Martis existant: nisi fortè ubi cogimur, uel per Saturnum cohibere dissolutionem æstumq; reprimere, uel per Martem frigidißima calefacere, torpentia suscitare, alioquin fines Iouis & Veneris eligemus. Accipiemus quoque Mercurij fines, Mercurialibus in primis hominibus profuturi. Neque latêre nos debet, homines ualde Mercuriales, quales sunt qui ingenio, artificio, eloquio pollent, non mediocriter esse Solares: Mercurius enim semper est Apolline plenus. Vt autem quiuis intelligat quomodo figuras in cœlo describamus in oras, signum quod ab oriente surgit, primam appellamus uitæq; domum: Quod succedit in ortum, secundam; tertiamq; deinceps, aliasq; similiter: ita ut septima domus sit signum, quod in occidente iam descendens opponitur ascendenti. Huic octaua succedit. Nona uero è medio cadit cœlo, quod decimam domũ efficit. Huic succedit undecima. Sed duodecima cadit ab ascendente. Vt

te. Vt igitur Planetæ ſint potentes, habendi ſunt in angulis uel orientis, uel occidentis, uel medij utrinque cœli: Maxime uero in angulo aſcendentis, aut decimæ medium ſupra caput obtinentis cœlum, aut ſaltem in plagis quæ angulis mox ſuccedunt. Tametſi Solem quidem in nona, quæ à medio cadit cœlo, Lunam uero in tertia etiam cadente gaudere putant. Duas inter hæc regulas mente teneri aſtrologi uolunt: Vnam quidem ægrotantis ratione, alteram uero medici. Nempe ubi ægrotantis ſeptima domus per Saturnum uel Martem infortunata eſt, uel dominus eius infelix, ſepara medicum ab ægroto, ſi Ptolemæo credis. Præterea medicum electurus, Saturnium Martialemq́; declinare iubent, eumq́; perquirere, in cuius genitura domus ſexta per aſpectum Solis, uel per Venerem aut Iouem, quomodocunq; fuerit fortunata. Infortunatũ uero dicimus ſignum uel Planetam per Saturnum, aut Martem, niſi propria domicilia ſint uel regna, quando uidelicet uel ibi ſunt, uel illuc aſpiciunt oppoſito uel quadrato. Oppoſitum uero aſpectũ dicimus inter illa quæ interuallo diſcrepant quamlongiſſimo: Quadratũ uero, ubi hoc ab illo quarta parte cœli, id eſt ſignorum trium ſpacio diſtant. Minus tamen per coniunctionem oppoſitum quadratum Saturnus & Mars Planetis alijs nocent, quando tanquam hoſpites eos domicilio uel regno ſuo termino'ue ſuſcipiunt. Quemadmodum Planetæ felices magis proſunt, quando præter ſextilem trinum'ue

aſpectum atq; coniunctionem etiam, ut diximus, ſic excipiunt. Solis tamen cõiunctionem Planetæ uerentur, aſpectu gaudent, trino uidelicet uel ſextili. Proinde neceſſariũ eſt meminiſſe, Arietem præeſſe capiti atq; faciei, Taurum collo, Geminos brachijs atque humeris, Cancrũ pectori, pulmonibus, ſtomacho, lacertis: Leonem cordi & ſtomacho, atq; iecori, & dorſo, & coſtis poſterioribus: Virginem inteſtinis & fundo ſtomachi: Libram renibus & fœmori atq; natibus: Scorpionem genitalibus, uuluæ, matrici: Sagittarium fœmori atq; ſubinguinibus: Capricornum genibus: Aquarium cruribus tibijsq́;: Piſces pedibus. Huius enim ordinis memor caue bis membrum tangere ferro, uel igne, uel cucurbitulis, quando Luna ſub eius ſigno diſcurrit. Tũc enim auget Luna humores in membro, quorũ affluentia, & conſolidationem prohibet, & grauat membri uirtutem. Obſeruabis autem, tunc membrum remedijs quibuſdam amicis, uel extra uel intus adhibitis, opportune feliciterq́; fouere. Expedit uero noſſe quod ſignũ aſcenderit tibi naſcenti. Nam præter Arietem hoc etiã tibi caput ſignificat, atq; in hoc Luna tibi caput aſpicit. Præterea quando Luna Arietem ſubit, opportune balnea tentas & lauacra. Quando Cancrum, feliciter minue ſanguinem, medicinam accipe, præſertim electuarij formam. Quando eſt in Leone, ne prouoca uomitum. Quum in Libra, clyſteribus apta eſt. In Scorpione balnea nec tentes. Sunt qui medicinã ſoluturam

dare

dare nec prohibent, neq; iubent. In Capricorno medicinam ſumere nocet. Similiter in Aquario. In Piſcibus uero prodeſt. Quæ uero membra in quouis ſigno unusquiſq; habeat Planetarum, etſi ſcitu neceſſarium, eſt tamen narratu prolixũ. Neq; uero in purgatione alui latêre nos debet Ptolemæi præceptum: Medicinam accipere purgatoriam, quando Luna eſt in Cancro, Piſcibus, Scorpione, probamus: præſertim ſi dominus ſigni tunc aſcendentis applicet ſe Planetæ ſub terra currenti. Sin autem aſcendentis dominus coniungatur interea ſupra caput cum Planeta medium tenente cœlũ, nauſea ſtatim & uomitus incitabitur. Deniq; concludamus cum Galeno, Aſtrologiam eſſe medico neceſſariam, qui de criticis diebus diſputans ait, certam eſſe Aegyptiorũ ſententiam, id eſt Lunam ſignificare affectionem indies, ægrotantis atq; ſani, adeò ut ſi miſceantur cum Luna radij Iouis & Veneris, bene afficiatur uterq;: Sin autem Saturni uel Martis, contraria ratione ſe habeat. Sed latius iam peruagati, ad ſpiritum tandem & uitam atq; Gratias reuertamur.

Quibus modis ſpiritus noſter haurire plurimum poßit de ſpiritu uitaq; mundi: Et qui Planetæ ſpiritum procreent atque recreent: Et qualia ad unumquenq; Planetam pertineant. Caput XI

HVc uero tendunt hæc omnia, ut ſpiritus noſter rite per naturalia præparatus atque purgatus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

accipiat ab ipso uitæ mundanæ spiritu plurimum per radios stellarũ opportune susceptos. Vita quidẽ mundi omnibus insita, propagatur euidenter in herbas & arbores, quasi pilos sui corporis atq; capillos. Tumet insuper in lapides & metalla, uelut dentes et ossa: Pullulat quoq; in uiuentes conchas, terræ et lapidibus adhærentes. Hæc enim non tam propria q̃ ipsa cõmuni totius uita uiuunt. Quæ sanè cõmunis uita, multo etiam magis super terram in corporibus uiget subtilioribus tanquam propinquioribus animæ. Per cuius uigorem intimum, aqua, aër, ignis uiuentia sua poßident, atque mouentur. Vita hæc aërem ignemq́; etiã magis quàm terram & aquam fouet agitatq́; perpetuo motu. Et deniq; cœlestia corpora, quasi mundi caput uel cor uel oculos, quãmaxime uegetat. Vnde per stellas uelut oculos, radios non uisibiles solum, sed etiam uisuales usquequaq; diffundit. Quibus more Struthij, ut diximus alibi, inferiora conspicit, fouetq́; uidendo, imò etiam ita tangendo generat & format omnifariam atq; mouet. Igitur ad motum nitentis aquæ, sereni quoq; aëris, ignisq́; moderate distantis, atq; cœli, motũ mundanæ uitæ suscipies, si ipse quoq; leniter & fermè similiter moueris, quosdam pro uiribus gyros agens, uertigine deuitata, cœlestia lustrans oculis, mente uersans. Item frequenti quodam usu plantarum, similiterq́; uiuentiũ potes è mundi spiritu plurimũ haurire: Præsertim si adhuc uiuentibus recentibusq́; et matri terræ quasi adhuc hærentibus

hærentibus nutriaris, atq; foucaris. Inter plantas suauiter redolentes, uel saltem non male olentes uerseris quamfrequentißime. Omnes enim herbæ, flores, arbores, poma redolent, quamuis sæpe minus animaduertas: Quo quidem odore quasi flatu spirituq; uitæ mundanæ te undiq; recreant atq; uegetant. Spiritũ inquam tuum odoribus eiusmodi natura similimum, perq; spiritum medium inter corpus & animam, facile corpus quoq; reficiunt, & animæ mirifice prosunt. Inter hæc diutißime diurno tempore sub diuo uersaberis, quatenus tutò uel commode fieri potest, in regionibus altis & serenis atq; temperatis. Sic enim Solis stellarumq; radij expeditius puriusq; undiq; te contingunt, spiritumq; tuum complent mũdi spiritu per radios uberius emicante. Præterea naturalis ipse motus aëris, qui perpetuus est in orbem, quamuis ob lenitatem suam, consuetudinemq; diuturnã uix percipiatur ab ullo, te die sub diuo deambulantem, habitantemq; in patentibus editisq; locis libere lambit, penetratq; pure, ac motum uigoremq; spiritui tuo mundanum mirifice præstat. Dixi equidem die, compertum enim habemus nocturnum aërem esse spiritibus inimicũ. Conferet aũt diurni usus, præsertim si plurimũ in aperto deambulans, deuites primo quidem nimiã aëris intemperiem: deinde frequentius mouearis in eo, quando præter temperiem & serenitatem eius, stellarũ positio magis est hominibus salutaris. Item si loca eligas præ cæteris odorifera,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

per quæ situm quotidie mutes, & ipse quasi continue, & leniter mouearis. Mutare locum quamuis semper cum delectu præcepi, quoniam bona cœlestium & uniuersæ naturæ apud nos sunt rebus locisq; alijs paßim atq; alijs distributa, quibus deniq; omnibus est fruendum. Mitto quod uarietas tædium prohibet, spiritibus inimicum, propriumque Saturno: Voluptatem uero affert, per quam (ut ita dixerim) Venus ipsa uoluptatis amica uenit in spiritum, atq; quod eius officium est, hũc statim ingressa propagat. Summatim uero si quis consideret paradisum, & Pomi uitæ usum apud Moysen: Item similem uictum à Platone positum in Phædone: & quæ Plinius de populis ait odore uiuentibus, intelliget esse uera quæ dicimus. Sed ad naturam spiritus descendamus. Spiritus quidem qualitas est proculdubio Iouia, cuius tempore nobis infunditur. Est & Solaris: Iupiter enim hunc infundit, quatenus ingentem Solis in se temperat potestatem. Item alia quoq; ratione Iouia est, quoniam calida est & humida, & calore abundat potius quàm humore, nasciturq; sanguine, & uapor quidam sanguineus appellatur. Rursus quoniã feruet, & subtilis est admodum atq; lucens, oriturq; à corde, Solaris proculdubio iudicatur. Habet & quodammodo Veneream in se uirtutem: Nam motu Venereo prorsus exundat, profluit, transfertur, prolemq; propagat, ad uoluptatem cuiuslibet sensus se dilatat, refugitq; dolorem. Summatim uero, spiritus quatenus corpori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

corpori ad uitam & motum propagationemq́; condu cit, Iouius, Venereus, Solaris exiſtimatur: Quatenus animo ad ſenſum imiginationemq́; miniſtrat, Solaris Mercurialisq́; cenſetur, & ubiq; Mercurialis exiſtit, quandoquidem adeò mobilis eſt & tam facile conuer tibilis, atque formabilis. Saturni, Martis, Lunæ, ſanus communiter ſpiritus non multum habet: Alioquin ex illo ſæpe ſtupidus, ex hoc furioſus, ex hac obtuſus quodam modo foret. Quamobrem Lunaria quidem uelut craßiora ſimulq́; humidiora à ſubtili & uolatili natura ſpiritus ſunt admodum aliena. Quæ uero Saturnalia multum, atq; nimium Martialia ſunt, quaſi uenena ſunt, ſpiritui naturaliter inimica. Illa quidem ob extremam frigiditatem atq; ſiccitatem: hæc autem ob ſiccitatem, caloremq́; edacem. Iouia igitur et Solaris in primis, deinde Mercurialis & quodãmodo Venerea, ſpiritus natura cenſetur. Diſtinctione uero præcipua, ſpiritus quidem naturalis Ioui proprie dedicatur, uitalis autem Soli, animalis uero Mercurio. Quando igitur res poſtulat aliquem è tribus ſpiritum adiuuare, patrono tunc ſuo infortunato, uel debili, non facile clientulo ſuccurrere poteris: Difficilime uero ſpiritui animali, dum Mercurius infeliciter eſt affectus, qui tantam in animali ſpiritu autoritatem habet, ut caduceo quodam ſuo animos tum conſopire, tum ſuſcitare dicatur, id eſt ſuo quodam aſpectu ſic aut aliter ſe habente obtundere ingenium, uel acuere, debilitare, ſiue corro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

borare, uexare uel ſedare mirifice poßit. Tu igitur quoties ſpiritũ aliquem ſtudes excolere, non modo patronum ſuum obſeruabis fortunatum atque potentem, ſed etiam Lunam eliges ad hunc opportune directam. Non creatur autem neq; recreatur aliquando proprie per influxum Saturni ſolũ ſubſtantia ſpiritus, ſed ſemper ab externis ad intima, & ſæpe ab imis reuocatur ad ſumma: Vnde ad ſecretiora & altiora contemplanda cõducit. Poteſt tamen, etſi raro, uis Martis atq; Saturni, ſpiritui tanquam medicina prodeſſe, uel calefaciendo quũ opus fuerit, & excitando atq; dilatando, uel uicißim nimis uolatilem coërcendo. Per ea uero potißimum quæ quatuor illis Planetis conſentanea ſunt, creatur natura ſpiritus atq; recreatur. Verũ ſi ad Solaria quælibet ualde & abſque delectu declines, exacues illum, & exiccabis tandem atq; diſſolues: Si ſimiliter ad Venerea, liquefacies paulatim, uel obtundes. Si confidas tantum Mercurialibus, parum admodum inde proficies. Erit igitur operæpreciũ Iouialibus uti quamplurimum, eisq; reliqua mediocriter admiſcere, ac frequentius uti rebus, quæ uel his omnibus æque ſint communes, uel propriæ Ioui. Nam hæ quoq; omnibus quodammodo ſunt communes. Communiter autem ad hos omnes attinent, quæ ſubſtantiã habent nec igneam nimis, nec prorſus terream, nec ſimpliciter aqueam, nec acutißimam, nec obtuſißimam qualitatem, ſed mediocrem & tactu lenem, & quodammodo mollem, uel

ſaltem

ſaltem non duram, ſiue aſperam, item guſtu quodam-modo dulcem, olfactu ſuauem, uiſu gratã, auditu blan-dam atq; iucundam, cogitatu lætam. Dulcedo igitur quædam ſaporis, et gratia his omnibus eſt communis. Si dulcedo quaſi aquea eſt, & ſimul pinguis, ad Vene rem magis attinet: Si quaſi inſipida, uel aliquantũ au-ſtera, potius ad Mercurium: atq; hæc ſpiritui nõ mul-tum proſunt, neceſſaria tamen ſunt interdum, ad hebe tandum nimium eius acumen. Si dulcedo manifeſta ſit atq; ſubtilis, et paulum habeat ſtyptici acutiq́; ſaporis, Iouialis proprie iudicatur. Cui congruit ſubſtantia dul cis amygdalæ, pinei nuclei, auellanæ, piſtacij, amidi, glycyrhizæ, paſſularum, uitelli oui, carnium galli-nacei pulli, faſianarum, pauonum, perdicum, ſimili-umq́;, item radicũ been, atq; enulæ: Rurſum uini odo-riferi, clari, aliquantũ dulcis, et ſtyptici, ſacchari can-didiſſimi, tritici albiſſimi. Ad Iouem pertinet etiã man na, ſi modo myrobalani infuſa uirtute firmetur, alio-quin non minus ad Venerem attinet quàm ad Iouem. Hæc eſt utiq; ſubſtantia dulcedoq́; Iouis propria, quæ ſanè ſpiritui creando & recreando ante omnia con-fert. Iouia uero plurimũ ſunt omnia, quæ in libro De longa uita diximus & ſeruare iuuentutem, & ſenibus ſalubria fore. Sin aũt dulcedo admodũ pauca ſit, mul-tumq́; acuti ſtypticiq́; habeat, uel etiam nonnihil ama-ri, Solaris eſſe cenſetur. Similis quædam ratio eſt & diſtinctio de odoribus: Hi enim ſaporũ germani ſunt.

Similis etiam de coloribus. Colores ſanè aquei, albi, uirides, aliquantum crocei, ſimiles uiolarum, roſarū, liliorum coloribus, necnon odores eiuſmodi Venerem referunt, & Lunam atq; Mercurium. Colores uero ſa phyrij, qui etiam dicuntur aërei, item purpurei plenio res, aureiq́; argento mixti, & perpetuò uirides, Ioue. Ardentes autem crocei, aurei, puri, purpurei clario res, Solem. Quilibet uero colores ſi uiui ſint uel ſaltem ſericij, magis ſtellares exiſtunt. In metallis quoq; et la pidibus atq; uitris propter cœleſtem ſimilitudinē ſunt potentes. Sed ut redeamus ad Iouem, ſapor & odor eius quaſi eſt, qualis in aureo pomo perſico, ſimiliq́; pyro, uel aranceo, & uino maluatico leuiore, leuiq́; uernaceo, qualis in uiridi zinzibere, uel cinnamo mo, uel dulci marathro, uel doronico, ſi hæc plurimo ſaccharo condîta guſtentur: Nam quatuor hæc, et nux muſcata recens, ſola ſi ſunt, potius Solaria ſunt, Sola ris & chariophylus & muſcus, ſed odoratu nō guſtu, non aſpectu. Ambra Solaris plurimum atq; Iouia. Cro cus in omnibus eſt Solaris, tametſi color eius & odor apud aſtrologos omnibus gratijs dedicatur: Sapor au tem ad Solem proprie pertinet. Deniq; omnia odori fera & aromatica, quatenus odorem gratū ferunt, ita ad Iouem Veneremq́; & Mercurium pertinent ut ad Solem: quamuis inter hæc, acutiora magis ad Solem, obtuſiora ad Venerem Mercuriumq́; potius, ad Io uem proprie temperata, olfactu, guſtu, auditu, uiſu, ta ctu. Soni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ctu. Soni quinetiam cantusq; grati, blandiq; ad gratias omnes spectant atque Mercurium: Minaces autem admodum atq; flebiles Martem præferunt & Saturnum. Neq; uero mireris nos multum coloribus, odoribus, uocibus attribuere. Nam sapores quidem ad spiritum præcipue pertinent naturalem: odores autem potius ad uitalem animalemq;: colores, figuræ, uoces, ad animalem. Motus quoq; animi uel lætus, uel mœstus, uel constans, spiritum ad similitudinem suam agitat uehementer: Animalem primo, per hūc uitalem, per hūc insuper naturalem. Spiritus tandem omnis quia, ob naturam quodammodo igneam, aëriamq; omnino & lucidam atq; mobilem, similis est luminibus, ideoq; coloribus & uocibus aërijs, & odoribus motibusq; animi, ideo per hæc subitò in utranq; partē mouetur atq; formatur. Et qualis euadit ipse talem uicißim efficit quodammodo affectum animi & omnino corporis qualitatem. Deniq; cum primum per illa quæ gratiarum propria sunt, opportune gratijs est expositus, utpote qui & naturaliter illis consentaneus erat, statim per illarum radios tum ubique uigentes, tum ipsi germanos, mirifica reportat munera gratiarum.

Quod res naturales atq; etiam artificiosæ habent uirtutes à stellis occultas, per quas spiritum nostrū stellis eisdem exponunt. Cap. XII

QVum uero dicimus spiritū exponi gratijs per illa quæ sunt gratiarum, non solum per quali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tates quæ uidentur, audiuntur, odorantur, gustantur, sed etiam per illas quæ tanguntur accommodari putamus. Memento igitur calidum in primo gradu Iouis esse: In secundo Solis cum Ioue: In tertio Martis cum Sole: In quarto Martis. Frigidum in primo Veneris: In secundo Lunæ: In tertio Lunæ cũ Saturno: In quarto Saturni. Humidum in primo Mercurij cum Ioue: In secundo Veneris cum Luna: In tertio Lunæ cum Venere: In quarto Lunæ, quando Veneri Mercurioq; cõiungitur. Siccum in primo Iouis: In secundo Mercurij cũ Sole: In tertio Solis cum Marte: In quarto Martis cum Saturno. Summatim ex qualitatibus Planetarũ, quas Ptolemæus describit in Quadripartito, colligimus harmoniã ex cunctis conflatã ad calorem humoremq; declinare: Calor enim Martis ingens atq; Solis, et temperatus Iouis, ingentem superat Saturni frigiditatem, & Veneris Lunæq; exiguam, ita ut calor ibi frigus excedat. Item humiditas Lunæ Venerisq; plurima et propinqua nobis atq; temperata, Iouis siccitatem Saturni Martisq; multam superat, et temperatam Solis. Calor igitur humorq; frigori siccoq; dominãtur, atq; similiter calor humori: Quemadmodũ in sani corporis homine ad cœlestem consonantiã temperato ex calore & siccitate cordis, item calore et humore iecoris, rursum frigore et humore cerebri, coalescit cõplexio quædam ad calorem humoremq; uergens, mediocriter calore regnante. Calor enim cordis & iecoris, frigus cerebri superat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſuperat. Item humor iecoris atq; cerebri ſiccitatem cordis excedit. Neq; uero prætermiſſum à nobis uelim, talem exiſtere ex ſtellis fixis harmoniã cunctis communem, qualem diximus ex Planetis: hos enim illis ſimiles aſtrologi putãt. Quorſum hæc? Vt memineris ſpiritum corpusq́; noſtrũ per temperiem quandam ad calorem humoremq́; uergentem, uel natura conſtantem, uel arte quæſitã, accõmodari poſſe cœleſtibus, ſibiq́; cœleſtia uendicare. Neq; tamen dicimus ſpiritũ noſtrũ cœleſtibus duntaxat, per qualitates rerum notas ſenſibus præparari, ſed etiam multoq́; magis per proprietates quaſdam rebus cœlitus inſitas, & ſenſibus noſtris occultas, rationi uix deniq; notas. Nam quũ proprietates eiuſmodi, earũq́; effectus elementari uirtute conſtare non poſsint, conſequens eſt à uita ſpirituq́; mũdi per ipſos ſtellarũ radios ſingulariter proficiſci, ideoq́; per eas ſpiritum affici quamplurimum atq; quamprimũ, cœleſtibusq́; influxibus uehementer exponi. Hac utiq; ratione ſmaragdus, hyacinthus, ſaphyrus, topazius, rubinus, unicorni cornu, præcipue uero lapis bezaar apud Arabes appellatus, occultis gratiarũ proprietatibus prædita ſunt: Et idcirco non ſolũ intus aſſumpta, ſed etiam ſi carnem tangant, ibiq́; calefacta uirtutem ſuam promant, uim inde cœleſtem ſpiritibus inſerunt, qua ſe cõtra peſtẽ tuentur atq; uenena. Quod aũt hæc ſimiliaq́; tale aliquid agãt uirtute cœleſti, id argumento eſt, quia etiam exiguo pondere ſumpta nõ exiguum

habent in agendo momentum. Quod elementari qualitati uix unquã est concessum, igni uidelicet ualde cœlesti. Materialis enim uirtus ut agat multũ, materiam desiderat multam. Formalis autem, etiam quum minima materia ualet plurimum. Simili uirtute in primis phœbea Pæonia carnem tangens, contra caducũ morbum spiritus armat uapore ad eos intus infuso. Simili corallus & chalcidonius aduersum atræ bilis illusiones, Iouis præcipue Venerisq; uirtute: cæteraq; similiter. Eiusmodi quadam proprietate myrobalani iuuentutem seruãt, acuuntq; sensus, & ingenio prosunt atq; memoriæ, propter Iouem in primis Saturni temperatorem, atq; Mercurium sensus amicum. Quam quidem arborem forte aliquis in paradiso ad uitam prorogandam extitisse putabit. Mercurio lapidem achatem cõsecrant: Vnde Physici conueniũt, ad facundiã uisumq; & contra uenena ualere. Serapio scribit eum qui hiacynthum uel ex eo sigillum gestat, esse à fulgure tutũ, atq; hanc uirtutem eius esse latißime diuulgatã: quam si habet, ab Ioue putamus habere. Lapis ætites uel aquilinus habet à Lucina, id est Venere atq; Luna, ut admotus uuluæ, partum mox & facilime citet. Quod Rasis confirmante Serapione frequenter se dicit expertum. Forsan & à Phœbo qui transfixit Pythonem, Cretæa Dictamus habet, ut & uenenosis obsistat, & ferrum è uulnere trahat. Solis uirtute zinziber infusum epulis arcet syncopim. Sentiana canis rabiem sedat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

dat, fugatq́; ſerpentes. Verbena uaticinium præſtare fertur lætitiamq́;, & expiationes, & uiſum. Ruta & zedoaria contra uenena Theriacam agunt. Thus uitalem & animalem ſpiritum aduerſus hebetudinem, obliuionem, timorem, fulcit. Saluia uero menthaq́; uirtute Iouis, illa quidē paralyſim fugat, hæc uero odore roborat animum. Eadem uirtute Pentaphyllon reſiſtit uenenis, eiusq́; folium bis quotidie unum uino bibitum curat Ephimeram: tria, tertianam: quatuor uero quartanam. Hac herba ſacerdotes antiqui propter puritatem ſuam in purificationibus utebantur. Agnus caſtus poteſtate Saturni Venereum ſiſtit motum: Iaſpis uero ſanguinem. Mirabiles autem prouenire ſolent effectus, ubi occultæ proprietati proprietas ſeruit elementaris, uelut in myrobalano ad ſpiritum corpusq́; firmandū, non ſolum uirtus illa cœleſtis agit, ſed etiam ſtyptica multum, nec parū aromatica uirtus, quæ putrefactionem diſſolutionemq́; mirifice prohibet, ſpiritumq́; corroborat. Iam uero ut crocus petat cor, ſpiritū dilatet, prouocet riſum, non ſolum occulta Solis uirtus mirabiliter efficit, ſed ad idem quoq; conducit ipſa natura croci ſubtilis, amplificabilis, aromatica, lucida. Quod autem de ſimplicibus dico, de compoſitis ſimiliter dictum intelligi uolo. Dic age theriaca quomodo contra uenenum nobis opituletur? Non educit illa uenenum, aſtringit enim aluum, non mutat omnino tam ſubito ueneni naturam, non enim hæc adeò debilis eſt atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

mutabilis, sed spiritum uitalem potius ualde tenuem et mutabilem, subitò conformi quadam ad ipsum proportione corroborat usqueadeo, ut ipse iam ualidus tanquã agens, unà cum theriaca uelut instrumẽto partim superet uenenum, partim mutet, partim à præcordijs arceat. Sed quanam proportione siue uirtute id efficit theriaca? Iouiali simulatque Phœbea: quam ex commixtione multarum rerum secundum certam proportionem inuicem confusarum sibi uendicasse uidetur. Est autem in ea uirtus triplex: Hæc ipsa inquam cœlestis, quam modo dicebam: Item cœlestis alia prius in herbis aromatisq; proprietas, quibus electis ipsa rite componitur, quæ uirtuti prius dictæ subministrat ad idem. Est insuper alia uirtus in plerisq; partibus eius, elementaris potius q̃ cœlestis, ueruntamen talis, ut spiritui muniendo conducat, stypticam dico & aromaticã qualitatem: Illa quidem spiritum firmat, ista fouet. Mirabilem ergo theriaca uim nacta est contra properantem senectutem atq; uenenum, tribus uidelicet in ea uirtutibus ad idem pariter conspirantibus, quarum una quidem est cœlestis, per artificiosam acquisita cõmixtionem: alia cœlestis iterũ, sed partibus eius naturaliter insita: alia prorsus elementaris. Sed illa quam prius dixi, cœlitus acquisita, multo etiã foret admirabilior, si non solum proportione Iouia Solariq;, & ex rebus eiusmodi conflaretur, sed etiam opportunum ad hoc, obseruatione cœlestiũ, tempus eligeretur. Nam quemadmodum

admodum corpus se habet ad locũ atq; tempus, ita motus et actio se habet ad tempus. Sicut ergo certa paßim corpora eorumq́; formæ certis & locis & temporibus coalescunt atq; seruantur, sic & propriæ quædã actiones ex proprijs quibusdam temporibus efficaciã nanciscũtur: Idq́; in Alcibiade significat Socrates, & Proclus explicat. Quod sanè Pythagoras animaduertens, ipsum bonum perfectionemq́; rerum, opportunitatem cognominauit. Primum namq; principium sic apud Pythagoram & Platonem omnium est mensura, ut alijs corporibus actionibusq́; alia loca distribuerit atq; tempora. Vnde sicut res quedam non alibi quàm hic, nec aliâs quàm tunc proprie nascuntur feliciter & coalescunt, atque seruantur: sic & materialis actio, motus, euentus talis, aut talis, non aliâs efficaciã sortitur, effectumq́; perfectũ, q̃ quando cœlestiũ harmonia ad idem undiq; consonat, quæ sanè harmonia tantã habere potestatem existimatur, ut non solum agricolarum laboribus atq; medicorum artificijs per herbas aromataq́; conflatis, sed etiam imaginibus, quæ apud astrologos ex metallis lapidibusq́; fiunt, uirtutem sæpe mirificam largiatur. Sed imagines caput iam proprium exigũt. Quantum uero ad horas pro actionibus & operibus eligendas pertinet, plurimũ confirmatur à Ptolemæo ubi ait in Cẽtiloquio: Qui eligit quod melius est, nihilo differre uidetur ab eo qui habet hoc ex natura. Quibus in uerbis tum cœlestiũ, tum arbitrij electionisq́; nostræ

Tempus opportunitas ue quid poßit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

potestatem confirmare uidetur. Albertus quoq; Magnus inquit in Speculo: Non enim libertas arbitrij ex electione horæ laudabilis coërcetur: sed potius in magnarum rerũ inceptionibus electionem horæ contemnere, est arbitrij præcipitatio, non libertas.

De uirtute imaginum secundum antiquos, atq; medicinarum cœlitus acquisita. Cap. XIII

PTolemæus ait in Centiloquio, rerum inferiorũ effigies uultibus cœlestibus esse subiectas, antiquosq́; sapientes solitos certas tũc imagines fabricare, quando Planetæ similes in cœlo facies, quasi exemplaria inferiorum ingrediebantur. Quod quidem Haly comprobat ibi dicens: Vtilem serpentis imaginẽ effici posse, quando Luna serpentem cœlestem subit, aut feliciter aspicit. Similiter Scorpionis effigiem efficacem, quando Scorpij signum Luna ingreditur, ac signum hoc tenet angulum ex quatuor unum. Quod in Aegypto suis temporibus factum ait, seq́; interfuiße, ubi ex sigillo Scorpionis in lapide Bezahar, ita facto, imprimebatur thuri figura, dabatur que in potum ei, quem Scorpius ipse pupugerat, ac subito curabatur. Quod quidem utiliter effici Habamed physicus affirmat, confirmante Serapione. Præterea narrat Haly, notũ illic sibi uirum sapientem industria simili fecisse imagines quæ mouerentur: qualem effectã, nescio quomodo, legimus ab Archita. Quales et Trismegistus ait, Aegy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ptios ex certis mundi materijs facere consueuisse, & in eas opportune animas dæmonum inserere solitos, atq; animam aui sui Mercurij: Item Phœbi cuiusdam, & Isidis Osyridisq; sic in statuas descendisse, profuturas hominibus, uel etiam nocituras. Huic illud simile: Prometheum figmento quodam luteo uitam rapuisse, lucemq; cœlestem. Magi quinctiã Zoroastri sectatores, ad euocandum ab Hecate spiritum, utebantur aurea quadam pila characteribus insignita cœlestium: Cui & saphyrus erat insertus, & scutica quadã facta tauri corio uertebatur, atq; interim excantabant. Sed cantiones equidem libenter obmitto: Nam & Psellus Platonicus eas improbat atque deridet. Hebræi quoque in Aegypto nutriti, struere uitulum aureum didicerunt, ut eorundem astrologi putãt, ad aucupandum Veneris Lunæq; fauorem, contra Scorpionis atq; Martis influxum Iudæis infestum. Porphyrius quoq; in epistola ad Anebonem, imagines efficaces esse testatur, additq;, certis quibusdam uaporibus qui à proprijs suffumigationibus exhalabant aërios dæmonas insinuari statim consueuisse. Iamblichus in materijs quæ naturaliter superis consentaneæ sint, & opportune riteq; collectæ undiq; conflatæq; fuerint, uires effectusq; non solũ cœlestes, sed etiã dæmonicos & diuinos suscipi posse confirmat. Idem omnino Proclus atque Synesius. Opera quidem ad salutem mira, quæ à medicis in astrologia peritis, per res ex multis compositas, id est pulueres,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

liquores, unguenta, electuaria fieri possunt, probabiliorem in se rationem & notiorem quàm imagines habere uidentur: Tum quia pulueres, liquores, unguẽta, electuaria opportune confecta cœlestes influxus facilius citiusq; suscipiunt quàm materiæ duriores, ex quibus imagines fieri consueuerũt: tum quia uel assumuntur intus affecta iam cœlitus, & in nos conuertuntur, uel saltem admota foris inhærent magis, & deniq; penetrant: tum etiam quoniam ex uno quodam duntaxat, aut perpaucis imagines construũtur: Illa uero ex quã plurimis conflari pro arbitrio possunt: Vt si centum Solis Iouis'ue dotes per centum plantas et animalia similiaq; sparsæ fuerint, componere simul hæc centum tibi comperta poßis, & in unam conficere formam, in qua Solem fermè Iouemq; totum iam uidearis habere. Scis profectò naturam inferiorem non posse uno quodam capere cũctas superioris naturæ uires, ideoq; illas per plures apud nos naturas esse dispersas, cõmodiusq; per opera medicorum atq; similia, quàm per imagines colligi posse. Proinde imagines ex ligno confectæ uim forte paruam habent, nam lignum et forsan durius est ad cœlestem influxum facile capiendum, & minus tenax si acceperit, retinendum, & omnino postquam ex matris terræ uisceribus est euulsum, paulò post fermè totum amittit mundanæ uitæ uigorem, & facile in qualitatem aliam transmutatur. Lapilli uero atq; metalla, & si ad accipiendum cœleste munus duriora uidentur,

diutius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

diutius tamẽ retinent: quod cõfirmat Iamblichus, ſi ac ceperint: Sua nempe duritia, ueſtigia quoq; donaq; uitæ mundanæ poſt euulſionem diutiſsime cõtinent, quæ quondã hærentia terræ poſſederant. Quamobrem ob hoc ſaltem aptæ materiæ ad capienda tenendaq; cœleſtia iudicantur. Eſt & probabile quod libro ſuperiore dixi, res adeò ſpecioſas nõ poſſe ſub terra conflari, niſi maximo quodã conatu cœli, atq; durare in eis impreſſam ſemel ex conatu uirtutem: Nam in his coquendis cogendiſq; diutiſsime cœlum elaborauit. Verum quum nequeas facile eiuſmodi plura componere, cogeris diligenter exquirere, quod metallum inter cætera in ordine ſit alicuius ſtellæ potiſsimum, quiue lapis in ordine ſummus, ut ſaltem in uno quodam totius generis ordiniſq; ſupremo, reliqua pro uiribus cõprehendas, atq; eiuſmodi ſuſceptaculo cœleſtia huic conſentanea mutueris: ceu ſi, exempli cauſa, in ordine Solari, ſub homine Phœbeo, ſummũ inter animalia teneat Aſtur aut gallus, inter plantas balſamũ aut laurus, inter metalla aurũ, inter lapides carbũculus uel pantaura, inter elemẽta feruidus aër: nã ignis ipſe Martius eſſe cenſetur. Quod aũt diximus influxũ Solis uel Iouis aut Veneris augendum, intelligimus ratione cõmuni, nõ tamen illi in cuius geneſi aliquis horum interfector appareat.

De ordinibus rerum à ſtellis pendentium, ut Solarium atq; ſimilium: Et quomodo ſpiritus fiat Solaris. Ca. XIIII

DIxi equidem alibi, desuper ab unaquaq; stella (ut Platonice loquar) seriem rerum illi propriam usq; ad extrema pendere. Sub ipso Scorpionis corde post eiusmodi dæmonas atq; homines, scorpiũq; animal, collocare possumus etiam herbam Asterion, id est stellarem, figura stellæ similem, nocte fulgentem, quam medici tradunt qualitatem habere rosæ, uimq; contra morbos genitaliũ mirabilem possidere. Sub serpente uel serpentario cœlesti Saturnũ ponunt, & quodammodo Iouem. Postea dæmonas, qui sæpe serpentũ formas induunt. Similes insuper homines, serpentes animantes, serpentariam herbam, lapidem Draconitem capite draconis natum: Item cõmuni nomine Serpentinũ. Et præterea quæ in sequentibus afferam. Sub stella Solari, id est Syrio, Solem primo, deinde dæmonas quoq; Phœbeos, quos aliquando sub leonũ uel gallorum forma hominibus occurrisse, testis est Proclus. Homines subinde persimiles bestiasq; Solares. Phœbeas inde plantas, metalla similiter & lapillos, & uaporem aëremq; feruentẽ. Simili ratione à qualibet firmamenti stella per aliquem Planetam existimant contextum rerum gradatim sub illius proprietate descendere. Si igitur (ut dicebam) Solaria omnia per gradum eius ordinis quemlibet opportune comprehenderis, homines uidelicet tales, uel talis hominis aliquid, item bruta, plantas, metalla, lapillos, & quæ ad hæc attinent, uirtutem Solis usquequaq; combibes, & quodammodo naturalem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

naturalem Solarium dæmonũ facultatem. Similiterq; de alijs dictum puta. Solares quidem homines sunt qua les antea dixi, & qui ascendente Leone, Soleq; hunc uel tenente uel aspiciente nascuntur, & qui sub Ariete similiter. Solaris est & sanguis è sinistro eorum bene ualentiũ brachio missus. Phœbeus, crocodilus, astur, leo, gallus, & cygnus, & coruus. Nec alia ratione leo ueretur gallum, nisi quoniam in ordine phœbeo gallus est leone superior. Eadẽ ratione inquit Proclus, Apollineum dæmonem, qui nonnunquam apparuit sub figura leonis, statim obiecto gallo disparuisse. Maxime uero in his animalibus cor est Solare. Arbitror etiam marinum uitulum cœlestis Leonis cordi subesse, & hac ipsa ratione corium eius quem cingit nudũ fibula eiusdem osse confecta, à renum dolore redimere. Nam con tra dolorem eiusmodi solent astrologi sideris illius influxibus uti. Eadem forte ratione fertur hæc pellis à fulgure nos tueri. Inter plantas palma phœbea est, & in primis laurus, qua uirtute uenenosa repellit & fulgur: Fraxinus quoq; simili facultate uenenosa longius arcet. Loton esse phœbeam, rotunda tum folia tũ poma testantur, & explicatio foliorum eius die, replicatio uero nocte. Pæoniam phœbeam esse, non solum uir tus indicat, sed & nomen. Ad idem attinent flores & herbæ quæ restringũtur abeunte Sole, redeunte protinus explicantur, & ad Solem cõtinue uergunt. Aurum præterea & lapis Elitis radijs aureis Solem imi

Homines qui Solares

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tans. Lapis item qui Solis oculus appellatur, figuram habens pupillæ, ex qua lumẽ emicat. Rursum carbunculus nocte rutilans, uel Pantaura omnes in se lapidũ uires continens, ut aurum metallorum, & Sol stellarũ. Multa deniq; in superioribus nobis significata, unde si modò liceat, sub imperio Solis ex illo sanguine, & animalium illorũ cordibus, & folijs fructibusq; arborum prædictarum, item floribus atq; herbis & auri folijs, necnon pulueribus lapillorum, electuarium uel unguentum conficere poteris, addito croco, balsamo, calamo aromatico, thure, musco, ambra, ligno aloës, zinzibere, mastice, spica nardi, cinnamomo, doronico, citri cortice, zedoaria, nuce muscata. mace, chariophylis cum melle flauo uel oleo balsamino, masticeo, laurino, nardino, ad cor & stomachum et caput intus aut extra fouendũ, ut spiritus inde Solaris euadat. Ex his omnibus, inquam, aut saltem ex pluribus cõponendum dominante Sole aliquid. Quo etiam sub eiusdem dominatu incipias uti, dũmodo & Solaria induas, habites, cõspicias, audias, olfacias, imagineris, cogites, cupias. Item imiteris & uita dignitatem et munera Solis. Inter Solares homines plantasq; uerseris, laurũq; aßidue tangas. Tutius aũt ad ualetudinem fuerit, Solaribus admiscere Iouialia simulatq; Venerea: Veneream maxime humiditatem Solaris caloris moderatricem, qualis est aqua succusq; rosarum atq; uiolarũ. Sed medicinas eiusmodi in libro De curandis literatis primũ,

deinde

deinde in libro De uita longa, partim equidem cõposui, partim ab alijs compositas enarraui, partim etiam temperaui. Item quales herbæ à Sole Iouéq; miras contra epidemiam & uenenum uires habeant, diximus in libro Cõtra pestem, inter quas Perforata, fugadæmon appellata est: Nec alia facultate q̃ cœlestium gratiarũ noxios malorũ dæmonum uapores à nobis arcere putatur. Et si qua inter herbas alia uel lapillus ut corallus, idem uideatur efficere. Herba profectò Lunaris à Mercurio tradita folijs cæruleis atq; rotũdis, crescente Luna unum quotidie producens folium, decrescente deponẽs, annos utenti promittit Lunares. Sed iam ad imagines altero quodam exordio redeamus.

De uirtute imaginum secundum antiquos atq; medicinarũ: Et quomodo medicinæ sint longe ualidiores q̃ imagines. Cap. XV

Si lapillos quos paulò ante Phœbeos narrauimus nactus fueris, nihil opus erit imagines eis imprimere. Suspendes itaq; collo comprehensos auro, crocei serici filis, quãdo Sol sub Ariete uel Leone percurrit, ascenditq; uel medium tenet cœlum, aspicitq; Lunam. Multo uero potentiores in serie Lunæ lapillos narrat Proclus. Primum quidem Selinitim, qui non modo figura Lunã imitetur, sed & motu, circumeatq; cũ Luna. Hunc si fortè repereris, & argento circundatũ argenteo filo collo suspenderis, Luna Cancrũ uel Taurũ subeunte, angulosq; tenente sibi cõuenientes, spiritum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

inde tuum reddet, postremo Lunarem. Dum uidelicet calefactus abs te lapillus ipse Lunaris uirtutem suam tuis aßidue spiritibus inserit. Alterum uero recenset lapillum, Helioselinon cognomento, qui Solis Lunæq; coniunctæ Soli, naturaliter habet imaginem. Hunc ergo quisquis argēto inclusum deaurato similibus collo filis admouerit, quando Luna in domicilio suo uel Solis in eodem minuto cum Sole congreditur, suosq; teneat angulos, Solarem simulatq; Lunarem spiritū reportabit, aut saltem talem qualis euadit Luna per centrum copulata Soli. Hic uero tu uides dispersas Phœbi dotes, uelut Osyridis membra, sororem eius Phœbem uelut Isidem congregare. Sed utinam Solarem alicubi lapidem facile reperiremus uel Lunarem, adeò in eorum ordine præpotentem, quemadmodum sub serie Septentrionalis poli Magnetem habemus & ferrum. Solarem profecto ferunt inuenisse apud Indos Apollonium Theanæum, lapidem scilicet nomine Pantauram, ignis instar micantem, sub terra passus quatuor nascentem, cui tantum spiritus insit ut tumeat, & plerunq; scindatur terra, ubi eiusmodi lapis concipitur: ita cæteros ad se lapillos trahens, sicut Magnes ferrū. Sed lapis hic Herculeus ad se contemplandū uehementius adhuc nos in præsentia rapit. Videmus in specula nautarum indice poli libratum acum affectum in extremitate Magnete moueri ad Vrsam, illuc uidelicet trahente Magnete: quoniam & in lapide hoc præualet uirtus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

let uirtus Vrsæ, & hinc transfertur in ferrum, & ad Vrsam trahit utrunq;. Virtus autem eiusmodi tum ab initio infusa est, tum continue Vrsæ radijs uegetatur. Forsitan ita se habet Succinum ad polum alterum & ad paleas. Sed dic interea, Cur Magnes trahit ubiq; ferrum? non quia simile, alioquin & Magnetem Magnes traheret multo magis, ferrumq; ferrũ: non quia superior in ordine corporum, imò superius est lapillo metallum. Quid ergo? Ambo quidem ordine Vrsam sequente clauduntur, sed superiorem in ipsa Vrsæ proprietate gradum tenet Magnes, inferiorem uero ferrũ: Superius autem in eodem rerum contextu trahit quidem quod est inferius, & ad se conuertit, uel aliter quomodolibet agitat, aut afficit uirtute prius infusa. Inferius uicißim eadem ad superius infusione conuertitur, uel aliter agitatur, uel prorsus afficitur. Sic in serie Solis inferior homo admiratur superiorem: In ordine Iouio ueneratur: In Martio timet: In Venereo inferior ad superiorem rapitur amoris ardore, deseritq; seipsum: In Mercuriali semper hic discit, uel persuadetur ab illo: In Lunari motum hic ab illo sæpius exorditur: In Saturnali quietem. Ego autem quum hæc explorata hactenus habuissem admodum gratulabar, cogitabamq; iuuenis adhuc Magneti pro uiribus insculpere cœlestis Vrsæ figuram, quando Luna melius illuc aspiciat, & ferreo tũc filo collo suspendere. Sperabam equidem ita demum uirtutis me sideris illius compotem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

fore. Sed quum diutius explorassem, inueni tandem sideris illius influxus Saturnales esse plurimũ atq; Martiales. Accepi à Platonicis malos dæmonas plurimum Septentrionales existere, quod etiam Hebræorũ astronomi confitentur, noxios Martiosq́; dæmonas in Septentrione ponentes: Propitios autem et Iouios, in meridie. Didici à Theologis, & à Iamblicho, imaginum fictores à dæmonibus malis occupari sæpius atq; falli. Vidi equidem lapillum Florentiam aduectũ ex India, ibi è capite draconis erutum, rotundum ad nummi figuram punctis ordine quamplurimis quasi stellis naturaliter insignitum, qui aceto perfusus mouebatur parumper in rectum, imò obliquum, mox ferebatur in gyrum, donec exhalaret uapor aceti. Existimaui equidem lapillum eiusmodi cœlestis draconis habere naturam, atq; quasi figuram, motum quoq; illius accipere, quatenus per aceti seu uini ualentioris spiritũ, draconi illi siue firmamento familiarior redderetur. Hunc igitur qui gestaret, & aceto sæpe perfunderet, uim aliquã forte draconis illius acciperet, qui geminis anfractibus hinc quidem Vrsam maiorem implicat, inde minorẽ. Extat & prope Scorpionem serpentarius quasi homo serpente cinctus, manu dextra caput serpentis tenens, sinistra caudam, genibus quasi flexis, capite paulũ resupino. Legi equidem magos Persarũ regi consuluisse, ut imaginem hanc lapidi imprimeret Hæmatiti, quem aureo clauderet anulo, ita tamen ut inter lapillum atq;
aurum

aurum serpētariæ radicem insereret. Hoc enim anulo gestantem contra uenenū morbosq; uenenosos tutū fore, uidelicet si Luna serpentariū aspiciente feceris. Hāc imaginem Petrus Aponensis confirmauit. Ego uero, si hanc anulus ille uim habet, arbitror non tam per figuram quàm per materias eiusmodi, & hoc pacto tempore q; compositas sibi cœlitus uendicare. Memēto lapillos nascentes in animalibus nec inde languētibus, ut in dracone, gallo, hirundine, cæterisq;, efficaces existere fermè, ut lapilli in terra nascentes, atq; ad easdē referri stellas, ad quas hæc animalia pertinent. Hinc Alectorius ex uentriculo galli ueteris tractus pollet potestate Solari, per quem Dioscorides ait sæpe compertū esse, eum pugnare inuictū, qui lapillum hunc ore gestaret. Idem ait, Chelidonium erutū ex hirundine rufum, curare melancholicū, & amabilem idoneumq; reddere. Quod quidē habet ex Ioue, per ea quæ diximus, scilicet res ubiq; infra Lunam stellares existere. Confirmatur dictū illud ualde Platonicū, hanc mundi machinā ita secum esse connexā, ut & in terris cœlestia sint conditione terrena, et in cœlo uicissim terrestria dignitate cœlesti, & in occulta mundi uita menteq; regina mundi, cœlestia insint, uitali tamē intellectualiq; proprietate simul et excellentia. Per hæc insuper confirmāt nōnulli etiā illud magicū, per inferiora uidelicet superioribus cōsentanea posse ad homines tēporibus opportunis cœlestia quodammodo trahi, atq; etiā per cœlestia

supercœlestia nobis conciliari, uel forsan prorsus insinuari: sed postremum hoc illi uiderint. Verũ illud arte quadam rite et opportune in unum plurima colligẽte, fieri posse probabile satis (ut diximus) esse uidetur, tũ rationibus quas in superioribus aßignauimus, tũ quia eiusmodi multa quando apud medicum & astrologũ colliguntur, contunduntur, commiscentur, concoquuntur sub sidere certo, dum ipsa per se ratione concoctionis atq; fermenti, nouam paulatim formam subeunt, hanc ipsam acquirunt certo quodam fomento cœlesti, radijs tunc intus agentibus, ideóq; cœlestem. Metallũ uero uel lapillus quando momento sculpitur, non uidetur nouam accipere qualitatem, sed figurã. Neq; motio illa per debitos digestionis gradus, quos alteratio naturalis atq; generatio solet obseruare, progreditur. Quum uero natura cœlestis, tanquam inferioris naturæ regula, soleat tenore quodã progredi naturali, & ita progredientibus aspirare, meritò diffidunt pleriq;, imagines eiusmodi cœlestem aliquã uirtutem habere. Ego quoq; ambigo sæpius, ac nisi & omnis antiquitas & omnes astrologi uim mirabilem habere putarent, habere negarem: Negarem equidem non omnino, opinor enim (nisi quis aliter persuaserit) ad prosperam ualetudinem saltem aliquam habere uirtutem, electæ præsertim ratione materiæ: tametsi multo maiorem inesse pharmacis arbitror, et unguentis sidereo fauore conflatis. Quid uero uoluerim ubi modo dicebam,

bam, electæ ratione materiæ, in sequentibus declarabo. Quæ uero ex Magorum uel astrologorum opinione ad Plotinum interpretandum pro imaginibus allegari possunt, deinceps breuiter afferam, si te prius hic admonuero, ne putes probare me usum imaginum, sed narrare: Ego enim medicinis ad cœlũ temperatis, non imaginibus utor, atq; ita cæteris quotidie consulo. Tu uero si concedis deum rebus infra Lunam mirabiles inseruisse uirtutes, mirabiliores concede cœlestibus. Præterea si licere iudicas homini ad prosperam ualetudinem inferioribus uti, iudica superioribus quoq; licere, atq; inferiora ad superiorum normam, sic medicorum artificio temperare, sicut etiam à deo sunt ab initio temperata.

De potestate cœli: De uiribus radiorum unde uim sortiri putentur imagines. Cap. XVI

IMmensa fermè cœlestium magnitudo, uirtus, motio facit, ut omnes omnium siderum radij terræ molem quæ quasi punctum est ad cœlum, momento faciliméq; úsq; ad centrũ recti penetrent, quod omnes Astronomi confitentur: Ibiq; ut placet Pythagoreis atq; Platonicis fortißimi sint: tum quia recti undiq; centrũ tangunt, tum quia in angustum collecti sunt cuncti. Quorum uehementia, materia ibi terræ sicca procul ab humore remota prorsus accenditur, accensáq; extenuatur, atq; dispergitur per meatus undiq;, & efflat incen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

dia pariter atq; ſulphur. Sed ignem hunc putant ualde caliginoſum eſſe, & quaſi incendium quoddam luminis expers, ſicut in cœlo extat expers incendij lumẽ: ignis autem inter cœleſtem atq; infernum, lumen cum feruore coniungit. Putant autem ignem è centro flantem ignem eſſe Veſtalem: ſiquidem Veſtam eſſe terræ uitam numenq́; putabant. Ideoq́; Veſtæ templum ueteres in medijs urbibus conſtruebant, ignemq́; in medio perpetuum collocabant. Sed ne ulterius peruagemur concludamus iam, ſi ſtellarum radij totam mox terram penetrant, negari non facile poſſe metallum atque lapillum, quando cælantur imaginibus ſubitò penetrare, eisq́; miras uel ſaltem qualeſcunq; imprimere dotes: Quandoquidem & in aluis terræ precioſiſſima generant. Sed quis neget per hæc radios penetrare? Siquidem aër & qualitas eius, & ſonus minus efficax ſolida tranſit ſubitò, & ſua quadam afficit qualitate. Iam uero ſi duritia radijs obſiſteret penetrãtibus, lumen multo citius aërem q̃ aquam pertranſiret, & hanc ocyus multo quàm uitrum, et uitrum ſimiliter quàm cryſtallum: At quũ eodem momento ſolida, quo liquida, cuncta tranſuerberet, perſpicue conſtat duritiã radijs nullo modo reſiſtere. Atq; idcirco dicent nõ eſſe negandũ, metalla cœleſtiũ radios influxusq́; ſuſcipere, atq; etiã conſeruare ad tempus tunc ſibi cœlitus deſtinatũ. Conſeruare, inquam, uirtutem quandã ex radiorũ concurrentium

rentium contactu creatam. Quid uero, si materia durior hoc ipso quod uidetur obsistere causæ præpotenti magis ictibus se exponit? Sic ensis lignũ sub lana incidit, nõ incisa lana: Sic radius ille fulmineus corio quandoq; non læso dissoluit in eo metallũ. Quũ uero natura cœlestis nostro hoc igne incõparabiliter sit præstantior, non est putandũ radij cœlestis officiũ esse duntaxat, quale opus ignei radij manifeste uidemus, scilicet illuminare, calefacere, exiccare, penetrare, extenuare, dissoluere, quæ nostris sensibus notissima sunt, sed multo plures mirabilioresq; uires & effectus habere: alioquin & materia inferior, & caducus sensus cũ diuinitate cœli penitus æquaretur. Sed quis nesciat uirtutes rerũ occultas, quæ speciales à medicis nominantur, nõ ab elemẽtari natura fieri, sed cœlesti? Possunt itaq; (ut aiunt) radij occultas & mirabiles ultra notas imaginibus imprimere uires, sicut & cæteris inserunt: Non enim inanimati sunt, sicut lucernæ radij, sed uiui, sensualesq; tanquã per oculos uiuentium corporũ emicantes, dotesq; mirificas secum ferunt ab imaginationibus mentibusq; cœlestium: uim quoq; uehementissimã ex affectu illorum ualido, motuq; corporũ rapidissimo, ac proprie maximeq; in spiritũ agũt cœlestibus radijs simillimum. Agunt insuper in corpora uel durissima, omnia enim hæc ad cœlũ infirmissima sunt. Sunt aũt in uarijs stellis uariæ quoq; uires, & idcirco in radijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

earum inter ſe uariæ. Præterea in radiorũ ictibus aliter atq; aliter incidentibus uirtutes diuerſæ naſcuntur. Deniq; in cõcurſibus radiorũ mutuis aliter atq; aliter, & hic aut ibi, & tunc aut aliâs effectis diuerſæ ſubitò uires ſuboriuntur, multo magis atq; citius quàm in alijs atque alijs elementorum qualitatumq́; elementalium mixtionibus: multo etiam citius quàm in tonis & numeris apud Muſicum aliter & aliter concinentibus. Si hæc diligenter conſideraueris, forſitan non diffides, dicent, ſubitò quodam radiorum iactu uires imaginibus imprimi, atq; ex diuerſo iactu diuerſas. Nunquid ergo tam citò? Mitto faſcinationes repentino quodam intuitu factas: Et amores acerrimos ſtatim accenſos radijs oculorum, qui et ipſi ſunt faſcinamenta quædam, quod in libro De amore probamus: Mitto quàm citò rubens oculus inficiat intuentem: & ſpeculum intuens fœmina menſtruoſa. Nónne & familiæ quædam apud Illyricos & Triballos iratæ, intuitu homines interemiſſe feruntur? Et fœminæ quædam in Scythia idem facere conſueuiſſe? Et Catoblepæ reguliq; ſerpentes radiorũ ex oculis iactu homines perimunt. Torpedo quoq; marina tactu etiam procul per uirgam manum ſubitò ſtupeſacit. Echinus præterea piſciculus grandem ſolo tactu nauem ſiſtere fertur. Phalangia quinetiam in Apulia ictu quopiam uel occulto, ſpiritũ animumq́; repentino ſtupore permutant. Quid rabioſus canis facit, uel non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

non apparente morsu? Quid scopa, deinde quid arbutus? Nónne leuissimo tactu uenenum concitant atq; rabiem? An ergo negabis cœlestia oculorum suorum radijs, quibus nostra contuentur simulatque contingunt statim miranda perficere? Iam uero grauida mulier tactu statim signat membrum hominis nasciturі, rei desideratæ nota. An uero dubitabis radios aliter aliter'ue tangentes diuersa conficere? Quum & tu helleborum herbam colligens, siue folium deorsum trahas, siue sursum, hoc subito tactu, causa sis helleboro, ut deorsum educat humores, aut sursum? Nónne ab initio rei cuiusque generandæ cœlestes influxus concoctione materiæ, digestioneq; perfecta nõ tam tempore quàm momento dotes mirificas largiuntur? Nónne suffragante cœli uultu innumerabiles sæpe ranæ, similesq; animãtes ex arenis momento prosiliunt? Tanta est in materijs præparatis potentia cœli, tanta celeritas. Denique si ignis hoc habet, ut tempore quambreuissimo faciat, quæ cætera longo, ob id præcipue quod est cœlo simillimus. Quis nam dubitet, cœlũ magna quasi momento perficere, etiam in materia minus parata, sicut flamma solet ingentior? Quid ergo dubitas, inquiunt, in imagine construenda fermè similiter agere cœlum? Dices opinor, sicut & ego dicebam, naturales hic alterationis gradus abesse: Qui sanè defectus minuit quidem cœleste donum, nec tamen penitus auferre uide-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tur. Nolunt enim Physici ex quolibet metallo uel lapide imaginem fabricari, sed certo: In quo quidem natura cœlestis, uirtutem olim ad hoc ipsum quod optatur naturaliter inchoauerit, & quasi iamiam perfecerit, ut in sulphure flammam: Quam sanè uirtutem tũc demum perficiat, quando materia hæc per artem sub simili quodam influxu cœlesti uehementer agitatur, et agitata calescit. Itaq; ars suscitat inchoatam ibi uirtutem, ac dũ ad figuram redigit, similem suæ cuidam cœlesti figuræ, tunc suæ illic ideæ prorsus exponit, quam sic expositam, cœlum ea perficit uirtute qua cœperat, exhibens quasi sulphuri flammã: Sic potẽtia quædam ad rapiendas paleas cœlitus data succino, quodammodo debilis, sæpe per frictionẽ calefactionemq́; facta ualidior, subitò rapit. Similem uirtutem Serapio scribit datam lapidi Albugedi quasi hyacintho simili: Sed nõ prius trahere paleas, quàm capilli hoc lapide perfricentur. Sic item lapis ille Iouius Bezaar, id est à morte liberans, quem descripsimus in libro Contra pestem, uim ab intio contra uenenum accepit ab Ioue, sed non usqueadeò ualidam, ut eandem tradere poßit materijs alijs exercendam. At uero quum primum sub Scorpionis cœlestis influxu figuram superni illius acceperit, perfectã contra Scorpiones subitò uim reportare putatur, quam Mastici cõmunicare ualeat aut thuri. Eadem quoque de hyacintho, topazio, smaragdo, cæte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

risq; ratio est habenda. Vt fabrica figurarum nō alibi efficaciam habeat, quàm ubi materia cum stella congruit & effectu, à qua hunc faber exoptat accipere: Ac præterea ubi hæc ipsa materia quasi iam talis est ab initio, qualem affectas reddere per figuram. Nullis ergo materijs ad imagines uti consulunt, nisi his ipsis quæ tibi notæ sunt, hanc ipsam fermè iam uim habere quam cupis. Lapillorum itaq; uires atq; metallorū diligentißime perscrutari iubent, intereáq; meminisse, inter lapillos quidem Carbunculū in tenebris coruscantem, atq; Pantauram præcipue Soli subesse, Saphyrū Ioui, Smaragdum Veneri, Mercurio, Lunæ. Præterea metalla præter aurum & argentum uix ullam ad hæc habere uirtutem: Tutioremq; in his rationem fore, si aurum quidem purū ad Solem referas atq; Iouem, ad illum quidem propter colorem, ad hunc aūt propter temperatam cōmixtionem, nihil enim Ioue & auro temperatius: Purū uero argentum ad Lunā: sed ad Iouem simulatq; Venerem aurum argento permixtum. Præterea imaginem efficaciorem fore, si uirtus in materia eius elementaris conueniat cum speciali eiusdem uirtute naturaliter insita, atq; hæc insuper cum uirtute altera speciali per figurā cœlitus capienda. Deniq; figuras inferiores & formas cœlestibus cōformari, inde perdisces, ut aiunt, quod Perseus truncato Medusæ capite, futurā nonnullis obtruncationem portendere con

ſueuit, multaq; ſimiliter, & Lunã aliosq; Planetas ſub certis ſignis certa in nobis mẽbra mouere nõ dubitant.

Quam uim habeant figuræ in cœlo atque ſub cœlo. Caput XVII

SEd ne figuris nimium fortè diffidas, meminiſſe iubebunt, in regione hac ſub Luna elementari, elementarem quoq; qualitatem poſſe quamplurimum, in tranſmutatione uidelicet ad aliquid elementare tendente, calorem ſcilicet & frigus, & humorem atq; ſiccitatem. Qualitates autem quæ minus elementares materiales ue ſunt, ſcilicet lumina, id eſt colores, numeros quoq;, ſimiliter et figuras ad talia forſitã minus poſſe, ſed ad cœleſtia munera, ut putant, ualere permultum. Nam & in cœlo lumina, & numeri, & figuræ, ſunt fermè omnium potentiſſima: præſertim ſi nulla ſit ibi materia, quod Peripatetici pleriq; putant. Sic enim figuræ, numeri, radij, quum non alia ſubſtineantur ibi materia, quali ſubſtantiales eſſe uidentur. Atq; quũ in ordine rerum mathematicæ formæ phyſicas antecedant, tanquam ſimplices quidem magis, & minus egenæ, meritò in antecedentibus mũdi gradibus, id eſt cœleſtibus, autoritatem ſibi maximam uendicant, ut non minus inde fiat numero, figura, luce, quàm elementari quadam proprietate. Huius quidem autoritatis habetur etiam ſub Luna ſignũ. Qualitates enim ualde materiales plurimis rerum ſpeciebus ſunt cõmunes, eisq;

quodammodo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quodammodo permutatis, non usquequaq; species commutantur. Figuræ aūt numeriq; partium naturalium, proprietatem cum specie inseparabilem peculiaremq; poßident, utpote quæ cœlitus unà cum speciebus destinata fuerunt. Imò & cum ideis maximam habent in mente mundi regina connexionem. Atq; quū ipsæ numeriq; species quædam sint, ideis ibi proprijs designatæ, nimirū uires inde proprias sortiuntur: Ideoq; tum species naturalium certis figuris, tum motus, & generationes, & mutationes certis numeris astringuntur. De lumine uero quid dicam? Est enim actus intelligentiæ uel imago. Colores autem sunt lumina quædam: Quamobrem ubi lumina, id est colores, figurasq;, & numeros astrologi dicunt in materijs nostris ad cœlestia præparandis posse quamplurimum, nō temere, ut aiunt, debes ista negare. Non ignoras concentus per numeros proportionesq; suas, uim habere mirabilem ad spiritum & animum & corpus sistendum, mouendum, afficiendum. Proportiones autem ex numeris constitutæ, quasi figuræ quædam sunt, uel ut ex punctis lineisq; factæ, sed in motu. Similiter motu suo se habent ad agendū figuræ cœlestes: Hæ nanq; harmonicis tum radijs tum motibus suis omnia penetrantibus spiritum indies ita clàm afficiunt, ut Musica præpotens palàm afficere consueuit. Nosti præterea quàm facile multis misericordiam moueat figura lugentis: Et quantū ocu-

los imaginationem'que, & spiritum & humores affi ciat statim atq; moueat amabilis personæ figura: Nec minus uiua est & efficax figura cœlestis. Nónne principis in urbe uultus quidem clemens & hilaris exhilarat omnes? Ferox uero uel tristis repente perterret? Quid ergo cœlestium uultus, dominos omnium terrenorum, aduersus hæc efficere posse putas? Quippe quum etiam coëuntes ad prolem plerunque uultus, non solū quales ipsi tunc agunt, sed etiam quales imaginantur, soleant filijs diu postea nascituris imprimere. Vultus eadem ratione cœlestes materias confestim suis notis inficiunt, in quibus si quando diu latitare uidentur, temporibus deinde suis emergunt. Vultus autem cœli sunt figuræ cœlestes: Potes uero facies illic appellare figuras cæteris ibi stabiliores: Vultus autem, figuras quæ magis ibi mutantur: Aspectus quoq; inter se stellarum motu quotidiano confectos, uultus appellare potes, similiter & figuras: Nam hexagoni, pentagoni, tetragoni nominantur. Esto, dicet quispiā, sint ut placet potentißimæ ad efficiendum figuræ cœlestes, uerum quid hoc ad figuras imaginum artificio factas? Respondebunt, non id potißimum contendere, ut potentißimæ per se ad agendum sint nostræ figuræ, sed ut paratißimæ ad actiones & uires figurarum cœlestium capiendas, quatenus opportune fiunt dominātibus illis, atq; ex amußim ad illas configurātur: Exigit enim

git enim figura illa figuram. Nónne ſonante cithara quadam, altera reboat? Ob id tantum, ſi & ipſa ſimilem figuram habeat, atq; è conſpectu ſit poſita, & fides in ea poſitæ & intentæ ſimiliter. Quidnam hic efficit, ut cithara ſubitò patiatur à cithara, niſi ſitus aliquis & quædam figura conformis? Figura ſpeculi lenis, concaua, nitens cœlo congrua, ob hoc ipſum proprie munus tantum cœlitus accipit, ut radios Phœbi in ſe cumulatiſſime complectatur, & ſolidiſſimum quodq; ad centrum ſuum è conſpectu locatum, repente comburat. Ergo ne dubites dicent, quin materia quædam imaginis faciendæ, alioquin ualde congrua cœlo, per figuram cœlo ſimilem arte datam, cœleſte munus, tum in ſe ipſa concipiat, tum reddat in proximum aliquem uel geſtantem. Non ſolum uero figura, ſed etiam diſpoſitio peruia, quam Diaphanam uocant, inefficax quiddam eſt, & paſſiuũ ſuapte natura. Veruntamen quoniam peruia diſpoſitio eſt in cœlo proprium luminis ſuſceptaculum, ideo ubicunq; ſub cœlo hæc uel eſt naturalis, uel modo aliquo comparatur, ſubitò præſens cœleſte lumen acquiritur atq; etiam conſeruatur, ubi unà cum hac uel calor eſt igneus, ut in flamma, uel eſt aliquid aërium, aqueum'ue ſimul & glutinoſum, ut in noctilucis, & nocticernis, & carbunculis, atq; forſan quodammodo in Camphora. Quid inde ſequatur pro imaginibus, ipſe reputa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Quales cœlestium figuras antiqui imaginibus imprimebant: Ac de usu imaginum. Ca. XVIII

ALiquis autem quæret, quas potißimum cœli figuras imaginibus imprimere soleãt. Sunt enim ibi formæ oculis ualde conspicuæ, & à multis, quales sunt, quasi depictæ, ut Aries, Taurus, similesq; figuræ zodiaci, & quæ sunt extra zodiacum manifestæ. Sunt ibi præterea formæ quamplurimæ, non tam uisibiles quàm imaginabiles per signorum facies ab Indis & Aegyptijs Chaldæisq; perspectæ, uel saltem excogitatæ: Velut in prima facie Virginis uirgo pulchra sedens, geminas manu spicas habens, puerũq; nutriens: Et reliquæ, quales describit Albumasar, cæteriq; nonnulli. Sunt deniq; charactêres quidam signorũ & Planetarum ab Aegyptijs designati. Volunt igitur imaginibus omnia hæc insculpi. Vt si quis expectet propriũ à Mercurio beneficium, collocare eum in Virgine debeat, uel saltem ibi Lunam cum aspectu Mercurij: & imaginem tũc ex stanno conficere, uel argento, in qua totum sit Virginis signum & character eius characterq; Mercurij: Ac si prima Virginis facie sis usurus, addas etiam figuram, quam in prima facie diximus obseruatam. Similiterq; de cæteris. Postremi quidem imaginum autores, uniuersam earum formam ad cœli similitudinem accepere rotundam. Antiquiores autem, quemadmodum in quodam Arabum collegio legimus,

figuram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

figurã crucis cunctis anteponebant: quia corpora per uirtutem agunt ad superficiem iam diffusam. Prima uero superficies cruce describitur, Sic enim in primis habet longitudinem atq; latitudinem: Primaq́; hæc figura est, & omnium recta quammaxime, & quatuor rectos angulos continet. Effectus uero cœlestium maxime per rectitudinem radiorum angulorumq́; resultant: Tunc enim stellæ magnopere sunt potentes, quando quatuor cœli tenent angulos imò cardines, orientis uidelicet occidentisq́;, & medij utrinque cœli: Sic uero dispositæ, radios ita cõijciunt in se inuicem, ut crucem inde constituant. Crucem ergo ueteres figuram esse dicebant, tum stellarũ fortitudine factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum, ideoq́; habere summam in imaginibus potestatem, ac uires & spiritus suscipere Planetarum. Hæc autem opinio ab Aegyptijs uel inducta est, uel maxime confirmata: Inter quorum characteres crux unus erat insignis, uitam eorum more futuram significans, eamq́; figuram pectori Serapidis insculpebant. Ego uero quod de crucis excellentia fuit apud Aegyptios ante Christũ, non tam muneris stellarum testimonium fuisse arbitror quàm uirtutis præsagium, quam à Christo fuerat acceptura, Astrologos autem qui statim post Christũ fuerunt, uidentes à Christianis miranda per crucem fieri, nescientes autem uel nolentes in Iesum tanta referre, in cœlestia retulisse:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quanquam considerare debebant per crucem ipsam, absq; nomine Iesu miracula minime perpetrari. Conuenire quidem imaginibus eam, quia referat fortitudinem Planetarum omniumq́; stellarum, forsitan est probabile: non tamen ob hoc duntaxat ingentem habere potentiam: posse uero nonnihil unà cum cæteris, quæ necessaria sunt, coniunctam, ad prosperam forsan corporis ualetudinem. Sed ad narrandas aliorum opiniones, ut cœpimus, reuertamur. Saturni ueteres imaginem ad uitæ longitudinem faciebant in lapide de Feyrizech, id est Sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente atq; feliciter constituto: Forma erat, Homo senex in altiore cathedra sedens uel dracone, caput tectus panno quodam lineo fusco, manus supra caput erigẽs, falcem manu tenens aut pisces, fusca indutus ueste. Ad longam uitam atq; felicem Iouis imaginem in lapide claro uel albo: Erat homo sedens super aquilam uel draconem coronatus, hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, croceam induto uestem. Contra timiditatem hora Martis imagines fabricabant prima Scorpionis facie oriente, Martem armatum & coronatũ. Ad morbos curandos fingebant Solis imaginem in auro, hora Solis, prima facie Leonis ascendente cum Sole, Regem in throno, crocea ueste, & coruum Solisq́; formam. Ad lætitiam roburq́; corporis, Veneris imaginem puellarem, poma floresq́; manu tenentem, croceis et albis

indutam

indutam, hora Veneris, prima facie Libræ, uel Piſciū, uel Tauri aſcendente cum Venere. Imaginem Mercurij ad ingenium & memoriam, prima facie Geminorum. Item contra febres ſculpebatur Mercurius, homo tela manu tenens, hora Mercurij, ſurgente Mercurio: ſculpebāt hanc in marmore: ſubinde materiæ cuipiam imprimebant languentibus aſſumendæ: Hinc omne genus febriū curari dicebant. Imaginem Lunæ aſcendente prima facie Cancri ad augmentū. Forma Mercurij, Homo ſedens in throno galeratus criſtatusq́;, pedibus aquilinis, ſiniſtra gallum tenens aut ignem, alatus, aliquando ſuper pauonem, dextra tenens calamum, ueſte uaria. Luna, puella pulchra cornuto capite ſuper draconem uel taurū, ſerpentes ſupra caput & ſub pedibus habens. Ad curandū calculum, genitaliūq́; dolores, & ad ſanguinem aſtringendū, imaginem hora Saturni, ſurgēte tertia facie Aquarij cū Saturno. Item Leonem auro imprimebant, lapidem in formā Solis pedibus re uoluentē, hora Solis, primo gradu faciei ſecundæ Leo nis oriente: Hāc expellendis morbis profuturā exiſtimabāt. Ad renū morbos ſimilem faciebant, quando Sol in corde Leonis cœlum mediū obtineret, à Petro Apo nenſi cōprobatam & experientia confirmatā, ſed hac conditione, ut Iupiter aut Venus mediū aſpiciat cœlū, Planetæ uero noxij cadant, infortunatiq́; ſint. Accepi à Mengo phyſico præclaro eiuſmodi imaginem factam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Ioue ibidem coniuncto cum Sole, liberauisse Ioannem Marlianum, Mathematicũ nostro seculo singularem, à pauore quo sub tonitru affici consueuerat. Præterea ad firmandam sanitatem & ueneficia deuitanda, imaginem ex argento fingebant hora Veneris, Luna angulos obtinente, ac Venerem fęliciter intuente, dummodo dominus sextæ domus Venerem aspiciat, aut Iouem trino quodam intuitu, uel opposito. Mercurius autem non sit infęlix. Agebant hæc hora diei Solis ultima, ita ut dominus horæ decimam teneret cœli plagã. Petrus Aponensis inquit, medicũ per imaginem infirmum curare posse; Modò in ea fabricanda obseruet, ut anguli ascendẽtis medij cœli occidentis sint fortunati, & ascendentis dominus, et eadem ratione secunda, sed sexta & dominus eius sit infęlix. Ait etiam sanitatem fore firmiorem uitamq; longiorem, quàm ab initio fuerit instituta, si natiuitate perspecta fiat imago, in qua hæc fortunata ponatur, scilicet illius significator uitæ: Item uitæ datores, tum signa, tum domini, præsertim ascendens eiusq; dominus. Item celi medium, locus Solis, pars fortunæ, dominus coniunctionis uel præuentionis ante natiuitatem factæ Mali quinetiam infortunati cadant. Concludit astrologorum nullum dubitare, quin ad producendam uitam talia conferant. Prolixum foret dictu quas per quælibet signa facies antiqui, et quas Lunæ stationes tanquam necessarias in exprimendis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

primendis imaginibus obseruabant. Nam in statione Lunæ à gradu Virginis decimoseptimo ad finem eius faciebant imagines contra morbos & odia, & ad iter felix In statione à principio Capricorni ad gradum duodecimũ, contra morbos & discordias atq; captiuitatem. In statione à gradu duodecimo Capricorni ad gradum uigesimumquintum, aduersus languorem & carcerem. In statione à gradu quarto Piscium ad gradum eiusdem decimumseptimũ, ad curandos morbos, ad lucrum, societatem, ad augendas messes. Et in alijs similiter alias, uana sæpius curiositate machinabãtur. Solas uero recensui quæ nõ tam Magum quàm Medicum redolerent Nam & medicinam eiusmodi uanam plurimũ fore suspicor. Pro alijs autem magis legitimis medicinarũ confectionibus eiusmodi mansiones Lunæ arbitror eligendas. Atq; etiã in Ariete gradum sextũ, rursus decimumnonũ, minuta xxvi. Item in Geminis gradum decimum, minuta 51. In Cancro gradum decimumnonũ, minuta xxvi. In Libra gradum sextum, minuta xxxiiij. In Capricorno gradum decimumnonũ, minuta xxvi. In Aquario gradũ secundũ, minuta xvij. In eodem gradu decimumquintũ, minuta octo. Præterea sententiã Haly mente tenendam: Quodlibet signũ quandiu Sol est in eo, uiuũ fieri, cæteris dominari, effectum eius præ cæteris euenire, ut illuc Lunam dirigas ad donum inde propriũ pro medicinis suscipiendum. Illuc inquam, id est, ad signum & faciem, & maxime

Quodlibet signũ à solis cõmunione reddi ualidius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

gradum: ut si bona Iouis affectas, ad hæc directã Lunam erigas uel unitam, quandiu locum eiusmodi Sol illustrat, ubi proprietas Iouia uiget. Similiterq; de cæteris. Curiosum uero narratu foret & fortè noxium, quas imagines, & quemadmodũ associandos uel dissociandos inter se animos fabricabãt, ad afferendam felicitatem, uel inferendam calamitatem, uel uni cuidam, uel domui uel ciuitati. Ego quidem fieri posse talia non affirmo. Astrologi autẽ fieri posse putant, & quomodo, docent, qualia ego narrare nõ audeo. Porphyrius ubi uitã Plotini magistri sui describit, talia fieri posse confirmat: atque Olympium Magum & astrologum Aegyptiũ narrat contra Plotinum Romæ talia tentauisse, dum conaretur per imagines uel res eiusmodi siderare Plotinũ: sed conatus in autorẽ suũ ob excelsam Plotini animã fuisse retortos. Albertus quoq; Magnus Astrologiæ pariter atque Theologiæ professor ait in Speculo, ubi à licitis discernere se inquit illicita, imagines rite ab Astrologis constitutas, uirtutem effectumq; acquirere à figura cœlesti. Atq; subinde narrat mirabiles earum effectus, quales Thebith, Benthorad, & Ptolemæus, cæteriq; Astrologi pollicẽtur. Describitq; imagines ad calamitatem alicui, prosperitatemq; afferendam, quas consilio prætermitto. Et interea confirmat effectũ eas habere posse: quanquã & ut uir bonus artis damnat abusum, & ut legitimus Theologus orationes suffumigationesq; detestatur, quas impij quidã

ad dæmones

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ad dæmones imaginibus fabricandis adhibuerũt. Neq; tamen reprobat figuras & literas dictionesq́; imaginibus impressas ad hoc ipsum duntaxat, ut donũ aliquod accipiant à figura cœlesti. Quod quidẽ posse per imagines comparari, Petrus Aponensis confirmauit. Imò & affirmauit regionẽ nescio quam fuisse destructã per imaginẽ illam, quã Thebith narrat à Phedice Astrologo fabricatã. Thomas autẽ Aquinas dux in Theologia noster magis ista formidat, & minus tribuit imaginibus. Tantũ nanq; uirtutis duntaxat per figuras cœlitus putat acquirere, quantum conducat ad illos effectus, quos solet cõmuniter cœlum per herbas resq́; alias naturales efficere: Non tam quia figura talis sit in ea materia, quàm quoniã compositũ tale iam positum est in certa quadam artificij specie, qualis cum cœlo consentiat. Hæc ait in libro contra Gentiles tertio, ubi charactêres & literas figuris additas ridet: Figuras uero nõ adeò, nisi pro signis quibusdam ad dæmones adiungantur. In libro etiã de Fato ait, constellationes dare ordinẽ essendi atq; perdurandi, nõ solum rebus naturalibus, sed etiam artificiosis, ideo imagines sub certis constellationibus fabricari. At si quid mirabile per eas ultra consuetos naturaliũ effectus nobis eueniat, in dæmonas reijcit hominũ seductores, quod in libro contra Gentiles perspicue patet, maxime uero in libello De occultis naturæ operibus, ubi uidetur ipsas etiã imagines paruipendere, quomodocunq; factas: quas & ego quas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tenus ipse iusserit, nihilipendam. Referre autem mirabiles quosdam effectus imaginũ in dæmonũ falsitatem, nec est à Platonicis alienum. Nam & Iamblichus ait eos qui religione summa sanctimoniaq; posthabita, imaginibus duntaxat confisi, ab eis diuina sperãt munera, hac in re à malis dæmonibus sæpißime falli, sub prætextu bonorũ numinum occurrentibus. Contingere tamen ex imaginibus legitima Astrologiæ ratione constructis naturalia quædam bona, non negat. Denique tutius fore arbitror medicinis quàm imaginibus se committere, rationesque à nobis de potestate cœlesti, pro imaginibus aßignatas, in medicinis potius quàm in figuris efficaciã habere posse. Probabile enim est si quã uim imagines habent, hanc non tam per figurã nuper acquirere, quàm per materiã poßidere naturaliter sic affectam. Ac si quid denuò acquiritur dum insculpitur, non tam per figuram comparari quàm per calefactionem contusione quadam prouenientem. Quæ quidem contusio calefactioq; facta sub harmonia, cœlesti simili harmoniæ, quæ quondam materiæ uirtutẽ infuderat, excitat uirtutẽ ipsam atq; corroborat sicut flatus flammam: & manifestã efficit ante latentẽ, sicut calor ignis in aspectum producit literas scriptas succo cepæ prius delitescentes. Atq; literæ hirci adipe inscriptæ lapidi prorsus occultæ, si lapis submergatur aceto, prodeũt, & quasi sculptæ eminẽtes extant. Imò uero sicut tactus scopæ uel arbuti suscitat rabiẽ consopitã, sic fortè cõtu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſio quædã & calefactio ſola latentẽ in materia uirtutẽ prodit, facta uidelicet opportune. Qua quidem cœleſti opportunitate expedit in medicinis cõficiẽdis uti. Aut ſi quis fortè tractare metalla lapidesq́; uoluerit, præſtat percutere ſolũ atq; calefacere, quàm figurare. Præter enim id quod inanes eſſe figuras ſuſpicor, haud temere uel umbram idololatriæ debemus admittere. Item nec temere uti ſtellis uel ſalutaribus, ad morbos his ſimilimos expellendos: Hos enim ſæpe augent: ſicut noxiæ ſtellæ diſsimiles ſibi morbos aliquando minuunt: quod ſanè Ptolemæus & Haly perſpicue docent.

De fabricanda Vniuerſi figura. Cap. XIX

SEd cur nam uniuerſalem ipſam, id eſt, uniuerſi ipſius imaginem prætermittimus? Ex qua tamen beneficium ab uniuerſo ſperare uidentur. Sculpet ergo ſectator illorũ fortè qui poterit formã quandam mundi totius archetypam ſi placebit in ære: Quã deinde opportune in argenti lamina imprimat aurata. Sed quando potiſsimũ imprimet? Quando Sol minutum primũ Arietis attigerit. Hinc enim Aſtrologi tanquam ex ſui natalis reuolutione, fortunã mundi eo ſaltem anno imminentẽ auſpicantur. Ille igitur in hoc ipſo mundi natali totius imprimet mundi figuram. At uides ne quàm belle inter diſſerendum mundi aliquãdo nati nobis ſuccurrerit argumentũ? ſiquidẽ quolibet anno renaſcitur. Nónne in ipſa hominis geneſi metiũtur Aſtrologi, primum in quo ſigno, quo gradu, quo minuto Sol extiterit

Aſtrologi à primo ſolis in Arietem ingreſſu, anni qualitatẽ præſagiunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

rit? Ibiq; totius figuræ iaciunt fundamentū. Et quolibet deinceps anno, quū primum Sol minutum subierit idem, quasi renatum hominem arbitrantur, atq; inde præsagiunt anni fortunā. Sicut igitur id in homine facere non ualerent, nisi quasi renasceretur: atq; hic non posset quasi renasci, nisi fuisset aliquando natus: sic & mundum conijcere licet aliquādo genitū, Sole uidelicet sub minuto Arietis primo tunc posito, quandoquidem per eundem quolibet anno situm, sors quædā quasi renascentis mundi reuoluitur. Tunc igitur ille fabricabit mundi figuram. Cauebit autem ne sabbato Saturni die figurā sculpat aut exprimat. Hoc enim die Deus mundi faber ab opere traditur quieuisse, quod ab ideali die Solis inceperat. Quantū enim Sol generationi accommodatus est, tantū Saturnus ineptus. Perfecerat autem opus in Venere, pulchritudinē operis absolutā significante. Sed de mundanæ fabricæ rationibus nihil ultra. Ioannes enim Picus noster Mirandula diuina de Genesi mundi mysteria Moscos diuinitus his diebus expreßit. Quamobrem ut redeamus ad institutum, & ille mundum suum primū die uel hora Saturni non sculpet, sed die potius uel hora Solis. Imprimet autē in anni natali, præsertim si tunc felices accedant Iupiter atq; Diana. Optimum uero fore putabunt præter liniamenta opificio colores inserere. Sunt uero tres uniuersales simul et singulares mundi colores: uiridis, aureus, sapphirinus, tribus cœli gratijs dedicati: Viridis quidē Veneri

Mundi tres colores.

simulatque

ſimulatque Lunæ: humidus uidelicet humidis atq; naſcentiũ proprius, accõmodatus & matribus. Aureum Solis eſſe colorẽ nemo dubitat, & ab Ioue inſuper atq; Venere non alienum. Sapphirinũ deniq; Ioui maxime dedicamus, cui & Sapphirus ipſe dicitur conſecratus. Vnde & lapis lazulus hoc colore dotatus ob uirtutem Iouiam contra bilem atram à Saturno profectã, apud Medicos prærogatiuã habet, naſciturq; cum auro, aureis diſtinctus notis, ita comes auri ſicut Solis eſt Iupiter. Similemq; uim habet lapis Armenus, colorem ſimilem cum uiridi quodãmodo poßidens. Expedire igitur iudicabunt ad gratiarũ cœleſtium munera capeſſenda treis potißimum hos colores frequentißime contueri, atque in formula mundi quam fabricas, ſapphirinum colorem mundi ſphæris inſerere. Operæprecium fore putabunt aurea ſphæris ad ipſam cœli ſimilitudinem addere ſidera, atque ipſam Veſtam, ſiue Cererem, id eſt terram, uiridem induere ueſtem. Eiuſmodi formulam ſectator illorum uel ipſe geſtabit, uel oppoſitam intuebitur. Vtile uero fore ſpectare ſphæram motibus ſuis præditam, qualem Archimedes quondam, & nuper Florentinus quidam noſter, Laurentius nomine, fabricauit. Neque ſpectare ſolum, ſed etiam animo reputare. Proinde in ipſis ſuæ domus penetralibus cubiculum conſtruet in fornicem actum, figuris eiuſmodi & coloribus inſignitum, ubi plurimum uigilet atque dormiat. Et egreſſus domo non tanta attentione ſingularũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

rerum spectacula, quanta uniuersi figuram coloresq; perspiciet. Sed hæc imaginum fictores illi uiderint. Tu uero præstantiorem in te finges imaginem: nempe quũ noueris nec quicquã ordinatius esse quàm cœlum, neq; temperatius aliquid cogitari quàm Iupiter, sperabis ita demum beneficia cœli Iouisq; consequi, si cogitationibus, affectibus, actionibus, uictu teipsum ordinatissimum temperatißimumq; præstiteris. At postquã in mentionẽ temperaturæ cœlestis incidimus, opportunũ fortè fuerit recordari, nullum inesse cœlo elementaris qualitatis excessum, ut Peripatetice loquar: alioquin siue ita compositum sit, iam esset tot seculis dissolutũ: siue etiã simplex, tanta saltem magnitudine, potentia, motione cætera perdidisset. Sed profectò tanquam moderatißimũ omnia moderatur, ac diuersa cõmiscet in unum. Præterea tum hac ipsa temperantia sua, tum excellentia formæ diuinitus uitam meruit. Nam & res compositas tunc demũ uitam adipisci uidemus, quãdo qualitatum perfecta cõmixtio priorem iam contrarietatem fregisse uidetur, ut in plantis. Perfectiorẽ deinceps in animalibus uitã, quatenus inest eis cõplexio à contrarietate remotior quàm in plantis. In hominibus rursum eadem ratione perfectiorem, & quodammodo iam cœlestem. Siquidem humana complexio ad cœlestem temperantiam iam accesit, præsertim in spiritu, qui ultra substantiæ suæ subtilitatem qualitatumq; temperantiã, quibus cum cœlo consentit, cœlestem quoq; lucem

Cœlum omnis excessus qualitatũ expers.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

lucem est adeptus. Hic insuper ubi maxime talis est, potißimū est cœlestis, uitamq; cœlestem diuinitus præ cæteris est adeptus. Et quatenus se talem in omni uictu legeq; uitæ efficit atq; seruat, eatenus singularia cœlestium dona reportat. Quando uero dicimus nō esse in cœlo ullum elementaris qualitatis excessum, intelligimus uel nullam esse ibi eiusmodi qualitatē, sed uirtutes potius effectrices qualitatū temperatas: uel si quæ sunt illic quodammodo similes qualitates, quasi aëriam habere temperiem. Atq; ubi quædam illic frigida siccaq; nominamus, Platonica hæc accipimus ratione, id est, ut frigidum appelletur quod minimi caloris est causa. Siccum uero quod humorem nobis exhibet minimum. Sic astrologus Abraham, Saturnum inquit corpus nostrum quodammodo relinquere frigidum atq; siccum, quia calorem & humorē affert nostro minorem. Eadem ratione carnes bouis & leporis in se quidem calidæ atq; humidæ, nobis frigidæ sunt & siccæ. Ex hac autem inductione duo hæc accipe corollaria: Primum quidem, si corpora magis deinceps temperata, magis uiuunt, cœlum maxime temperatū quammaxime uiuere. Imò uero uicißim, ex eo quod cœlū exactißime temperatum absolutißimā in se uitam poßidet, coniectari, ut quatenus reliqua ad temperiem uitamq; illius accedunt, eatenus uitam sortiri præstantiorem. Alterū uero, uitam esse formā in se perfectam, perficientemq; corpus, motionisq; principiū exhibentem. Principium

inquam intimũ, motionis quoq; tum intrinsecus actæ, tum per omnẽ partem extrinsecus expeditæ. Si igitur idipsum uita est, mente captũ existimato qui eiusmodi fo[r]mam nõ cognouerit inesse cœlo, corpore præstantissimo, circumeunte semper motione perfecta, cuncta uiuificante, magisq; illa gradatim, quæ uel ad ipsius similitudinem naturaliter propinquius accesserunt, uel quotidie huius influxibus aptius se exponunt.

Quantã imagines uim habere putentur in spiritũ, & spiritus in eas. Et de affectu utentis & operantis. Cap. XX

Compertũ habemus, si quis rite utatur helleboro, feratq; potenter, mutare quodammodo exquisita purgatione & occulta eius proprietate qualitatem spiritus corporisq; naturam, & ex parte motus animi, et quasi reiuuenescere, ut fermè uideatur esse renatus. Vnde Medeam Magosq; tradũt herbis quibusdam reddere iuuentutẽ consueuisse, quam non tam reddunt myrobalani quàm conseruãt. Similem Astrologi potestatẽ propitias habere imagines arbitrantur, per quam gestantis naturam & mores quodammodo mutent, in meliusq; restituant, ut quasi iam alter euaserit, aut saltem prosperam ualetudinem diutißime seruent. Imagines uero noxias aduersus gestantem habere uim hellebori præter artem potentiamq; assumpti, uenenosam uidelicet atq; pestiferã. Aduersus autem aliũ quendam, ad cuius calamitatẽ fabricatæ intentæq; fuerint,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uim æneí ſpeculi concauiq́; ſic prorſus obiecti, ut col-
lectis repercuſsisq́; in oppoſitum radijs, cominus qui-
dem comburat, eminus autem caligare compellat.
Hinc orta eſt hiſtoria uel opinio, putans Aſtrologorū
machinis magorumq́; ueneficijs, homines, bruta, plan
tas, ſiderari atq; tabeſcere poſſe. Ego autem imagines
in rem diſtantem, uim habere ullam nō ſatis intelligo.
Habere uero in geſtantem nonnullam ſuſpicor, non ta
men talem opinor qualem pleriq; fingunt, & hanc ra
tione materiæ potius quàm figuræ: atque, ut dixi, lon
go interuallo medicinas imaginibus antepono. Quan-
quam Arabes & Aegyptij tantū ſtatuis imaginibusq́;
attribuunt arte aſtronomica & magica fabricatis, ut
ſpiritus ſtellarum in eis includi putent. Spiritus autem
ſtellarū intelligunt alij quidem mirabiles cœleſtium
uires, alij uero dæmonas etiā ſtellæ huius illius ue pe-
diſſequos. Spiritus igitur ſtellarū qualeſcunq; ſint, in-
ſeri ſtatuis & imaginibus arbitrantur, non aliter ac
dæmones ſoleant humana nonnunquam corpora occu
pare, perq́; illa loqui, moueri, mouere, mirabilia per-
petrare. Similia quædam per imagines facere ſtellarū
ſpiritus arbitrantur. Putant dæmonas mundani ignis
habitatores per igneos humores uel ignitos, ſimiliterq́;
per ignitos ſpiritus et affectus eiuſmodi noſtris inſinua
ri corporibus. Similiter ſtellarum ſpiritus per radios
opportune ſuſceptos, ſuffumigationesq́; & lumina,
tonosq́; uehementes competentibus imaginū materijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

inſeri, mirabiliaq́; in geſtantem uel propinquantẽ effi cere poſſe. Quæ quidem nos per dæmonas fieri poſſe putamus, non tam materia certa cohibitos, quàm cultu gaudentes. Sed hæc alibi diligentius. Tradunt Arabes ſpiritum noſtrum quando rite fabricamus imagines, ſi per imaginationem & affectum ad opus attentiſsimus fuerit, & ad ſtellas coniungi cum ipſo mundi ſpiritu, atq; cum ſtellarũ radijs, per quos mundi ſpiritus agit, atq; ita coniunctum eſſe ipſum quoq; in cauſa, ut à ſpiritu mundi per radios quidam ſtellæ alicuius ſpiritus, id eſt uiuida quædã uirtus infundatur imagini, potiſsimum hominis tunc operãtis ſpiritui conſentanea. Adiuuari quoq; ſuffumigationibus ad ſtellas accõmodatis opus eiuſmodi, quatenus ſuffumigationes tales aërem, radios, ſpiritum fabri, imaginis materiam ſic prorſus afficiunt. Ego uero odores quidem tanquam ſpiritui aëriq́; natura perſimiles, & quum accenſi ſunt, ſtellarum quoq; radijs conſentaneos arbitror: ſi Solares uel Iouij ſunt, afficere aërem ac ſpiritũ uehemẽter ad dotes Solis aut Iouis tunc dominãtis opportune ſub radijs capiendas, atq; ſpiritũ ſic affectum, ita donatũ, poſſe uehementiore quodam affectu, non ſolum in propriũ corpus agere, ſed propinquum præſertim natura conforme quidem, ſed debilius, & conſimili quadam afficere qualitate. Materiam uero imaginis duriorem ab odoribus & operãtis imaginatione, uix minimũ quiddam ſuſcipere poſſe puto: ſpiritũ tamen ipſum ab odore ſic

re ſic

re sic affici, ut ex ambobus unum conficiatur. Quod quidem ex eo patet, quod odor non agit ulterius in olfactum, postquam satis egit. Olfactus enim & quoduis aliud à seipso uel similimo quopiam nihil patitur. Sed de his alibi. Proinde imaginationis intentionem, non tam in fabricandis imaginibus uel medicinis uim habere, quàm in applicandis & assumendis existimo: ut si quis imaginem (ut aiunt) gestans rite factam, uel certe medicina similiter utens, opem ab ea uehementer affectet, & proculdubio credat, speretq; firmißime, hinc certe quamplurimus sit adiumēto cumulus accessurus. Nam ubi uel uirtus imaginis siqua est, tangentis carnē penetrat calefacta, saltem uirtus in electa eius materia naturalis, uel certe medicinæ uigor intus assumptæ, uenis ac medullis illabitur, Iouiam secum ferens proprietatem, spiritus hominis in spiritū eiusmodi Iouium affectu, id est amore transfertur. Vis enim amoris est transferre. Fides autem spesq; non dubia, spiritum hominis iam ita percitū sistit in spiritu Iouio penitus atq; firmat. Quod si, quemadmodum Hippocrates & Galenus docent, ægrotantis amor fidesq; erga Medicum inferiorem exterioremq; ad sanitatem plurimum conferunt (imò uero fiduciam hanc Auicenna plus inquit efficere quàm medicinam) quantū ad cœlestem opem conducere putandum est, affectum fidemq; nobis erga cœlestem influxum iam nobis insitum, agentem intus, uiscera penetrantem? Iam uero amor ipse fidesq; erga 2. Canone.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

cœleste donum, sæpe cœlestis adminiculi causa est, atq; uicißim amor et fides hinc aliquãdo forsan proficiscitur, quod ad hoc ipsum iam nobis faueat clementia cœli.

De uirtute uerborũ atq; cantus ad beneficiũ cœleste captandũ: Ac de septem gradibus perducentibus ad cœlestia. Cap. XXI

VErba præterea quædam acriore quodam affectu pronunciata, uim circa imagines magnam habere censent ad effectũ earum illuc proprie dirigendum, quorsum affectus intenduntur & uerba. Itaq; ad duos ardentißimo quodam amore conciliandos, imaginem sub Luna coëunte cũ Venere in Piscibus uel Tauro fabricabant, multis interim circa stellas uerbaq́; curiosius obseruatis, quæ referre non est consilium. Non enim philtra docemus, sed medicinas. Probabilius aũt est effectus eiusmodi uel per Venereos dæmonas confici, his operibus uerbisq́; gaudentes, uel per dæmonas simpliciter seductores. Nam & Apolloniũ Theanæũ sæpe Lamias deprehendisse & prodidisse ferunt, dæmonas scilicet quosdam salaces Venereosq́;, qui formosas puellas simulent, pelliciantq́; formosos, quos ut serpens elephantem ore, sic illi illos ore uulua pariter exugãt, ac prorsus exhauriant. Sed hæc Apollonius ipse uiderit. In uerbis autem certis uim esse certam atq; magnã Origenes asserit contra Celsum, & Synesius atq; Alchindus de Magia disputantes. Item Zoroaster uetans

Verbis atq; cantibus uires inesse.

barbara

barbara uerba mutari, Iamblichus quoq; similiter. Itē Pythagorici uerbis & cantibus atque sonis mirabilia quædam Phœbi & Orphei more facere cōsueti. Quod Hebræorū antiqui doctores præ cæteris obseruarunt, omnesq; Poëtæ mirāda canūt carminibus effici. Et grauißimus ille Cato in Re rustica in curandis bestiarum morbis aliquādo barbaris cantiōibus utitur. Sed præstat dimittere cantiones. Concentū uero illum, quo adolescens Dauid Saulem ab insania redimebat, nisi mysterium iusserit ad diuinitatē referri, referet forte aliquis ad naturā. Quū uero pro septem Planetarū numero, septem quoq; sint gradus, per quos à superioribus ad inferiora fit attractus, uoces mediū gradum obtinent, & Apollini dedicantur. Infimum quidem tenent gradum materiæ duriores, lapides atq; metalla, ac Lunam referre uidentur. Secundum in ascensu locum habent, quæ ex herbis, arborum fructibus, gummis, membris animalium componuntur, respondentq; Mercurio, si ordinem in cœlo sequimur Chaldæorū. Tertium pulueres subtilißimi, eorumq; uapores ex prædictis electi, odoresq; simpliciter herbarū & florum & unguentorum ad Venerem pertinentes. Quartum uerba, cantus, soni, quæ omnia rite dedicantur Apollini, Musicæ præ cæteris autori. Quintum uehementes imaginationis cōceptus, formæ, motus, affectus, uim Martiam referentes. Sextum rationis humanæ discursiones deliberationesq; consultæ pertinētes ad Iouem. Septimū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

secretiores simplicioresq; intelligētiæ quasi iam à motu seiunctæ, coniunctæ diuinis, destinatæ Saturno. Quem meritò Sabath Hebræi nomine quietis appellāt. Quorsum hæc? Vt intelligas, quemadmodum ex certa herbarum uaporumq; compositione confecta per artem tum medicam, tum astronomicam, resultat communis quædam forma uelut harmonia quædam siderum dotata muneribus: Sic ex tonis primo quidem ad stellarū normā electis, deinde ad earundem congruitatem inter se compositis, cōmunem quasi formam fieri, atq; in ea cœlestem aliquam suboriri uirtutem. Difficilimū quidem est iudicatu, quales potißimum toni, qualibus conueniant stellis, quales item tonorū compositiones, qualibus præcipue sideribus aspectibusq; consentiant. Sed partim diligentia nostra, partim diuina quadam sorte non aliter id assequi possumus, quàm Andromachus in theriaca componenda diutißime fatigatus, ac tandem post diligentiam, diuina sorte consequutus theriacæ uirtutem. Quod quidem contigisse diuinitus Galenus & Auicenna confirmant. Imò uero totam medicinam exordiū à uaticinijs habuisse, testis est Iamblichus atq; Apollonius Theanæus. Ideoq; Phœbum uatem medicinæ præponunt. Tres uero potißimū regulas ad hoc afferemus, si prius admonuerimus, ne putes nos in præsentia de stellis adorandis loqui, sed potius imitandis, & imitatione captandis. Neq; rursum de donis agere credas, quæ stellæ sint electione daturæ, sed influxu potius naturali.

tius naturali. Ad quem profectò multiplicem & occultum, ita nos exquisitis studemus modis accommodare, sicut quotidie ad manifestũ Solis lumen caloremq; salubriter excipiendũ nosipsos accõmodamus. Aptare uero seipsum ad occultas dotes eius atq; mirificas, solius sapientis est officiũ Sed iam ad regulas cantum sideribus accõmodaturas perueniamus. Prima est, exquirere quas in se uires quos'ue ex se effectus stella quælibet & sidus & aspectus habeāt, quæ auferāt, quæ ferant: Atq; uerborũ nostrorũ significationibus hæc inserere: detestari quæ auferunt, probare quæ ferunt. Secunda, cõsiderare quæ stella cui loco maxime uel homini dominetur. Deinde obseruare qualibus cõmuniter hæ regiones & personæ tonis utantur & cantibus, ut ipse similes quosdam unà cũ significationibus modo dictis adhibeas uerbis, quæ sideribus eisdẽ studes exponere. Tertia, situs aspectusq; stellarũ quotidianos animaduertere, atq; sub his explorare, ad quales potißimũ sermones, cantus, motus, saltus, mores, actus incitari homines pleriq; soleāt, ut talia quædā tu pro uiribus imiteris in cantibus, cœlo cuidam simili placituris, similemq; suscepturis influxum. Memento uero cantũ esse imitatorẽ omnium potentißimũ. Hic enim intentiones affectionesq; animi imitatur & uerba, refert quoq; gestus motusq; corporis & actus hominum atq; mores: tamq; uehemẽter omnia imitatur & agit, ut ad eadem imitanda uel agenda, tum cantantem, tum audientes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſubitò prouocet. Eadem quoq; uirtute quando cœleſtia
imitatur, hinc quidem ſpiritum noſtrum ad cœleſtem
influxum, inde uero influxum ad ſpiritũ mirifice pro-
uocat. Iam uero materia ipſa concentus purior eſt ad-
modum, cœloq́; ſimilior, quàm materia medicinæ. Eſt
enim aër etiam hic quidem calens ſiue tepens, ſpirans
adhuc, & quodammodo uiuens, ſuis quibuſdam articu
lis artubusq́; compoſitus, ſicut animal: nec ſolum motũ
ferens, affectumq́; præferens, uerumetiam ſignificatũ
afferens quaſi mentem, ut animal quoddam aërium &
rationale quodammodo dici poſsit. Concentus igitur
ſpiritu ſenſuq́; plenus, ſi fortè tum ſecundũ eius ſignifi
cata, tum ſecundum eius articulos atq; formã ex arti-
culis reſultantem, tum etiam ſecundum imaginationis
affectum huic ſideri reſpondeat, aut illi, non minorem
inde uirtutẽ quàm quælibet alia compoſitio traijcit in
cantantem, atq; ex hoc in proximũ auditorẽ, quouſq;
cantus uigorẽ ſeruat ſpiritumq́; canentis, præſertim ſi
cantor ipſe ſit natura phœbeus, uehementemq́; habeat
uitalem cordis ſpiritum atq; inſuper animalem. Sicut
enim uirtus ac ſpiritus naturalis ubi potentiſsimus eſt,
mollit ſtatim, liquefacitq́; alimenta duriſsima, atq; ex
auſteris mox dulcia reddit, generat quoq; extra ſe ſemi
nalis ſpiritus productione propaginem: ſic uitalis ani
malisq́; uirtus ubi efficaciſsima fuerit, ibi intenſiſsima
quadam ſui ſpiritus per cantum, tum conceptione agi-
tationeq́; in corpus proprium potenter agit, tum effu

ſione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſione mouet ſubinde propinquum, afficitq́; cum ſuum tum alienum ſiderea quadam proprietate, quam tum ex ipſa ſui forma, tum ex electa temporis opportunitate concepit. Hac utique ratione orientales meridionalesq́; multi, præcipue Indi, admirandam feruntur in uerbis habere potentiã, utpote qui magna ex parte Solares ſunt. Vimq́; non naturalem dico, ſed uitalem & animalem habent fermè omnium potentiſsimã, & quicunque in regionibus alijs maxime ſunt phœbei. Cantus autem hac uirtute, opportunitate, intentione conceptus, fermè nihil aliud eſt quàm ſpiritus alter nuper penes ſpiritum tuum in te conceptus, factusq́; Solaris, & agens tum in te, tum in proximum poteſtate Solari. Si enim uapor & ſpiritus quidam aliquando per radios oculorũ, uel aliter foras emiſſus faſcinare, inficere, aliterq́; afficere proximũ poteſt, multo magis id ualet ſpiritus ab imaginatione cordeq́; ſimul uberior profluens & feruentior, motuq́; ualentior, ut non omnino mirum ſit, morbos quoſdam animi atque corporis ſic auferri poſſe aliquando, uel inferri, præſertim quoniam ſpiritus eiuſmodi Muſicus proprie tangit, agitq́; in ſpiritũ inter corpus animamq́; medium, & utrunque affectione ſua prorſus afficientem. Mirabilem uero in concitato canenteq́; ſpiritu uim eſſe concedes, ſi Pythagoricis Platonicisq́; conceſſeris, cœlum eſſe ſpiritum, motibus tonisq́; ſuis omnia diſponentem. Memento uero totã procedere Muſicam ab Apolline,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Atque eatenus Iouem esse musicum, quatenus est cum Apolline concors. Venerem insuper & Mercuriũ Musicam uicinitate Apollinis reportare. Item ad hos quatuor duntaxat attinere concentus: tres uero reliquos uoces quidem habere, non cantus. Iam uero uoces tardas, graues, raucas, querulas, Saturno tribuimus. Marti uero contrarias, ueloces, acutasq́; & asperas, & minaces. Medias uero Lunæ. Concentus autẽ Ioui quidem graues & intentos, dulcesq́; & cum constantia lætos. Contrà Veneri cũ lasciuia & mollitie uoluptuosos cantus adscribimus. Inter hos uero medios Soli tribuimus & Mercurio. Si unà cum gratia suauitateq́; sunt uenerabiles & simplices & intenti, Apollinei iudicantur. Si unà cum iucunditate remißiores quodammodo sunt, strenui tamen atq; multiplices, Mercuriales existunt. Tu igitur horum quatuor unumquenque cantibus tibi suis conciliabis, præsertim si competentes cantibus sonos adhibeas, adeò ut quũ eorum more opportune canendo & sonando clamaueris, responsuri protinus uideantur, uel instar Echo, uel sicut chorda quædam in cithara tremens, quoties uibratur altera, temperata similiter. Atq;, ut uult Plotinus & Iamblichus, ita naturaliter id tibi continget è cœlo, quemadmodũ uel ex cithara reboatus siue tremor, uel ex opposito pariete fit Echo. Profectò quoties ex frequenti quodam usu, harmoniæ Iouiæ, uel Mercuriales, uel Venereæ, factæ uidelicet his regnantibus, spiritus tuus ad hoc ipsum

attentißime

attentißime canens, harmoniæq́; cõformatus euadit Iouius, uel Mercurialis, uel Venereus. Interea phœbeus euadit, ſiquidem Phœbi ipſius Muſicæ ducis uirtus in omni conſonantia uiget. Atq; uiciſsim ex cantu ſonoq́; phœbeo ipſe phœbeus euadens, uirtutem Iouis interim tibi uendicas & Veneris atque Mercurij. Rurſusq́; ex ſpiritu ſic intus affecto, ſimiliter afficis animã atq; corpus. Memento uero orationẽ apte & opportune compoſitam, & affectu ſenſuq́; plenam atq; uehementem, ſimilem cantibus uim habere. Quantam in orando potentiã Damis & Philoſtratus habere ſacerdotes quoſdam Indos narrent, referre nõ expedit: nec etiam quibus uerbis Apolloniũ euocaſſe manes Achillis affirmẽt. Non enim loquimur nunc de numinibus adorandis, ſed de naturali quadam poteſtate ſermonis & cantus atq; uerborũ. Eſſe uero phœbeã medicamq́; in ſono, & eo quidem certo potentiam, ex eo patet, quod qui in Apulia tacti Phalangio ſunt, ſtupent omnes ſemianimesq́; iacent, donec certũ quiſq; ſuumq́; ſonum audiat. Tunc enim ſaltat ad ſonum apte, ſudat inde atq; conualeſcit. Ac ſi poſt annos decem ſimilem audiuerit ſonũ, ſubitò concitatur ad ſaltum. Sonum uero illum ex indicijs eſſe phœbeũ Iouialemq́; conijcio.

Quomodo ſeptem modis nos cœleſtibus accõmodare poßimus. Et quibus Saturnus ſit maleficus, quibus propitius. Quos Iupiter à Saturno defendat. Quomodo cœlum agat in ſpiritum & corpus & animam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Caput XXII

QVoniam uero cœlũ est harmonica ratione compositũ, mouetur'q; harmonice, & harmonicis motibus atque sonis efficit omnia, meritò per harmoniam solam non solũ homines, sed inferiora hæc omnia pro uiribus ad capienda cœlestia præparantur. Harmoniam uero capacem superiorum per septem rerum gradus in superioribus distribuimus: Per imagines uidelicet (ut putant) harmonice constitutas: Per medicinas sua quadam consonantia temperatas: Per uapores odoresq; simili concinnitate confectos: Per cantus musicos atq; sonos. Ad quorum ordinem uimq; referri gestus corporis saltusq; & tripudia uolumus: per imaginationis conceptus, motus'que concinnos: per congruas rationis discursiones: per tranquillas mentis contemplationes. Sicut enim corpus per harmoniã quotidie suam, id est, per situm & habitum & figuram opportune lumini caloriq; Solis exponimus: sic & spiritum occultis stellarum uiribus comparandis, per suam quandam similem harmoniam, imaginibus ut opinantur, & certe medicinis, odoribus harmonice compositis comparatam, & deniq; per spiritum superis ita paratum (ut sæpe iam diximus) animam eisdem exponimus atque corpus. Animam inquam, quatenus affectu ad spiritum inclinatur & corpus. In anima uero nunc imaginationẽ, rationem, mentem ponimus. Potest utique imaginatio nostra uel propter qualitatẽ motumq;

spiritus

ſpiritus, uel per electionem noſtram, uel etiam utrinq; ita diſponi, componi, conformari Marti Soliue, ut ſit eueſtigio proprium influxus Phœbei uel Martij ſuſceptaculum. Similiter ratio, uel per imaginationem ſpiritumq; ſimul, uel per deliberationem, uel utrinq;, ſic ad Iouem imitatione quadam comparare ſe poteſt, ut multo magis ob dignitatem propinquitatemq; ſuam ipſa Iouem capiat & munera Iouis, quàm imaginatio ſiue ſpiritus: quemadmodum imaginatio ſpiritusq; eadem ratione multo magis cœleſtia capiunt, quàm res & materiæ quæuis inferiores. Mens deniq; contemplatrix, quatenus ſeipſam non ſolum ab his quæ ſentimus, uerumetiam ab eis quæ imaginamur cõmuniter moribusq; argumẽtamur humanis, ſeuocat, & affectu, intentione, uita, ad ſeparata ſe reuocat, Saturno quodãmodo ſe exponit. Huic ſoli propitius eſt Saturnus. Sicut enim Sol animalibus quidẽ nocturnis inimicus eſt, diurnis autem eſt amicus: ita Saturnus hominibus uel uulgarem palàm uitam agẽtibus, uel fugientibus quidem uulgi conſuetudinẽ. Vulgares tamen affectus non dimittentibus eſt aduerſus. Vitam nanq; cõmunem conceßit Ioui, ſeparatam uero ſibi uendicauit atq; diuinã. Mentibus autem hominũ re uera hinc pro uiribus ſegregatis tanquam ſibi cognatis quodammodo eſt amicus. Nam & ſpiritibus ſublimem habitantibus aërem ipſe Saturnus (ut Platonice loquar) eſt pro Ioue, ſicut Iupiter hominibus cõmunem agentibus uitã eſt iuuans

Saturnus quibus amicus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

pater. Nullis uero Saturnus est infensior, quàm hominibus contemplatiuã uitam simulantibus quidem, nec agẽtibus. Hos enim nec Saturnus agnoscit ut suos, nec Iupiter ipse Saturni temperies, adiuuat eos, qui cõmunes hominũ leges mores'q; & cõmercia fugiunt. Hæc enim sibi Iupiter usurpauit (ut aiunt) ligato Saturno, segregata Saturnus. Quãobrem Lunares illi populi, quos Socrates in Phædone describit, eminentißimam terræ superficiem, & altiorem nubibus habitantes, uiuentes sobrij admodum frugibus'q; contenti, & secretioris sapientiæ studio religioni'q; dediti, Saturni felicitatem gustant, uitam'q; agunt ita prosperam, tam longæuam, ut non tam mortales homines, quàm immortales dæmones habeantur: quos heroas multi nominant, aureum'q; genus Saturnio quodam seculo regno'q; gaudens. Quod forsan astrologos Arabes uoluisse puto, ubi aiunt ultra lineam æquinoctialẽ ad meridiem esse subtilißimos habitatores quosdã dæmonas, qui nec oriri uideantur neq; mori, ibi'q; potestatem habere Saturnum, caudam'q; Draconis. Quod sanè cõfirmare uidetur Albumasar in libro Sadar, dicens quasdam Indiæ regiones Saturno subiectas esse, ibi'q; homines esse ualde longæuos, ac senio plurimũ extremo decedere. Rationem'q; aßignat, quoniam Saturnus non lædat domesticos, sed externos. Tu uero potestatẽ Saturni ne negligas. Hunc enim ferunt Arabes omnium potentißimum. Planetas sanè uires eorum subire ad quos accedunt:

Indiæ habitatores longæuos esse.

dunt : omnes uero ad eum accedere potius quàm uiciſ-ſim, Planetaſq́; coniunctos illi, natura illius agere. Eſt enim ipſe inter Planetas orbis ampliſsimi caput. Quilibet ſanè Planeta ſui orbis caput eſt & cor & oculus. Saturnus item ſtellis proximus eſt innumeris, primoq́; mobili quamſimilimus, longum agit circuitum. Eſt altiſsimus Planetarũ : unde felicem eum uocant, cui ille feliciter aſpirauerit. Et quamuis eum tanquam à communi uita hominũ alienum plerunq; maxime uereantur, placari tamen etiam cõmuni uitæ putant, ſiquando plurimã in aſcendente poteſtatem dignitatemq́; habuerit, aut Iupiter eum ſuus feliciter aſpexerit, uel in ſuis finibus excellenter acceperit, alioquin influxus illius importune ſuſceptus, in materia præſertim craſſa fit quaſi uenenũ, ſicut & ouum putrefactione uel aduſtione fit uenenoſum, unde naſcuntur uel euadunt immundi quidam, ignaui, triſtes, inuidi, dæmonibus immundis expoſiti, quorũ commercium procul effugito. Nam Saturni uenenum alibi quidem ſopitum latet, ceu ſulphur à flamma remotum. In uiuentibus uero corporibus ſæpe flagrat, atq; ut ſulphur accenſum non comburit ſolum, ſed uapore etiam noxio omnia circum implet, atq; inficit propinquantes. Contra influxum eius hominibus cõmuniter peregrinum & quodammodo diſſonũ nos armat Iupiter, tum naturali qualitate ſua, tum alimentis mediciniſq́; certe ſuis, atque (ut putant) etiam imaginibus, tum etiã moribus negocijsq́; & ſtu-

Saturnus ouo ſimilis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

dijs atque rebus ad ipsum proprie pertinentibus. Noxium uero influxum Saturni effugiunt, subeuntq; propitium, non solum qui ad Iouem confugiunt, sed etiam qui ad diuinam contemplationem ab ipso Saturno significatam tota mente se conferunt. Hoc enim pacto malignitatem fati deuitari posse Chaldæi & Aegyptij atque Platonici putant. Quũ enim cœlestia nolint esse corpora uana, sed diuinitus animata, atq; insuper mentibus recta diuinis, nimirum illinc ad homines non solum quamplurima ad corpus & spiritum pertinentia, sed multa etiam bona quodammodo in animam redundantia proficisci uolunt, non à corporibus in animam, sed ab animis: Magis autem hæc pluráque eiusmodi à mentibus superioribus cœlo profluere. Inter hæc si rationes omnes aßignare uolueris, quibus adductus Moses ocium sabbati mandauit Hebræis, forsan ultra sublimiorem secretioremq; allegoriam inuenies Saturni diem, actionibus ciuilibus bellicisq; ineptum, contemplationibus aptum, eoq; die diuinum contra discrimina patrociniũ obsecrandum. Quod quidem impetrari posse aduersum Martis & Saturni minas Habraham & Samuel, & plures Hebræorum astrologi, eleuatione mentis in deum uotisq; & sacrificijs confitentur, præceptum illud Chaldæum confirmantes scilicet, Si mentem ad pietatis opus ardentem erexeris, corpus quoque caducum seruabis. Consideratu dignum est illud Iamblichi, cœlestia mundanaq; numina uires quasdam in

Moses die Saturni negocium interdixit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

dam in se superiores, nonnullas inferiores habere. Per has quidem effectibus nos fatalibus deuincire, per illas autem uicißim soluere nos à fato: quasi claues, ut inquit Orpheus, ad aperiendum habeant & claudendum. Multo igitur magis diuinitas mundo superior à fatali neceßitate nos redimit. Exploratu quoque dignißimũ est Hebraicum illud, in mactandis animalibus rebusq; nostris sacrificio dißipandis mala cœlitus imminentia, à nobis ad nostra deflecti. Sed hæc Pico nostro exploranda relinquimus. Denique ubicunque dicimus cœlestium ad nos dona descendere, intellige tum corporum cœlestium dotes in corpora nostra uenire per spiritum nostrum rite paratum, tum eadem prius etiam per radios suos influere in spiritũ naturaliter, uel quomodocunque illis expositum: Tum etiam animarum cœlestium bona, partim in eundem spiritũ per radios prosilire, atque hinc in nostros animos redundare, partim ab animis eorum uel ab angelis in animos hominũ illis expositos, peruenire. Expositos inquam non tam naturali quodam pacto, quàm electione arbitrij liberi uel affectu. Summatim uero quicunque uoto, studio, uita, moribus, beneficentiam, actionem, ordinem cœlestium imitantur, eos existimato tanquam supernis similiores, ampliores illinc dotes accipere: Homines autem artificiose cœlestium dispositioni dißimiles atq; discordes, & clàm esse miseros, & denique palàm infelices euadere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Vt prosperè uiuas agasq; , in primis cognosce ingenium, sidus, Genium tuum, & locum eisdem conuenientem: hic habita, profeßionem sequere naturalem.

Caput XXIII

QVicunq; sanæ mentis suiq; compos nascitur, est à cœlo ad honestum aliquod opus & uitæ genus naturaliter institutus. Quisquis igitur cœlū optat habere propitium, hoc opus, hoc genus in primis aggrediatur, hoc sedulò prosequatur. Cœlum enim suis fauet inceptis. Ad hoc ipsum uero præ cæteris es natura factus, quod primum à teneris annis agis, loqueris, fingis, optas, somnias, imitaris, quod tentas frequentius quod facilius peragis, quo summopere proficis, quo præ cæteris delectaris, quod relinquis inuitus: Hoc est sanè ad quod te cœlum rectorq; cœli genuit. Eatenus igitur tuis fauebit inceptis, & aspirabit uitæ, quatenus genitoris ipsius auspicia prosequeris, præsertim si uerum sit Platonicum illud (in quo tota consentit antiquitas) unicuiq; nascenti esse dæmonem quendam uitæ custodem, ipso suo sidere destinatum: Qui & ad hoc ipsum officium adiuuet, cui nascentem cœlestia deputarunt. Quicunq; igitur per argumenta, quæ modo diximus suum ingenium perscrutatus, ita naturale suum opus inueniet, inuenerit simul suum sidus et dæmonē: quorum exordia sequens aget prosperè, uiuetq; feliciter: alioquin & fortunā experietur aduersam, & cœlum sentiet inimicum. Duo igitur sunt præ cæteris hominū

Platonis sententia.

infortuna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

infortunatorū genera: Alterum eorum qui nihil professi nihil agunt: Alterum eorum qui professionem ingenio alienam subeunt, Genioq́; contrariā. Illi quidem ignauia torpēt, interim ad actiones incitante cœlo semper agente. Hi dum aliena à patronis cœlestibus agūt, frustra laborant supernis destituti patronis. Primum quidem antiquo prouerbio confirmatur, Dei adiuuāt facientes, ignauis autem infensi sunt. Secundum prouerbio simili, Nihil agas inuita Minerua. Ob hanc arbitror rationē Iouem in Pythagoricis carminibus obsecrari, ut uel ipse tot malis leuet genus humanū, uel saltem quo duce dæmone utamur, ostendat. Proinde operæprecium fuerit indagare, ad quam potissimū regionem habitandā & excolendam te tuū sidus dæmonq́; tuus ab initio designauerit: ibi enim magis aspirant. Ea uero est in quam primū profectus spiritus tuus quodammodo recreatur, ubi sensus uegetior permanet, ubi corporis habitudo ualidior, ubi magis pleriq́; fauent, ubi uota succedunt. Hæc igitur experire: hanc regionem elige: hanc cole feliciter. Hinc uidelicet discessurus infelix, nisi & rediturus & ad similia pergas. Sed interea frequētibus in hac regione motibus te exerce, gyrosq́; quosdam cœlestiū instar agito. Motu enim circuituq́; eiusmodi genitus similibus cōseruabere. Quantum præterea ad habitationem pertinet utiliter recordabere. Sicut alimēta uitæ necessaria rus quidem urbi suppeditat, urbs uero consumit: sic & ipsam uitam ru-

Id est, refragante ingenio, repugnante natura, cœlo non propitio. Hinc Seneca dixit, male respondere coacta ingenia.

ſticatione frequenti, ubi tædium te minime cœperit plu rimum augeri, ſed urbano cum ocio tum negocio con teri. Quantũ uero ad habitationem ſimul & profeßio nem ſpectat, illud orientaliũ aſtrologorũ minime con temnendum, uidelicet mutatione nominis, profeßionis, habitus, uictus, loci, cœleſtem influxũ nobis tum in me lius, tum in deterius permutari. Dæmones quoque uel cõmutari, uel ad eoſdem aliter hic & alibi nos habere Platonici iudicabunt. Dæmonem uero uniuſcuiuſq; cu ſtodem Aſtrologi cum Platonicis geminum eſſe poſſe conſentiunt: alterum quidem genituræ propriũ, alterum uero profeßionis. Et quoties profeßio cum natura conſentit, eundem utriuſq; dæmonem, uel certe ſimilimum nobis adeſſe, uitamq; inde noſtram magis ſecum fore concordem atq; tranquillam. Sin autem profeßio dißidet ab ingenio, dæmonem acquiſitũ arte, eſſe à genio naturali diſcordem, uitamq; laborioſam atq; ſolicitam. Qualis autẽ unicuiq; dæmon ab ipſa generatione præſit cupientibus inuenire, Porphyrius regulam inueſtigat ex Planeta domino genituræ. Iulius Firmicus Planetam genituræ dominum eſſe inquit, uel eum qui plures illic habeat dignitates, uel ex firmiori ſententia potius eum cuius domiciliũ mox petitura ſit Luna poſt ſignũ, quod homine naſcente iam tenet. Sed dæmonem nõ eadem regula putat inueſtigandũ, uerum ex Chaldæorum opinione à Sole potius aut Luna: A Sole quidem ad Lunam in natiuitate diurna, à Luna uicißim ad

Duo hominum dæmones.

Solem

Solem in natiuitate nocturna: ut computato inter hæc interuallo, æquale ſpaciũ peragas ab aſcendentis gradu deſcendens, & in quem terminũ deſinis animaduertas. Cuius enim ſtellæ eſt ille terminus, eiuſdem eſſe dæmonem arbitrantur. Summatim uero à domino genituræ ſimul atq; dæmone, tenorẽ uitæ fortunamq́; perpendere ſolent. Fortunã adiunxi, quoniã nonnulli partem fortunæ, eadem fermè cõputant ratione. Optabant ueteres ſuum ad ſe dæmonem ab aliquo cœli cardine deſcendiſſe, ab oriente uidelicet uel occidente uel medio utrinque cœlo, aut ſaltem ab undecima uel quinta plaga. Vndecima quidem medio ſupra caput noſtrum cœlo ſuccedit, ac bonus dæmon cognominatur, & aſcendentem ab oriente gradũ aſpicit ex ſextili. Quinta uero cœlo antipodum medio ſuccedit, appellaturq́; bona fortuna, & aſcendentem gradum contuetur ex trino. Optabant tertio loco dæmonem, ſi modo à cadenti plaga uenerit ſaltem, uel à nona ueniſſe, uel à tertia. Nona enim appellatur Deus, tertia uero dea. Et illa aſcendentem gradum ex trino, hæc aſpicit ex ſextili. Cadentes uero duodecimam atque ſextam exhorrebant: Illam ſanè malum dæmonem, hanc malam fortunam cognominantes. Nos autem optare præterita ſuperuacuum arbitrati, monemus eaſdem plagas quas illi pro dæmonibus fortuniſq́; optabant, obſeruari pro Planetis & ſtellis ad opus efficiendum accõmodandis, ut uel ſint in angulis, aut in duabus quas diximus ſuccedenti-

Fortunatæ horoſcopi domus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

bus, aut ſaltem in duabus duntaxat cadentibus, quas antea nominauimus. Neq; enim ab re Solem nona gaudere dicũt, Lunam tertia, Iouem undecima, Venerem uero quinta. Hæ nanq; gradũ conſpiciunt aſcendentẽ. Sed redeamus ad inſtitutũ. Siue igitur ab illa, quam in ſuperioribus narrabam, experientia diligentiaq́;, ſiue ab hac arte quã modo recenſui, primũ inueſtigemus naturæ dæmoniſq; inſtinctum, infortunatũ eſſe cenſebimus, qui officium nullum profitetur honeſtũ. Nam & ducem profeßionis reuera non habet, qui opus honeneſtum non aggreditur, & ducem naturalẽ uix ullum habet: Quoniam ſtellarũ dæmonumq́; ſiue angelorũ ducum diuinitus ad cuſtodiam diſpoſitorũ officium eſt agere ſemper, & excellenter & latißime. Infortunatũ inſuper eum, ut ſuprà diximus, qui profeßione naturæ contraria, diuerſum à Genio ſubit dæmonem. Memento uero pro dignitate profeßionũ digniores gradatim accipi dæmones, ſeu mauis angelos, atq; in gubernatione publica etiam digniores. Poſſe uero artem uitæq́; tenorem accipi Genio & ingenio non contrariũ, neq; longe diuerſum, etiam ſi ad excellentiora proceſſeris. Memento rurſus familiaritatẽ eorũ inire, quibus Gratiæ cœleſtes afflant. Quod ex bonis animi, corporis, fortunæ perpendes. Sicut enim odor ex muſco, ſic ex bono boni nonnihil exhalat in proximũ, ac ſæpe perſeuerat infuſum. Mirificus autem foret cœtus trium felicium uel duorum inter ſe mirabiliter redundantium.

Memento

Memento denique effrenatos & impudentes & malignos ac infelices procul fugere. Hi nanq; malorũ pleni dæmonũ uel radiorũ, malefici sunt, & tanquã leprosi pestilentesq; nõ solum tactu nocent sed propinquitate etiã & aspectu. Sanè propinquitas ipsa corporũ animatorũ putatur esse contactus, propter efficacem uaporum exhalationẽ foras à calore, spiritu, affectu manantem. Maxime uero pestilens erit flagitiosorum familiaritas atq; crudelium, si uerum fuerit, post uegetalem uitam mense Iouis, id est secũdo nobis infusam, deinceps mense Martis, id est tertio sensualem animã infundi perturbationibus mancipatã. Sic enim qui perturbatione feruntur, Martis pleni Martiali cõtagione propinquos inficiunt. Contraria uero ratione consuetudo frequens contiguumq; cõmercium cum felicibus excellentibusq;, ut diximus, prodesse mirifice consueuit. Apolloniũ Theanæum ferunt Ephesi deprehẽdisse senem, sub cuius figura lateret dæmon, qui sola præsentia totam ciuitatẽ peste cõtaminabat. Quantũ uero Socrates multis præsentia sola profuerit, Xenophon & Plato testantur.

Cõtagiosa infelicium propinquitas est.

Qua ratione literati cognoscant ingenium suum, sequanturq; uictum spiritui consentaneum.

Caput XXIIII

QVoniam uero literarũ studiosis loquor, recordari unumquenq; uolo literarũ amore captum in primis se esse Mercurialem, præterea Solarem qua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tenus ipse Mercurius est Solaris. Atq; hæc cõmunis his omnibus est conditio. Proprie uero præter naturam Mercurialem quisquis eloquij gratia, lepore, dignitate, uenustate pollet, Apollinẽ in se agnoscat & Venerem. Qui ad leges uel naturalem cõmunemq́; philosophiam est propensior, nõ ignoret Iouem se habere patronũ. Sed qui ad secretissima quæq; curiosius perscrutanda penitus instigatur, sciat se non Mercurialem solum esse, sed Saturniũ. Sub cuius etiã principatu sunt omnes in quouis studio usq; ad finem seduli, præsertim in rebus alijs negligentes. Denique si uerum est quod nõnulli tam Physici quàm Astronomi tradunt, animã intellectu præditam in conceptum humanũ mense Solis, id est quarto descendere, qui plurimum intellectu uiuunt, & ab initio sunt præcipue & quotidie Solares euadunt. Horum itaque Planetarũ fauor his hominibus auspicandus erit. Sub eorum spiraculo medicinæ conflandæ. In eorum regionibus habitandum. Verum ad Apollinem Musarum ducem in primis uos ô literati Musarũ cultores aduoco. Quicunq; igitur inter uos dilectissimi in Musarum amore fratres, ingenio multo magis longiusq́; quàm corpore ualent, ij profecto sciãt in genitura quondam sua Phœbem quidem materiam suppeditasse perpaucam, phœbeum uero spiritũ infudisse quamplurimũ, imò & quotidie humores alimentaq́; in corpore in spiritum maxima quadam ex parte resoluere. Vnusquisq; igitur uestrũ totus est fermè spiritus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ritus. Spiritalis inquã homo quidam, terreno hoc corpusculo personatus, spiritũ ante alios perpetuo quodã labore fatigans, ut ipsi præ cæteris sit aßidue spiritus recreandus, et in senectute præterea in qua cõmuniter euadit craßior, ad subtilitatem propriã reuocandus. Scitis profectò crassum corpus craßis elemẽtis quatuor ali. Scitote igitur spiritale corpus suis quibusdã tenuibus elementis quatuor enutriri. Huic enim uinũ est pro terra: odor ipse uini uicem gerit aquæ: cantus rursum & sonus agit aërem: lumen autem præfert igneũ elementum. His ergo quatuor præcipue spiritus alitur, uino inquam eiusq; odore & cantu, similiter atq; lumine. Sed nescio quomodo ab Apolline primũ exorsi incidimus mox in Bacchum. Et meritò quidem à lumine peruenimus in calorem, ab ambrosia in nectar, à ueritatis intuitu in ardentẽ ueritatis amorẽ. Fratres certe sunt indiuiduiq; comites Phœbus atq; Bacchus. Ille quidem duo potißimum uobis affert, lumen uidelicet atq; lyram. Hic item præcipue duo, uinũ, odoremq; uini ad spiritũ recreandũ, quorũ usu quotidiano spiritus ipse tandem phœbeus euadit et liber. Quamobrem ita uos ad excipiendum Solis lumen quotidie comparate, ut quatenus deuitata destillatione quadam & exiccatione fieri potest, frequẽtißime sub luce uiuatis, saltem in conspectu lucis, tum eminus, tum cominus, tum tecti tum aperti, ad usum ubiq; uestrũ uitalem Solis potentiam temperantes, atq; igne referentes in nocte Solem,

Spiritus alimenta.

citharæ cantusq́; interim non obliti. Spirate uero semper & uigilantes & dormientes aërem uiuum, aërem luce uiuentem. Similiter habere uos oportet ad merum Bacchi donum, Apollinis beneficio procreatũ. Eadem igitur proportione qua lumen, accipite uinũ: Abunde quidem quatenus nec destillatio nec exiccatio, qualem dixi, ebrietas'ue contingat. Atq; præter substantiã uini quotidie bis acceptã, odorem eius frequentius haurite, partim quidẽ os, ubi spiritus fuerit recreandus, colluentes mero, partim lauantes eodem manus, partim naribus & temporibus admouentes. Satis iam fratres colloquuti sumus, satisq́; combibimus. Ergo ualete.

De Astronomica diligentia in liberis procreãdis, in præparandis epulis, in ædificijs & habitatione atq; uestibus, & quantũ curare talia liceat. Cap. XXV

SEd iuuat etiam parumper alloqui seuerũ religionis antistitem. Dic age quidnam in astrorum usu damnas antistes? Quicquid, inquies, arbitrio nostro detrahit, quicquid unius dici cultui derogat. Eadem ego tecum nõ damno solum sed etiam ualde detestor. Execraris quinetiam scio, atq; ego insuper perhorresco nõ nullos, qui quum Deum exoratum uolunt, ad Iouem in medio cœlo uastum illud draconis caput subeuntẽ, tam miseri quàm stulti confugiunt, ab ipso uidelicet dracone, qui quondam è cœlo corruit, tertiã stellarũ partem secum trahens denique deuorandi. Verum concedes ne cõtractibus, matrimonijs, colloquijs, itineribus, similibusq́;

libusq́; operibus peragẽdis horas opportunas eligere? Non facile te his assensurum uideo, nescio quid arbitrio metuentem. Ego igitur, & si theologus ille Magnus Albertus ista dabit, & ratio quædam forte dictabit, per electionem ipsam ad arbitrium pertinentem, cœlestia ita prudentiæ nostræ usui subiici, quemadmodum herbæ medico subministrãt, tibi tamen potius in præsentia credam: Et quàm tu difficile nunc ea permittis, tam facile ipse dimittã. Obseruatiões uero Lunæ ideoq́; aliarum stellarum ad morbos curandos, & idcirco ad remedia præparanda iandiu (ut arbitror) permisisti. Concessum quoq; abs te, & insuper approbatum, crescente Luna, eademq́; aucta lumine, nec aliunde infortunata seminibus agros spargere, uites oleasq́; serere. Cur nõ igitur ad plantandum (ut cynice loquar) hominem, utamur beneficio Lunæ Iouisq́; & Phœbi? Nam Veneris quidem ad hæc officio semper utimur: Sed rectius modo dixissem, semper utuntur. Nam ipsa mihi Venus est Diana. Quid item de uictu dicemus? Nónne licebit & proderit sub felici sidere, tum autumno uinum, tum indies panem epulasq́; conficere? Ac si nequeamus in his præparandis aspectus siderum expectare, expediet saltem ascendentes accipere, uel aliter angulares, Solem, Iouem, Venerem, atq; Lunam. Sic enim omnia quibus utimur feliciter affecta cœlitus, feliciter nos afficient. Hactenus te uideo absq; controuersia concessurũ, nisi fortè dicas, ita uitam nostram nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

fore aliud quàm perpetuã seruitutẽ. Ad hæc ego subij-
ciam, frustra mortales cumulandis pecunijs & hono-
ribus serituros, quibus sunt perpetuò mancipati, nisi
interim diligẽtia physica dies uitæ sibi plures accumu-
lent. Aut igitur soli Deo seruiant, quod quidem est po
tißimũ: aut si cui præterea serituri sunt, uitæ tum uali
dæ tum lõgæ potius, quàm pecunijs honoribusq; uanis
indulgeãt. Concordes ergo sumus. Sed nunquid uel do
mos fundabunt temere, uel infaustas habitabunt? Vbi
contagiosa quædam calamitas ædificij fermè sic inficit
habitantem, ut uenenosus pestilentiæ uapor etiam ad
biennium in pariete seruatus. Qualis etiã ex epidemia
latens in ueste, diu postea utentem inficit incautũ atq;
perdit. At postquam hic in uestium incidimus mentio-
nem, prohibebis ne, pie pater, in ueste conficienda, uel
primũ induenda spiraculum Veneris diligenter aucu-
pari, quo quasi Venerea facta uestis, similiter prospera
quadam corpus & spiritum afficiat qualitate? Nónne
Medici uetant uulpium pelles, agninas probant? Non
aliter fortè sidus indies quasi nascentes uestes afficit,
quàm semel ab initio natas. Vestes quidẽ & cætera ar-
tis opera certam à sidere qualitatẽ accipere, Thomas
Aquinas in libro de Fato cõfirmat. Tu igitur affirma-
bis. Infectas uero uestes utentem inficere, etiã testis est
scabies atque lepra. Deniq; si populi uitæ consulis (ut
opinor) ista permittes. Atq; ego permißione tua con-
sulam obseruanda. Sin autẽ eiusmodi moribundæ uitæ
curam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

curam nō improbas quidem, sed negligendam mones, ego quidem negligo, melioris uitæ fiducia fretus, cæterisq́; similiter consulo faciendum. Vale.

Quomodo per inferiora superioribus exposita deducantur superiora: Et per mundanas materias mundana potißimum dona. Cap. XXVI

SEd ne longius digrediamur ab eo, quod interpretantes Plotinum instituimus ab initio, breuiter ita collige. Mundus ab ipso bono (ut Plato unà cū Timæo Pythagorico docet) quāoptimus effici poterat, est effectus. Est igitur non solū corporeus, sed uitæ insuper & intelligētiæ particeps. Quāobrem præter corpus hoc mundi sensibus familiariter manifestum, latet in eo spiritus corpus quoddam, excedens caduci sensus capacitatē. In spiritu uiget anima, in anima fulget intelligentia. Atque sicut sub Luna nec miscetur aër cum terra, nisi per aquam: nec ignis cum aqua, nisi per aërem, sic in uniuerso esca quædam, siue fomes ad animam corpori copulandam est ille ipse quem spiritum appellamus. Anima quoq; fomes quidā est in spiritu corporeq; mundi, ad intelligentiam diuinitus consequendam: quemadmodū summa quædam in ligno siccitas ad penetraturum oleum est parata. Oleum huic imbibitum pabulum est ad ignem, ad calorē dico proxime. Calor ipse luminis est uehiculum, ac si lignum hoc eiusmodi sit, ut igne præsente fulgeat, non uratur, qualia quandoq; uidimus. Iam hoc exemplo uidebimus, utrum uel homo,

Anima spiritus fomes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uel aliud quiddam ſub Luna certis quibuſdam præpa-
ramentis, partim quidẽ naturalibus, partim arte quæ-
ſitis, uitalia, atq; etiam fortè intellectualia quædam bo
na opportune quodammodo deſuper accipere poßit.
Verum quod hic ad religionẽ ſpectat diſcutiemus ali-
bi, ubi Plotinus in mediũ hæc adducet. Quod uero ad
naturales ſpectat influxus, qualeſcunq; ſint deſuper ue
nientes, ſcito eos in nobis materijsq́; noſtris ita demum
per artem comparari poſſe, quando fomenta nobis no
ſtrisq́; ad illos natura ſuggeſſerit, cœlumq́; ad eoſdem
opportunius conſpirauerit. Nónne in ipſo fœtu natu-
ra fœtus ipſius artifex, quũ certo quodam pacto cor-
puſculũ affecerit figurauerítq;, hoc ipſo ſtatim præpa
ramento, uelut eſca quadam ſpiritum ab uniuerſo de-
ducit? Perq́; hunc uelut fomitem, uitam haurit atq; ani
mam? Ac deniq; per certam animæ ſpeciem diſpoſitio
nemq́; corpus ita uiuens dignũ eſt præſentia mentis tan
dem donatæ diuinitus. Vbique igitur natura maga eſt,
ut inquit Plotinus atq; Syneſius, uidelicet certa quædã
pabulis ubique certis ineſcans, non aliter quàm centro
terræ grauia trahens, Lunæ concauo leuia, calore fo-
lia, humore radices, cæteraq́; ſimiliter. Quo quidem
attractu ſe cum ipſo deuinciri mundum teſtãtur ſapien
tes Indi, dicentes mundum eſſe animal paßim maſcu-
lum ſimulatq; fœminam, mutuoq́; membrorũ ſuorum
amore ubique coire ſecum, atq; ita conſtare: uinculum
uero membrorum ineſſe per inſitam ſibi mentem, quæ
totam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

totam infusa per artus agitat molem, & magno se corpore miscet. Hinc Orpheus naturam ipsam mundi Iouemq; mundanū marem appellat & fœminam. Vsq; adeò mutui partium suarum coniugij ubiq; mundus est auidus. Esse uero masculinum sexum fœminino ubiq; cōmixtum, declarat illinc quidem ordo signorum, ubi præcedens perpetuo deinceps ordine masculinum est, subsequens fœmininū: hinc uero arbores atq; herbæ, quæ etiā sicut animalia utrunq; sexum habent. Mitto quod ignis ad aërem, aqua ad terrā masculi uicem tenet ad fœminā, ut non mirum sit membra inter se mundana & omnes eius articulos mutuum coniugium concupiscere. Quod & Planetæ conciliant, partim quidem mares, partim uero fœminæ, præcipue uero Mercurius masculus atq; fœmina, Hermaphroditi pater. Quod sanè animaduertens agricultura, præparat agrum seminaq; ad cœlestia dona, & insitionibus quibusdam uitam plantæ propagat, & ad speciem alterā melioremq; perducit. Similia quædam efficit & medicus, physicus, & chirurgicus in corpore nostro, tum ad nostram fouendam, tum ad uniuersi naturā uberius comparandam. Idem quoq; Philosophus naturalium rerum astrorumq; peritus, quem proprie Magum appellare solemus, certis quibusdam illecebris cœlestia terrenis opportune quidem, nec aliter inserens quàm insitionis studiosus agricola ueteri recentem stipiti surculum. Quod & Ptolemæus ualde probat, affirmans

eiuſmodi ſapientem ſic aſtrorũ opus adiuuare poſſe, quemadmodum agricola terræ uirtutem. Subijcit Magus terrena cœleſtibus, imò inferiora paßim ſuperioribus, ut proprias ubiq; fœminas ſuis maribus fœcundandas, ut ferrũ Magneti trahendum, ut camphoram aëri feruenti ſugendam, ut cryſtallum Soli illuminandum, ut ſulphur & ſublimem liquorem accendendum flammæ, ut oui teſtam uacuam & impletã rore Soli eleuandam, imò ut ouũ ipſum gallinæ fouendũ. Præterea ſicut nõnulli fouentes oua, etiam ſine animalibus uitam illis ex uniuerſo conciliãt, & ſæpe materias quaſdã opportune parantes abſq; ouis manifeſtisq; ſeminibus animalia procreãt, ut ex ocymo ſcorpionẽ, apes ex boue, ex ſaluia auem merulæ ſimilem, uitã uidelicet à mundo materijs certis opportunisq; temporibus adhibentes: Sic & ille ſapiẽs ubi cognouit quæ materiæ, ſiue quales partim inchoatæ natura, partim arte perfectæ, & ſi ſparſæ fuerint cõgregatæ, qualem cœlitus influxũ ſuſcipere poßint, has eo regnante potißmũ colligit, præparat, adhibet, ſibiq; per eas cœleſtia uendicat. Vbicunq; enim materia quædã ſic ſuperis expoſita eſt, ſicut ſpeculare uitrũ uultui tuo, pariesq; oppoſitus uoci, ſubitò ſuperne patitur ab agente uidelicet potentißimo, à poteſtate uitaq; mirabili ubiq; præſente, uirtutemq; paßione reportat, non aliter quàm & ſpeculũ imaginẽ repræſentat ex uultu, & ex uoce paries echo. His fermè exemplis ipſe Plotinus utitur, ubi Mercuriũ imitatus,

ait

ait ueteres ſacerdotes ſiue Magos in ſtatuis ſacrificijsq́; ſenſibilibus diuinũ aliquid & mirandũ ſuſcipere ſolitos. Vult autẽ unà cũ Triſmegiſto per materialia hæc non proprie ſuſcipi numina penitus à materia ſegregata, ſed mundana tantũ, ut ab initio dixi, & Syneſius approbat. Mundana inquã, id eſt uitã quandam, uel uitale aliquid ex anima mundi & ſphærarũ animis atq; ſtellarũ, uel etiã motũ quendã et uitalẽ quaſi præſentiã ex dæmonibus, imò interdum ipſos dæmonas eiuſmodi adeſſe materijs. Mercurius ipſe, quẽ Plotinus ſequitur, inquit, dæmonas aërios non cœleſtes, nedum ſublimiores: ſtatuasq́; Mercurius ipſe cõponit ex herbis, arboribus, lapidibus, aromatis, naturalem uim diuinitatis (ut ipſe ait) in ſe habẽtibus: Adiungit cantus cœleſtibus ſimiles, quibus ait eos delectari, ſtatuisq́; ſic adeſſe diutius, & prodeſſe hominibus uel obeſſe. Addit ſapiẽtes quondã Aegyptios, qui & ſacerdotes erant, quũ non poſſent rationibus perſuadere populo eſſe deos, id eſt ſpiritus aliquos ſuper homines, excogitaſſe magicum hoc illiciũ, quo dæmonas allicientes in ſtatuas eſſe numina declararẽt. Sed Iamblichus damnat Aegyptios, quod dæmonas nõ ſolũ ut gradus quoſdã ad ſuperiores deos inueſtigãdos acceperint, ſed plurimũ adorauerint. Chaldæos uero dæmonibus non occupatos Aegyptijs anteponit. Chaldæos inquã religionis antiſtites: nam Aſtrologos tã Chaldæorũ q̃ Aegyptiorũ quodãmodo tentauiſſe dæmonas per harmoniã cœleſtem in ſtatuas fictiles trahere ſuſpicamur. Quod ſignificare uidetur

Aſtrologus Samuel Hebræus, autoritate Dauidis Bil aſtrologi fretus, antiquos uidelicet fictores imaginũ fe ciſſe ſtatuas futura pronunciantes. Harmoniã uero cœ leſtium his accõmodatã eſſe tradit. Metallum fundere ad hominis pulchri formam, die Mercurij hora tertia ſcilicet Saturni, quando Mercurius Saturnũ in Aqua rio ſubit, in nona cœli plaga uaticiniũ deſignãte, aſcen ditq; Geminorũ ſidus ſignificans prophetas, ut aiunt, Mars à Sole comburitur, nec Mercuriũ intuetur, Sol tamen aſpicit coniunctionis illius locũ, Venus interea aliquem obtinet angulum, occidentalis eſt & potens, Luna ex trigono gradum aſpicit aſcendentem, ſimili terq; Saturnus. Hæc ille. Ego autem primo quidem ex beati Thomæ ſententia puto, ſi modò ſtatuas loquẽtes effecerint, non ſimplicem ipſum ſtellarũ influxum ibi formauiſſe uerba, ſed dæmonas. Deinde ſi fortè contige rit eos in eiuſmodi ſtatuas ingredi, non arbitror hos ibi per cœleſtem influxum fuiſſe deuinctos, ſed ſponte po tius ſuis cultoribus obſequutos deniq; decepturos. Nam & natura ſuperior ab inferiore cõciliatur quidem ali quando, ſed cohiberi nequit. Et diſpoſitio illa ſiderum paulò ante deſcripta, cõcurrere fortè nõ poteſt. Quã uis autem dæmones aſtronomica ratione ſtatuis nõ in cludantur, tamen ubi per cultum eis exhibitũ præſen tes extiterint, Porphyrius ait eos regulis aſtronomicis oracula reddidiſſe, atque ideo frequenter ambigua, & meritò, quoniam Iamblichus probat prophetiam ue ram atq; certam, nec malis dæmonibus conuenire, nec

humanis artibus uel natura, sed spiratione diuina purgatis mentibus prouenire. Sed ad Mercurium, imò ad Plotinũ iam reuertamur. Mercurius sacerdotes ait accepisse uirtutem à mundi natura conuenientem, eamq; miscuisse. Sequutus hunc Plotinus, putat totum id anima mundi conciliante facile confici posse, quatenus illa naturalium rerum formas per seminales quasdam rationes sibi diuinitus insitas generat atq; mouet. Quas quidem rationes appellat etiam Deos, quoniã ab ideis supremæ mentis nunquam destituuntur. Itaque per rationes eiusmodi animam mundi facile se applicare materijs, quas formauit ab initio per easdem, quando magus uel sacerdos opportunis tẽporibus adhibuerit formas rerum rite collectas, quæ rationem hanc aut illam proprie spectant, sicut Magnes ferrum, Reubarbarũ choleram, Crocus cor, Eupatoriũ Spodiumq; iecur, Spica Muscusq; cerebrum. Fieri uero posse quandoq; ut rationibus ad formas sic adhibitis, sublimiora quoque dona descendant, quatenus rationes in anima mundi coniunctæ sunt intellectualibus eiusdem animæ formis, atq; per illas diuinæ mentis ideis. Quod & Iamblichus approbat, ubi de sacrificijs agit. Qua de re alibi nos opportunius disputabimus. Vbi etiã apparebit, quàm impura superstitio populi gentilis extiterit, contrà uero quàm pura pietas euangelica fuerit, quod magna ex parte in libro de religione Christiana iam fecimus.

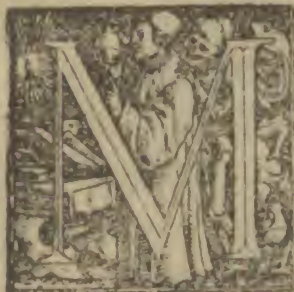
FINIS.

Ideas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

MARSILII FICINI

APOLOGIA, IN QVA DE Medicina, Aſtrologia, Vita mundi, Item de Magis qui Chriſtum ſtatim natum ſalutauerunt, agitur.

ARSILIVS Ficinus Florentinus, dilectiſsimis ſuis in ueritatis ſtudio fratribus, tribus Petris, Nero, Guiciardino, Soderino, ter quaterq; ſalutem. Rectius modo Tripetro quàm tribus Petris fortaſſe dixiſſem. Sicut enim ubi palma eſt una, nõ faciunt plures in ea digiti manus ibi plures: ſic ueſtra amici corpora tria nihil prohibere uidentur, quo minus unũ efficiat Petrũ una uoluntas. Faber ille cœleſtis patriæ Chriſtus tam ingentẽ procreauit petram, ut immenſo huic ædificio eccleſiæ ſuæ una hæc petra fundando ſufficeret. Ego quoq; tam grandes nactus ſum diuina quadã ſorte petras, ut tres nũc meo uel arduo ſatis ædificio faciant. Nunc uobis amici nunc, ſi neſcitis arx illa Palladis neceſſaria fore uidetur, qua procul à nobis ſæuum impiorũ gigantũ impetum arceamus. Quãobrem ueſtra primũ arce tribus cõſtructa petris, trium librorũ meorũ uitã, uitæ publice ſuccurrentiũ munire decreui. Scitis (ut arbitror) me de Vita librũ compoſuiſſe, in libellos treis diuiſum: Quorũ primus de Vita ſana, Secundus de Vita longa, Tertius de Vita cœlitus inſcri-

betur. Igitur eſca tituli tam ſuauis quāplurimos alliciet ad guſtandū. Sed in numero tanto ignorantes pleriq; futuri ſunt (ut arbitror) maligni quoq; nō pauci. Alius ergo dicet: Nónne Marſilius eſt ſacerdos? Eſt profectò. Quid igitur ſacerdotibus cū medicina? Quid rurſum cū Aſtrologia cōmercij? Alius item: Quid Chriſtiano cum magia uel imaginibus? Alius autē, & quidem indignus uita, uitā inuidebit cœlo. Cuncti deniq; ſic affecti, beneficio in eos noſtro ingrati nimis erunt, atq; aduerſus charitatem noſtrā, qua uitæ proſperitatiq; publicæ pro ingenij facultate conſulimus, nō pudebit eſſe crudeles. Communis igitur erit uobis iſte labor: ſed ut quodammodo leuior ſit, tres enim eſtis aduerſum tres hoſtes, diſtributū ſubite certamen. Nec inuectiua (noui enim ingenium ueſtrum) confutabitis inuectiuam, ſed alieni fellis amaritudinem (quæ ueſtra ſuauitas eſt mirifica) ueſtri mellis dulcedine ſuperabitis. Principio candidiſsime Nere reſpondeto primis, antiquiſsimos quondam ſacerdotes fuiſſe Medicos pariter et Aſtronomos. Quod ſanè Chaldæorū, Perſarum, Aegyptiorū teſtificātur hiſtoriæ. Ad nullum præterea magis quàm ad pium ſacerdotem pertinere ſingularis charitatis officia, quæ quidem in maximo omnium beneficio quammaxime lucent. Officiū uero præſtantiſsimū eſt procul dubio, quod & maxime neceſſarium, & in primis ab omnibus exoptatū, efficere uidelicet, ut hominibus ſit mens ſana in corpore ſano. Id autem ita demū præſta-

Priſcos ſacerdotes fuiſſe tū Medicos tum aſtrologos

re possumus, si coniungimus sacerdotio medicinã. At quoniam medicina sine fauore cœlesti (quod & Hippocrates Galenusq; confitentur, & nos experti sumus) sæpius est inanis, sæpe etiam noxia: nimirum ad eandem sacerdotis charitatẽ Astronomia pertinet, ad quã attinere diximus medicinam. Eiusmodi (ut arbitror) Medicũ honorari sacræ literæ iubent, quoniã propter necessitatem hunc altissimus procreauerit. Et Christus ipse uitæ largitor, qui discipulis mandauit, languentes toto orbe curare, sacerdotibus quoq; præcipiet, si minus uerbis ut illi quondam mederi possint, saltem herbis & lapidibus medeantur. Quæ si minus ipsa sufficiant, opportuno quodam afflatu cœli cõflare hæc, & ægrotis admouere iubebit. Nam & ipse eodem afflatu cœli animalia passim ad suam quæq; concitat medicinam, usq; adeò uitæ omniũ abundantissime prouidet. Sic instinctu cœlesti diuinitus instigante, serpentes quidem marathro, hirundines autẽ chelidonia oculis medicantur: Aquilæ uexatæ partu Aẽtitem lapidem diuinitus inuenerũt, quo feliciter oua statim eniterentur. Itaq; deus ipse, qui per cœlum animalia quæuis ad medicinas instigat, sacerdotes certe permittit nõ mercede inquã, sed charitate medicinis cœlitus cõfirmatis morbos expellere. His uero tu deinceps plura etiam si expedierit ingenij tui aculeis addes. Surge post hæc et tu Guiciardine uehemens, atque curiosis ingenijs respondeto, magiam uel imagines non probari quidẽ à Marsilio, sed

ſilio, ſed narrari, Plotinū ipſum interpretante. Quod & ſcripta planè declarāt, ſi æqua mente legātur. Neq; de magia hæc prophana, quæ cultu dæmonū nititur, uerbū quidem ullum aſſeuerari: ſed de magia naturali, quæ rebus naturalibus ad proſperam corporū ualetudinē cœleſtium beneficia captat, effici mentionem. Quæ ſanè facultas tam concedenda uidetur ingenijs legitime utentibus, quàm medicina & agricultura iure conceditur: tantoq́; etiam magis, quanto perfectior eſt induſtria, terrenis cœleſtia copulans. Ex hac officina Magi omniū primi Chriſtū ſtatim natum adorauerūt. Quid igitur expaueſcis Magi nomen formidoloſe? nomen Euangelio gratioſum, quod non maleficum & ueneficum, ſed ſapientem ſonat & ſacerdotē. Quidnam profitetur magus ille uenerator Chriſti primus? Si cupis audire, quaſi quidā agricola eſt, certe quidam mundicola eſt. Nec propterea mundum hic adorat, quemadmodum nec agricola terram. Sed ſicut agricola humani uictus gratia ad aërem temperat agrum, ſic ille ſapiens, ille ſacerdos gratia ſalutis humanæ inferiora mundi ad ſuperiora contemperat: atq; ſicut oua gallinæ, ſic opportune terrena ſubijcit fouēda cœlo. Quod efficit ſemper ipſe deus, & faciendo docet, ſuadetq́; facere, ut à ſuperis infima generentur & mouecātur atq; regātur. Deniq; duo ſunt magiæ genera: Vnū quidem eorū, qui certo quodam cultu dæmonas ſibi conciliant: quorū opera freti fabricant ſæpe portenta. Hoc autē

Magiæ duo genera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

penitus explosum est, quãdo princeps huius mundi eiectus est foras. Alterũ uero eorũ qui naturales materias opportune causis subijciũt naturalibus mira quadã ratione formãdas. Huius quoq; artificij species duæ sunt: Altera quidem curiosa, altera necessaria. Illa sanè ad ostentationem superuacua fingit prodigia: ceu quando Persarũ Magi ex saluia sub fimo putrefacta, dum Sol & Luna secundam Leonis faciẽ occuparent, eundemq́; gradum ibi tenerent, generabãt auem merulæ similẽ, serpentina cauda, eamq́; redactã in cinerẽ infundebãt lampadi, unde domus statim plena serpentibus uidebatur. Hoc autẽ tanquã uanũ & saluti noxiũ procul effugiendũ. Tenenda tamẽ species necessaria, cum Astrologia copulans Medicinã. Si quis autẽ pertinax ulterius instet, morẽ huic ita gerito Guiciardine, ut ne legat hæc nostra, nec intelligat, nec meminerit, nec utatur homo, si homo est, tãto beneficio prorsus indignus. Multa sunt præterea quæ tu aduersus ingratã ignorantiã in mediũ afferre tuo ingenio poteris. Quidnã agis et tu strenue Soderine noster? Tolerabis'ne superstitiosos cæcosq́; nescio quos futuros, qui uitã in animalibus uel abiectißimis, herbisq́; uilißimis manifestam uident: in cœlo, in mundo nõ uident? Iam uero si homunciones isti uitã minimis cõcedunt mundi particulis, quæ tandẽ dementia est, quæ inuidia, nec nosse, nec uelle totũ uiuere in quo uiuimus, & mouemur, & sumus? Quod quidem canit Aratus, Iouem manifeste significans cõmunẽ corporis mundani

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

mundani uitã. Peropportune nunc in hæc Arati uerba nescio quomodo uideor incidisse. Memini Lucã euangelistam, memini Paulũ apostolũ his uerbis libenter uti, in quibus mundi uitã sapientes illi nõ horrent. At uero superstitiosus quidã his obijciet, non facile conuinci ex uerbis eiusmodi Paulũ assentiri mundũ habere animã, sed tantũ subesse Deo, ac nos in hoc ipso Deo uiuere. Esto igitur, ne nominemus in mũdo, quãdo nõ placet, animã. Nomen anima sit prophanũ. Licebit ne saltem uitã qualemcunq; dicere? quam Deus ipse mundi faber huic operi suo tam feliciter absoluto clemẽter inspiret: quandoquidẽ erga uilißima quæq; uiuentia nõ est auarus, & quotidie per cœlum quamplurimis quæ sunt in eo largißime præstat uitam. Dic amabò, nónne uides boues & asinos, ô bos, ô asine, qui tactu quodam ex se uiuentia generant, esse uiuos? Si ergo hæc præterea ex se uiua quædam aspectu etiã generarent, an non multo magis hec uiuere iudicares? si quod modo ipse iudiciũ, si quam uitã habes. Cœlum terræ maritus, non tangit (ut cõmunis est opinio) terram: cum uxore non coit, sed solis siderum suorum quasi oculorum radijs undiq; lustrat uxorem, lustrando fœcundat, procreatq; uiuentia. Num ergo uitam uel intuẽdo largiens, ipsum in se propriã nullam habet uitam? Et quod dedit aui Struthio uitam aspectumq; uiuificũ, longe est hoc ipso deterius. His tandem adductis in mediũ nisi persuaseris, superstitiosum istum mittito semiuiuum, imò uero non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uiuum. Proinde ut pluribus causam nostram patronis agamus, addito Petre mi Nere Amphionem illum nostrum Landinum Christophorũ oratorem pariter & poëtam. Ille noster Amphion suauitate mira celeriter lapidea hostiũ nostrorũ corda demolliet. Tu uero Guiciardine charißime compater, ito nunc, ito alacer, Politianũ Herculem accersito. Hercules quondam ubi periculosius certandum foret uocitabat Iolaum: tu nunc similiter Herculem. Nosti profectò quot barbara monstra Latium iam deuastantia Politianus Hercules inuaserit, lacerauerit, interemerit, quàm acriter expugnet paßim, quàm tutò propugnet. Hic ergo uel centũ hydræ capita nostris liberis minitantia, statim contundet claua flammisq́; cõburet. Eia mi dulcißime Soderine, surge age, Picum salutato phœbeum. Hunc ego sæpe Phœbum appello meum, ille me Dionysium uicißim atq; Liberũ. Fratres ergo sumus. Nuncia Phœbo meo uenenosum contra nos Pythonẽ, ex palude iamiã emergentẽ. Tendat arcũ obsecra, precor. Confestim spicula iaculetur. Intendet ille protinus, scio quid loquar, uenenumq́; totũ semel una nece necabit. Valete iam feliciter amantißimi fratres mei, nõ ualetudine tantũ felici, sed ipsa etiã felicitate digni: liberorumq́; meorũ in lucem iam prodeuntiũ ualetudinem felicitatemq́; curate.

Christophorus Landinus.

Picus Mirandulæ Comes.

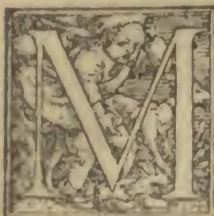
Decimoquinto Septemb. M. CCCC. LXXXIX. in agro Caregio.

APOLOGIAE FINIS.

QVOD

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ad uitam ſecuritas & tranquillitas
animi.

Arſilius Ficinus dilectiſsimis in ueritatis uenatione fratribus Bernardo Caniſiano, Ioanni Canacio, & Amerigo Curſino ſalutem. Quum primis hic in uerbis uenationē quandā inſtituiſſemus, meritò forſan canes ſtatim adhibuimus et curſores. Apte quidem philoſophantes appellauimus uenatores, anhela ſemper ueritatis indagine laborantes. Num etiam apte canes? Aptiſsime inquit in Republica Socrates: Philoſophantes enim uel legitimi ſunt uel ſpurij. Ambo canes. Illi quidem ueritatē ipſam ſagaciter inueſtigant, mordicus inuentā tenent. Hi uero pro opinione latrāt, mordent, lacerant. Tantū profectò canes inter philoſophos ſibi uendicāt, ut nō ſolū ſeipſos in ſectā aliquā inſeruerint, ſed etiam ſectam ipſi ſuam nomine Cynicam quandoq; confecerint. Habet quinetiā ſuos Academia canes. Huc ergo uos ſagaces Academiæ canes, huc uos uelociſsimi curſores aduoco. Treis enim eſtis. Treis ergo nūc meos precor defendite liberos adhuc teneriores, inter lupos (ut uereor) eueſtigio prodituros. Currite inquam alacres, negotia enim nunc uobis optata mando, nō curas. Georgium Benignū Saluiatum cognoſcitis meum, qui ueritatem illam, per cuius nunc uos ueſtigia paſsim uenando diſcurritis, iandiu eſt ſagaciter aſſequutus. Qui et fratres ſuos Solis inſtar, maior ipſe minores illuſtrat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Huic igitur ſi quē luporū ululatū audieritis, nunciate. Fortiſsimus ille Georgius omnes facile fugabit lupos, qui & uaſtum draconē quandoq; transfixit. Ille me igitur, ille ſolicitudine ſimul & uos, cura leuabit. Solet enim inter uos aliquis, & quidem iam ſæpius dicere, nihil ad uitā ſalubrius experiri, quàm magna cum ſecuritate tempora deglutire. Cæteri uero dicenti protinus arridere. Sed dic age Canaci, quidnam hoc tuū eſt toties repetitū, Tempora deuorare? Quid deniq; tibi uis? Nō eſſe inquies, ſed bibere potius: nō mandere uel conterere, ſed faucibus plenis ingurgitare. Siquidē tempus ipſum natura quædam eſt liquens (ut ita dixerim) atq; labilis. Liquentiū uero hæc eſt conditio, ut ſi cohibeas in anguſtū, ſubitò perdas. Diffluunt enim coacta celeriterq; diffugiunt. Si aquā ſpongiæ imbibitā fortè cōpreſſeris, exprimes eam, ſtatimq; diſperges. Si latius hanc tenueris, retinebis: multo magis aërem, ignemq; &ætherē. Hinc apud Poëtas fruſtra contendunt, qui ampla Diuorū maniumúe ſimulacra ulnis capeſſere moliuntur. Late admodum accipienda ſunt latiſsima. Liquentia & ampliſsima ſunt ampliſsime poſsidenda. Tūc certe grauiter nos premit anguſtia, quādo animū ipſum motumq; eius naturaliter amplū, redigimus in anguſtū. Quicunq; ſtudia negociaq; penſitāt examuſsim, & in minima quæq; ſemper exactiſsime deterunt, uitā interea ſuam, heu ſuam uitā clàm miſeri cōterunt. Recte igitur Pythagoras præcepiſſe uidetur: Caue ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quãdo in angustũ fortè cohibearis: nihil cœlo amplius nihil est uitalius, Angustißima uicißim terra uitam habet in mundo quamminimã. Deniq; si cœlo temporeq́; uiuimus, quanto hæc latius absorbemus, tanto uiuimus & diutius. Viuite ergo læti ab angustia procul ô amici. Viuite læti. Lætitia cœlum uos creauit sua, quã suo quodã risu, id est dilatatione, motu, splendore declarat quasi gestiens. Lætitia cœlũ uos seruabit uestra. Ergo quotidie in præsens uiuite læti. Nam solicitudo præsentium rapit uobis præsens, præripitq́; futurũ. Curiositas futurorũ celeriter in præteritũ uos traducit. Iterũ igitur precor atq; iterũ, uiuite læti. Nam fata sinunt, dum securi uiuitis. Sed ut reuera sine cura uiuatis, ne unam quidem hanc curam sumite, qua soliciti curetis unquã, qua potißimũ diligentia curas effugiatis. Vna enim cura hæc mortalibus heu miseris omni cura corrit. Negligite igitur diligentiã, negligentiã uero diligite, atque hanc etiam negligenter, quoad licet uobis inquã, atq; decet. Hæc autẽ non tam ut sacerdos amici mando uobis, quàm ut Medicus. Nam absque hac una tanquam medicinarum omnium uita, medicinæ omnes ad uitam producendam adhibitæ moriuntur. XVI. Septembris, M. CCCC. LXXXIX. In agro Caregio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

MEDICINAE STV
DIOSIS S.

Non abs re nobis uisum est his de Vita libris, eiusdem autoris Epidemiarũ Antidotum ueluti coronidem adsuere: quã ille quidem sua uernacula lingua, hoc est Thuscana, precibus amicorũ conscripserat: Nunc uero hic uitæ thesaurus à Hieronymo Ricio Ticinensi in coloniam Romanam deriuatus est, ut si unà cum uoluptate & cõmoditatem metiaris, non sit aspernabilis. Traduntur in eo morbi nedum definitiones, causæ morbi effectrices, signa, uerumetiam prophylacticen, & præsentis mali curationẽ, uarijs diuersisq; corporibus accõmodatas, mira breuitate simulatque facilitate perstringens medelas. His fretus præsidijs uitæ & sanitatis rationem ineas, tibiq; persuade.

Ανδρὶ δὲ ὑγιαίνειν ἄριστον, ὥς
γέ μοι δοκεῖ.

MARSILII

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

MARSILII FICINI

FLORENTINI MEDICI ATque Philoſophi clariſsimi Epidemiarũ Antidotus, ex idiomate Thuſco, à Hieronymo Ricio latinitate donata.

PRAEFATIO.

Peræprecium duxi, patriæ pietatis impulſu, aliqua conſilia contra peſtilentiæ morbũ conſcribere. Vt uero quiſq; huius penetrare intelligentiam & curam exercere poßit, inſtitui ſubtiles omneis longasq́; diſceptationes reijcere. Satis nanque erit, quod quicquid in præſentia ſum traditurus, etſi breui uerborũ contextu haud plura dici queant, ſufficientibus tamen rationibus, multorumq́; tam priſcorũ quàm recentiorũ autoritatibus & experientijs, præſertim patris noſtri M. Ficini, inter medicos præcipui, qui haud paucos hac labe infectos priſtinæ ſanitati reſtituit, & comprobatum eſt & traditum. Imploramus itaque Deum Opt. Max. humanæ uitæ largitorem, necnon uerarum ſalutariumq́; medicinarũ reuelatorem, ut contra peſtis pericula efficacia nobis detegat remedia, utq́; ſuum uitale donum nobis ad laudem gloriamq́; ſuam conſeruet.

Ficini pater inter Medicos clarus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

QVID, QVALIS'VE SIT PESTIS. CAP. PRIMVM.

ESTIS, uenenosus quidam uapor est in aëre concreatus, uitali inimicus spiritui: non quod propter elementarem aliquam qualitatem sibi contrarietur, sed specifica quadam proprietate. Veluti Theriaca, amica quidem est, nõ quia calida sit uel frigida, sicca uel humida, sed quoniã ex uniuersa eius cõpositione forma resultat quædam, uitalis formæ spiritus accõmodata: Sic & pestifer ille uapor non quia calidus, frigidus, humidus uel siccus, naturæ inimicus est, sed quia sua proportio quasi ad amußim proportioni contraria est, in qua spiritus consistit in corde uitalis. Et quemadmodum continuò in terra nascuntur uenena, sic sæpenumero nascitur uenenosus in aëre uapor: attamen nõ ita potens, quia magis spargitur. Nec puro stabiliri potest in aëre, quousq; talis aër est spiritui conformis, & igni, qui ex suæ naturæ potentia alterius nõ recipit naturæ mixtionẽ, unde fit quod nullam capiat putrefactionẽ. Sic purus & aër nullã recipiẽdo mixtionẽ, putrefieri minime potest. Rursus uenenosus huiusmodi uapor, humano ei solum applicatur corpori, in quo apti ad febrẽ extant humores, utpote qui ad putredinẽ inflammationemq; sunt dispositi. Etenim si

uitalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uitalis potentior ipſo fuerit ſpiritus, procul à ſe pellit: ſi uero debilior, fugit eundem, ſuum ueluti contrarium opus. Quapropter eſt ex uſu, aërem, humores, & denique cor corrigere, purgare, roborare. Notandum (ut recte capias) quũ dico uenenoſum hũc eſſe uaporẽ, tu ne credideris ipſum fore talem ſecundum formã, & totam ſui naturam, quia omnes inde inficerentur: Sed huiuſmodi eſt qualitatis, ut quamfacilime in ueneni naturam tranſeat. Et proprie uenenum efficitur, quando per ipſum in humano corpore, certo quodã gradu putrefiunt humores, ſimul & ebulliũt. Quod cõmuniter die tertia ſolet accidere, & interdũ citius, maxime ubi quis ſuperfluis abundat humoribus, præſertim ſanguine & cholera. Et quando iam ueneni ſuſcipit naturã, calcis uel Arſenici qualitatem recipit, cuius effectus eſt putrefacere, rodere, ardere intus & extrà. Summe igitur neceſſum eſt, ut his trinis effectibus, potiſſimum interius, omni qua poſſumus induſtria reſiſtamus.

Aër nõ uenenoſus ſecundũ totalem ſui formã, ſed qualitatem.

Epidemiæ ortus cauſæ, & quæ potiſſimũ huic malo obnoxia ſint corpora. Cap. II

COncreatur huiuſmodi uapor in aëre, uniuerſalioris tempore peſtis, ex malignis quibuſdã conſtellationibus, præſertim ex Martis cum Saturno in ſignis humanis coniunctione, & ex luminariũ eclipſibus: Qualis eſt præſenti peſtis in anno ſcilicet milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimonono: & qualis etiam fuit anno eiuſdem milleſimi, octauo, & hoc po-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tißimum lædit homines. Hisq́; grassatur in locis, quæ Horoscopũ siue suum Ascendentem ob prædictos siderum aspectus infortunatũ habent. In magis uero particularibus pestilentijs, præfatum nascitur uenenũ ex uentis & malignis lacunarũ cloacarumq́; uaporibus, atque pariter ex terræ motibus. At uero data istarum quacunq; causa, semper tamen grosso potißimum regnat in aëre, inq́; paludoso, nebuloso, fœtido. Et quando subtilem ad aërem extenditur, penetrat, uelociusq́; interimit: at citius, frequentius, diutiusq́; in grosso, calido, humido, fœtidoq́; aëre regnat. Asserunt Doctorũ nonnulli pestilentialem putrefactionem subtili prius, post uero großiori inesse aëri: sed multo durabiliorem in grosso. Haud scio quo mẽtis discursu, quo fundamento primæ sit mihi parti adhærẽdum, quum contrariũ experiẽtia mõstret. Præterea nobis ratio dictat, quod quum non purum, sed tantummodo mixtum elementũ putrefieri poßit: quo minus est mixtum, quemadmodũ esse constat subtiliorem aërem, eo minus aptum est ad putrefactionẽ. Et propterea eam non nisi per aßiduũ suscipit augmentũ pestiferæ siderum influentiæ. At ueluti großior, mixta & stabilis aqua facilior putrefieri solet, sic utique haud difficulter putrefactionem recipit grossus & nebulosus aër. Hoc dat præceptũ Raimundus, quod peste inferius excitata, altior subtiliorq́; petendus est aër: sed orta superne, per duos menses primo fugiendum est deorsum ad großiusculũ frigidum,

humidum,

humidum, purumq; aërem, ubi rara esse soleat infirmitas. Sequentes uero duos menses ad mediam aëris regionem, deinceps ad paulò altiorem, uidelicet siccum, frigidũ & subtilem, semper fugiendo calidũ, humidũ, & nebulosum. Quo in aëre tales sunt homines, quales turbidis pisces in aquis. Id insuper facit pestilentialis aër in hominibus, quod caliginosæ putresq; in piscibus aquæ. Sed quod hominibus uenenũ est, non oportet ut semper tale cæteris sit animantibus, propter cœlestiũ signorum ac animalium specierum diuersitatem. Hinc oritur ut de illorũ opinione quid dicam, ignorem penitus, asserentiũ quando pestilentiale incipit in aëre uenenũ, quod tunc quæ semper in alto degere solent auiculæ, descendunt ad ima, & planitiem inhabitant: Sed quãdo in terra oritur, tunc lumbricos & serpentes exire dicunt de sinu terræ, & auiculas quarũ consuetudo est uolare habitareq; ad imũ, sublimia petere, & montes adire. Addunt præterea, quod quando primum in aëre, post uero in terra uenenũ accenditur, interdum fugiunt animantia ex alto deorsum, & exinde rursus altiora repetunt. Hinc est quod uulgò dici solet, uultures seu miluos pestilentiali cedere aëri, & quæ loca huiusmodi tenent milui, pestifero non subesse aëri. Sæpius audiuimus hanc contagionẽ ab hominibus transijsse ad porcos. Fieri forsitan id potuit per aliquã non quidem spiritus, sed carnis similitudinẽ. His proxime elapsis diebus semel atq; iterum pestilentiæ morbũ ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

una in alteram domũ tulere feles & canes, ipſis tamen nulla ex parte hac cõtagione læſis. Nec ulla te propterea admiratio capiat, quod interdum ſine omni nocumento, homo uel beſtia prædictũ ſuſcipiant uaporem, ac tamen alios inficiant. Ignitum nanq; ferrum ſtupam conſumit & paleam, ipſum uero nullatenus conſumitur. Hoc enim ex recipientis ſubiecti diſpoſitione prouenit, in quo potiſsimum ſecundum Ariſtotelem, Galenum & Auicennã, rei conſiſtit effectus, ita ut his proximis diebus bimus noſtro in rure puerulus integro ſtetit die, infecto cum puero, annorũ plus minus ſeptem, cibo ſæpius ueſcebatur infecti ore pueri maſticato, neq; ullam ab ipſo morbi labem ſuſcepit, qua tamen correpti fuerunt alij longiuſcule diſtantes. Nec nimiam habeas tua in diſpoſitione fiduciam, cogitando te eius eſſe ualetudinis ut minime hæc tibi timenda ſit cõtagio, ſed hunc phyſicũ obſerua canonem: Quod quando multũ diſpoſita eſt materia, agens tunc cauſa quantumcunq; imbecillis, citò producit effectũ: ſic accendit ſtupam & ſulphur fauilla ex ſuſcipientis aptitudine. Et contrà, potentiſsima quæ fuerit cauſa, etiam in nõ diſpoſitam operatur materiã. Et licet ſulphur ignis ſuſcipiat operationẽ citius q̃ lignũ, et ſiccũ lignũ minuteq; inciſum, facilius quàm cætera ligna: ardẽs nihilominus fornax ligna ſtatim rapit in flammã, & groſsiora & uiridia, eo quod ſumma agẽtis potentia citò diſponit atq; informat. Et multoties peſtifer huiuſmodi uapor fit ſuarũ ui

cauſarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

causarũ potentiſsimus, nec ſcire tu poteris quando ſcilicet hoc fiat. Et licet uno in tempore talis non adſit diſpoſitio, eſt tamen futura in alio.

Quo pacto & quales temperaturas peſtis ex contagio ſtriat ocyſsime. Cap. III

VEnenoſus iſte uapor adeò ſubtilis ſæpenumero exiſtit, ut uiſu dijiudicari nequeat: interdumq́; diſſoluitur, ſed facile exinde regeneratur, manente ad hoc ipſum diſponente, influẽtia: iamq́; tametſi puſillus à principio fuerit, tamen multo magis quàm ſulphur, quũ accenditur, uelocioriq́; curſu de loco in locum expanditur, & longe magis cõtrariatur uitali cordis ſpiritui, qui eſt uapor ex ſubtili ſanguine, quàm ſulphur naſo. Eiuſcemodi uapor ſolum in diſpoſitis ad hoc corporibus infecto ab aëre accenditur: ſed poſtquam eſt accenſus, corporibus mira uelocitate facilitateq́;, accenſum ueluti ſulphur, plus quàm antea circumquaq; dilatatur, præſertim quando ſubtili in humore, & tenui æſtatis aëre accenſus fuerit, et ſpargitur, ſalitq́; ex uno in alterũ corpus. Accediturq́; potiſsime ubi maior eſt naturæ ſimilitudo, & in corpore recrementis pleno, cum fœtidis intus & extra uaporibus, & in cibis humoribusq́; ſuperfluis, & ad inflammationem putredinemq́; aptis: & ubi calida eſt materia, et humida, corue coitu debilitatũ. Et pariter in corpore paſsionibus animæ defatigato, & ultra modum calido, quodúe balneis eſt aſſuetum, cuiusúe pori ſunt nimis patentes, ſeu

multũ oppila

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

multũ opitulati. Hæc quidem Galeni & Auicennæ fuit ſentẽtia. Pueri & fœminæ multũ ad peſtem ſunt apti, eo quod tenuis molliſq; materia ad tranſmutationẽ eſt facilior, & pleni ſunt humoribus ad putredinẽ aptis, eſtq; præter modum & ordinem illorũ uita. Quemadmodum enim perturbat confunditq; uinum calidus uentus & groſſus, ſic peſtifer iſte uapor inficit cogitq; circũquaq; ad cor, primo ſpiritus, poſtmodum humores, qui iam putrefacti ebulliũt. Eſt uero hæc ebullitio febris ipſa, quæ per uniuerſum inde ſpargitur: plus q̃ cæteræ bullit ſeu inflat: quia tanta eſt uenenoſa materia, ut natura quantũ poteſt principalibus à membris hanc ſtatim conetur expellere. Iſte quidẽ uapor omnẽ maculare poteſt humorẽ, ſed potiſsimũ ſanguinẽ, ſecundo cholerã, tertio phlegma, quarto uero melancholiã. Vnde fit quod magis huic ſubijciuntur periculo ſanguinei, paulò minus cholerici, poſtmodũ phlegmatici: & minus reliquis melancholici, quia frigidus et ſiccus humor ad inflãmationẽ & putredinẽ ineptus eſt, & maxime quia ſtrictos habent meatus per quos tranſire uenenũ oportet. Idcirco ſenes minus ſunt peſtifero morbo obnoxij: licet huius anni peſtis nec ſeniores etiã reliquerit intentatos. Cuius fortè ratio fuit quod ultra cæteros aduerſos ſiderũ aſpectus, Saturnus retrogradus dominus fuerit anni. Eſt mirũ dictu, quod, licet ex urbe noſtra Florẽtina uniuerſus fermè populus aufugerit, omni tamẽ die uita functi ſunt circiter centũ et quinquaginta.

Pueros & fœminas peſte capi plurimum.

De ſignis

De signis indicijsq́; pestis. Cap. IIII

QVæ uero signa indicent, quibus febrem esse pestilentialem faciliter & clare deprehendatur, haud tam facile ostendere quisquã potest, propter tam multiplicem accidentiũ diuersitatẽ & fallaciam. Hoc enim testatur uniuersus Doctorũ conuentus, pæsertim Auenzoar & Rasis. Erit nanque clara interdum urina, eo quod non pertingent ad hepar humores: apparebit modica febris, eo quod non erit calido in humore uenenũ, seq́; propterea non diffundit ad extra: sic statim morietur patiens. Videbitur interdum restitutus, eo quod natura primo in aggressu uenenũ à corde depulerit: tamen paulò post destituetur spiritu, eo quod potens non erit secundum pellendi aggressum. Ex quo primo lassata fuerit conflictu, etiam quia uenenũ multiplicatũ est, uel magis mutatum in malignũ, uel propinquius factum cordi quàm prius. Omnes ferè in principio aliquantulũ in melius tendere uidentur, quia tunc robustior natura tantum contra hostem omnes colligit uires: uerũ in alijs minus malis ægritudinibus, ad tam repentinum tantumq́; non inducitur conatum. Videbitur præterea uirtutis robur obtinere, quia dictum uenenum non alijs ut cordi membris à principio contrarium est, & quando ipsum cor aggreditur statim interimit. Quare his in temporibus haudquaquam conuenit morbi signa examinando moram trahere, quia falleris, nec te natura expectabit, nisi administrando re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

media festinaueris. Hac igitur de causa his quũ tempo ribus febrem adesse cõspexeris, præsuppone quod adsit, uel citò futura esse poßit pestis, ac ei pestilentialis curam febris administra, & eo maxime quod quandiu uenenosa durat aëris influẽtia, omnis superfluus humor facile inficitur: Et omnis quæcunq; fuerit infirmitas, in pestilentiã facile transire poterit, febres præsertim furiosæ et continuæ. Vnde cõmuniter euenire solet, quod hoc morboso tempore nulla præter pestem ægritudo appareat. Quod si aliæ & multiplices quidẽ apparuerint ægritudines, tunc pestilentia remittitur & cessat. Sunt nõnulla pestilentialis febris signa, uidelicet febris cõtinua absq; ordinata & manifesta declinatione, cum magna anhelitus & pectoris angustia, cum repentina pulsus debilitate, cum uniuersi corporis grauamine, præcipue capitis, phrenesi, anxietatibus, ardore, siti, sanguineis maculis pluribus in locis: cũ urina grossa, turbida, et qualis est iumẽtorũ. Memineris tamẽ quod signa fallunt. Aduerte insuper, quod quicunq; puer eo tempore uermiũ laborarit infirmitate, dici poterit pestilentia infectus, quia est materia ad pestem disposita, ut sulphur ad ignem. Hoc multi nescientes medici, iuuandi studio post sunt fraudati. Et ex signis propinquæ pestis ultra aëris turbiditatẽ, & animalium ex putredine genitorũ abundantiam, est principaliter uermiũ multitudo, uariolarũ & morbillorũ, febriumq; continuarũ & conclusarũ, urinæ turbidæ, oculorũ rubores,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

res, excoriationes palati, phrenesis, & uniuersaliter quacunq; in febre, qua se uersus cor frequenter dirigit humor, humanam significat complexionẽ ad pestem esse dispositam. Scias iterum, quando multo tempore pestifer uapor in aëre durat, tunc aquam terræq; fructus inficit: propterea tutius est aquam decoquere, uel ferratam scilicet aquã conficere, cum eaq; uinum lymphare, quia uinum fumosum est, & non conuenit iuxta Auicennæ & Rasis sententiam his in temporibus merum, utpote purum. Opportunum præterea alia quæ sumuntur in cibũ rebus boni odoris corrigere, & cum salsis acetosis'ue saporibus, præsertim quando pestis post terræ motũ oritur. Præstiterit quoq; non parum rebus uti aridis, in locis odoriferis & æditis locis nascentibus, & inhabitare montes & colles.

Prophylactica cura à diæta & uictus ratione in statu pestilentiali. Cap. V

ABstinendũ est tempore pestifero à rebus inflammantibus & nimis aperitiuis, quia facilius ad uenenũ suscipiendum disponunt. Videlicet cauendũ est extrà à solari calore, pariter à calore ignis, uestimẽtorum: & intrò, à sale, à speciebus & medicinis calidis, similiter ab herbis intensæ caliditatis, à multo usu acriminũ, excepto cæpe & cichoria, uel raphano cum aceto, quia ueneno aduersantur. Item à uino nimiũ fumoso, ab exercitio post cibũ, præsertim tempore calido: & à sudore, quia humores alterat: & in aëre infecto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

non licet se multũ aëri exponere, nec exceßiuo sub diuo exercitio, quia calefaciendo & poros aperiendo, statim multum de aëre suscipit infecto. Item abstinendum ab facientibus oppilationem & putrefactionem, quia pestilentialis dant febris materiã, qualia sunt uiscosa, frigida & humida: præsertim quando aliquid accidentalis seu extranei caloris suscipiunt. Etiam à uiscosis, calidis & humidis, ubi humidum calido prædominatur & male decoctũ est: & ut summatim dicam, humiditas putrefactionis est mater. Et quæ extra nos difficulter conseruãtur, etiam in nobis haud facile conseruari poterunt. Vitandi igitur pisces quantũ fieri poterit, in quorum genere parui minus nocent pisciculi, & qui ex flumine sunt claro, petroso, & currente, frixi in oleo cum sale, & immersi staphisagria seu aceto, aut succo aranciorum cum sale & modico piperis, uel cinnamomi. Etiam uitandũ est lac, & omnia recocta. Quod si eo uti uolueris, sit primũ inter alia cibaria et modica quantitate cum parum sacchari. Fructus uitandi sunt omnes, exceptis amygdalis, cerasijs acetosis, pyris, chrysomelis, persicis, pomis cydonijs, auellanis, prunis siccis, prunellis, mespilis, & cornulis, mâlis appijs, mâlis granatis, malatestis. Cæteris uero fructibus nequaquã utere, uel raro, uel rarißime. Poteris tamen diutius uti fructibus & herbis frigidis, siccis & acetosis, uel aliquantulum amaricantibus. Sed utendo fructibus calidis & humidis, ut sunt ficus, uua, mora,

cerasa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

cerasa dulcia, fac sint modica, & immediate post comede pomū anarancia cum sale. Praeterea si uteris frigidis & humidis, ut sunt melones, pisces molles & teneri, pruna pinguia, sume paulò post aliquid fœniculi, & pomi anarancia cum sale, suprabibendo parum uini boni & odoriferi. Vitare etiam debes fungos & herbas humidas, portulacas, cucurbitā, & omnem humiditatem, necnon & rem quae facilis est putrefactionis. Cauebis quoq; fructus & res nimium dulces & humidas herbas: permitto tibi lactucam permixtam mentae uel cinnamomo. Eandem quoq; corrigere poteris cum basilicone, chariophilato minutißimo & quasi ad rubedinem quandam tendente, odorem habente chariophilorū: est enim cordi gratißimū. Concedo etiam tibi cucurbitā, & herbam, quae Tusca lingua Selbastrella appellatur. Rursus aduerte, ne te Rasis sentētia fallat, quae tempore multum calido admittit olera & fructus frigidos & humidos, quia Aegyptū ipse inhabitabat ubi extrema est siccitas, ubi eiuscemodi fructus & olera sunt exquisite à natura decocta. Cautus igitur esto ne talem praesumas licentiam in regionibus nō similibus Aegypto. Notandum insuper quod res acetosae, asperae & acres in conseruatiuo aeque ac curatiuo administrandae sunt regimine; quia periculū potißimū imminet in calido et humido, & in putrefactione illinc dependente, in spirituū resolutione, inq; accesione ueneni ad cor. Res itaq; praedicti saporis omnibus iam di

Rasis Canon.

ctis obsistunt malis, quia refrigerant, desiccant, conseruant, cōfortant, restringūt, & uniunt. Operæpreciū hic est meminisse, quod res nimis acres, ubi timetur pectoris strictura, aut stomachi debilitas, temperandæ sunt cum saccharo, sale et lacte amygdalarū, cinnamomo, pipere, fœniculo, croco, ouis, & modico pinguedinis. Cōmendo plurimū panem speltæ, hordei, & fercula ex his condita. Item biscocta, risum, passulas tendentes ad acredinem, panem optimi grani sufficienter coctū cum modico salis. Vtere sæpius capparibus cum aceto, & aliquando eo genere casei, quod Florentini Marzellinū uocant. Vitandus est caseus multum pinguis uel salsus. Nec laudo tibi caules nec legumina, exceptis lenticulis. Prohibeo super omnia phaseolos, nec laudo multū rapas & spinachias. Concedo tibi petroselinum & pastinacas. Prohibeo autem crucam, cariotas, sapam, sinapi, citrullos, melones, bacellos, cicer recens, cucumeres, cerasia dulcia & mollia, uuas, ficus dulces & mora. Nec te repleto nimio uino, carnibus & ouis, ne nimium sanguinem, choleram, putrefactionem inflammationemq; multiplices. Vtere ouis cum agresta & aceto et pomis anarancijs. Carnes sint leues & siccæ, bene coctæ, pulli, auiculæ, hœdi castrati, pipiones, turtures, et syluestres auiculæ. Si usus fueris carnibus humidis sint assatæ, sed fac ut intus per totū bene impleantur cum acribus condimentis & acetosis, cum modico piperis, cinnamomo, coriandro & sale. Vina

turbida

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

turbida sunt omnino noxia, & præsertim musta. Esto in cibo & potu plus solito parcior: cibus sit aliquantũ copiosior potu. Nec tamen uolo ut nimiam feras sitim & inediam. Caue stomachum fastidire permittas, sed eum præserua cum cibi & potus mediocritate, cũ exercitio & ieiunio, cum appropriatis euacuationibus. Abstine à coitu & paßionibus animæ exceßiuis, nisi forsitan per coitus abstinentiam te omnino grauatum perceperis. Ad mentem reuoca dictum Auicennæ tertio naturaliũ, quod superflua per coitum seminis euacuatio plus nocet quàm si quadragesies tantum exiret sanguinis. Dixit Hippocrates, coitũ speciem esse quandam morbi epilepsiæ. Caue ab aëre multum nubilo, denso, recluso & humido: ac scias aërem qui non frequenter mouetur & innouatur, ubi nec uentus nec Sol penetrat, nec purgat, facile mixtionẽ suscipere & putrefactionem uenenosam, ueluti immobilis aqua. Ab hominum te turba semoueto, præsertim existens ieiunus, & quando calidum succeßerit humido, & humidũ calido. Declinato etiam aërem nimis calidum, quia aperit & nimis debilitat. Habitatio tua sit spaciosa, sicca, aërem recipiens siccum continuò, & tempore æstatis subinde recentem. Caue quando multum incalueris, ne te protinus exponas frigido uel humido, nebuloso, & uento calido & humido, præsertim in locis infectis, & de infecto loco ueniente, etiam ab omni uento de prædictis locis flante, nisi fuerit nimis longe distans, aut fra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ctus pluuijs. Ventus autẽ qui aërem infrigidat & siccat & serenat, sua natura est salubris, si eum cum temperamento receperis: & est principalis medicus contra huiuscemodi uenenum. Magnam adhibe curam uitando uentos à stagnis uel paludibus uenientes: aquas fuge putridas herbas cõtinentes, immaceratumq́; linũ, & quencunq; prauum odorem. Procul esto à caulium nucum ue odoribus, & fœtidis ab herbis. Abstinendũ item à balneis, à somno meridiano, ab adhærenti arctoq́; hominũ consortio. A turba fuge citò & procul, ac tarde reuertaris: quoniam longo durare solet tempore uenenum, ad offendendum perquam promptissimum. Vtere cibis siccis, optimi saporis, acribus, acetosis, uitando brodium, pinguedinem, dulcia, uiscosa: uinis subtilibus, claris, odoriferis, aliquantulũ fumosis sed parum acetosis, non dulcibus, dilutis aqua multum subtili & clara. Summa, omni tempore à rebus caue sanguinẽ generantibus aut nimiũ, aut aquosum, grossum & turbidum, & pariter quancunq; rem stomacho nocentẽ. Hæc est regula cibi potusq́;. Vtilis est, iudicio meo, omnibus superspersa cibarijs talis specierum cõpositio. Accipe sandalorũ rubeorũ unciam dimidiam, cinnamomi electi drachmas tres & dimidiã, croci drachmã dimidiam. Gentilis omni tempore his utitur speciebus. Sume cinnamomi semunciã, mannæ drachmam unam & dimidiam, chariophilorũ, been albi & rubei drachmam dimidiam, corallorũ rubeorum

Spe. Compositio

rum drachmã unam, cardamomi drachmas duas, croci drachmam dimidiam, ſacchari ad pondus omnium. Item nonnulli aliam habent deſcriptionẽ, & eſt talis: Cape margaritarũ drachmas duas, corallorũ alborũ & rubeorum drachmam dimidiam, roſarum, ſpodij ana ſcrupulum unum, cinnamomi drachmam unam, croci ſcrupulum unum. Item, Sume cinnamomi unciam dimidiam, chariophilorũ drachmam dimidiam, corallorum rubeorũ ſcrupulos duos, croci drachmam dimidiam, ſacchari ad pondus omniũ. Pro primo cibo utile eſt, niſi te calor offenderet, ſumere ficus, rutam, & nuces cum ſale, præſertim tempore frigido uel humido. Notandum quod ſpeciebus multum calidis, ut eſt quarta compoſitio ex his quas narrauimus, utendum eſt ſolum in ferculis multum humidis, frigidis & acetoſis, alijs uero uti poſſumus in omnibus. Poſt cibum magno ſunt adiumento ſemina coriandri præparati, & etiam ſecundum Auicennam ieiuno ſtomacho, qui hæc ipſa tali in caſu plurimis effert laudibus. Vtere ieiuno ſtomacho frictionibus, bene pectina capillos, omnẽ expurga ſuperfluitatẽ, uniuerſum corpus mundum cõſerua. Matutino tempore ignem præpara temperatum, & interdiu quandoque, præſertim humidis tẽporibus. Bonis ſæpius odoribus domũ ſuffumigato, ſimiliter & ueſtimenta. Admoueas naſo pariter et ore teneas ubi plus opportunum fuerit, aliquid theriacæ: alijs uero in locis ſiue temporibus, corticem citri, ze-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

doariam, uel modicū thuris: manu etiam ſupradictum geſtare poteris cedrinum pomum. Cape ladani drachmam unam, been albi & rubei, roſarū rubearū ana drachmas duas, ſtyracis liquidæ ſcrupulū unum, myrrhæ, mentæ, chariophilorū ana drachmā unam, ſandalorū alborū & rubrorū, camphoræ ana drachmā dimidiam. Fac pomū cum aqua roſarum muſcata, ſuſpende collo cornu unicornis, hyacinthū, topazium, & ſmaragdum, ut pectus tangat, & etiam in ore. Dixit Auicenna, fore neceſſariū ut hyacinthus & ſimilia, à naturali calore noſtro caleſiant, qui illorū ad actū producat uirtutes, ut operentur in nobis. Fer tecū etiam in manu ad odorandum poma odorifera, præſertim citri, limonum, aranciorum. &c. Sæpius ablue os, faciem & manus aceto, & aliquando cum uino potenti: Nec omittas odorem mentæ, meliſſæ, querculæ, rutæ, uiolarū rubearū, & myrti. Vtere odoribus frigidis, quos tempera cū calidis, ita tamē ut frigidi prædominentur, præſertim calidis temporibus, quia calidus per ſe aperit odor & inflammat, quamuis aërem purget. Super omnia cura, ut hoc facias, ſcilicet, permiſce æquali parte acetū roſatū albū & aquā roſarū cū uino albo potenti, cū modico zedoariæ uel corticis citri: de qua ſæpius modicū aliquid bibe, & ſæpius cū ea manus lauato & faciem. Defer tecū in ſpongia cum ligno fraxini, & laua etiam cum eiſdem manè & ſerò tepidis, uniuerſum corpus. Vtere temperato exercitio

ſub tecto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſub tecto quando es in locis infectis, ieiuno ſtomacho, ſitq́; locus exercitij ſpacioſus: alijs autem in locis facies exercitium ſub diuo & pariter ieiunus. Ruſtici bibant loco uini acetum permixtũ aquæ. Admoneo omnes, ut non niſi ſumma cum cautela res tangant ex infectis locis allatas, nec quicquam guſtent ex illis niſi coquatur, mundetur, uel abluatur. Haud equidem ſcio an dicere in præſentia debeã, an ſilentio potius præterire, quod Doctorũ nonnulli ſæpius ieiuno ſtomacho dare ſolent in potu, urinam pueri recens emiſſam, uel lixiuium. Detur pro remedio ruſticis accõmodato.

Præſeruatrix curatio Epidemiæ. De pilulis & pulueribus præſeruatiuis. Cap. VI

NEceſſaria nobis eſt bis in hebdomada, ipſa omnium compoſitionũ regina, cœlitusq́; tradita theriaca. Vera quidem theriaca, ut eam noſcas, ſaporem longa mora in ore conſeruat, & ſtypticitatem ingerit uentri: ætatis eſſe debet annorum quatuor, & non ultra duodecim: de ea debet antea fieri experiẽtia in uenenatis animalibus. Theriaca electa iuxta Galeni, Auicennæ, Auerroiſq́; ſententias, ſecurũ reddit hominem ab omni ueneno, morboq́; uenefico. Etiã in ipſa peſtilentiali febre admittitur. Dixit Galenus ſe inuenire, theriacam pluſquam res omnes eſſe diuinã in conſeruando & curando. Dixit Moſes Aegyptius, mirabilem factam eſſe cum ea experientiã in peſtilentia Antiochenſi. Nec ſilentio tranſeundũ puto Galeni typum

Theriacæ probæ indicia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

dicentis: Pestem esse draconē cum corpore aëreo, qui uenenū contra hominē spirat: et theriacā purgatoriū quoddam esse, purgans uenenū & draconem domans. Accipiatur post cibum horis nouem, & ante cibum horis sex uel septem. Qui eam sumere non potest, saltem cordi apponat & stomacho nasoq́; , & pulsibus: frequentius detur drachma una prouectis, alijs uero drachma dimidia, seu scrupulus unus. Qui calidæ sunt temperaturæ, bibant æstiuo tempore sumpta theriaca tertiam partem cyphi aquæ rosarū cum modico aceti rosati: alij scilicet alterius complexionis, & alio tempore, sumant cum uino albo permixto cum aqua scabiosæ & melissæ. Quod si theriaca non affuerit, uel non cōpetens fuerit tuæ naturæ, sume Mithridatū. In alijs diebus hebdomadæ sume pilulas contra morbum saltē horas quatuor uel quinq; ante cibū, unam scilicet aut duas, uel plus, secundum complexionē, superbibendo parum de uino albo cum aqua scabiosæ & melissæ temporibus frigidis: uel cum aqua rosæ & cum aceto rosato tēporibus æstiuis. Pilulæ antiquiores sunt istæ: Sume myrrhæ, croci, ana unciam unam, aloës uncias duas, sed quia nimiū aperiunt, calefaciunt, resoluuntq́; spiritus, ideo nonnulli abluunt ipsum aloë, & addunt terram sigillatam, uel bolum armenū secundum dosim myrrhæ, uel addunt camphoræ ad dosim tertiæ partis myrrhæ, sed eligibilius est bolus armenus. Nōnulli componunt sic: Accipe aloës drach. sex, myrrhæ drachmas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

chmas tres, ſeminum citri ſcrupulos duos, tormentillæ drachmam dimidiam, croci drachmam unam, reubarbari drachmas duas, chariophilorũ ſcrupulum unum, agarici, corticum citri, ſandalorũ rubeorum ana drachmam unam, ſeminũ citri ſcrupulos duos, ſeminis acetoſæ drachmam unam cum dimidia, corallorũ rubeorum drachmam unam cum dimidia, boli armeni drachmas tres, camphoræ grana duo, confice cum ſyrupo de citro. Auicenna & Auerrois dicũt, qui utitur aloë, myrrha & croco nunquam periclitabitur peſte. Prædictæ compoſitiones temperant illorũ qualitatem, & uirtutẽ augent. Sed multo melior eſt cõpoſitio Nicoli, ſecundum quem ueræ pilulæ ſunt iſtæ: Sume myrrhæ, croci, boli armeni, charabe, corallorum rubeorũ ana drachmã unam, emblicorũ drachmas duas, aloës loti ad pondus omniũ, fiant pilulæ cum uino albo, odorifero. Credo quod eſſent nobiliores, & magis ad propoſitũ, ſi loco emblicorũ ponerentur terræ ſigillatæ drachmæ duæ, & boli armeni drachmæ tres, fiant pilulæ cum acetoſitate citri, & accipiantur cum uino albo, aqua roſata, aceto roſato. In alijs uero ſequatur compoſitionẽ prædictã. Fac autem ut aloë ſit ſplendidum, leue, aliqualiter rubeſcens, delicatũ, odoriferum, frangibile, pingueſcens, & immittendo ſuper ipſum flatũ, madeſcit. Sit & myrrha clara, & corallus delicatus, abſque theriaca & dictis pilulis non bene fieri poterit præſeruatio. Itaque præ omnibus alijs utere duobus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

prædictis, scilicet theriaca, duobus diebus diuersis, & pilulis tribus saltem, quia desiccando humiditatē præseruant à putrefactione. Etiam fortificant cor, stringūt meatus, ne uenenū transitum habeat ad cor, & ipsum illinc depellunt. Videtur mihi quod aloë in prædictis pilulis, quando sunt tempora humida & frigida, similiter & complexio, nō debet lauari, sed in alijs temporibus & complexionibus sumere pilularum compositionem in pulueribus: melius est solum quādo opus est festinatione. Potest etiam sumi ante cœnam tribus horis uel quatuor, sicut etiā ante prandium. Poteris etiā semel in hebdomada, uel duabus uicibus aut plus, quando pilulæ offenderent (licet nullius sint offensionis) in tempore hyemali & humido, loco pilularum sumere ficum siccum cum dimidio nucis, cum modico rutæ & parum salis, superbibendo parū aquæ rosarū uel aceti rosati. Quod si & istud te offenderet, utere loco illius non accipiendo aliquid aliud, parum panis tosti intincti in uino albo potente, cum pomo anarantiæ, madefacto in aceto rosato, & intincto cinnamomo. Sunt nōnulli qui dant huiuscemodi pilulas sero uel mane unam scilicet pro uice. Sume ligni aloës drachmā dimidiam, tormētillæ scrupulos duos, dictami albi scrupulū unū, zedoariæ drachmā dimidiā, croci drachmā unam, berberis drachmā dimidiam, cornu cerui adusti scrupulos duos, sandalorū rubeorum scrupulum unum, seminis acetosæ & corallorū rubeorū, boli armeni ana dra-

chmam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

chmam unam, camphoræ ſcrupulos duos, gemmarũ ex quibus fit electuariũ de gemmis, drachmam dimidiam, margaritarũ drachmam unam, hyacinthorum drachmam dimidiam, confice cum ſyrupo de ribes, uel de limonibus. Ego autem in omni tempore etiam in calido, eiuſcemodi pilulas dare ſoleo. Sume zedoariæ, ligni aloës, agrimoniæ, croci, ariſtolochiæ rotundæ, dictami albi, gentianæ, corticũ citri, ſeminis citri ana ſcrupulũ unum, coriandri præparati, tormentillæ, ſandalorũ rubeorum, corallorũ rubeorum, roſarum rubearum, ſpodij, emblicorũ ana drachmã unam, terræ ſigillatæ drachmas duas, boli armeni drachmas quatuor, fac pilulas cum acetoſitate citri, quas adminiſtra cum uino albo, aceto roſato albo, & aqua roſæ. Ego multũ adhibeo fidei huic noſtræ compoſitioni, eam accipiendo quando non ſumitur aliquid de pilulis cũ aloẽ compoſitis. Etiam poſt operationem prædictarũ pilularum, additur ipſi compoſitioni, ambræ, muſci, hyacinthi, ſmaragdi, topazij, margaritarum, cornu unicorni ana ſcrupulus unus. Melius, etiã erit laudabile multum, bibere iſta cum uino acetoſo, uel aceto albo, cum aqua roſæ, terra ſigillata & bolo armeno, cum exigua portione ſmaragdi, & hyacinthi, & topazij, uel ſaltem cum margaritis & corallis. Iſta multũ commendantur à Galeno & Auenzoar. Alij dant cortices & ſemina citri, & limonũ, cum uino uel aceto roſato, & aqua roſarũ. Ego uero frequenter dare ſoleo hanc

Pilulæ Marſilij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſimplicem confectionem & quidem efficaciſsimã atq; ſecurã, cum uino albo, uel aceto roſato & aqua roſarum. Accipe boli armeni drachmas duas, terræ ſigillatæ, corallorum rubeorum ana drachmã unam, corticum citri, zedoariæ, croci ana drachmam dimidiam, ſacchari roſati ex rubeis roſis condîti uncias ſex, acetoſitatis citri uncias decem, fac electuariũ. Raimundus & Arnoldus, theriacales quaſdam pilulas tribus modis cõponũt. Primo, ſume boli armeni drachmas tres, barbæ tormentillæ drachmas duas, barbæ herbæ tunici drachmam unam, ſacchari ad pondus omnium, fac pilulas. Item, ſume ambræ drachmam dimidiam, muſci ſcrupulum unum, camphoræ grana ſex. Item, accipe ſmaragdi, hyacinthi, topazij ana partes æquales, triturentur & lauentur ſicut abluit Meſue lapidẽ lazuli, fac pilulas cum ſucco acetoſellæ. Dicũt huiuſmodi lapides ab antiquis appellari Bezoar, id eſt liberatores mortis, & quod in hoc theriacam excellunt quod ipſa uenenũ à ſe pellit, non trahit ad ſe: huiuſmodi autem lapides utrunq; faciunt, ideo debent per os adminiſtrari. Etiam poſſunt ſuperponi plagæ, morſuræ, & bullæ uenenoſæ. Hac etiam utuntur compoſitione, ſcilicet auri optimi, margaritarũ, ſerici crudi triti. Laudant etiam electuarium diambræ, de gemmis & chermes Meſue: laudant granata, rubinos, carbunculos, ſapphiros, palladios, corallos, grana tinctorũ, & lapidem inuentũ in capite aſpidis, & pariter cornu ſuum, & cornu

Lapides Bezoar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

& cornu unicorni. Item electuariũ lætificans Almanſoris cum re aliqua refrigeratiua. Vtere etiam rebus ſanguinẽ clarificantibus, ut ſunt lupuli, myrobalani, fumus terræ. Credo quod uti ſemine iuniperi cum ſemine myrti ſit multum utile contra huiuſmodi uenenum. Item tale electuarium: Sume citrum unum integrum, maceretur bene & coquatur cum ſaccharo & aqua roſarum. Et ubi non habetur citrus, fac cum limone ſeu pomo anarancio integro: multi utuntur uerbena. Sum dare ſolitus pauperibus parum panis bene toſti, intincti aceto cum modico rutæ, & aliquando cũ cepæ portiuncula. Do etiam nonnunquã ad ſuperbibendum parum uini puri. Item eiuſcemodi panem toſtum intinctũ aceto roſato cum pauculo cinnamomi, quãdoq; ſuperſumendo pomũ arancium, & parum boni uini. De his quidem rebus adminiſtrare poteris, modo unã, modo alteram, his ſcilicet diebus quibus theriacã non ſumis, nec ueras pilulas, uel etiam illis eiſdem diebus poſt ueſperas. Vti etiam poteris ſero, ieiuno ſtomacho, parũ iſtius noſtræ confectionis: Cape ſacchari roſati, diamarenati ana uncias quatuor, coriandrorũ præparatorum, corallorũ rubeorum ana drachmã unam, cinnamomi drachmas duas, ſed æſtiuo tempore drach. unã, ſandalorum rub. croci ana drachmã dimidiam, uerum in æſtate croci ſcrupulum unum: confice cum acetoſitatis citri uncijs quatuor, ſuperbibe parũ uini optimi, uel aceti roſati. Poteris etiam uti eo matutino tempore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

aliquando loco prædictarũ. Dixit Raimundus, quod ſuo tempore iuncti fuerunt Saturnus, Iupiter, & Mars in undeuigeſimo gradu Aquarij, anni milleſimi trecenteſimi gradrageſimioctaui, in menſe Martio, quæ quidem coniunctio horribilia ſignificabat, præſertim graues peſtilentias frequentius per ſpacium annorum quadragintaquinque, eo quod fuerit in ſigno humano fixo in domo Saturni. Inter quas erat peſtilentia illa anni quadrageſimioctaui, ubi Medici Pariſienſes & ex Auinione, & Pedimontani nouam compoſuerunt theriacã ab ipſis expertam, & cum felicitate eos conſeruauit. Arnoldus Receptã conſcripſit, quã Raimundus eiuſdem diſcipulus his uerbis recitauit: Sume ſeminis iuniperi drachmas duas cum dimidia, chariophillorum, macis, nucis muſcatæ, zedoarij, zinziberis ana drachmas duas, ariſtolochiæ longæ & rotũdæ, barbæ gentianæ, tormentillæ, barbæ herbæ tunici, dictami, inulæ campanæ ana drachmã unam cum dimidia, ſaluiæ, rutæ, ſeminis balſamitæ, mentæ, pæoniæ, pulegij ceruini ana drachmã unam, doronici Romani, baccarum lauri, ſeminis acetoſæ, ſeminis citri, baſiliconis, maſticis, thuris, boli armeni, terræ ſigillatæ, ſpodij, oßis de corde cerui, raſuræ eboris, & cornu unicorni, margaritarũ, ſapphiri, ſmaragdi, corallorũ rubeorum, ligni aloës, ſandalorũ rubeorum, hyacinthi, topazij ana drachmam dimidiam, ſacchari roſati, diaboraginati, diabugloſſati, dianenufarati, diaacetoſellati,

pulparum

pulparum tamarindi acetosi, theriacæ ana drachmã dimidiam, sacchari libras tres, fac electuariũ aut morsellos, cum aqua scabiosæ & rosata parum camphorata & cum uino cydonioru͂, addendo folia auri quadraginta. Qui sitim patitur extra cibu͂, utatur acetosa simplici cum pauxillo aquæ frigidæ uel uini mâli granati acetosi cum iuleb rosato, uel uino acetoso. Poßis etiam exprimere acetositatẽ citri uel limonis, uel pomi anarancij, & bibere cum aqua et saccharo. Item succi rosaru͂, sacchari rosati, diamarenati, diaprunis, diacydonitis dissoluti cum aqua colata & expressa, bibendo cum aqua frigida. Item rosæ, myrobalani, tamarindi, cerasa acetosa, pruna persica sicca, cydonia trita, dissoluta, colata, & expressa, bibe cum aqua & saccharo, ponendo plus de saccharo ubi minus est de calido, & minus de saccharo ubi plus fuerit de calido. Item succus rosarum cum uino granatorum: item oxysacchara cum aqua frigida recenti. In pluribus etiam rebus proficuum est uinum cydoniorum. Vti herbis cor ipsum sua uirtute respicientibus, utile est, ut sunt borago, buglossa, melissa, endiuia ac mentæ parum. Item septem principales herbæ quas contra uenenum plurimum ualere fertur, quaru͂ prima est herba hypericon, alio nomine Perforata: secunda est herba dicta uincetoxicon, tertia enula, quarta raphanus, quinta dictamus, sexta aristolochia, septima lactucella. His additur ab Arnoldo et Raimundo, herba tunici. Nec præ-

Septem herbæ principales cõtra uenenum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

termittenda eſt agrimonia, acetoſella, cichoria, marrubium, hyſſopus, ſcabioſa, pentaphyllon, capparis, limones, citrulli, arancij ſcilicet quos poma aurea uocamus: & uniuerſaliter cuncta acetoſa, & quæ ponticitatẽ quandam participant. Scias floſculos uitis multũ conferre, ſi eis in cibo & potu atq; electuarijs uti conſueſcas: pariter & aqua ſcabioſæ, necnon meliſſæ, in his omnibus quæ ſanis ſimul et infirmis adminiſtrãtur mirabilis eſt, eo quod humiditates exiccet uenenoſas. Et ubi in deſiccãdo refrigeratione multa opus ſit, utendum potius eſt aquis endiuiæ, roſarũ, plantaginis, aceto roſato, uel aqua, uel ſucco acetoſellæ, ſucco limonũ, cedri, aranciorum, cichoriæ, pimpinellæ, fumi terræ. Quũ uero temperatis uti oportet, accipe aquam boraginis & bugloſſæ, ſingulis decoctionibus impone pruna damaſcena, myrobalanos, & tamarindos. Et hoc memori ſerua mente, quod cunctis in remedijs quàm bene conueniunt hæc quatuor, uidelicet uinum album, acetum album roſatũ, aqua roſata, omnia æquali pondere, crocus pauxillula quantitate. Vbi abſq; mora ac cum facilitate quadam operari neceſſe fuerit, adminiſtrabis quæ opportuna ſunt in forma ſubtili et liquida, uel ad ſuprabibendum dato quæ prædiximus. Inquit Raimundus, quod ſi tandiu differri poteſt ut præmemoratarũ fiat compoſitio pilularũ, melius eſſe, ut exhibeantur pilulæ quàm pulueres, tum quia huiuſmodi compoſitio melius fermentata eſt, qua quidẽ fermentatione
ultra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ultra cõplexionalẽ, ſpecificam quoq; contrahit uirtutem: tum quia permanẽdo in ſtomacho mage cõſeruat, roborat, cõfortat, ac melius diſcurrit per corporis remotiora, ſuprabibendo parũ alicuius liquidæ ſubſtantiæ, & multum abſtinendo. Nec tamen ideo uolumus ut pilulæ ſint ualde ſiccæ ac induratæ, imò ſi tales fuerint, decet ut reformentur. Congruit ſanguineis phlebotomia, uidelicet extrahere ſanguinem, ut conſeruentur, ſi aliâs nullum ex ſe fluxum ſanguinis haberent.

Sanguineos eos intelligo qui decenter carnoſi, colore rubei ſunt, piloſi, robuſti, quibus uenæ amplæ, & qui rebus ueſcuntur multi nutrimenti. His inquã extrahatur ſanguis ex baſilica dextra, inde poſt bimeſtre ſpacium fiat iterum minutio ex baſilica ſiniſtra. Nec una pro uice excedas pondus libræ. Fiat etiã temporibus anni temperatis, ac luna in bono & fortunato aſpectu exiſtente. Sanguis purus minuitur oriente Sole, cholericus in meridie, melancholicus in occaſu, phlegmaticus in medio noctis. Vult ideo Raimundus, ut iuxta ordinem Auicennæ, ſecundum quatuor ſpecies ſanguinis prænumeratas, obſeruẽtur in extrahendo illæ quatuor horæ. Cognoſcuntur autem hæ ſpecies, primo per earundem ſigna, deinde iuxta quatuor ætates quibus dominantur, ſuccedendo ordine prædicto. Et ubi non apparuerit multa ſanguinis abundantia, uult ne penitus minutio fiat, nec cauſa cõſeruationis, nec curæ. Et quũ extrahere uolueris, cura ut die præcedẽti fiat clyſtere, Sanguinei.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

& exhibita ſit aliqua medicina nō ſolutiua. Nec prætermittendum duco, quod ubi ſanguis ad alios multum declinat humores, minime ſit euacuandum. Memineris Galenū & Auicennam, quanto magis medendi artem exercuere, tanto ſemper timidiores erga phlebotomiā eſſe factos, eo quod plus trahit phlebotomia ex naturali & bono, et ex ſpiritibus, quàm ipſa medicina: ac minus temporis concedit ad diſcernendū malum ſanguinem à bono. Conferūt infantibus & pueris ea quæ contra uermes ualent, quorum his potiſſimū temporibus imminet periculum, adminiſtrato illis in potu ſemel in hebdomada dictami drachmā unam cum uino aliqualiter ſtyptico, ſiue cum uino decoctionis abſynthij & nigellæ, aut ſeminis ſancti. Illiniatur item ſtomachus, umbilicus, gula et pectus, oleis herbiſq; amaris & huiuſmodi: quandoq; etiam exhibebis pilulas de reubarbaro. Verū quia multū humida complexio, multumq; calida periculoſa eſt tempore peſtis, opus eſt refrigeratione, deſiccatione, & frequenti euacuatione, quæ quidem ſecundum opportunitatē cum moderamine fiant. Hunc defer ſacculum cordi applicatū: Sume roſarum rubearū drachmas duas, ſandalorum rub. corallorum rub. ſpodij ana drachmā unā, zedoariæ, ligni aloës, cinnamomi, chariophilorū, corticum citri, croci ana drachmā dimidiam. Eſto diligens ut omnis expurgetur ſuperfluitas, ac cura ne ſtypticus maneat uenter, fiſq; tardus ad ſolitas cōſtringendum expurgationes,
uel

uel fluxus siue superfluitates, hæmorrhoides, scabies, naturales solitosq; sudores, plagas ueteres apertas, quibus sine molestia profluit humor, lachrymæ, sanguinē è naribus fluentem, solitum & ordinarium, uniuersales guttas & huiusmodi, quoniam hæc dicta expurgamenta securiorem reddunt à morbo. Admoneo rerum publicarū gubernatores, secundū Hippocratis experientiam, si fecerint ac ordinarint ignes & fumigia ex iunipero, myrto, terebinthina, & thure, manè & serò ante posticas quarunq; ædium, domuū, & habitationum, statim expelleretur ab eo loco pestis. Valet loco iuniperi, laurus, saluia, rosmarinus, & herbarū quicqd est odoriferarū. At terebinthina mirabilis est. Multi doctorū dicunt, ignem semper fore tempore pestis utilem, eo quod omnem dissoluit uaporē. Inquit Raimundus utendum esse confortantibus solum, quū grossi apparent uapores & humidi. Calidis temporibus superare debēt odores in frigiditate alios: è diuerso quū tēpora frigida sint & humida, rosæ, sandali, myrtus, cāphora, cortices pomorū, mâla granata, calidos contemperant odores: similiter acetū, & uirides herbulæ frigidiusculæ. Consuluere Magi Persarum regi pro sui defensione ab omni ueneno morboq; uenefico, sculpi faceret in lapide Hæmatite hominē flexis genibus stantem, cinctū serpente, dextra eius caput, leua caudam serpentis tenentem, & imprimi ligariq; faceret hunc lapidem in anulo aureo: uerum lapidi in loco capsulæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſupponi barbam ſerpentariæ, quem quidem anulũ geſtaret in digito. Laudat Auerrois hircinæ odoramentum urinæ. Moneo ut continuis utaris remedijs quũ fueris in loco infecto uel propè, eo quod contagio frequẽs eſt, infectusq; aër continuè noxius offendit. Volo diligenter aduertas, quũ fuerit coniunctio Solis & Lunæ, quumq; oppoſitio, id eſt quando eſt plenilunium. Item quando coniungitur Luna Saturno, & magis quando coniungitur Marti. Item quũ fuerit in quadra cum dictis planetis. Et nota (ut refert Raſis) fortiter moueri ſolet uenenũ huiuſmodi peſtilentiæ in Solis ortu, in occaſu, in meridie, & medio noctis, quia Sol quatuor his uicibus mutationem cauſat in aëre. Regnat in Vere, in æſtate magis, plus in autumno. In Vere eſt aër calidus & humidus, et accedit ſanguinis dominiũ. In æſtate cholera, calidus aër multũ aperit & penetrat, debilitantur corpora, rebus replentur corruptibilibus, materiam humidam aëris caliditati in putredinem tribuentibus. Qui quidem calor ſi tam intus quàm extrà cum ſiccitate foret, parum abeſſet, quemadmodũ etiam haud multum nocet humidum cum aëris tum complexionis frigiditati adiunctũ. Sed ualde periculoſum eſt ubi calidum humido permixtũ fuerit, uel foris uel intus. Experimento compertum habuimus, quod longa ſiccitas calido minuit tempore peſtem: at frigido excitat, affert. Deniq; in autumno augmentatur fructuum repletio, ac corporũ debilitas, aër tenuis eſt ob æſtatẽ

præcedentem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

præcedentem uaporũ facile ſuſceptiuã, quos non reſoluit propter caloris diminutionẽ, deinde nebuloſus eſt ac uariabilis. Sæpenumero uentus adeſt groſſus & humidus, excedit caliditas humiditatẽ, & frequenter aduenit, augmentaturq; pororũ oppilatio propter aëris crebrò poſt calidum præcedens, frigiditatẽ. Sciendum etiam quod quũ pori ualde oppilati ſunt, comprimunt putreſcibilem ad intrà materiã. Econtrario quũ plus æquo aperti, repente nimis uenenoſum capiũt aërem, ita ut nõnunquam (maxime poſt ſudorem uel coitum) paucis (ut gladius) occîdit horis.

De modo curandi ſecundum rationẽ phyſicam. Cap. VII

IN peſtilentiali febre non expurgato ueneno, caue ne adminiſtres intus nec extrà res partiũ pectoris ſimpliciter aperitiuas, eo quod aditum præbent ueneno ad cor, & ſpiritibus uiam aperiunt exhalationis: ſed ut inflammatio prohibeatur & putrefactio, utere ſubitò aliquantulũ infrigidantibus & multũ deſiccantibus. Roborant nanque cor, & uias claudunt uerſus ipſum tendentes, ne uenenum ad illud perueniat. Pro parte etiam bene purgandus eſt humor, & ſpiritus nutrimento ſæpius recreandi, & quæ contra uenenũ ualent continuè adminiſtra, id quidem ſua natura cor petit. Quod ſi differas donec uenenum eò peruenerit, fortaſſe fieri poterit, ut partes cordis multũ inde conſtringantur, quas quidem denuo aperire quàm proficuum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

plus fortè noxium periculosum'ue esset. Igitur quũ primum caput omniaq; membra grauari simul adiuncta febre quispiam perceperit, uide ex signis ne mendacibus ambiguisq; fidem habeas, nec differas quousq; appareat inflatio uel bulla. Sed hæc quũ emineant, eo citius quo poteris cõfestim inungas oleo de scorpionibus & theriaca, pulsus temporũ, manuum & pedum, nares, occiput, gulam, pectus & locum circa bullam & apostema si apparuerit. Vera olei cõpositio talis est.

Olei de Scorpionibus confectio.

Sume olei oliuæ annorũ quinquaginta uncias octo, imponas scorpiones numero quinquaginta, simul cũ oleo bulliant ita ut fundum petant, quod facias in æstate, & maxime mense Augusti, serua & utere: est enim mirabile contra uenena. Quod si stomachus cibo grauatus fuerit, prouocandus est uomitus cum facilitate, cũ aqua tepida, aceto, et oleo, etiã cum raphano, tentando etiã prouocationem cum penna, & statim postea facias clystere. Et renouabis omni die maluarũ decoctionem & matris uiolarum, bletæ, hordei, lactucæ, camomillæ, mellis uiolati, sacchari rubei, uitelli unius oui, diasenæ uel casiæ unciam unam, succi rosarum solutiui drachmas duas, salis cõmunis & olei uiolati quod satis est. Hoc facto, applicabis epithema cordi ex rebus cordialibus frigidiusculis à prædominio: Sume aquarũ rosarũ, buglossæ, acetosellæ, nenufari ana drachmas duas, aquarum melissæ, succi granatorũ medij saporis, acetositatis citri ana drachmam unam, succi cydoniorum

unciam

unciam unam, sandalorũ alborum rubeorũ & citrinorum ana drachmas duas, spodij, rasuræ eboris, seminũ citri, seminis acetosæ ana drachmam dimidiam, granorum tinctorũ grana sex, camphoræ drachmam dimidiam, conterantur bene omnia, & calefiant in uase uitreato puro. Post cum panno de Grana temperate calido superponas pectori, singulis tribus horis ipsum renouando. Item pro stomacho hanc habeto in sacculo compositionẽ, ad uiuificandum & roborandũ spritus eius. Sume absinthij, mentæ ana manipulum unum, melissæ, acetosæ ana manipulũ dimidiũ, rosarũ rubearum unciam unam, corticũ citri, risi ana drach. tres, coriandrorũ præparatorũ drachmas duas, corallorũ rub. masticis, sandalorum rub. ana drachmam unam, macis, foliorũ chariophilorũ ana drachmã dimidiam, nucum cupreßi numero quatuor, componas cum succo cydoniorũ. Item sub brachijs hoc remediũ administrabis: Sume rosarũ, florum camomillæ, meliloti, florum myrti, nucũ cypreßi, sandalorũ, omniũ in debita quantitate, bulliãt in aqua cui intingatur spongia uel stupa, quæ postmodũ exprimatur, et temperate calida applicetur, sæpiusq; renoua: Istud enim mirabile est.

Cucurbitularũ usus, & curandi ratio per sanguinis mißionem. Cap. VIII

HIs factis & debite, ut dictum est, administratis, si bulla uel signum in tibijs adhuc nõ apparuerit, duas confestim natibus uentosas applica, & duas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

pariter coxis à parte posteriori. Voluēre ueteres ut post huiusmodi uentosarū depositionem fieret phlebotomia. Et si bulla uel signum solitum non apparuerit, fiat ex uena cōmuni à parte dextra, ad prohibendum ne uenenum partes cordis attingat: & si etiam apparuerit huiusmodi signū uel bulla, eodem in latere extrahendus est sanguis, & hoc ne se extendat dilatetq; uenenū (ut semper solet) per omnes uenas ac corporis partes. Quod si circa aures apparuerit, uel collum, minuatur ex cephalica in parte qua signum, iuxta pollicem manus. Si sub axillis apparuerit, euacuetur hepatica in brachio eius partis in qua signū. Si in inguinibus, fiat phlebotomia ex saphena, hoc est sub talo pedis eiusdem lateris. Deniq; in uniuersali, quoties ab origine gulæ ad caput usque huiusmodi signum appareat, fiat minutio ex cephalica in parte signi apparentis. Si ab ea parte usq; ad umbilicū antè uel retro, fiat pariter phlebotomia ex hepatica. Si ab umbilico infrà, debet minui saphena modo quo suprà. Et phlebotomandum est quàm citius fieri potest, saltem quū primo apparere incipit apostema. Intrepide autem bonā quantitatē extrahi facias, nisi patiēs fortè modici fuerit sanguinis: extractis duabus uncijs uel circà, siste paulu lum, ut dijudicari poßit an bonus sit sanguis uel ne. Si malus: extrahere poteris copiosius: si bonus, parcius. In debilibus & sanguine non multū abundantibus sufficit extractio duarum unciarū. At febrilis tempore ri-

goris

goris id minime feceris. Patiens autem quũ fit ſanguinis minutio, deguſtet uel ore teneat pomum anaranciæ & acetoſa quæq;, naſo, fronti, ac temporum pulſibus acetum applicando: hic nam cõmunis phlebotomandi eſt modus. Fulgineus Gentilis plurimũ laudat id quod iam dicemus, ut rem quampiam expertam. Si ſolitum apparẽs apoſtema uenerit circa ſpatulas, applicandæ ſunt uentoſæ ubi iunguntur ipſæ ſpatulæ: minutio autẽ fiat ex mediana quæ dici ſolet cõmunis & nigra. Si apparuerit in collo uel capite, minuatur cephalica iuxta pollices manuũ. Si ſub uel dextro in brachio, phlebotomandus eſt de uena pulmonis inter medium & anularem eiuſdem lateris digitum. Si circa brachium uel latus ſiniſtrũ, ex uena Saluatella inter dextræ manus paruum & anularem. Si in inguinibus uel in ſiniſtro latere, ex uena Paralytica minutio fienda eſt inter poplitem pedis & alium propinquum eodem in latere. Si appareat in tibia uel pede dextro, ex uena ſic dicta Vena mulierũ, ſolent doctores Hiſpani & Catellani prima poſt factum clyſtere uel ſaltem ſecunda die, facere phlebotomiã duabus interpolatis uicibus. In ſanguineis robuſtis ac bonæ ætatis hominibus primo die ſic faciunt: Primo extrahunt ſanguinẽ in parte oppoſita, eo quod humor in motu adhuc exiſtat, nec iam uenenoſus factus eſt. Si apoſtema ſub brachio ſiniſtro apparuerit, minuũt ſubitò à manu dextra uncias ſex uel quatuor, uel ex cauilla pedis ſiniſtri uncias tres. Poſt

Hiſpanorũ medicorũ in ſanguinis miſſione modi.

uero horas ſex uel octo recreato patiente atq; quieto, extrahũt à ſiniſtro brachio uncias ſex uel quatuor aut tres iuxta compreſsionẽ & uirtutem uenæ groſsioris, quoniam ea opportunius phlebotomiam expoſcere ſe monſtrat. E diuerſo faciunt ubi apoſtema in inguinibus appareat, primo quidem minuunt in brachio eiuſdem lateris, ſecundo in pede illius etiam eiuſdem partis ex Saphena. Verũ ſi patiens haud multũ robuſtus fuerit, nec ſanguine abundans, attamen naturalẽ habet decenter uigorem uirtutisq; conſtantiã, aut ſit ut iam exiſtat in fine ſecundi, uel in tertio die, quũ iam ueriſimile ſit materiam ipſam ſuum curſum motumq; cepiſſe, iamq; ueneno infectã eſſe, euacuant uncias duas uel quatuor à latere apoſtematis, loco apoſtemati quàm ſit poßibile propinquiori. Si poſt aures extiterit, minuunt ex Cephalica eiuſdẽ lateris. Quod ſi hæc ipſa haud ita facile comprehendi poßit, fiat in Mediana uniuerſo corpori comparticipante. Quod ſi nec iſta pateat, fiat in manu eadem ex uena quæ eſt inter pollicem & indicem. Similiter autẽ faciunt à medio ſecundæ diei ad ſequentes, ſed ab initio ad medium ſecundi facerent phlebotomiã ex parte oppoſita, ſimiliter à primo ad mediũ ſecundi. Si apoſtema eſt ſub brachio, euacuandum eſt ex uena eiuſdem brachij, & ex uena cõmuni, uel ſaltem ex hepatica, aut eiuſdem manus infra digitũ medium & ſibi adhærentem. Si in eodem prædicto tempore ſignum ipſum in inguinibus fuerit, incidas uenam ſub eiuſdem

lateris genu, aut ſub cauilla eiuſdem pedis. Si ſignum uergit uerſus nates, mitte ſanguinẽ de großiori uena, & magis apparente in dorſo pedis eiuſdẽ lateris. Iſtorum quoq; modus eſt, quod citra ſecundæ dimidiũ diei, incipiunt ut plurimũ in latere oppoſito ſanguinẽ extrahere, ultra uero ut plurimũ in contrariũ. Nos autem ad canones noſtros uniuerſales accedamus. Quia eiuſcemodi morbus uel eſt in ipſo ſanguine, uel in humoribus ſanguine permixtis: ideo mihi uidetur extrahendum eſſe ſanguinẽ omnibus, ab annis quatuordecim uſque ad ſexaginta, ratus multo ſatius fore, ut uenenũ quod per uenæ apertionem expiret, quàm ſanguinis effluxu magnopere cruciari. Extrahe ipſum iterata uice cum ſex horarum interſtitio. Robuſtis autem corporibus & ſanguine multum abundantibus, extrahe ad ſummũ, libram unam: Mediocriter uero robuſtis, & mediocriter ſanguineis aduſq; uncias octo: debilioribus autem conſtante pulſu, uncias quatuor uel tres, ſiue duas aut ſaltem unam. Vbi uero dominium cholera obtineat, non excedat uncias extractio duas. Multi extrahere præcipiunt, quouſq; nõ debilis, debilitetur. Hoc autem mihi minime placet, quandoquidem ſpiritus diſſoluit. Vbi pulſus uacillat, nil prorſus extrahendum. Maior uero mihi eſt cura ut prius appareat apoſtema, etiam poſtmodum prouocentur hæmorrhoides frictionibus factis cum rebus aſperis, & ſucco ceparum, cũ uentoſis & ſcarificationibus, & ſanguiſugis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Vbi ſanguis abundat, facias idem poſt alterā uenæ ſectionem. Vbi autem modicum fuerit ſanguinis, ſaltem id feceris.

De medicinis uenenū diſſoluentibus & ad extrà trahentibus. Cap. IX

QVidam ut primo ſemel euacuatus eſt ſanguis, applicant epithema. Verum ſapientiores id agunt à principio, ſæpiusq; renouant, uidelicet à tertia in tertiam horam, apponunt temperate calidum cum panno coccineo. Deſcripſimus unum ſuprà, alterum hoc eſt: Sume aquarum roſarum, aquarū endiuiæ, bugloſſæ, meliſſæ ana libram dimidiā, aceti uncias duas, ſandalorum, roſarum, corallorū ana drachmas tres, ſpodij drachmas duas, margaritarū, hyacinthorum, ſapphiri ana ſcrupulū unum, been albi & rubei, oßis de corde cerui, ſeminū citri ana drachmā dimidiam, muſci ſcrupulū dimidium, camphoræ, croci ana ſcrupulum unum. Si inſolitam in patiente noueris caliditatem, fac ut ungatur hepar & regio renū, unguēto ſandalino, bis in die. Inde poſt horas quatuor (more conſueto & ordine) exhibendæ ſunt pulueris contra morbum drachmæ duæ uel una cum albo uino & aquis endiuiæ, necnon acetoſellæ, pariter & theriacæ drachmæ duæ, uel ſaltem una. Poſt hunc ipſum potum coadiuua cum pannis & fumigijs calidis, naturā ad ſudorem. Nec erraret qui theriacam ſolam adminiſtraret: ueruntamen plus in uſu eſt eam dare cum pulueribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

bus. Addunt nonnulli acetum, & id mihi haud displicet: placet quoq; eam sæpius administrari. Et utilis est simul cum theriaca, aqua scabiosæ & melissæ, ubi nõ multa adsit caliditas: Antiqua contra morbum pulueris talis est descriptio. Cape dictami albi, corallorum alborum, tormentillæ, boli armeni, gentianæ ana unciam unam, terræ sigillatæ unciam dimidiã. Modernior hæc est: Sume barbam dictami, barbam tormentillæ, agrimoniæ, ligni aloës, boli armeni, ualerianæ, lapatij, sandalorũ rubeorũ ana partes æquales, barbæ scabiosæ ad pondus omniũ, misce cum sanguine tauri desiccati ad solem & destillati. Alia descriptio. Sume spodij, dictami albi, gentianæ, tormentillæ, granorum iuniperi, seminum citri, carlinæ ana drachmas quatuor, foliorum albatri uncias duas. Tertia descriptio. Sume tormentillæ, dictami albi, cornu cerui usti, zedoariæ ana drachmam unam, margaritarũ, corallorum rub. ana scrupulos duos. Quarta descriptio. Sume tormentillæ, dictami albi, boli armeni, camphoræ, margaritarum, sandalorum rub. cornu cerui usti, aristolochiæ rotundæ, sacchari albi ana drach. duas. Quinta descriptio. Sume tormẽtillæ, dictami ana drachmas duas, seminis acetosæ, seminum citri ana drachmas tres, zinziberis albi, cinnamomi, croci ana scrupulũ unum, boli armeni, terræ sigillatæ ana drachmas duas cũ dimidia, sacchari uncias duas. Hic puluis multum (ut fama est) ualet contra uenenũ, tam antè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quàm pòst administratus. Sexta descriptio. Sume radicum tormentillæ drachmas duas, sandalorum rub. dictami albi recentis, cornu cerui usti, margaritarũ, boli armeni, aristolochiæ rotundæ ana drachmã unã, camphoræ drachmã dimidiã, sacchari albi drachmas duas, pimpinellæ, myrrhæ, zedoariæ ana drachmam unam, sandalorũ, terræ sigillatæ ana drachmas duas, seminum citri, croci ana scrupulum unum, cornu unicornis, hyacinthorũ ana drachmã dimidiam. Hi pulueres uigorẽ præstant cordi, adiuuantq; ipsum in expellendo à se uenenũ, putrescibiles humores desiccant, cohibẽt uias cordis ne uenenũ ipsum attingat: frequenter etiam uenenum expellunt per uiam sudoris. Experimento compertum habetur priorem, quam diximus antiquã, descriptionem, ac inter modernas ultimam, cæteris esse multo ac longe efficaciorem. Sunt quidam qui post uomitus prouocationem (si ea opus sit) facto etiam clystere & inunctione, primo exhibent pulueres atq; epithema: post cuius operationẽ tunc primũ euacuant sanguinẽ. Id autem faciunt ubi patiens sanguinis multum habuerit, nec fortè in hoc errant. At ubi fieri non poßit sanguinis extractio, tum defectu sanguinis, loco phlebotomiæ exhibẽt medicinã, prius tamen pul uerem. Postquam sudauerit infirmus, aut debitũ sudoris tempus elapsum fuerit, nõ expectanda est humoris digestio, quoniam non adest temporis mora atq; facul tas pro celebranda digestione. Equidem quũ neceßitas

immineat

immineat (ſiquidem ea ipſa nõ ſubeſt legi) minime obſeruanda eſt conſueta temporũ diſcretio atq; dierum. Nec confidendũ eſt ſpe aliqua in opere naturæ ad euacuationem enitentis, quoniam irregularis eſt propter indigeſtionẽ impetumq; ueneni, equidem oppreſſa natura ut poteſt plus operatur quàm debeat. Poſt ideo competens ſudandi tempus, uel ſanguinem ſi abundat minues, uel non abundante dabis purgationẽ, ex rebus tamen non cõmouentibus ſtomachũ. Factus enim cum uiolẽtia uomitus, pectoris dilatãdo uias facit ut ad cor uenenum percurrat, trahitq; ipſum ad cerebrum. Hac de cauſa errant qui capraginem & res huiuſmodi exhibent uomitiuas & uenenoſas: Vix enim uni reſiſtere poteſt natura ueneno. Poſſet fortè nobis quiſpiam opponere, cur uenenatos ad uomitum producere phyſici ſoleant. Dico non parem eſſe uenenorũ conditionem: cætera enim plus habent materiæ, & ad educendum aptiora per uomitum, & ſunt in ſtomacho: iſtud uero uapor eſt quidã uenenoſus, et in partibus pectoris. Nulla igitur adſit medicina quæ uomitum uiolenter producere poßit: at eum qui nulla cum uiolentia, damnarem minime: approbarẽ tamen magis, ut per inferiora diuerſio fiat. Diſſoluatur, quam dabis, medicina in uino albo, & aquis ſcabioſæ, endiuiæ, roſarũ, plantaginis, bugloſſæ, meliſſæ, aceto roſato, in quibus facta ſit decoctio ex prunis Damaſcenis, myrobalanis, tamarindis. Si autem morbus inuadit aliquẽ ſtomacho repleto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quidnam faciendum erit iuxta ordinem modernorum? Fac ut post unctionem cum oleo scorpionũ & theriaca faciliter uomat, cum aqua tepida, aceto, oleo, & succo raphani, tentando etiam prouocationẽ cum penna longa, deinde administrabis clystere, postmodum epithema, & de ipsis pulueribus. Deinde tẽpore quo iam quietior et restauratus ægrotans fuerit, uenam seces, si est sanguineus: sin minus, administra medicinam. Et si in phlebotomia ultra quatuor sanguinis uncias extraxeris, abstine à medicina quousq; transactæ sint à phlebotomia horæ duodecim Et licet phlebotomiam peregeris, spem tamen non ponas in sola ipsa, præsertim in plethorico, sanguineo, & robusto corpore. Quinimo & in alijs quibus parũ sanguinis extraxisti, etiã propinanda est suo tempore medicina iuxta complexionis qualitatem & uirtutis. Similiter si prius medicinã dederis, non eris ea contentus, si fuerit plethoricum corpus, uirtute consentiente, phlebotomiã quoq; tempore & modo iniunge. Et hanc distinctionem facies, scilicet in administrando unum & alterũ, ubi id poßibile & conueniens. Sed ubi sanguis abundat, præcedat phlebotomia & sit copiosior: ubi uero sanguis non abundat, medicina præcedat, & phlebotomia sequatur, modica tamen, scilicet potius euentandi quàm diminuendi causa. Post tertium diem nulla fieri debet sanguinis extractio, nisi te ad hoc sanguinis multitudo compellat. Quotiescunque medicinam uel phlebotomiam

seu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſeu uomitiuum adminiſtras, ad hoc ut eiuſcemodi agitatione ipſum uenenũ à ſigno non reuertatur ad intus, ſi ſignum fuerit apparens, fac ut in tali cõmotione ponas ſub & ſupra ſignum, uentoſas & ſanguiſugas, & ſuper cor epithemata frigida. Et antè & poſt propinabis per os ea quæ defendunt à ueneno, uidelicet theriacam, bolum armeni, ſmaragdos, hyacinthos, topazium, uel ſaltem alia gemmarum genera, aut corallos cum ſucco herbarũ contra uenenum. Quum facis purgationem, exhibe medicinam cum modico croci in decoctione ſupradicta. Principalis & ſecurior medicina ſecundum Perſarum Medicos, & Meſuen, eſt triferæ perſicæ uncia una cum electuarij hamech drach. duabus, uel ad minus triferæ uncia dimidia, & electuarij hamech drachma una uel dimidia. Sed maxime robuſtis datur uncia una cum electuarij hamech drachmis tribus, & Perſiani eam adminiſtrant cum aqua frigida uel ſucco ſolatri uel endiuiæ. De hoc ſæpius audiui, & felix periculum feci iam præſenti anno. Vbi autem trifera & electuariũ hamech defuerint, propinabis diaſenæ loco triferæ, & diamanna, uel ſuccũ roſarum loco electuarij hamech modo prædicto. Experientiã feci, & multæ utilitatis ſecuritatiſq; hanc compoſitionẽ reperi: Sume triferæ perſicæ, pulpæ caſiæ ana unciam dimidiam, reubarbari, diamannæ uel electuarij hamech drachmã unam. Sed ubi natura ualida eſt & uenter ſtypticus, dabis diamannæ uel electuarij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

hamech drachmas duas, distempera cum aquis buglossæ, endiuiæ, cũ decoctionibus supradictis & aquis prædictis. Ego uero reubarbarũ in uino albo & aquis endiuiæ cum modico spicæ teneo per horam, quod do in substantia cõmiscendo omnia simul, sæpius etiam addo postmodum mannæ unciam unam. Conueniũt & pilulæ de fumo terræ, aggregatiuæ pilulæ, partes æquales, robustis quidem in toto drachma una, alijs uero in toto drachma dimidia, suprabibendo uinum albũ cum aquis endiuiæ, uel rosarũ & scabiosæ. Etiam ipsæ solæ aggregatiuæ in omni tempore, præsertim minus æstiuo, drachma una uel dimidia. Notandum si febris inhæret humoribus subtilibus & calidis, apparebit sitis uehemens, gulæ ariditas, linguæ nigredo, acutus capitis dolor, phrenesis, uel similia horrenda accidentia. Si autem grossioribus inhæserit humoribus, & minus furiosis, febris uidebitur lenta, & prædicta accidentia remissiora. Considera eiuscemodi signa, & scias quod in quocunq; humore conuenit trifera cum agarico, & pilulæ aggregatiuæ uel solæ, uel cum pilulis de fumo terræ. Syrupus etiã solutiuus quem dicemus inferius, si fuerit in materia furiosa, etiam conuenit diasenæ cum electuario hamech uel succo rosarum. Item casia cum reubarbaro, item manna cum diamanna in decoctionibus frigidis. Si est in materia grossa frigida & humida, conueniunt robustioribus pilularũ aggregatiuarũ scrupuli duo, pilularum de agarico scrupulus unus.

Debiliori-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Debilioribus uero diacatholiconis uncia una cum diafeniconis drachmis duabus, uel cum agarici trochiscati drachma una uel semis. Item de pilulis contra morbum dictis superius, drach. una uel semis: & fortè eiuscemodi pilulæ conueniunt in quocunque humore. Nota quod agaricus bene præparatus & trochiscatus est singularis in hoc casu in quocunque humore & membro. Ideo quando certior essem de sua præparatione, uterer eo in omni medicina, dando drachmas duas, uel unam, uel semis de eius trochiscis, iuxta potentiam medicinæ, & iuxta complexionẽ hominis. Et ubi dubitarem de eius præparatione, infunderem eum in oxymelle squillitico cum salgemma, & postea colando ponerem super medicinam absq; expreßione. Item notandum quod pilulæ aggregatiuæ sunt appropriatæ, & loco illarũ debent administrari pilulæ Sine quibus, minus robustis. Et scias melius esse dare medicinã quàm pilulas in hoc casu. Et si haberi poßit diamanna melior est succo rosarum & fortior. Et electuariũ hamech melius est ambobus, scilicet & diamanna & succo rosarum. Demum in omni humore mirabilis est iste syrupus solutiuus loco medicinæ ad minus uncia una, & ad ultimum duæ, cum aqua rosarum & uino albo. Sume corticum citri, radicum capparis, berberis, sandalorum rub. spodij ana drachmas duas, chariophillatæ, melissæ, buglossæ, boraginis, cichoriæ ana manipulum unũ, acetosæ, praßij, hepaticæ ana manipulũ Agaricus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

unum cum dimidio, ſcariolæ ſylueſtris drachmas duas, ſeminis cucurbitæ, ſcilicet peponum, citrulli, cucumeris, uiolarũ ana manipulum unum, thymi, epithymi, agarici, reubarbari, ſenæ, polipodij ana drachmas duas, ſucci abſinthij, fumi terræ, ebuli et plantaginis ana drachmas ſex, myrobalanorũ chebulorũ drachmam unam, citrinorũ drachmam dimidiam, diagridij drachmas duas, ſacchari albi libras duas, fac ſyrupũ cum aceto cydoniorum. Iſte ſyrupus à Doctoribus uocatur diuinus in conſeruando & curando, quia ſtatim abſcindit humores putreſcibiles, confortat membra principalia, pellit uenenũ ad extra, & de eo plures uiſæ ſunt experientiæ. Inter cæteros Doctores Petrus de Tußignana, & Gentilis Fulgineus, eum mirum in modum cõmendant, & mihi uidetur eum factum eſſe ad intentionem triferæ perſicæ, ſed magis ſolutiuus, & mihi ſummopere placet in perſonis non debilißimis, & non habentibus uentrem ualde lubricum. Sumatur ſemel in hebdomada à ſanis & ægris. Nota quod poſt operationem medicinæ, aut phlebotomiam, ſi medicinam non adminiſtraueris die ſequenti, propinetur theriacæ drachma una, cum aquæ roſarũ uncia una, cum modico aceti roſati. Nec timeas theriacæ caliditatẽ, quoniam tam modica portio parum calefacere poteſt, eo quod qualitas elementaris, qualis eſt caliditas & ſimiles, quũ ſint ualde materiales, haud multum operatur, niſi multa cum materia. Verum ſpecifica uirtus utpote

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

quæ donum ſit cœleſte, & quaſi ſpiritale, multū operatur ſecundum Galenum pauca etiam cum materia. Theriaca autem à proprietate ſpecifica operatur contra uenenum, ac præter hoc, caliditatis ſecundum uix perficit gradum, ideo longe potentior eſt ad uenenum expellendum, quàm ad calefaciendum. Febris item peſtilentialis multo magis uenenoſa quàm calida: at exhibenda eſt theriaca cum aqua roſarum, & etiam in cæteris curandum eſt ut tendant ad quandam frigiditatē, quatenus hac ipſa uti ualeas. Poteſt etiam dari Mithridatum loco theriacæ, ſed multo potiores ex theriaca uiſæ ſunt experientiæ. Ideo inquit Moyſes Aegyptius narratum ſibi eſſe à ſapiente quodam Medico, ſe dum tempore peſtis in Antiochia artem exerceret, ipſa re uerum reperiſſe, cætera remedia cuncta fore debilia, at ſolum qui monitu ſuo theriacam aſſumebant, tutos & ſuperſtites euaſiſſe, cæteri nequaquā. Et hi tantum qui ea poſt morbi inuaſionem uſi ſunt, liberati fuere, alij uitam morte commutarunt. Per hoc confirmatur quod inquit Galenus in libello De theriaca ad Cæſarem, eam eſſe omnibus uenenis peraduerſam, foreq́; potentem ubi cætera deficiunt ac ſunt debilia. Hoc autem habet à uirtute quadam miraculoſa. Sunt etiam qui urinam potu exhibeant, uel lixiuium, item ſuccum ceparum albarum cum aceto, haud ſcio quid mihi dicendum. Hoc moneo ne confidentiam habeas in purgatione poſtquam eam feceris, etiam ſi ex ipſa melius ſe

habeat infirmus: ſed quum æger melius habere uidebitur, tertia die aut quarta poſt purgationẽ. Si multa adhuc adſit ſanguinis ſuperfluitas, extrahe parum de ſanguine, & reitera eandem medicinalem purgationem. Quod ſi non admodum abundat, repete ſaltem pulueres & medicinam, ne recidat in peius. Quidam exhibent euphorbium cum maſtice ac gumma elemi. Sume euphorbij drach. quinq;, & ſcrupulum unum, gummæ elemi uncias duas, maſticis unciam unam cum dimidia, dabis robuſtis ad pondus drachmam unam, debilibus ſcrupulum unum, cum aquis endiuiæ & ſcabioſæ. Eſt quidem periculoſa medicina, nec niſi robuſtiſsimis appropriatur, ac niſi in principio. Aſſerunt nonnulli gummam elemi fore gummã arboris cedrini. Sciendum quod hoc in caſu non debilis exhibenda eſt medicina, id eſt, quæ exilem faciat operationem, quoniam natura ipſa ſi prima medicina non bene ſit operata, ſecundam non expectat. Nec tamen decet nimio impetu ſoluere, nam ex hoc reſoluerentur ſpiritus, iſtudq́; malum mage conſiſtit in qualitate quadam uenenoſa, quàm in quantitate materiæ. Inquit Gentilis Fulgineus ſe multa expertum cum ſupradicto puluere, ab initio ſic ipſum adminiſtrabat: Sume euphorbij drachmam dimidiam, maſticis drachmam unam, dabat ex his ſcrupulos duos, & multum plethoricis drachmam unam. At mihi multo magis placet agaricus, quia, ut aiunt Democritus, Galenus & Auicenna, ab

omnibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

omnibus membris aliquẽ trahit humorem, similiterq́; habet uirtutem quasi theriacæ, aduersus omne uenenum cor roborat, idq́; ab omni ueneno expurgat, grossos principaliter purgat humores, nec relinquit tenues quoq; intentatos. Sit albus, porosus, rotundus, necnon & fractu facilis, dulcis ac leuis. Sit quoq; modicæ amaritudinis & stypticitatis, bene tritus, & mixtus cum salisgemmæ parte tertia, & sic corrigatur cum salgemma, melle rosato colato, oxymelle squillitico, & uino infusionis zinziberis, & sic præparetur introchiscatum. Et debilibus tutius est ut detur permixtus alijs rebus, quàm solus, & melius in decoctionibus, quàm in substantia, quoniam frequenter longos producit uomitus, uentrisq́; dolores, nisi bene electus & præparatus sit. Quod si debite fuerit electus & præparatus, est medicina sancta & familiaris secundum Democritum & Mesue. Felices nanque fecimus (modo & ordine dicto) ipso cum agarico experientias. At circa euphorbium compertum habuimus, quod ualde bonum nõnunquã fecerit opus, at sæpiuscule contrariũ. Vniuersaliter & in summa, sis celer in euacuando & frequens, obseruatis modo & ordine. Frequentius infirmum recrea, quoniam spiritus aliâs plurimum resoluuntur, nec tantũ ea dato, siue cibaria, siue medicinalia, quæ solum mollificant, sed his permisce refrigeratiua, desiccatiua, & cordis confortatiua, quæ etiã ueneno resistant.

Agarici boni substantia qualis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

De cibatione, & regimine ægrotantis.

Caput X

CIbus esse debet, secundum Rasim & Auicennā quarto Canonis, freques̃, modicus, leuis, elixus, ac multi & humidi nutrimenti, conditus cum rebus acetosis & frigidis, ut scilicet cum endiuia, acetosella, aceto, agresto, mâlis granatis, arancijs, limonibus, cerasijs acetosis, prunis. Cibi substantia sint pulli, perdix, phasianus, contusum, consummatū, destillatum, oua recentia. Hœdinas quoque carnes non prohibeo. Summa, nutriatur rebus liquidis, humidis, & multi nutrimenti. Sic tamen nutriri debet ut natura toleret, nec febres multiplicentur: plus enim multo quàm cæteris, hoc in casu uberiori opus est alimento. Inquit Auicenna quarto Canone, quod uenarum repletio per nutrimentum prohibet uaporis uenenosi aëris & humoris transitum, & quod hi frequentius liberentur qui intrepide nutrimento adiuuantur. Nota, quod facto clystere solutiuo, de quo suprà mentionem fecimus, si restaurratione opus sit alia, sumat aliquid per os, facies solutionem uel cum enemate uel suppositorio, inde ad horas quatuor administrabis aliquid nutrimenti, de quo paulò supra disseruimus. Vinum sit album, subtile, odoriferum, dilutum cum aqua ferrata, recenti saltem, parte æquali. Melior uero esset aqua aurata in qua aurum ignitum extinctum sit, uel etiam extingui potest aurū in uino. Non sinas eum pati sitim, nec os exiccari,

ri, sed continuè fac ipsum gargarizare cum uino albo bene diluto. Res teneat in ore humidas, frigidulas: frequenter bibat de acetositate citri, & iuleb rosato ana partes æquales cum uino granatorũ & aqua siue succo acetosellæ. Vtilis est syrupus acetosæ simplicis cum aqua ferrata, & pariter succus cedri uel limonum siue aranciorum expressorũ: hæc dabis cum aqua & saccharo fini, uel fortè melius cum aqua hordei uel ferrata. Item saccharum rosatum aut diamarenatũ uel diaprunis & diacydoniten dissolutum in aqua, colatum & expressum, uel rosas, cerasa acetosa, myrobalanos, tamarindos, pruna, cydonia, persica sicca, trita & infusa in aqua, post colata, expressa & cum saccharo & aqua recenti exhibita, utilia sunt. Conuenit etiam acetum album cum aqua ferrata & saccharo ægris simulatq; sanis. Confert etiam oxysacchara composita cum aceto albo, succo granatorũ acetosorum, & saccharo. Prodest quoq; succus granatorũ medij saporis, uel succus siue uinum acetosorũ cum modico sacchari, & aqua ordei cum uino granatorũ. Bonum est anulos aureos in aqua tandiu confricare, ut aliquantulum rodantur per aquam. Item bullire aquam cum auro, & ea uti in cibo & potu bonum est. Secundum Gentilem fieri fortasse potest, ut aurum ad formam reducatur liquidam aptam ad potandum, hoc modo: Sume auri unciã unam, argenti uiui uncias duas, misce, & simul mixta maneant quousq; aurum dissoluatur, deinde im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ponas alembico cum igne lento, intantum quod argen tum uiuum alembicũ exeat. Postea excipias aurum ex fundo alembici, & adde aquarũ buglossæ uncias quadragintaseptem, ponas in alembicũ uitreum bene obturatum. Continuabis sub eo ignẽ per tres dies & noctes, ignem dico bene proportionatum. In fine si callueris artem, inuenies aquam minime consumptã, & aurum liquefactum, & hoc est aurum potabile cordialißimũ, & digeri potest. Aurum quidem alia forma parum est utile, quia digeri nequaquam potest. Administrabis bis in die ieiuno stomacho ex his syrupis, scilicet de acetositate citri, de limonibus, de cichoria, de fumo terræ ana drachmam dimidiam, cum uncia una aquarũ melissæ & succi acetosellæ. Item syrupi de agresta, de ri bes, rob berberis, de cydonijs, de granatis medij sapo ris, de granatis cum aquis endiuiæ & buglossæ. Item syrupi de endiuia cum aquis endiuiæ & acetositate citri, cum succo acetosellæ, & uino granatorũ acetosorum, item succum limonum, uel citri, uel aranciorum expressorũ exhibendum cum aqua & saccharo. Non displiceret si loco aquæ administrares brodium pullorum, quod appellari uulgariter solet Piperata, aut perdicem coctam cum agresta & endiuia, exinde cola ta, cui mixtum sit aliquid ex memoratis succis, cum dul cibus cõtemperando acetosa, ueluti natura facit in gra natis medij saporis. Etiam mâla granata acetosa cum uino & succo suo sola, uel etiam cum alijs succis, con

diantur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

diantur bene omnia. Item ſuccum roſarū, myrobalanos, tamarindos, ſaccharū roſatum & diamarenatū, diaprunis, diacydoniten, diſſoluta in aqua, & colata & expreſſa, bibenda ſunt cum aqua recenti. Item oxyſacchara cum iuleb roſato & aqua ferrata. Item ſuccum roſarū & acetoſitatem citri cum uino granatorū. Nota, ſyrupus acetoſæ ſcilicet in quocunq; utilis eſt ſyrupo. Vbi non habeatur acetoſitas citri, exprime limones uel arancios, & cum ſaccharo tempera, & ubi maior adſit caliditas, maiori quantitate dabis acetoſa: ubi minor, minori. Et ubi non habeatur ſyrupus acetoſus, dabis acetum, aquam & ſaccharū ſimul permixta. Album acetum melius eſt rubro. Item ſyrupū hunc optimū: Sume ſucci meliſſæ, boraginis, bugloſſæ depurati ana uncias tres, aquæ roſarū, aceti albi ana unciam unam cum dimidia, acetoſitatis citri & limonum unciam dimidiam, ſacchari albi libram unam, ex hoc propinabis uncias duas cum aquarū bugloſſæ & acetoſellæ uncijs duabus & dimidia, ex his utere quo placet: Et ſimul dato duos trochiſcos de camphora. Quidam ſapientum loco ſyrupi hanc dant potionem: Sume aquæ roſarum libram unam, uini albi odoriferi libram dimidiam, boli armeni optime pulueriſati & cribrati unciam dimidiam, pro uice una exhibeto drachmas duas: eſt enim remedium & antiquum & potens. Experimentatores duobus potiſsimum utuntur, uidelicet ſucco florum aranciorum cum uino in ca-

ſu & poſt caſum, & ſemine Cardonis benedicti cum uino, quia hæc ſunt experta aduerſus uenenum fungorum. Solent & hæc dare ſapiẽtes: Sume ſucci ſcabioſæ uncias tres, terræ ſigillatæ drachmam unam cum modico uini, item ſeminum citri drachmas duas cum uino bono. Item ambram & charabe cum uino, item ſpecierum coagulorũ drachmam unam cum uino. Coagula ſunt muccilagines quædam in certis ueſicis, appenſæ in uiſceribus hœdorũ & leporum. Item radicem palmæ Chriſti cum uino. Hæc quibus (ut tradidimus) ſapientes utuntur, remouent uenenũ à corde. Conueniunt ad conſeruandũ & curandum hæ confectiones. Multum confide in hac noſtra compoſitione ſimplici, ſecura, efficaciſſima: Accipe boli armeni drachmas duas, terræ ſigillatæ, corallorũ rubeorũ ana drachmã unam, corticum citri, zedoariæ, croci ana drachmam dimidiam, ſacchari roſati roſis rubeis condîti uncias ſex, acetoſitatis citri uncias decem, dabis ſemper cum uino albo & aqua roſarum: quandoq; cõmiſcendum eſt parum aceti roſati. Ex his etiam conficere poſſumus pilulas, ſi loco ſacchari roſati accipiamus roſarũ rubearũ unciam dimidiam cum acetoſitate citri quantũ ſufficit. Quidam dant iſtas compoſitiones: Sume ſacchari roſati, trium ſandalorum, diadraganti ana uncias quatuor, folia auri numero decem, margaritarũ, hyacinthorum, oſſis de corde cerui ana drachmam unam. Item cape margaritarum ſcrupulum unum, ſapphiri,

hyacyntho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

hyacinthorũ, ſmaragdorũ drachmas duas, terræ ſigillatæ, triũ granorũ, ſerici crudi triti ana drachmã dimidiam, ſmaragdorũ drachmã unam, manus chriſti roſati quantum libet, aquæ roſarum in qua confricentur anuli aurei uel uaſa aurea & huiuſmodi quantum ſufficit. Item aquæ roſarum, ſacchari albi ana libram unam, ſandalorum rubeorum & alborum, corallorũ rubeorum, ſpodij ana drachmã dimidiam, margaritarum drachmã unam, hyacinthorũ, ſmaragdorum, ſapphiri, oßis de corde cerui ana ſcrupulum unum.

Omnia aromatica conueniunt ad conſeruandũ & curandũ, maxime quæ attinent frigiditati & caliditati. Et ſi non conueniant ad febrilem calorem, ualent tamen aduerſus uenenum ipſius, & maxime ſi contemperentur cum frigidis, ita ut ad frigiditatem aliquã declinent, & plus declinent ſtante uel temporũ uel complexionum uel febrium acutarũ caliditate. Item nota quod inter terram ſigillatam, & bolum armenũ hæc eſt diſtantia, quod quamuis utraq; ualeant contra uenenum & morbum, nihilominus plus utuntur ſapientes terra quàm bolo in cæteris uenenis: at in morbo peſtilentiali potius econuerſo faciunt. In hoc conueniunt omnes, in cæteris uenenis nil melius eſſe terra ſigillata, maxime exhibendo eam cum modico boli armeni, & granorũ iuniperi, & aceto diluto ſecundum modum Galeni, quia ſtatim conſtringit, clauditq; uias pectorales, ita ut uenenum per eas tranſire non poßit, eijcitq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

uenenum per uomitum. Pariter & uenenum quod per ſolutiua educibile, id facit adminiſtrata tam poſt quàm ante caſum, ſed ſecurius ante. Similiter conſentiunt omnes, quod quum ad conſeruandũ ſe à peſte tum etiam expellendũ ipſam bolus armenus cætera ſimplicia ſuperet omnia, maxime exhibitus cum uino albo et aqua roſarum, ſecundum ordinem Galeni, Serapionis & Auicennæ, qui aiunt ſe eſſe expertos tempore magnæ peſtilentiæ fuiſſe cum hoc faciliter & conſeruatos & ſanatos humores. Eſt enim bolus armenus rubeus parum croceus, delicatus, frangibilis. Terra uero ſigillata aliquantulum ſit rubens, guſtui parum acetoſa & arida, nonnihil uiſcoſa, nec tamen adeò tenax ut digitis adhæreat. Aduerte quod nõnunquam initium capit morbus cum ſputo ſanguinis abundante, hoc in caſu non datur bolus neq; aliud huiuſce uenenoſi ſanguinis ſtrictiuum: Imò coadiuuatur iſte fluxus cum rebus pectoralibus, extrahiturq; ſanguis ex ambabus uenis ſaphenæ, in qualitatẽ complexionis. Quod ſi ægrotans eſt multum ſanguineus, fit etiam minutio poſtmodum ex mediana. Nec ſunt prætermittendæ fricationes ſtomacho ieiuno. Fac ut admoueat naſo ſpongiam intinctam in aqua roſarum & aceto roſarum & cum uino odorifero, quibus etiam ſæpe lauet omnes pulſus & faciem. Vbi adſit de futura phreneſi ſuſpicio, admoueas quandoq; fronti aquam roſarum cum aceto roſarum. Et niſi nimiam metuas ſomnolentiã, addas parum camphoræ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

phoræ. Cura ne infirmus in profundũ nimis deueniat somnum: sufficiunt enim horæ sex uel quinq; per diem & noctem, siquidem dormitio multa retrahit uenenũ ad intra. Ventosæ à tergo positæ, frictiones & ligamenta circũ extremitates, conferunt ad phrenesim pariter & somnolentiam. Item confert suppositoriũ ex sapone duro cum modico salgemmæ. Somnus modicus in principio morbi utilis est, nec ideo tantum uigilandum est ut inde spiritus resoluantur. Camera euentari debet sæpe aperiendo & reserando: ex hoc enim uariatur aër: sic tamẽ euentari debet, ne ob id sentiat ægrotans & patiatur frigoris quicquam. Debent tendi per latera lecti lintea aceto madefacta. Asperge parietes ac solum cameræ aceto aqua permixto: spargantur hincinde, & per angulos & parietes apponantur frondes, pampini, cannæ, salices, rosæ, plantulæ & folia citrullorũ & alia quæque uiridantia, flosculi & poma odorifera. Facies suffitum ex sandalis & rosis, mirthillis & camphora, terebenthina, thure, corticibus citri, corticibus granatorum & pomorum cõmunium, additis modicum chariophilorũ & croci. Super omnia curæ sit, quod singulis horis sex oportet te mutare & renouare infirmo camisiam & omnes pannos, linteamina, fumigia, unà cũ uase pro fumigio. Si commode fieri potest mutabis singulis uigintiquatuor horis stratum & cameram. Antea autem quàm introducatur, sit camera bene emundata, ac bonis (ut cõuenit)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

odoribus fumigata. Aliter enim amictus, lectus, & habitatio, ueneno inficiunt. Nec uolo cum silentio praeteriri, quod ubi insolita appareat caliditas, stomachi robur, dolorumq; ab intestinis securitas, consueuerũt Rasis & Iohannitius semel tantũ ad potandum dare aquã frigidam & recentẽ multa cum quantitate. Ego uero ut securius agerem, darem aquæ hordei recẽtis libras tres, cum uncijs tribus sacchari. Et forte darem etiam succi cucumeris libram dimidiam, cum uncia una saccchari bene simul permixta, postea succi aranciorũ uel granatorũ unciam unam, & drachmã unam sacchari. Quidã compatriota noster uir robustus, quamprimũ hic ipsum morbus inuasit, immersit se aquis frigidis, perq; duas horas sic stetit, exiens liberatus est: uerũtamen fallacißimũ hoc est experimentũ. Fortè securius esset sedere in aquis tepidis quæ pectoralia non attingerent, quoniam hæ partes nõ sunt aperiendæ, nec ad ipsas prouocandi sunt humores. Nonnulli hoc in casu assumpserũt uenena & maxime quæ frigidæ naturæ, & fortaßis etiam ea quæ calidæ naturæ, prius uel post theriacam uel terram sigillatam cum bolo armeno & aceto aqua permixto, & similia quæ contra uenenum sunt. Inter quos quidam physicus liberatus fuerat. Videtur tamen mihi res admodum periculosa.

De cura per artem chirurgiæ. Cap. XI

HOc in casu nõ expectandum, quousq; appareat inflatio aut bulla, sed facta purgatione uel phlebotomia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

botomia ſis celer & promptus ad uenenum extrahendum, faciendo cum fermento & cantharidibus ruptorium, uel aliud ex his quæ inferius narrabimus. Applices muſculo dextri brachij ſub cubito interiori à parte uel ubi tangi ſolet pulſus, nõ tamen ſuper proprio pulſu. Similiter facies ſuper talo pedis dextri quatuor digitis ad intra ut fiat ueſica, quam aperi, apertamque teneas. Si ſolitum apparuerit ſignum, & incõmoditas breuitasq́; temporis obſeruandum ordinem impediãt, fiat phlebotomia atq; purgatio. Quibus factis uel ſaltem phlebotomia, facies ruptoriũ, et applicabis eidem lateri ſex digitorũ ſub ſigno diſtantia. Sunt qui temporis uarietati non confidant, ſed & præter ordinem primo & poſt, ſimulq́; quo melius poſſent remedijs curæ ſtudent. Modernorũ talis ordo quorundã eſt, ut ubi nil impediat, primo purgetur infirmus cum clyſteribus, pulueribus, phlebotomia & medicina. Poſt uero applicanda ut diximus (etiam non apparente ſigno) ruptoria, ac tutius eſt confeſtim (appareat ſignũ uel nõ) ponamus ruptoria, & reliqua huic morbo appropriata. Si uideatur apparens, ſic facito. Si enim apparuerit circa aures ſubito ruptorium applica collo in poſteriori parte, eiuſdem tamen lateris in quo ſignum. Si ſub brachio, muſculo ruptorium apponatur eiuſdem brachij, uel prope pulſum, non tamen ſuprà. Si in inguinibus, pone iuxta cauillam, hoc eſt ſuper talo pedis eiuſdem lateris. Quum alibi appareat, applica ru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ptorium ſub ſigno per diſtantiam ſed digitorum, uel ſextantis, ne tamē ponatur, utcunq; ſit, ſupra pectus. Et ſi fuerit in gula, uidelicet à parte anteriori, ponatur ruptorium à poſteriori uidelicet in collo: ſi uero in poſteriori parte eodem in loco fuerit, non debet in anteriori applicari, ſed potius ſub loco ſigni, ſicq; tandiu permittes ibidem ruptoriū donec ueſicam fecerit, quā aperias, & ſupraponas butyrum & folia caulis: item ſpongiā hac intinctam decoctione. Sume camomillæ, brictanicæ, meliloti, ſcabioſæ ana manipulum unum, bulliant in libra dimidia aquæ ad conſumptionem dimidij: hanc quia uenenum trahit renouato, teneto ſæpius in finem uſque curæ.

Simpliciū deſcriptio ruptoriorū. Cap. XII

RVptoria hæc ſunt, uincetoxicon, uitriolum, flos æris, nux rancida, cordumeniū, arſenicum, calx uiua, antipharmacū, cuſcuta, calx cum ſapone fullonum, aura, cynogloſſa, fermentum cum lixiuio, galbanus, cauda equina, euphorbium, ſtercus columbinum, ſtercus accipitris, anſerū, anatum, naſturtiū, limacia uiua uel ſuo cum cortice trita, rana excoriata & aſſata, calamentū, pulegium ceruinū, ariſtolochia, raphanus, uiſcum, centinodia, coſtum, piper, lapis ſpongiæ marinæ, flammula trita, urtica, ſinapis, uitalba, mentaſtrum, ſcabioſa, canapis, canapatium, cantharides & ſalgemma, grana maſticata, pirethrū, uitellum oui cum multo ſalis, conſolida maior, et ſcabioſa, tritæ intra duos

tra duos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

tra duos lapides mirabiles sunt. Dicta ruptoria debe-
citò, ut dixeram, applicari, & fortè pariter super si-
gnum apparens. In delicatis personis utendū est lenio-
ribus, & in alijs, fortioribus. Et tutius est ut sub signo
ponantur quàm supra: uel supraponantur minus for-
tia, sub uero, fortiora.

Curandi apostematis rationes, modi, & condi-
tiones. Cap. XIII

HOc signum uocatur apostema: quod quum ue-
nit ante febris accessum, indicat cor fortè esse
& potens ad expellendum uenenum, & tunc est febris
accidens apostematis. Ediuerso est quum uenerit post
febrim. Hoc enim apostema est duarum generationū,
altera est bulla & nominatur anthrax & carbuncu-
lus: Altera est inflatio, & uocatur bubo & glandula.
Bulla cõmuniter per emunctoria exit, & quanto plus
à principalibus distat membris, tanto minus periculo-
sa est. Nigra est omnium peßima: secundo uiridis loco
est paulò minus mala: tertio glauca, rubea quarto. Et
quanto aridior tanto etiam peior est. Inflatio cõmuni-
ter in emunctorijs uenire solet, hoc est, principalium
membrorum purgatorijs, quæ tres sunt, in locis scili-
cet post aures, sub brachijs, in inguinibus. Cerebrum
per emunctoria post aures demittit uenenum, necnon
in collum. Cor sub brachia mittit. Ad uel circū ingui-
na hepar. Hac de causa peior est inflatio quàm bulla,
quoniā ueneni multum ad principalia decurrisse mem

Tria princi paliū mem brorū emū ctoria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ba ostendit. Et quanto cordi propinquior inflatio fuerit, tanto quidem periculosior. Vtrorumq; scilicet bullæ pariter & inflationis quasi similis est cura. Sunt qui accedente apostemate ante febrem & procul à corde faciunt subitò ligaturas inter locum doloris & cor, supraponuntq; repercutiendi causa res frigidas, siccas. At supra doloris locum proprium, res ponunt calidas & humidas, resolutiuas. Alij quamprimum apparere incipit apostema, ponunt suprà simul & à latere uentosas, ut diximus, & ruptoria, subitò hanc exhibendo medicinã. Sume hellebori nigri præparati, senæ, cinnamomi ana drachmam dimidiam, diagridij scrupulum dimidium, infundantur in uini granatorũ uncias quatuor, & sacchari unciam unam. Si ad multas horas in infusione staret, melius esset, postea cola & exprime, propinanda quũ apparet apostema antequam dormiat. Sic uero præparant helleborum: Scindunt per longũ in frusta minuta, ponunt ipsum in pomo dulci, inuoluuntq; pomum in stuppis prius aqua rosarũ intinctis, sicq; coquunt sub cineribus calidis, cocto semel proijciunt pomum, recoquunt helleborum alio in pomo, modo quo prius, separatim à pomo conseruatur. Dant robustißimis helleborũ mixtis miscendis, modo & ordine dicto. Cæteris uero & minus robustis dant solummodo pomum secundæ coctionis. Præparant scamoneam coquẽdo ipsam in malis cydonijs uel in pasta farinæ hordei facta cum uino cydoniorũ. Non reprobo istorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

bo istorum regulas, sed ad nostras regredimur.

Regulæ & modi applicandorũ ruptoriorũ.

Caput XIIII

QVum opportunũ non est ut extrahi poßit sanguis cum uentosis uel sanguisugis, nec incendi signum, poni debent sub uel suprà, uel simul utrobiq; ruptoria ex dictis, & his etiam quæ in sequentibus dicam, compositionibus. Exhibes autem prædicta si uideatur temporis adesse commoditas, postquam extractus est sanguis, ac parũ quieuit ægrotans, uel saltem post assumptionem medicinæ & eius perfectam operationẽ, & si non præstò affuerit qui manu operetur, dato puluerem, quem si non habeas, exhibe medicinã. Si nec medicinam habueris, applica sine dilatione ruptoria supra & extra signum, cum moderatione, ut diximus, & ordine: & si tempus instet, nec quicquam adhuc factum sit, exhibe simul purgationẽ & ruptoria, nec cesses unquam à remediorũ administratione, nec differas ut speres te omnia cum temporis cõmoditate facturum. Aduerte ne super signo ponas res adeò frigidas & stypticas ut uenenũ ad intra repercutiant. Vtere his quæ apte ad trahendum & resoluendum, ut sunt res calidæ. Ac aliquantulũ temperandæ sunt quandoque, si sis eas continuaturus cum rebus frigidis, ut nimia euitetur inflammatio, nec tamen ita frigidis ut inde restringant. Nec multum metuas dolorem, quoniã uenenum trahit ad postema. Nolo tamen toleres ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

cessum, quoniã uires adderet ueneno, augmentaret pariter & febres, naturamq́; nimis lassaret. Locum ruptorij nolo per artem in totum consolides, donec tres elapsi sunt menses: hoc uero quum facis reitera purgationem. Quidam Florentinus noster hoc Vere incîdit bullam: quod quum inde ab hoc morbo ita liber esset, ut non diuersus foret à sanis, haud ita multo post quamprimum plagam consolidauit: transactis uero post diebus quadraginta iterum morbo infectus bidui spacio interijt, maxime hoc quia sine purgatione plagam restrinxerat. Hoc etenim scias, quod qui post septimum perit diem, mala potius cura id euenit quàm huiusce natura morbi. Scito quod postquam uenenũ in tantum decurrit ad apostema, ut principalia membra per hoc sint alleuiata, nisi tu perbene & continue idipsum trahas, rectifices, & purges, intrinsecum apostematis uenenum plus exasperatur, contractum uaporat ad intra et occîdit. Idcirco continue cor ipsum fortifica constringendo uias eius intus & ab extra, humores sæpius euacua, uenenũ plagæ rectifica, purga. Nil speres certi ex illorũ præter rationem sanitatis spe, quinimò nec ad instans ob hoc à remedijs cesses, maxime si adhuc septimus non elapsus fuerit dies.

Composita ruptoria & emplastra quædam fortia. Cap. XV

MVltifariam sunt ruptoria composita, fortiaq́; in trahendo uenenum ad extra. Enarrabimus multa,

multa, ut ſecundum opportunitatẽ cuiuslibet auxilio cõmode uti poßis. Sume ficus, ireos, & grana tritici contuſa, parte æquali, maturat hoc citò ac rumpit. Item fermentũ cum oleo et ſale. Item pix cum paſſulis & melle. Item ſtercus paſſerinũ cum axungia porci. Item uitrum puluerisatũ cum terebenthina. Item niſi abominoſum foret ſtercus humanũ, ualet multum ante & poſt rupturam, ſupraponendo medullam panis feruenti oleo intinctam. Item oleum cum cineribus bullitum. Item cantharides numero decẽ, cum uncijs paſſularũ una, fermenti una et ſemis, ſcabioſæ, cynogloſſæ, conſolidæ maioris, antipharmaci ana unciam unam, incorporentur cum oleo liliorum. Et ſi fortius facere uolueris, adde ſal & columbinam herbam, rutam ana drachmas duas. Item naſturtium cum oleo & ſale. Item auripigmentũ, piper ana drachmas duas, caricas numero decem, fac emplaſtrum cum melle quantũ ſufficit. Item baurach, ſalis ammoniaci, ſcabioſæ, antipharmaci, allij, piperis ana partes æquales, fac emplaſtrum cum ſucco ſcabioſæ. Item galbanum, radices liliorum alborũ, ſtercus humanũ, conſolidam maiorem tritam inter duos lapides. Item fermenti uncias quatuor, ſinapis, rutæ, ſcabioſæ, abſinthij ana manipulum unum, radicum liliorũ alborũ partem tertiã, uitrioli drachmas duas, cantharides numero decem, galbani unciam unam, nuces rancidas numero tres, olei liliorum alborum quantum ſufficit, coquantur herbæ &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

radices in oleo, & fiat emplastrum, addendo cætera ingredientia secundum artem. Item cantharides cum oleo saponis. Item cineris quercini, quo tinctores utuntur partes quatuor, calcis partes sex, misce, & quum uteris suprapone prædictũ emplastrum. At istud nunc dictum emplastrum facies cum oleo oliuarum nigrarum, & fortius est, si oleum cum cineribus bulliat. Item fermenti, urticæ, pinguedinis carnis exiccatæ, barbæ maluauisci, maluæ, partes æquales. Quinque sunt herbæ hoc in casu tum in omnibus emplastris, tũ etiam intus sumptæ ualde conuenientes, quoniam tam intus quàm extrà ueneno resistunt, & sunt quasi temperatæ, scilicet consolida, scabiosa, agrimonia, britanica, aristolochia.

De emplastris temperatis. Cap. XVI

FOrtia sunt admodum supradicta ruptoria & emplastra, cum ad rumpendum, tum etiam ad extrahendum citò uenenum. Sed non sunt continuanda, quoniam nimis inflãmarent, attamen eis plus uti quis posset, ubi apostema non esset coloris multum uiridis aut rubei uel nigri. Ac etiam ubi non multa foret corrosio, temperatiora quædam adducam & mage conuenientia, ubi de magna metus esset inflammatione. Sume barbæ maluauisci uncias duas, caput unũ liliorũ alborũ, farinæ seminis lini ana unciam unam cum dimidia, bulliant in aqua cõmuni, & pistentur cum fermento & axungia ueteri, applicetur calide. Item sume furfuris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

me furfuris non penitus expurgati à farina manipulos duos, coquatur in aceto. Item columbina cum aceto & oleo rosato. Item farina hordei cum succo brictanicæ uel consolidæ. Item cæpas cum butyro coctas addendo post caricas, & fermentum cum oleo camomillino dulcorari potest (si opus sit ob odoris uehementiam) addendo poma cocta, aut maluauiscũ, & maluam, ipsarumq; mucilagines. Quod si maiori adhuc opus sit dulcoratione, accipe cæpas coctas & poma cocta, scilicet cum butyro & oleo camomillino. Item maluæ, barbæ maluauisci, scabiosæ ana manipulum unum, bulliant herbæ in aqua cõmuni, cum qua incorporetur farina. Pistentur autẽ herbæ & condiantur simul omnia cum uncia una pinguedinis gallinæ, & totidem olei camomillini, croci drachma dimidia, est enim delicatissimũ emplastrum. Item scabiosa, pes columbinus, cichoria, consolida maior. Conuenit post hæc emplastrum ex apio, brictanica, farina orobi cum prædictarum herbarum succis, secundum aliquos etiam cum theriaca. Item emplastrum ex opoponaco trito cum passulis. Item assa, ruta, & nitrum cum melle. Bonum quandoque fuerit unctum esse cum theriaca, suprapositis cæpis & malua coctis. Supraponunt etiam nonnulli flores aranciorum, & folia contusa cum axungia & malua. Quantũ uero ad ipsam theriacam, uolunt alii qui non esse ei quicquã superponendum, quoniam remittit uenenum ad intra.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Emplaſtra temperatiſsima. Cap. XVII

QVum bulla multũ nigra eſt, & ſupra modum ardens, ac perquam citò accendit, corrodit, & dilatatur, temperatiora debent eſſe ea quæ adminiſtras, deſiccatiua cum aliquali frigiditate, temperataq́; caliditate reſolutiua. Exempli gratia: Sume plantaginem & gallas cum aceto coctas, item lentes cum pane mixto, cum cribratura furfuris. Item granata acetoſa & medij ſaporis in quatuor partes ſciſſa & cocta in aceto uſque ad eorundem diſſolutionem, conterantur & applicentur, conueniũt ab initio morbi uſq; ad declinationis ſtatum. Conuenit alterum hoc emplaſtrum ante hulcerationem cauſatam à bulla. Sume acacij, draganti, opij, corticum granatorum ana drachmam unam, uiridis æris, hyoſcyamum album, fac emplaſtrum cum uino & ſerua ad uſum. Quando uideas iam factam hulcerationem, ſuprapone id aliquantulum deſiccatiuũ: Sume eſdram cum uino & rob granato & ſimilibus: aduerte ne partes ſigno circunſtantes putrefiant, defende ipſas cum bolo armeno, aqua roſarum, oleo roſato, aceto roſato, & cæteris. In receſſu inflammationis, hulceratione remanente, pone emplaſtrum ex litargyrio, & ea quæ ad malignas & corroſiuas plagas conferunt, id eſt, quæ refrigerant, deſiccant, repercutiunt, ex quibus aliqua ſuperius cõmemorauimus. At temperate facito cuncta, & repete ut expedit, purgationes ad intra.

De modo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

De modo mitigandi dolorem circa ipſum apo-
ſtema. Cap. XVIII

QVæ ſuperiori tractata ſunt capite in bullis multum nigris & corroſiuis uerificantur, at in cæteris non tantæ inflammationis temperatior eſto maturiorq́; in repercutiendo. Ardorem doloremq́; partim à morbo, partim à ruptorijs ſiue ab inflãmatione prouenientem, ſi mitigare ſtudeas, circumpone ſigno medullam panis calidi recentis primum excepti è furno, uino acetoſo uel ſucco plantaginis intinctam. Item coque prædictam medullam, necnon & lentes in aceto, applica & ſæpius muta, & ne deſiccetur emplaſtrum illico ſuprapone folia plantaginis. Quando emplaſtrũ deponis lauetur plagæ ſuperficies cũ uino pontico ſiue acetoſo, ſuprapone farinã hordei cum melle. Intelligo autem poni debere iſta non ſupra, ſed circum plagam, quamuis ſecundum Petrum de Tuſsigniana aliosq́; & doctos & expertos, hæc quæ diximus non multum repercutiant, uerum pellunt caliditatem, confortant doloris locum, & temperato quodam calore reſoluunt. Remanentem poſtea plagam his rebus curato quæ ad uenenoſas corroſiuasq́; attinent plagas.

De modo incidendi putrem ipſius apoſtematis.
carnem. Cap. XIX

QVando eſt mortificata plaga, cura ſubitò ut triſtis illa caro decidat. Sume brancæ urſinæ, barbæ maluauiſci, herbæ peruincæ, foliorum maluæ ana

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

unciam unã, coquantur, piſtentur & miſceantur cum axungia porci non ſalita, & cum butyro ueteri, ſic ſimul ad tres dies permittantur, poſtea colentur, exprimantur, addendo colaturæ parum ceræ & maſticis, ſerua ad uſum. Vtq́; competentẽ faciat plaga cruſtam, quã poſtea bene diuellas, quũ dicto uſus es emplaſtro, ungatur cum butyro & oleo. Cruſtam autẽ nulla cum uiolentia depone (id quidem multum obeſſet) morare donec natura id per ſe facere incipiat, quam poſtmodum cum ſupradictis adiuua. Interea ne corrodat uenenum, perq́; ſanas corporis partes diſcurrat, hunc in modũ ſuccurrere opus eſt. Habeas uentoſam amplam, ita ut totam (quum applicatur) plagam hoc modo ambiat, uidelicet ut ſuprapoſita tangat circumcirca tantummodo carnem ſanam, ita ut plaga nulla ex parte contingi queat à uentoſa. Hanc igitur uentoſam applicato ſic trahendum uenenoſum ex profundo ſanguinẽ, prohibendumq́; ne intrò reuertatur.

De modo mundificandi plagam.

Caput XX

RVpto apoſtemate extractáq́; ueneni materia, propinanda ſunt conſtrictiua ſimulq́; mundificatiua. Sume farinã ordei cum melle & modico ſalis, ſuprapone folia cauliũ. Item ſarcocollam puluerizatam, & mel parte æquali: ſi fortius uolueris, coque in primis ipſum mel, poſt uero adde ſarcocollã. Eſt equidem ſecundum Gentilem de Fulgineo & Petrum de

Tuſigniana

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Tußigniana solennis compositio, quoniam omne uulnus mũdificat, omnemq; saniosam plagam. Cõmendo pariter ad hanc rem emplastrum diaquilon.

De modo regenerandi carnem bonam.

Cap. XXI

MVndificata quum fuerit plaga, ad bonam carnem regenerandã, accipe folia basiliconis optime contusa. Item recipe xanthos, centaureæ maioris, herbæ pentaphyllon, cõsolidæ maioris ana partes æquales, destillentur in Vere per alembicum, uel facito his ex herbis succum, sicq; simul permitte donec bene permisceantur. Postea adde illis aquæ uitæ partẽ quintam, serua ad usum: istud enim mirabile inuenies in regenerando carnem. Item confert ad hoc barba aspho deli, hoc est lappa, cocta cum fecibus uini. Item emplastrum ex coriandris uiridibus cum melle & passulis.

De uarijs modis extrahendi sanguinem à signo.
De modo cauterizandi per incendium.

Caput XXII

OMnis circa signum prædicta cura, quæ (ut antea narrauimus) fit cum ruptorijs simplicibus & compositis: Laudabilior fieret Italicorũ omnium Doctorũ sentẽtia, modo quem iamiam dicemus, postponendo ipsa ruptoria, & sic faciendo: Pone cauteria distanter à signo quemadmodum iam diximus, & simul supra signum magnam pone uentosam, qua depo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſita tange ipſum uarijs in locis cum raſorio & lance-
ola, poſtea uentoſam repone, ut ſanguinem attrahat,
eamq́; ceſſante ſanguinis attractione amoue. Deinde
tres bene purgatas ſanguiſugas applica, hiſq́; iam re-
pletis & amotis, gallorum uel pipionum columba-
rumq́; pullos ſcinde per medium, & ſic calide unum
poſt alterum appone. Pòſt ſecundum quoſdam debet
inungi cum theriaca, dein uero permittas cum quie-
ſcere. Nonnulli iſtorum loco dmepluāt locum circa a-
num galli, & accipiunt ſaponis aliqualiter obſcuri ac
quaſi uiridis unciam unam, opij ſcrupulum dimidiū. pi
ſtantq́; bene, & cum ſale albo puluerati ſsimo faciūt ſup
poſitoriū gallo, & totum in ſimul ſuperponunt. Quo
peracto reſtaura ægrotantem, & poſtmodum cum le-
niter cauteriza. Non dico cum cera nec oleo feruenti,
quia oppilant, ſed cum auro ignito, aut argento uel
ferro, ipſumq́; inſtrumentum in ſummitate rotundam
habeat planitiem ad formam unius ſatis magni qua-
drantis, ſitq́; in medio huiuſcemodi planitiei acies ſiue
acumen ad formam adamantis, non nimis acuti. Et
poſt incendium inunge cum butyro, & cooperias lo-
cum folio caulis, & permitte eum quieſcere. Hoc mul
to eligibilius eſt ruptorijs, eo quod citius operatur, ma
giſq́; pellit uenenum, meliorem inſuper qualitatem in
membro relinquit. Poſthac utuntur rebus plagæ ſu-
perponendis, & circa, quas ſuperius cōmemorauimus
poſt ruptoriū adminiſtrandas & eodem modo. Non-
nulli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

nulli pestilenti morbo laborantes non aliud ostendunt signũ quàm maculas, ueluti morbilli, per corporis cutem disseminatas. Istiusmodi debent inuolui panno coccineo calido, & custodiri à frigore, apponãturq; duæ magnæ spongiæ dorso cum renibus, & pectori calide, intinctæ decoctioni meliloti, camomillæ, & lentis, & bene expressæ, & ieiuno stomacho: sæpius mutentur. Dabis etiam in potu decoctionẽm caricarũ, lentis, granorum tinctorũ, & croci.

De cura secundum morem Hispanorum & Catelanorũ. Cap. XXV

DIctum à nobis in præcedentibus de istiusmodi morbi cura secundum Græcorum, Latinorũ, necnon & Barbarorum intentionem, maxime uero secundum usum Italorum, at in præsentia iuxta Hispanorum morem, pariter & Catelanorum, de hisce medicamentis considerabimus. Itaque secundum istos fit statim clystere: post uero, si sanguis abundat, phlebotomia. Sin minus, exhibetur iuxta peccantis humoris qualitatem medicina. Ab initio applicãt epithema, deinde facta aliquali euacuatione, saltem cum clystere, ad curam procedunt apostematis. More etiam istorum, nihil ex inflammantibus ardentibusq; superponi debet apostemati, quia spasmum inducunt, febres accendunt, malignius reddunt uenenum, maxime si in emunctorijs fuerit apostema. Aiunt item non esse in principio apponenda maturantia multum ac mace-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ratiua, quoniam glutinant, oppilant, putrefaciunt, re-feruere faciunt, pelluntq; uenenum ad intra. Nec frigida quoque dicunt administranda, nec quicquam (quia desiccat) cum spongia, neq; cũ panno, quia intus claudit uapores stringitq;: At uero cum lana munda, siue cum stuppa (maxime ex cannabo) laudabile est. Praesens decoctio est maxime familiaris, his praecipue qui sunt natura delicati, ac etiam in emunctorijs: Accipe flores camomillae, melilotũ, capillos Veneris, bulliant in aqua, imbibe lanam siue stuppam, exceptam manibus exprime, applica tepidam uel parum calidam, singulis horis renoua, donec resoluat uel aperiat. Post uero aperturã transacto die quinto utere maturatiuis, & quae mundificant, regenerant. Bullis autem ut rumpantur secure superponitur scabiosa pista, uel sola, uel cum ueteri axungia porci, & salita. Si uiridis est bulla uel nigra, nec tamen est in emunctorijs, aperias eam subitò uarijs in partibus cum lanceola, uel rasorio, ut inde citò exeat uenenũ. Deinde laua bullam cum aqua salsa: ne ibidem remaneat sanguis coagulatus, applica sanguisugas. Post quum fuerit rupta & ueneno expurgata, transacto (ut suprà) die quinto superpone maturatiua, mundificatiua, regeneratiua. Praeter haec (nisi admodum tenellae sit aetatis aegrotans) debet nõ supra sed sub bulla per sex digitorũ distantiam poni ampla uentosa. Postea fieri debet apertio cum lanceola uel rasorio, & iterum apponi uentosa ut sanguinem at-

trahat,

trahat, uidelicet uncias duas uel tres, uel plus etiam iuxta tenorem consensumq; uirtutis. Aduerte, signo in emunctorijs existente, ne proprio signo applices uentosas, nec incidas, nec nimis ipsum molestes frequentando uentosas, quoniam sic augetur spasmus, multi trahuntur calidi humores, peius efficitur uenenũ, & multi sic faciendo pereunt. Verum si circa aures, uel in gula huiusmodi signum appareat, applica uentosam retro sub spondylibus colli, non supra uel in spatulis. Si uero appareat sub brachijs, applica uentosam sub eodem latere, declinando uersus dorsum. Si in inguinibus, applica uentosam in coxa, uel retro sub clunibus. In quocunq; horum casuum sic facito: pone per sex digitorũ spacium procul à signo (ut diximus) uentosam, & scarificando trahas sanguinem cum uentosis uel sanguisugis. Sed supra signum, supradictam pones decoctionem, ut temperate leniat atque resoluat. Vnà cum decoctione bonũ esset si posses apponere lapidem quempiam ueneni tractiuũ puluerizatum, uel integrum, ut sunt smaragdus, hyacinthus, topazius. Tamen secundum aliquos istorum possumus superponere signo sanguisugas, & quandoq; etiam uentosas. Esto quod sit in emunctorijs, nulla tamen fieri debet cum uiolentia, post uero lauando cum aqua salsa. Hoc fit quando signum summe inflatum est, uel mali coloris: & quum est apertum signum, transacto die quinto utuntur maturatiuis. Quod si hæc ipsa decoctio mini

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

mam faciat operationem, reduces eam ad formã docia uel gutæ. Quando ipsum apostema plus solito est inflatum, quidam post diem tertium fortiter incidunt ipsum per longum eius membri in quo signum apparet per interuenia scilicet, euitando uenas & arterias. Et si nimis flueret sanguis, obuiant cum stuppa intincta uitello oui, & oleo rosato, non uero in albumine, quia frigidum est & uiscosum. Eo tempore confortant ægrotum cum cordialibus intus & extrà. Verum sapientiores inter istos non approbant hanc incisionem, iudicando ipsam maximi esse periculi, præsertim in emunctorijs. Post uero quintum diem si febris non est ardua, ac signum nõ multum est uenenosum, nigrum, uel uiride: si etiam approximat rupturæ, corpore bene purgato, incipe cum maturatiuis, postquam feceris quæ diximus, ad maturandum apostema. Sume barbæ maluauisci, barbæ liliorum, enulæ campanæ, cucumeris asinini, ceparum ana libram dimidiam, caricarum pinguiũ, seminis fœnograeci, seminis lini ana unciam unam, foliorũ maluæ maluauisci, brancæ ursinæ, herbæ uiolariæ ana manipulũ unum, coquantur cum impetu in aqua, bene pistentur. Si pro delicatis hoc maturatiuũ fiat, colentur prædicta, coquantur, pistentur, & exprimantur. Postea addatur axungiæ porci recentis, liquefactæ, colatæ, libra una uel quantũ sufficit. Aliqui addunt limacias bene pistas, unà cum cortice: hoc enim conuenit ubi cutis multum densa est, ueluti in

inguinibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

inguinibus, & post aures. Alij addunt fermenti, panis grossi ana uncias duas, aut plus, uel minus, secundum opportunitatem trahendi & rumpendi, quæ res conuenientior est in bullis, quàm in inflationibus emunctoriorũ. Sunt & alia quædam leuiora maturatiua, ut est farina tritici cum oleo & aqua simul bullita, donec ad aliquantulam tenacitatem perueniãt, uel cum medulla panis furfurei, & cum caricis pinguibus simul coctis, & postea pistis. Possumus addere oleum oliuarũ, uel oleum amygdalarũ dulcium, aut axungiam porci recentem. Si talis axungia uetus esset, & salita, foret hoc emplastrum utile ad leniter rumpendum bullas. Etiam addere possumus pinguedinem gallinæ recentem, si tali cum pinguedine, axungia, & butyro recenti, oleo uiolato, barbis liliorũ coctis fiat emplastrum gratum delicatis. Huiusmodi maturatiua (ut antè diximus) fieri debent post purgationem cessante febre, & postquã signum est apertum, expurgatumq; ueneno, transacto etiam die quinto, deinde utuntur mundificatiuis, postea regeneratiuis, ultimo consolidatiuis signi. Si bulla fuerit nigra uel uiridis & corrosiua, nec est in emunctorijs, incîde cum profundatione lanceola uel rasorio. Postmodum administrabis docciam cum aqua salsa aliqualiter calida, ne sanguis (ut diximus) coaguletur: deinde applica uentosam aut sanguisugas, uel anum galli deplumatũ. Quidam applicant limaciam uiuam, nonnulli ranam uiuam: hoc autem fieri potest quando

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſignum non ſit in emunctorijs, poſtea apponi aliquod facile ruptoriũ quod ſuprà tradidimus, uel etiam iſtud: Sume uitellum oui cum modico ſalis, nec fortius, quia bullam malignaret: mutetur autẽ iſtud ſæpius. Quod ſi & hoc bullam nimis cõturbaret, utere ſola ſcabioſa piſta, uel ueteri axungia porci ſalita, uel ſimul utriſq;. Sunt quædam ruptoria admodum fortia, quæ non debent poni ſuper emunctoria, nec ubi grauis adſit febris: quæ etiam ſi ponantur, ubi non minus ſit fortis, minime conducunt. Sume caricas crudas, & fermentũ. Item ſi hoc nõ ualet, faciũt hoc fortius, obſeruatis tamẽ modo & ordine narrato: Sume cantharides bene tritas, & tertiã partem axungiæ porci, hoc pone ſuper bullam malignatam ter uel quater. Dicunt chirurgici hoc eſſe ſæpius expertum. Quando adhuc fortius hoc ipſum habere uolunt, addunt quartam partem ſaponis fullonum, quod quidem dicunt in malignata bulla, & in homine robuſto mirabiliter operari. Item aliud forte pro bullis. Sume pulueris uitri bene puluerizati unciam dimidiam, granorũ tritici tritorum uel dentibus maſticatorum unciam unam, uitella ouorum numero duo, croci drachmã unam, terebenthinæ unciam unã, bene cõmiſceantur & ſuperponãtur cum ſtuppis mundis. Reliqui apponunt calcem uiuam cum ſapone. At quoniam huiuſmodi ardentia & uiolenta frequenter malignius faciunt apoſtema & febres, ideo ſecurius eſt ante hulcerationem aduertere, ne materia intro

reuertatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

reuertatur, etiam ne quasi rabida efficiatur his cum rebus acutis, in debilibus præsertim complexionibus, uel multum cholericis, ideo his intentionibus utile est emplastrum Galeni toti membro superponere. Sume plantaginis, lentis, panis furfurei ana partes æquales, coquantur in aqua donec ad quandam soliditatẽ perueniant, superpone loco doloris & circumcirca per latum spacium. Auicenna addit galas, ubi plus de subtili sanguine apparet quàm de cõpacto. Item ad istud utile est emplastrum granatorum dulcium, & acetosorum coctorũ in aceto & aqua, præsertim ubi apparet materia incensa. Post uero quàm cessare incipit ardor, conuenit emplastrũ Auicennæ, ex caricis pinguibus, passulis, nucibus, farina hordei, simul coctis ad maturandum & rumpendum. Post uero factam rupturam, mundificetur plaga cum succis apij, absinthij, plantaginis, melle rosato, farina, coctis cum modico terebenthinæ lotæ, deinde consolidatur secundum ordinẽ aliarum plagarum: circumponitur uero unguentum ex bolo armeno, & oleo rosato. Quidam ab initio causa fortis attractionis, ponunt inter musculos tibiarũ, uel brachij, uel super spatulis herbam flammulam, id est cuscutæ tritam, quæ quidem faciendo bulcerationem emunctoriorũ ad se trahit humores, & membrorum principalium. Istud remedium in robustis corporibus, & ubi nulla adest febris, utile est, non alibi nec aliter. Nonnulli actuale faciunt cauterium super signo cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ferro ignito, quod quidem plus conuenit robustis, & ubi non est ardua febris. Raimundus inquit quod theriaca & bolus armenus non trahunt ad se uenenũ, sed procul depellunt: ideo dicit non esse assumenda per os post secundum uel tertium diem, quando materia iam uenenosa est, & cor ipsum attigit, nisi bene euacuata sit & correcta. Item prohibet ne unquam super signo ponantur, nec etiam uult ut apponantur, nisi signum extra emunctoria fuerit, & quoq; ante tertium diem, & in circuitu, non supra. Potest administrari bolus armenus etiam post septimum diem, plaga ueneno expurgata, ungendo in circuitu. Sic igitur conuenit in tertio antequam plaga sit facta uenenosa: & conuenit post septimum, postquã plaga ueneno expurgata est: in circuitu autem ungi debet cum oleo rosato, aceto rosato, & aqua rosarum ad defendendum membrum.

Hactenus Hispanensium & Catelanorũ narrauimus opiniones unà cum correctionibus Arnoldi & Raimundi medicorũ singularium: uera res est, & Raimundus huius est sententiæ, scilicet quod non debeat purgari infirmus cum phlebotomia, medicina, aut uomitu, quando apostema repletum est admodum, & uenenosum, hoc est, transacto die secundo, ne uenenum tali motione intro reuertatur. Hæc quidem opinio uidetur corrigenda secundum alios, & sic uidelicet purgari debet si opus sit (cum dictis obseruantijs) etiam post ipsum diem secundum, sic tamen quod dum purgatur

applices

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

applices uentosas & sanguisugas, sub & super signo, & quod cor defendatur intus & extrà cum cordialibus frigidis: & hic quoq; modus non prorsus est alienus ab intentione præfati Raimundi.

De astantium conseruatione qui infirmũ regunt.
Caput XXIIII

HVius astantes præterea quæ dicta sunt in principio pro conseruatione (scilicet theriacam, pilulas & similia) nisi uacui fuerint sanguinea superfluitate, debent aliquantulum sanguinis extrahere ex uena cõmuni, facta bona purgatione cum dictarum pilularum drachma una, uel saltem media. Vtile est sæpius sumant pulueres & medicinam contra morbum, ut in præcedentibus dictum est, & maneãt quo magis procul possunt ab infirmo, præsertim quum sunt ieiuni. Euentetur sæpe locus habitationis, & fiant fumigia, ut suprà dictum est, nunquam prætermitendo terebenthinam: gestent in manibus faces ardẽtes, & carbones bene succensos bonis odoribus fumigantes, lauent uniuersum corpus cũ aceto tepido bis in die, scilicet manè & serò. Sæpenumero mutet indumẽta, & frequentius renouet fumigia, maxime cum thure, terebenthina, iunipero, myrto, sandalis, rosis, & camphora uel roremarino, lauro et similibus. Teneat in manibus arantium & fasciculũ rutæ uel querculæ maioris & mentæ ac melissæ cum myrto & flosculis recentibus: sit sem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

per bene purgatus ab omni humore et cibo ſuperfluo. Iterum repete ſalutiferum illum odorem cum aqua roſarum, aceto roſato, uino maluatico, zedoaria, uel corticibus citri: ſuper omnia lauet ſæpius cum his manus & uultum. Cuius etiam compoſitionis pauculum bibat, & teneat etiam admotam naribus ſpongiam in eadem iam dicta mixtura intinctam, ligatam in ligno fraxini: quoniam tantam habet fraxinus contra uenenum potentiam, ut nullum animal ueneficum eius appropinquare audeat umbræ, ſuo neque odori: potius enim ſeſe ſponte ad concremandum igni concederet, quàm ut huic proxime adhæreret arbori. Faciant ſæpiuſcule ignes & focum per uniuerſam domum, maxime cum lignis & rebus odoriferis. Nec putet qui ſemel ab hoc morbo liberatus eſt, ſeſe deinceps nõ poſſe hoc in caſu perire: quia præſenti anno ter unum ex Florentinis noſtris hic morbus inuaſit, qui ſecundo perfecte liberatus, tertio mortem euadere non potuit.
Eodem iterum anno in menſe Septembri mulierculam liberaui quandam à peſte: ſana equidem erat, ut cæteri qui ſemper ſoſpites extiterant: at quum inter morboſos uerſaretur, poſt dies xviij. iterũ infecta perijt. Nulli confidendum eſt in hoc quod cæteris ſit fortior & magis ſanus, quoniam uenenum ita fortes interimit ut debiles. Imò uenenũ iſtud plus quàm reliquos offendit ſanguineos atq; robuſtos, eo quod apertæ ſunt illis pectoris uiæ, habent & cor ualde calidum, multumq;
ſanguinem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſanguinem calidum & humidum, ideo cordis ipſa caliditas per meatus apertos multum trahit aërem perniciosum, & quidem ſubitò trahit, antequam temperari tranſitu poßit. Etenim ſanguinis caliditas perquam citò ſuccenditur & inflammatur. Confeſtim putrefactioni ſubeſt humiditas, in quę uenenum conuertitur: quippe ut quanto plus in uaſe uini, & quanto potentius, tanto etiam in plus, tumq́; in mordacius uertitur acetum: ſic potens uenenum, tanto quidem abundantior, quanto calidior fuerit in pectore ſanguis, quando equidem ſanguis fit ipſe uenenum, perquamfaciliter paruoq́; ipſius contactu tranſmutatur ad idem. Conuertunt enim ſe alterutrũ contactæ inuicem partes ad uenenum. Nec te prætereat ô qui patientis curam geris, quod quanto illi es propinquior, tum cognatione, tum complexionis uel naturæ ac conſtellationis ſymboleitate, tanto quidem maiori contagionis ſubiaces periculo: quia lationis quædam ineſt qualitati promptitudo, ut ſimilis ad ſimile adimpleri tranſmutatio poſſit, ueluti ignis ad aërem, ad aquam aëris, huius ad terram. Et quum duæ citharæ, binæ uel fidiculæ uerſu modulantur eodem, tunc quidem reſonat motus, uoxq́; huius in illam. Si uero petis, quas intret per uias uenenum? reſpondeo, quod omnes per corporis poros, maxime qui magis aperti. Citius autem offendit quando per nares, per os, perq́; pulſus ingreditur, & multo quidem fortius ſi uias adinuenerit in calidis, humidis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ſubtilibusq́; apertas humoribus, et ſi quoq; à ſimilibus prouenit humoribus, ſiq́; influentia Martis cum diuerſo euenit, & modo contrario, cumq́; Saturnio influxu ſe quidem eo tardius demonſtrat. Multoties immanet ueſtibus diu & cute uijs patentibus & uenis cordi propinquis, nec inde quiſquam grauari uidetur, quia pauculus eſt, leuisq́; uapor, nec eam habet cæteris ut cordi partibus contrarietatē, ſed ipſi tantillum quum primum cordi contiguum efficitur, manifeſte non occulte lædit. Similiter rabidi canis uenenum, necnon & alia ſuam longo etiam poſt tempore detegūt offenſionem. Hæc denique ſcias uelim, quod ſcilicet per bimeſtre ſpacium remanet uenenum in perſonis. Parietes, ferramenta, & quæ ſunt ex lignis conſtructa, niſi corrigantur cum lotionibus, fumigijs, ignibus, per annum uel plus fortè ſuam reſeruant uenenoſitatem. Veſtes quoque laneæ, & id genus niſi euententur, lauentur, ſæpiusq́; fumigentur, uel ponantur ad ignem, ad uentum, ad ſolem, tribus annis & ultrà remanent infectæ. Noſti quidem mucidi odorem arancij in qua muceſcerit capſula, multos ſeruari per annos. Similiter ſuo quo prius erat bombace muſci diu permanet odor.
Equidem ut ignis oleum, ſic nutrimentum huius eſt lana ueneni: & quidem ita enutrit hæc lana uenenū, ut non modò conſeruet ipſum, ſed & augmentet, ſimulq́; fortificet. Non eſt utendum pro cibi uel potus diſpoſitione uaſis illorum qui infecti ſunt, nec tangi debet
quicquid

quicquid adhæſerit illis. Iucunde tibi uiuendum eſt, eo quod lætitia uitalem confortat ſpiritum. Continenter & ſobrie uiuas, ſiquidem tanti eſt ualoris ſobrietas & continentia, ut ea ſola mediante in multis & quidem grauibus (Athenis quæ fuerant) peſtilentijs Socrates philoſophus ſeſe ſeruarit incolumem. Inquiunt ideo Ariſtoteles atque Galenus talem eſſe in puris corporibus diſpoſitionem, ut fermè nunquam ſentiant peſtem, uel ea ipſa (& ſi infecti) ſaltem non pereunt. En tibi iam duo, ut te conſerues ſingularia trado. Parato ut bibi poßit ſmaragdum, ut tangi, ut ore teneri, ſuſpendique collo, cuius tanta eſt aduerſus uenena uirtus, ut, teſte Raſi, Auenzoar, Serapione, tyris & bubonibus eius conſpectu ex ſeſe ſtatim lumina cadant. Pauperibus dare ſoleo raphanum ſylueſtrem, parum pro uice ne ſanguinem incendat: tantam enim habet contra uenenum efficaciam, ut ſcorpionem eius contactu crepari faciat: & dicit Dioſcorides, quod trito cum aceto eius ſemine lotis manibus, tangendo ſerpentes nocere minime poſſunt. Lapis bezoar (ſi quis poſſet habere eum) ſuper omnia ualet aduerſus uenena: quamuis enim Perſico idiomate id omne bezoar ab antiquis appellari ſolet cuius eſt proprietas uirtus' que pellendi uenena: ſecundum tamen Serapionem, & Raſim principaliter uocatur bezoar lapis quidam omnibus uenenis tum calidis tum frigidis morſibus, cunctis'ue bulceribus uenenoſis ſua uirtute reſiſtens,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

& confert siue sumatur per os, tum etiam ore teneatur, uel è collo suspensus, tum denique quouis modo applicatus ad extra. Oritur in Syria, in India, in partibus Orientis, estq; diuersi, diuersus trini coloris. Nam quidam glaucus est & fuscus, quidam glaucus, fuscus & uiridis, alter uero albus & aliqualiter glauculus uidelicet similis colori uini albi, clari: hic inter cæteros est optimus, leuis, delicatus, mollis, absq; sapore splendens ut lumen. Dosis eius quãdo per os recipitur est grana duodecim. Testificantur Rasis & Serapio sæpius se suis compertum habuisse temporibus, quod preciosißimus iste lapis omnes tam simplices quàm compositas medicinas, tum etiam cõpositas theriacas propria qualitate superauerit in resistendo uenenis. Inquit Habamed, ligetur in anulo, insculpaturq; scilicet lapidi scorpionis imago, quum luna est in Scorpione, respiciendo ipsum ascendentem. Quo facto sigillentur cum eo thura quando luna fuerit in signo Scorpionis. Quod si postmodum huiuscemodi thuris puluerisati ad debitam quantitatem uenenato in potu dederis, tantũ ualebit aduersus uenena, quantũ & proprius ipse lapis. Inquit Abdallabamarach hunc se uidisse lapidem, quem comparasse ait filiũ Mamari, seq; in solutionem lapidis Cordubæ pallatium dedisse. Serapion ait eundem mirabilia operari non solum in hominibus, sed & in cæteris quibusdam animantibus: primum quod contingendo hoc lapide scorpionis acu-

leum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ceum deperdit pungendi potentiam. Præterea tritum mixtumq; cum aqua, serpentisq; ori impositum, occidere eum asserit.

Fuge citò, procul, ac tarde reuertaris.

Caput XXV

REseruare uisum est ad libri calcem principaliũ hac in materia regularũ declarationem. Fuge quantum potes hominũ conuersationem, & maxime quãdo es ieiunus. Sis semper remotus à socio ad minus per spacium bicubiti, & in loco libero, aperto: & ab infecto (quum secum loqueris) remotior saltem per sex cubitorum interstitium, & sub diuo uel loco aëreo, & caue ne uentorum flatus ab eo uersus te spiret. Inter te & ipsum sit sol, ignis, odores, uel tendens ad ipsum uentus: loca enim angusta simulq; turba hominũ, ualde periculosa sunt. Hoc etiam cõmemoro, quod parietum procinctu ac domuum contingentia & continuatione multiplicatur morbosa contagio. Super omnia suadeo ut citò ac procul fugias ab his locis quibus imminet pestis, tardeq; redeas. Dixi citò, hoc est quamprimum apparent signa proximæ pestis: quæ quidem signa sunt, quando eius loci aër extra naturalem suam dispositionem esse uidetur, declinando ad calidum & humidum, quãdo nebulosus, nubesq; densæ, puluerulentus apparet, uenti grossi & tepidi, ac etiam quando aquæ & agri fumãt & olent, sic pariter & pisces mali sunt saporis atq; odoris: Quũ multa super terra

Propinquæ pestis præsagia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

ex putrefactione nata apparent animalia, fungorum & putridarum herbarum copia, terræ fructus & animalia insipida sunt & parum conseruantur, turbida efficiuntur uina, multa & terrestria & aërea animalia ab eo loci recedunt, insolitæ oriuntur febres, latentes, furiosæ, continuæ, fallaces, cum pectoris anxietate, cum pulsus prosternatione, phrenesis, urinarum turbulentia, palati intestinorum excoriationes, oculorum rubedo, uermes, morbilli, multæ fœminarum conturbationes, iræ rabidæ, rixæ, dira bella, monstra naturæ, mirandáque uel naturæ uel à deo signa, inuisa multũ & rara. Hæc enim quæ diximus præsagia sunt propinquæ pestis. Tunc igitur fuge antequã unus efficiaris de duodecim mille signatis. Id uero dupliciter fieri potest, scilicet uel quia iam captus eris cõtagione infectorũ, uel quia tristem infecti aëris qualitatem iam receperis, sic quod pedetentim fiat ille tibi familiaris aër, ita quod nec aëri natura, nec aër illi resistet: uerũ si alienam subitò quæsieris auram, abibit primus aër illiq; natura resistet, & hic naturæ, prouenit unde pestis origo. Et etiam ut procul aufugias moneo, uidelicet ut ea te ad loca conferas quibus res, nec personæ, nec soni, strepitus, rumores quicunq; infecti loci ad te peruenire ualeant. Sicq; remotus esto, ut alti intermedient montes, quibus uaporũ prohibeatur accessus, nc uentorum flatu, uel aëris dilatatione te poßint cõtingere. Considera loci ad quem curris dispositionẽ & situm,

uidelicet ne pestilenti quouis modo sit similis aëri, utpote in calido, frigido, humido, siccoq; nubibus, pluuijs, uentis: sis denique tali in loco firmatus, ut uenti, nubes, pluuiæ, spirare, dilatari, abinde ad te moueri nequaquam poßint. Nec te hoc fugiat, quod horoscopus siue Ascendēs alicuius urbis uel castelli infectæ uel infecti sæpius ad ea loca omnia pestem extendit, quæ illi ab initio ciuitati uel castello subiacent, & quæ aliqualem eo cum Ascendente conformitatē habent. Tertio dicimus ut tarde reuertaris, quoniam pauxillula transacti morbi remanēs infectio, potēs est ad eos perquam subitò maculandū omnes, qui etiam haud intempestiuo fugam tempore cœperūt, quia maiori subsunt periculo qui locum frequentant infectum quum prius aufugerint, quàm hi qui semper ibidem, cum cautela tamen, permanserunt, quoniam subita nouaq; male tolerat natura accidentia: & præter hoc diutißime quidem remanent hæ (ut ante diximus) qualitates in parietibus, lignamentis, uestibus, pannis quibusq; & cæteris. Quantum uero ad solius aëris dispositionem una suffi[illegible]ngaria, ita ut ubi ad tres menses immunes ab hoc morbo omnes quicunq; sunt perstiterint, iudicari potest aërem iam fore purgatum. Sed esto cautißimus in appropinquatione & contactu eorū quæ plus aëre uenenum retinent. Procinctus fornacium in muris diutius seruant quàm ligna uenenosam caliditatem: uerū purificādo (ut sæpius diximus) uidelicet cum ignibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

lotionibus, euentationibus, fumigijs, odoribus, & reliquis. Purificantur homines communiter spacio quatuordecim dierum : domus, lignamenta & cætera in uiginti uno. Panni, uestimenta & huiusmodi spacio dierum uiginti octo. His habeas temporibus separata ad bibendum pariter & manducandum uascula, & lectisternia quæque, uel saltem si cætera non poßis linteamina: reliqua lotionibus & fumigijs purificato. Equi, pecuniæ, supellectilia, sarcinulæ & huiusmodi, nisi admodum caute egeris, uenenum diu seruare solent: quare uigil, cautus & prudens esto, cunctisq; ordinatim prouideas.

MARSILII FICINI EPIDEMIARVM ANTIDOTI FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2260/A